श्री

प्रश्नोत्तररत्नचिंतामणि.

रची तैयार करनार

श्री भरुचबंदर निवासी

शेठ. अनुपचंद मलुकचंद.

आत्मार्थी भाईओना हितने अर्थे

छपावी प्रसिद्ध कर्त्ता

अनुपचंद मलुकचंद.

(आवृत्ति २ जी)

अमदावाद

धी. युनियन प्रिन्टिंग प्रेस कंपनी लिमिटेड

संवत १९५३ सने १८९७

किम्मत ८ आना

प्रस्तावना.

आ ग्रंथमां प्रथम जैनी शाथी कहेवा ? तथा जैनी थाय तेमने शुं शुं करवु जोइए ? ते अधिकार छे. मार्गानुसारीनो तथा समकितनो तथा श्रावकना बार व्रत तथा साधुनो मार्ग तथा चौद गुणस्थानकनुं स्वरूप तथा कर्म केटलां ? कर्मनी प्रकृति केटली ? कर्म केम आवे छे ? कर्म शु पदार्थ छे ? कर्म शु फलने आपे छे ? कर्म केम नाश थाय छे ? कर्म नाश करवाना शु शु उपाय ? ग्रहस्थ धर्म, पूजाभक्ति तथा प्रभु ना केम बहुमान करवा ? केम गुणग्राम करवा ? शु शु भावनाउ भाववी ? देवद्रव्य भक्षणथी, ज्ञानद्रव्य भक्षणथी, तथा साधारण द्रव्य भक्षणथी शु नुकशान थाय छे ? तेनी कथाउ तथा धर्मप्रवृति मां शास्त्रना आधार अने तेना पाना सहित विविध प्रकारनां प्रश्नो त्तर तथा ध्याननां स्वरूप तथा प्रतिक्रमणना हेतु तथा आत्मा शुद्ध केम थाय ? ते भाववानु स्वरूप तथा मरण वखते शु शु करीने सथा रो करवो ? तेनुं स्वरूप तथा रात्रिए सुती वखतनी विधि, प्रतिष्ठादि दिक्षाना मुहूर्त्त, ए विगेरे वस्तुउना स्वरूप आत्माने हित करनारा छे ते साकलीयाथी जणाशे आ ग्रंथ करवामा महारु दील जोइये तेवु नहोतुं, पण मारा प्रियमित्र रायचदभाइ छदेचद विगेरेए घणी प्रेरणा करवाथी महारा मनमा आव्युं के महारामा शास्त्र रचवानी शक्ति तो नथी पण बालको जेम पहेलो कक्को घूंटे छे पछी भण्या सथी कक्को काढता आवडे छे तेम हु पण आ भाइयोनी अतिशे पेरणा छे तो थोडु थोडु लखी जे जे शास्त्रमा जे वात जे पानामा होय ते साथे जणावुं तो वाचनार भाइयोने सुगम पडे अने मने आ चोपडी लखवानो प्रयास करवाथी महारो प्रमाद छुटशे. वली

शास्त्रनी वातो वांचेली पाछी स्मृतिमां आवशे, एम विचार करी जे जे वखते जे जे प्रश्नो याद आव्यां, वा म्हारी पासे म्हारा धर्म स नेहीउ बेसता तेमणे प्रश्न करेलां ते पण दाखल कर्यां छे एटले अ नुक्रमनो नीयम रह्यो नथी. आ ग्रंथनी मुख्यताए तो जैनी जाइउ सारु रचना छे. तो पण आ ग्रंथमां अन्यधर्मनी कोइ पण जगाए निं दाना शब्द नथी. अने आ चोपडीमां, मार्गानुसारीना गुण विगेरे केटलीएक आत्मिक वात सर्व धर्मवालाने उपयोगी अने पसंद पडे एवी छे. माटे अन्य धर्मवालाने पण मध्यस्थ दृष्टि राखी खरुं शुं छे अने खोटुं शुं छे ? ते जाणवुं. एटलो विचार करी वांचशे तो तेने प ण अत्यंत लाभ थशे, अने जरूर फायदो थशे. कोइ कोइ बाबत समजमां नही आवे तेनां प्रश्न लखशे तो हुं बनतो खुलासो आपी श. घणा अन्यदर्शनी भाइयो तथा स्वदर्शनी भाइउए मागणी क रवाथी १०००) नकलने बदले २०००) नकल (चोपडी) छपाववा मां आवी छे. ए चोपडी बनावती वखत छपाववानो म्हारो विचार नहोतो, पण म्हारा प्रीयमित्रो स्वदर्शनी तथा अन्यदर्शनी भाइउ नी घणी प्रेरणाथी छपाववानुं थयुं छे, ए चोपडीनी खरी कीम्मत करतां पण उछी कीम्मत राखवामां आवी छे. के जेथी करीने सर्वे भाइयो तेनो लाभ लेइ शके, आ चोपडीना घणा खरीददार थाय छे अने बीजा घणा थवानो संभव छे तेने माटे घणी चोपडीयो छपा ववाना खरचमां प्रथमथीज पैसानी मदद आपी छे. तथा आ चो पडी म्हारी लखेली उपरथी छपाववामां घणी मदद श्री भावनगर ना म्हारा मित्र कुंवरजी आणंदजीए आपी छे अने म्हारी लखेली चोपडीमां केटलाएक भागमां हस्तदोषनो पोते सुधारो करी छपा ववा मोकलता, ने ते लखवानी सारी महेनत लीधी हती माटे तेमनो पण उपकार मानवानो छे, आ चोपडीनी प्रथमावृत्ति छपाववा अगाउथी पैसा आपवानी मदत करनार गृहस्थानां नाम नीचे प्रमाणे छे.

१००) श्री सुरतवाला शा. नहानचंद रायचंद प्रथमथी भापवा कबुल करवाथीज आ चोपडो छपाववानो विचार मुकरर थयो हतो.

६०) श्री अमदावादना शेठ. दलपतभाइ भगुभाइना घरना रु ५०) शेठाणी बाइ गंगा बेने आप्या ने रु १०) चंचल बेनना तरफना

२५) अमो अनुपचंद मलुकचद तथा हमारी धणीआणी मंगाना तरफथी तथा हमारा भाइ नगीनदासनी धणीआणी बाइ तेजकोर तरफथी.

१०) रतनचद मगनभाइ.

५) शा ललुभाइ अमरचद भरुचना

४३) बाई जडाव शा. हेमचंद मोतीचंदनी विधवानी वती शा. नगीनदास वमलचंदे आप्या.

आ मुजब छबी कीमत लेवामा पैसानी मदद करी छे तथा चोपडी १००० छपाववी हती ते छबी कीमते वेचवी हती तेथी वधारे छपाववा वीचार नहीं हतो तो पण नीचे मुजब लखेला गृहस्थोए पोतानी तरफथी वधारे छपाववी कहीने मुल कीम्मते लीधी तेना नाम.

४०० चारसो चोपडीओ शेठ. अमरचद प्रेमचंद खत्रातवालाना तरफथी हां पोपटभाई तथा पीतांवरभाई अमरचद.

४०० चारसो चोपडीओ श्री मेसाणाना शा. वेणीचद सुरचंद नीचे लखेला गृहस्थो तरफथी,

१००) मुबाईना सट्टाना पाटीआवाला तरफथी.

२००) मेसाणानी विद्याशालाना ज्ञानना भंडार तरफथी हा. नागरदास नथुभाइ

१००) मेसाणाना सुरचंद मोतीचंद तरफथी

५०) शा. रायचंदन्नाइ उदेचंद तथा माह्यान्नाई उदेचंद तरफथी
शा. नगीनदास उदेचंद.
५०) बाई. उजम शा. रायचंद शीवलालनी विधवा.
५०) शेठ. करमचंद जेएचंदनी विधवा महाकोरवाई तरफथी.
२५) शा. मगनलाल मेलापचंद एमना पिताजी शा. मेलापचंद
करमचंद तरफथी.
२५) शा. फुलचंद रामजी जलालपोर.
१०००) मफत आपवा राखी छे.

आ चोपडी छपाववाना काममां पुस्तक वेचवुं ए महारा मन मां ठीक नहीं लागवाथी आ गृहस्थो मदत करनार मलवाथी छपाव वानुं बन्युं छे. अने कीमत सहज राखी छे, ते खपवालाज ले ते सारुं. "आ चोपडी बनाववानी महारी शक्ति आववाना महारा उपगारी पुरु षनुं सहज वर्णन करुं छुं. हुं आठ वरसनो थयो ते वखतमां अमदा वादना शा. ठाकरसी पुंजान्नाइ न्नरुचमां दफतरदार हता तेउनो महारा उपर बहु प्यार हतो ने तेमणे मने रोजना नीयम धार ता शीखव्युं तथा पौषध वीगेरे करवानो अन्न्यास कराव्यो ते दीव सथी धर्मनी प्रीति शरु थइ अने १४ वरसनी उमर थइ त्यारे ढूक म मुनिनो समागम थयो तेमणे मने आगमसार नवतत्वना छूटा बोल शीखव्या, तथा केटलीएक अध्यात्मिक वातो एकांत समजावी. सूत्र वांचवानी छूट वतावी तेथी में घणां सिद्धांतो घणी वखत वां च्यां तेथी स्याद्वाद मार्गनी श्रद्धा थइ. पछी सूत्र वांचवां श्रावकने योग्य नथी, तथा ढूकम मुनिनो बतावेलो एकांत मार्ग जैनशैलिथी उलटी आगमोथी समजवामां आव्यो. तेथी संवत १९२१ नी सा लथी ढूकम मुनिनो प्रसंग छोडवो पड्यो. त्यार पछी पंजावी तपसी जी साहेब मोहनलाल तथा मुनी महाराजजी साहेब बुटेरावजी महाराजनो प्रसंग थयो. तेमनी पासे स्याद्वाद मार्ग समज्यो तथा

श्रावकना बार व्रत लीधा तथा केटलोएक बोध थयो त्यार बाद संवत १९४१ नी सालमा मुनी महाराज श्री आत्मारामजी महाराजजी साहेब मळ्या तेमना प्रसंगे पण बोध वृद्धिने पाम्यो संवत १९३७ नी साल पछी वेपारनी उपाधि ओछी करी तेथी शास्त्र जोवानी तक मळी तेमां श्री हेमाचार्य महाराज तथा श्री हरिभद्रसूरि महाराज तथा जसविजयजी महाराज विगेरे अनेक आचार्यना ग्रंथो वाचवाथी पण कंइक बोध थयो आ चोपडी बनाववानी बालक जेवी शक्ति आवी ते उपकार आ महा पुरुषोनो छे अने तेमना गुणनो उर्सीगण थवुं उर्लन छे

आ चोपडीना पाना ३०५ सुधी आचार्य महाराज श्री आत्मारामजी महाराजजीए पण तपासी जोयां छे अने बीजा आगनां पाना मोकलवाना हतां एटलामां ए महाराजजी साहेब स्वर्गवास थया तेथी मोकलवा रही गया आ वात महारा सर्वे उपकारीओने निवेदन करी नमस्कार करु छु

आ पुस्तक वाचनार साहेबोने विनंती करुं छुं के आ चोपडी बालक्रीडा जेवी बनावी छे तेमा कइ पण महारी भूल चूक थइ होय तो ते सुधारी वाचवु अने मने लखी मोकलवा कृपा करवी के महारी भूल सुधरे

ली. अनुपचद मलुकचद.

बीजी आवृत्तिनी प्रस्तावना.

आ चोपडीनो फेलावो करवा सारु अने नीकटभवी घणा जीवो प्रभुना मार्गनुं ज्ञान मेलवी शके ते सारु बेठी कीमतथी ठुडा पैसा लेवा तेनी मदतमां तथा साधुजी वीगेरेने आपवा नीचेना गृहस्थोए जे जे रकम आपी छे ते नीचे मुजब.

१००) शेठ. मनसुखभाइ भगुभाइ. अमदावाद.
५०) बेन गंगाबाइ शेठ दलपतभाइ भगुभाइनी धणीआणी. ,,
५०) शेठ. करमचंद प्रेमचंद. ,,
५०) शेठ. प्रेमचंद रायचंद. मुंबई.
५०) बाइ मोतीकोर झवेरी मोतीचंद झवेरचंदनी धणी आणी. सुरतबंदर.
५१) बाइ जमनां वालाभाइ दलसुखरामनी धणीआणी. कपडवणज.
२५) बाइ जेठी अमारा काका जीवचंद मुलचंदनी धणी आणी. भरुचबंदर.
२५) बेन उमेदकोर अमारा काका जीवचंद मुलचंदनी दीकरी. ,,
२५) बाइ कंकुबाइ शा. अमरचंद परशोतमदासनी धणीआणी ,,
२५) शा. अमरचंद देवचंद. ,,
२५) शा. नगीनदास वमलचंद. ,,
२५) शेठ. म्हाह्माभाइ मुलचंद. अमदावाद.
२५) शेठ. मानचंद वीरजी. ,,
२५) शेठ. नथुभाइ सुरचंद. मांझवाला.
२५) बेन दीवाली शेठ. परशोतमदास पुंजासानी दीकरी अमदावाद.
२०) बाइ उजम शा. पीतांबरदास ताराचंदनी धणीआणी. भरुच.
२०) वकील. हीराचंद पीतांबरदास. अमदावाद.

२०) शा परसोतम शवचद. ,,

१५) भाइ पोपटनी वती शा. नगीनदास झवेरचंद भरुचबदर

१४॥ शा नाथाभाइ वखतचंद. ,,

१५) शा. माणेकचंद परभुदास. ,,

१५) शा लखमीचद मोहनलाल. ,,

१५) वकील सांकलचंद रतनचंद अमदावाद,

१२) शा नाथाभाइ परभुदास ,

१०) बाइ माही अंकलेशरवालां.

१०) बाइ जेकोर अमदावाद धाचीनी पोलनां

१०) शा जेशगभाइ हठीसग भोशीवाडाना.

१०) शा खीमचद ताराचंद दाणापीठना अमदावाद

५) बाइ मुली शा कशनदास देवचंदनी दीकरी

५) बाइ घेली शा. वमलचंद लालचंदनी धणीआणी

२५) शा साकरचंद लालभाइ सुरतबंदर

५) शा नगीनदास जेएचंद. अमदावाद.

५) शा कस्तुरभाइ शवचंद. ,,

५) बाइ अंबा बेन वेजलपोर.

२५) शा. गगलभाइ हठीभाइ. पुनाना.

रु २५) मदतमा तथा वेठी कीमते चोपडी नं १५०)

५) बाइ दीवाली. शीणोरवालां.

३२) परचुरण आशामी हा वेणीचंद सुरचंद.

श्री अमदावादवालानी वीगत

११) शा जीवनदास शवचंद दाणापीठवाला

१०) शा. वीरचंद झवेर ,,

४) शा हेमचंद रवचंदना बाप नागजीभुधरनीपोल.

५) हा. भाइ जेसींगभाइ मगनलाल हसतकना. रु ३१)

५०) शेठ. वीरचंदन्नाइ दीपचंद श्री अमदावादवाला.

३५) श्री अमदावादवालाना.

१५) शा. मोतीलाल घेलान्नाइ वरधमान.

१०) शा. मोहोलालन्नाइ वरधमान.

१०) शा. प्रेमचंद हीरान्नाइना हा. हरीलालन्नाइ.

१०) शा. खीमचंद ताराचंद मुंबइ सेरना दलाल.

१२५) गांधी. मयाचंद जीवराजनी वहु बाइ कीलीबाइ. मेसाणा.

५०) पारी. चुनीलाल रवचंद वजेराम. „

१०) शा. नेमचंदन्नाइ जोइतादास. श्री वीरमगामवाला.

२०) शा. गगलन्नाइ नागरदासनी वहु वाइ नजम. मेसाणा.

१०) पारेख न्नायचंद खेमचंद. „

५) गांधी. रवचंद नाहालचंदना. „

१) शा. सोमचंद हठीशींघ. अमदावाद.

१०) बाइ घेली शा. फवेरचंद सोन्नागचंदनी दीकरी.

रु १२०४॥

आ काममां शा. वेणीचंद सुरचंदे मदद करी छे, तेमज आखा गुजरात वीगेरेना साधु साधविने पुस्तकना कामनी एटली मदद करे छे, के ते हुं वर्णन करवा अशक्य छुं. केमके पोते कंइ एवा धनवान नथी के पोताना घरना पैसा खरची शके. तेथी उदार दीलना न्नाइउने समजावी तेमनुं मन संपादन करी पैसा लइ सदगृहस्थोने त्यां पैसा राखी जेम जेम जे साधुजी मंगावे छे, तेने सारु छापेलां पुस्तक खरीद करी तेमने पोचाडे छे. ते काममां ए न्नाइनो घणोज वखत रोकाय छे, पण एक साधुजीनी न्नक्ति, बीजुं ज्ञानना काममां मदद ए बे काम थाय छे. ने ए बंने कामनी घणीज ए न्नाइने हौंश छे. तेथी घणांज कर्म नाश थवानुं साधन छे. तेमज आखा गुजरातना लोकोने न्नरोसो पण पाको थइ गयो छे. तेथी ए न्नाइ

ज्ञानमां वापरवा पैसा मागे छे ने प्रसनताथी आपे छे तेमज केटला एक ज्ञानना उत्तेजनवाळा ए उपर ज्ञानमा वापरवा मोकली आपे छे. आवा ज्ञानना काममा पैसा आपनारना तथा ए भाइना घणाज ज्ञानावर्णी कर्म नाश थशे वली मुंबइमा वखते वेणीचंद नथी हो ता तो बीजा भाइत पण वेणीचंदनी जग्यानु काम करे छे तेमने पण लाभनो पार नथी. आ आलवन लइने आत्मार्थीए आवा ज्ञा नना काममा मदद करवी तथा वेणीचंदनी पेठ काम करवानो उत्सा ह धरवो वा मोटा धनवान पुरुषो मोटी मोटी रकमो काढे ने एक खातुं थापे के तेना व्याजमाथी साधु साधवीने ज्ञान जे जे जो इए ते पोंचाडी आपे तो मोटा लाभनुं कारण छे. ज्ञानना कंइक र सीया तो थया छे पण जेवा जोइए तेवा थया नथी ते सारु वीनती छे के हरेक प्रकारे ज्ञान भणवु ने भणाववुं लखाववुं ए काममा व हुज लक्ष राखवो जोइए हाल घडी धनवान पुरुषो मोटी रकमो करी एक एवुं खातुं थापे के तेना व्याजमांथी श्रावकना वुध्धिवान छोकराने पगार आपी राखवा, ने ते आखो दिवस अभ्यास कर्याज करे ने तेनी जेम लायकता थाय के पगार वधारता जवु के भण वानु मुकी दे नही आवा पाच पचास विद्वानो थशे तो तेमाथी परपराए घणोज ज्ञाननो फेलावो थशे माटे आ काम घणुज उत्तम छे, ने करवा जोग्य छे माटे भाग्यशालीए उछाह धरवो एवी मारी वीनती छे

प्रथमावृत्तिनी बे हजार नकलो घणाज थोडा वखतमा खपी गइ अने बीजा घणा जिज्ञासुनी वारंवार मागणी थइ तेथी आ बीजी आवृत्तिनी पांच हजार नकलो छपाववी पडी छे. आ बीजी आवृत्तिमां घटतो सुधारो कर्यो छे, छतां पण कोइ ठेकाणे का नो, मात्रा, मींडी, विगेरे जे कांइ भूल थइ होय अगर जिनाज्ञा विरुद्ध लखाण लखायुं होय तो चतुर्विध श्री संघनी साथे हुं मिथ्या दुष्कृत मागुं छुं.

ली. अनुपचंद मलुकचंद.

अनुक्रमणिका.

श्रीजैनधर्मोजयति

श्री

प्रश्नोत्तररत्नचिंतामणि.

१ प्रश्न.—जैनी कहेवाय छे ते शाथी ?

उत्तर.—जिनना सेवक अर्थात् जिन महाराजना वचन रूपी अमृत नु पान करनार छे तेथी

२ प्रश्न —जिन ते कोण ?

उत्तरः—राग, द्वेष, क्रोध, मान, माया, लोभ, काम, अज्ञान, रति, अरति, शोक, हास्य, जुगुप्सा इत्यादि भावशत्रुओने जीतनार ते जिन

३ प्रश्न —पूर्वोक्त राग द्वेषादि कोणे जीत्या छे ?

उत्तर.—तीर्थंकर तथा सामान्यकेवलीओए

४ प्रश्न —तीर्थंकर ते कोण ?

उत्तर —साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका रुप चतुर्विध सघनी स्थापना करी, धर्मतीर्थ प्रवर्त्तावी अनेक भव्य जीवोने ससार समुद्रथी तारे ते तीर्थंकर

५ प्रश्न —तीर्थंकर तथा सामान्यकेवलज्ञानीमा शो फेर ?

उत्तर —स्वयमेव बोध पामी सर्व जीवोने धर्मोपदेश दइने तारे ते तीर्थंकर अने पूर्वोक्त तीर्थंकरनो धर्मोपदेश अगीकार करी केवलज्ञान पामे ते सामान्यकेवली.

६ प्रश्न —सिद्ध थएला सामान्यकेवली तथा तीर्थंकरमा शो फेर ?

उत्तर —सिद्धमा तो बन्ने सरखा छे, कइ फेरफार नथी तेमने कोइ दिवस फरी संसारमा आववानु नथी वली ते शरीरथी रहित छे

७ प्रश्न —वर्त्तमान कालमां कोइ तीर्थंकर छे ?

उत्तरः—वर्त्तमान काले आ क्षेत्रमां कोइ तीर्थंकर नथी. महाविदेह क्षेत्र मां छे; पण त्यां जवानी आपणी शक्ति नथी.

८ प्रश्नः—तीर्थंकरभक्त देवतानी सहाय्यताथी त्यां जइ शकाय के केम? कोइ पूर्वे जइ आव्युं होय तो तेनुं नाम आपो.

उत्तरः—स्थूलभद्रनी बहेन यक्षाए पोताना भाई श्रीयकने पर्यूषण पर्वमां शक्ति रहित छतां पोरषी, साढपोरषी आदि पच्चक्खाण करावी आखो दिवस उपवास कराव्यो. श्रीयक क्षुधानी पीडा भोगवी ते ज दिवसे मृत्यु पाम्यो. यक्षा खेद पामी. ऋषिघात कर्यानुं प्रायश्चित्त लेवा संघ पासे गइ. शुद्ध भावथी प्रेरणा करेली होवाथी संघे प्रायश्चित्तनी ना कही. यक्षा संतुष्ट न थइ अने श्री सीमंधरस्वामी पासे पूछी आववा आग्रह कर्यो, शासनदेवीनी सहाय्यताथी यक्षा सीमंधर स्वामी पासे गई. भगवान् सीमंधरस्वामीए प्रायश्चित्त न आप्युं, पण चार चूलिकाउ संभलावी. यक्षाए ए चार चूलिकाउ संघ पासे कही बतावी. संघे आचारांग अने दशवैकालिक सूत्रमां तेनी योजना करी. जे चार चूलिकाउ सांप्रत काले पण भावना, विमुक्ति, रतिकल्प अने विचित्रचर्या नामथी पूर्वोक्त बन्ने सूत्रोमां विद्यमान छे.

वली कलिकालसर्वज्ञ श्री हेमचंद्र आचार्ये, पोते केटला भव पछी मोक्षे जशे ? ते जाणवा सारु शासनदेवीने भगवान् सीमंधरस्वामी पासे मोकली हती. आ विगेरे अनेक दृष्टांतो विद्यमान छे.

ए प्रश्नः—तीर्थंकरने देव शा सारु मानवा ?

उत्तरः—दानांतराय, लाभांतराय, भोगांतराय, उपभोगांतराय, वीर्यांतराय, हास्य, रति, अरति, भय, शोक, दुगंछा, काम, मिथ्यात्व, अज्ञान, निद्रा, अव्रत, राग अने द्वेष; आ अढार प्रकारनां दूषणो मनुष्य, तिर्यंच, नारकी अने देवताउने रह्यां छे. तीर्थंकर देवमां एमांनुं एक पण दूषण नथी. जन्म मरण फरी करवानुं नथी. सर्वज्ञ छे, धर्मनो उपदेश करे छे, अनेक भव्य जीवोने तारे छे. वली तेमनां कहेलां आगम श्रवण

करीए तो आपणा आत्मानु कल्याण थवा रूप उपकार पण तेमनो ज छे. माटे तेमने देव मानवा

१० प्रश्न.—अन्यमतावलबीउ जेने देव माने छे, तेने आपणे पण देव मानवा के नहीं ?

उत्तर —पूर्वोक्त अढार दूषणोथी रहित होय तो, तेमने देव मानवामा किंचित् दूषण नथी.

११ प्रश्न —अन्य देवो दूषणो युक्त छे, एम केम कहेवाय ?

उत्तर —तेमना चरित्र, मूर्त्तिउ तथा तेमना ज शास्त्रथी दूषणो सिद्ध थाय छे एटले देव केम मनाय ?

१२ प्रश्न.—तीर्थंकर देवे आगमो लख्या, के कोणे लख्या ?

उत्तर —तीर्थंकर देवे शिष्योने सजलाव्या, शिष्यो सपूर्ण ज्ञानवान् थया. यादशक्ति तीव्र होवाथी महावीरस्वामीना निर्वाण पछी ९८० वर्ष सुधी तेउए मोढे राख्या अने जणाव्या. दिन प्रतिदिन स्मरण शक्ति घटती होवाथी देवर्द्धिगणि क्षमाश्रमणे लखवानो आरम्भ कर्यो

१३ प्रश्न —आगला आचार्य महाराजे केम नहीं लखाव्या ?

उत्तर.—मुनि महाराज आरम्भना त्यागी छे लखवानो आरम्भ थाय ते दोषथी बीहीने लखाव्या नहीं.

१४ प्रश्न —देवर्द्धिगणि क्षमाश्रमण आरम्भथी केम बीहीना नहीं ?

उत्तर —पोते ज्ञानचक्षुथी जोयु के, हवे पुस्तक नहि लखावीए तो सर्वनी स्मरणशक्ति हीन थइ गयेली होवाथी सर्व शास्त्रनो लोप थइ जशे अने म्होटु दूषण प्राप्त थशे माटे अपवाद सेवीने पुस्तक लखाववानो प्रारम्भ कर्यो आ अधिकार बृहत्कल्पनी भाष्यमा स्फुटपणे छे.

१५ प्रश्न—ए आगमो कोनी पासे साम्भलवा ?

उत्तर —गुरु महाराज पासे

१६ प्रश्न —गुरु महाराज कोने मानवा ?

उत्तर —जे गुरु पापथी बीहे, सत्योपदेश आपे; हिंसा, असत्य, चोरी,

स्त्रीगमन अने धन विगेरे परिग्रहना त्यागी होय, निरंतर शास्त्राध्ययन करता होय तेमने गुरु मानवा. तेमनी पासे धर्मोपदेश सांभळवो.

१७ प्रश्नः—पूर्वोक्त सर्व गुण न होय, पण शास्त्रोपदेश करी जाणता होय तो तेमनी पासे धर्म सांभळवामां शुं हरकत छे?

उत्तरः—उपदेश करनार मनुष्य उत्तम गुणवाळो होय, तो ज श्रोताउंना मन उपर सारी असर करी शके छे अने पोताना उत्तम गुणोनी छाप सामा धणीना हृदय उपर पाडी शके छे; परंतु जो उपदेशक गुण विहीन होय तो "परोपदेशे पांमित्यम्" जेवुं थाय छे. पोते मिथ्यामोळ धारण करी जवभ्रमण वधारता जाय छे अने श्रोताउ पोतानो आत्मा सुधारी शकता नथी; कारण के, गुरु कहे छे पण तेमनाथी पाळी शकातुं नथी, तो आपणे धर्म शी रीते पाळीए? एम मनमां आववाथी लाभ थाय नहीं.

१८ प्रश्नः—यत् किंचित् सारभूत धर्मतत्व शुं छे? ते कहो.

उत्तरः—प्रथम तो धर्मनी योग्यता करवी.

१ए प्रश्नः—धर्मनी योग्यता शी रीते थाय?

उत्तरः—मार्गानुसारीना गुण उत्पन्न करवाथी धर्मनी योग्यता थाय.

२० प्रश्नः—मार्गानुसारीना गुणनुं विवेचन करो.

उत्तरः—प्रथम न्यायविभव—सर्व प्रकारना व्यापारमां न्याय पूर्वक वर्तवुं, अन्यायथी चालवुं नही, नोकरी करतां धणीना सोंपेला कार्यमांथी पैसा खाइ जवा नहीं, लांच खावी नहीं, उछी समजवाळा मनुष्यने छेतरवा प्रयत्न करवो नहीं, व्याज वटंतर करनारे सामा धणीने छेतरी व्याजना पैसा वधारे लेवा नहीं, माल भेळसेळ करीने वेचवो नहीं, सरकारी नोकरी करनार मनुष्ये धणीने व्हाला थवा सारू लोको उपर कायदा विरुद्द जुलम गुजारवो नहीं, मजूरी या कारीगिरीनो धंधो करता रोज लइ काम बराबर करवुं, खोटुं दील करवुं नहीं, नात अथवा माजनमां शेठाइ करतो होय तो, पोताथी

विरुद्ध मतवालाने द्वेष बुद्धिथी गेरव्याजवी गुनेगार ठरावvो नहीं, कोइ माणसे आपणु बगाड्यु होय, ते द्वेषथी तेना उपर खोटो आरोप मूकवो नहीं; अथवा तेने नुकशान करवु नहीं कोइने खोटुं कलंक देवु नहीं धर्मगुरुने व्हाने पैसा लेवा सारू धर्ममा न होय, ते वात समजाववी नहि; अथवा सेवकनी स्त्री साथे अयोग्य कर्ममां प्रवर्त्तवुं नहि धर्म निमित्ते पैसा कढावी पोताना कार्यमां वापरवा नहीं धर्म संबधी कार्यमा वापरवा माटे पण खोटी साक्षी पूरी पैसा लेवा नहीं धर्मकार्यमा काइ फायदो थतो होय ते बदल मनमा विचारवु जे, आपणे धर्मने वास्ते जूठु बोलीए छीए, आ पणा काम सारु बोलता नथी माटे तेमा दोष नथी एम समजी चंधुं चनुं करवु ते पण अन्याय छे देरासर अथवा उपाश्रयमा प्रभा वना थती होय, ते एकथी वधारे वार लेवी ते पण अन्याय छे देरासर अथवा उपाश्रयना कार्यभार करनाराउए ते खाताना मकानो पो ताना खानगी कार्यमा वापरवा नहीं अथवा ते खाताना माणसो पासे खानगी कार्य कराववु नहीं कोइ माणस नात जमाडतो होय अने तेनी साथे कइ बिगाड होय, तेथी तेनो वरो बगाडवा कइ लडाइ उभी करवी, पकवान विगेरे जोइए तेथी विशेष लइ बगाड करवो, संप करी वधारे खाइ जवु अने तेने तूट पडे तेवी युक्ति करवी, ते पण अन्याय ज छे परस्त्रीगमन करवु नहीं स्त्री अथवा पुरुष काइ सलाह पूछे तो जाणया छता खोटी सलाह आपवी नहीं पोताना धणीना हुकम शिवाय तेना पैसा लेवा नहीं एक बीजाने लडाइ थाय एवी समज आपवी नहीं. पोतानु मान प्रतिष्ठा वधारवा सारुं असत्य धर्मो पदेश देवो नहीं. अन्यमतावलंबी, धर्म संबधी खरी वार्त्ता करतो होय एम छता 'ए धर्म बधी जठो' एम जाणी ते वार्त्ता जूठी पाडवानी कुयु क्ति करवी ते पण अन्याय छे. पोते अविधिए प्रवर्त्ततो होय अने अन्य पुरुषने विधिथी वर्त्ततो जोइ तेना उपर द्वेष धारण करवो ते अन्याय छे

जे पुरुष विधिथी वर्त्ते छे तेने धन्यवाद आपवो अने पोताथी ते प्रमाणे वर्त्तातुं नथी तेने माटे पस्तावो करवो ते अन्याय नथी. सरकारनी अथवा म्युनिसिपालीटीनी दाणचोरी करवी, स्टांपनी चोरी करवी, तेम ज खरी पेदाश छुपावी थोडी पेदाश उपर सरकारने कर आपवो ते पण अन्याय छे. खातर पाडवुं, कुंची लागु करवी, अथवा लुंट पाडवी ते पण अन्याय कहेवाय छे. गुणवंत साधु मुनिराज, भगवंत अने गुरु महाराजना अवर्णवाद बोलवा नहीं. तेम ज शुद्ध धर्मना अवर्णवाद बोलवा नहीं अने कन्याना पैसा लइ पोते विवाह करवो नहीं. आ शिवाय बहु प्रकारे अन्याय थइ शके छे. ते सर्व त्याग करीने व्यापार करवो, ते मार्गानुसारीनुं प्रथम लक्षण छे.

२ शिष्टाचार—ज्ञान अने क्रियाए करी उत्तम आचरणवाला मनुष्योना आचार शिष्टाचार कहेवाय छे. तेमां लोक निंदा करे तेवुं कार्य करवुं नहीं. राजा दंड करे तेवुं काम करवुं नहीं. वेश्या तथा परस्त्रीगमन त्यजवुं. जूगटे रमवुं नहीं. शिकार करवा जवुं नहीं. चोरी करवी नहीं. घणो जीवहिंसा थाय तेवो व्यापार करवो नहीं. जेथी कोइ माणसने नुकशान थाय, कोइनो जीव जाय, एवुं जूठुं बोलवुं नहीं; बनी शके तो सर्व प्रकारे जूठुं बोलवुं नहीं अने मांस, मदिरा, ताडी, मध, माखण, कंदमूल विगेरे अभक्ष्य पदार्थो खावा नहीं.

३ सरखा धर्म आचारवाला साथे विवाह करवो, पण एक गोत्री साथे करवो नहीं, हेमचंद्राचार्ये योगशास्त्रमां एक गोत्रवाला साथे विवाह करवानो निषेध कर्यो छे. स्त्री भर्त्तारनो धर्म एक ज होय तो धर्म संबंधी तकरार उठवानो संभव रहे नहीं अने धर्मकार्य करवामां परस्पर साधनभूत थइ पडे.

४ सर्व प्रकारना पापथी डरवुं. कारण के, पाप करवाथी आलोकमां निंदा थाय अने बीजा भवमां नरकादि दुःख भोगववां पडे.

५ देशाचार प्रमाणे वर्त्तवुं. जे देशमां वसता होइए, ते देशमां जे

जे काम करवाथी निंदापात्र न थवाय, तेवी रीते वर्त्तवुं वस्त्र, आभू
षण, अशन पानादि देशनी रीति प्रमाणे करवु जे देशमा जे वस्त्र
पहेराता होय ते छोडी अन्यदेशनी रीतना पहेरवा नही

६ साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका तेम ज राजा, प्रधान, नंम्बरी, कोटवाल विगेरे कोइ पण मनुष्यना अवर्णवाद बोलवा नही

७ जे घरमा बारी बारणा विगेरे पेसवा नीकलवाना अनेक रस्ता होय, तेवा घरमा रहेवु नहीं रहेवाथी चोर प्रमुखने आववानु तथा स्त्रीने गेरवर्त्तणुक चलाववानुं सुगम पडे

८ अशुद्ध स्थानकवाला घरमा वसवु नहीं जे घरनी जमीनमा उधेइ लागेली होय, जे घरनी नीचे हाडका तथा मुडदा दाटेला होय, अथवा मुडदा बालेला होय, अथवा आसपास वेश्या, जुगारी, चोर, कसाइ विगेरे रहेता होय, तेवा घर वरजीने सारा पडोशमा रहेवु पा डोशी धर्मबंधु होय तो सर्वोत्तम समजवुं. अन्यमतावलंबीना पाडो शथी तेमना आचार विचार आपणामा प्रवेश करी जाय छे के, जे घणो श्रम वेठता पण पाछलथी दूर थइ शकता नथी अने प्राये अनेक पापबंधनमा पडवुं पडे छे.

९ अति गुप्त स्थानमा रहेवु नहीं रहेवाथी गुणी पुरुषने दान देवा नो अवकाश मलतो नथी वली आग प्रमुखना भय वखते जान माल बचाववा मुश्केल थइ पडे छे.

१० अति प्रगट स्थानमा रहेवुं नहीं रहेवाथी स्त्रीवर्ग संपूर्ण लज्जा साचवी शकतो नथी, वली द्वार आगल घोंघाट चालतो होय तेथी स्थिर चित्ते काइ कार्य थतुं नथी

११ सत्संग–गुणी पुरुषनो संग करवो मुनि महाराज, देव गुरु भक्तिकारक श्रावक अने प्रमाणिक गृहस्थोनी साथे ज विशेष परि चय राखवो मिथ्यात्वीनो संग करवो नहीं, करवाथी आपणी ध र्मबुद्धि नष्ट थइ जाय छे. सुसंगथी सारी बुद्धि थाय छे. तेनां स

दाचरण जोइ आपणने पण सदाचरण ग्रहण करवा अवकाश मळे छे. जुगारी, लुच्चा, चोर, विश्वासघाति, ठग विगेरेनी सोबत करवा थी तेवां नीच कृत्यो करवानुं वळण सहज थइ जाय छे. माटे तेवा अधर्मीओनो त्याग करवो.

१२ माता पितानी आज्ञामां रहेवुं, तेमने पूजनारा थवुं, नित्य प्रातःकाले तेमने वंदन करवुं. परदेश जती वखते अने आवीने पण विनय पूर्वक पादपूजन करवुं. जो वृद्ध थया होय तो तेमने खावा पीवानी तेम ज पहेरवा ओढवानी शक्ति मुजब तजवीज राखवी. कोइ वखत क्रोध करवो नहीं. कटु वचन वापरवां नहीं. तेमना आदेशनुं उल्लंघन करवुं नहीं. कदापि गेरव्याजबी, नहीं करवा योग्य काम बतावे तो मौनवृत्ति धरवी. अयोग्य कर्म करवाथी थता गेरफायदा विनय पूर्वक समजाववा प्रयत्न करवो. तेमनो आपणा उपर अवर्णनीय उपकार छे, माताए नव मास सुधी उदरमां राखी, भार वहन करी अनेक वेदनाओ आपणे माटे सहन करी छे, विष्टा मूत्रादि मलीन तत्वोथी आपणुं वारंवार प्रक्षालन कर्युं छे. वळी आपणे व्याधि भोगवता होइए ते वखते क्षुधा, तृषा वेठी अनेक उपचारो करी आपणुं शुद्ध बुद्धिथी पालन करे छे. आ शिवाय परोक्ष रीते तेमना उपकारनो झरो निरंतर वह्या ज करे छे. माता पिता तो जगत्मां कल्पवृक्ष समान छे. अंतिम तीर्थंकर महावीरस्वामी त्रिशलादेवीना उदरमां आव्या पछी माता दुःखी थशे, एम धारी किंचित् वखत अचलायमान रह्या; तेटलामां तो माताए अनेक कल्पांत करवा मांड्या, मूर्छा खाइ धरती उपर ढळी पड्यां! ते ज वखते भगवंते अभिग्रह कर्यो के "माता पिता स्वर्गे गया पछी ज दीक्षा ग्रहण करीश." अहो! पुत्रनी पूजनीकबुद्धि तरफ दृष्टि करो. राम अने लक्ष्मण तेम ज पांडवोए माता पितानी जे सेवा करी छे, तेनुं वर्णन सहस्र जिव्हाथी पण करवुं मुश्केल छे. तेमना करेला-

उपकारनो बदलो आपणे वाली शकवाना नथी, तो पण निरंतर तेमने धर्म रस्ते योजवा प्रयत्न करी भक्ति करवी.

१३ ज्या स्वराजानो अथवा परराजानो भय होय, तेवा स्थानमा रहेवुं नही रहेवाथी धर्मनी, धननी तेम ज शरीरनी हानी थाय छे.

१४ पेदाशना प्रमाणमां खरच करवु पेदाशना चार विभाग करवा एक भाग घरमा राखवो, बीजो भाग व्यापारमा रोकवो, त्रीजो भाग पोताना तथा कुटुंबना खावा पीवामा अने वस्त्रादिकमा वापरवो, चोथो भाग धर्मकार्यमा वापरवो ए प्रमाणे पेदाशनो व्यय करवो जो पेदाश ओछी होय तो दशमो भाग अथवा शक्ति मुजब द्रव्य धर्म निमित्ते अवश्य वापरवु. महा मेहेनते उदरपोषण थतुं होय तो मन कोमळ राखी धर्मकार्यमा द्रव्य वापरनारनी अनुमोदना करवी.

१५ धनने अनुसारे वस्त्राभूषण पेहरवां थोडु द्रव्य होय अने धनवान् जेवा वस्त्र पेहरवाथी तेम ज वधारे द्रव्य होय अने गरिबना जेवां पेहरवाथी लघुता थाय छे

१६ शास्त्र श्रवण करवामा चित्त परोववु बुद्धिना आठ प्रकारना गुण उपार्जन करवा १ शास्त्र सांभळवानी इछा करवी २ शास्त्र सांभळवुं ३ तेनो अर्थ समजवो ४ ते याद राखवो ५ ऊह—तेमा तर्क करवो ते सामान्य ज्ञान ६ अपोह—विशेष ज्ञान मेळववु ७ ऊहापोहथी संदेह न राखवो. ८ तत्वज्ञान एटले अमुक वस्तु आमज छे, एवो निश्चय करवो पूर्वोक्त रीते शास्त्र श्रवण करी पोताना अवगुण त्यजवा उद्यमवत थवु

१७ अजीर्ण छता आहार करवो नही. खाधेली वस्तु पची न होय त्या सुधी बीजो आहार करवो नहीं रोग उत्पन्न थाय तेवी वस्तु खावी नहीं स्वादिष्ट वस्तु देखी गजा उपरात खावु नहीं.

१८ अकाले भोजन करवु नहीं भोजन करवानो जे वखत निमाण करेलो होय ते वखत चूकवो नहीं.

१ए धर्म, अर्थ अने काम ए त्रण वर्ग साधवा. गृहस्थावस्थामां जे समय धर्म साधननो होय, ते वखते धर्म साधवो. पैसा उपार्जन करवाने समये ते काम करवुं. भोग–उपभोग भोगववाने समये तेमां तत्पर रहेवुं. धर्म–साधन करवाने समये द्रव्य उपार्जन करवानुं सूझे तो धर्मथी चूकाय छे. सर्व वस्तुनी प्राप्ति धर्मथी ज थाय छे. धर्म चूक्या तो त्रणे वर्ग हाथमांथी गया समजवा. माटे दिवसमां त्रणे वर्ग साधवानो वखत बांधी राखवो; जेथी द्रव्य पेदा करवामां तेम ज संसारोचित कार्य करवामां विघ्न न आवे, जगत्मां निंदा न थाय अने धर्मसाधन रूडी रीते थाय एम वर्त्तवुं.

२० मुनिराज महाराजनुं दान देवा रूप आतिथ्य विनय पूर्वक करवुं; दुःखी जनने अनुकंपादान देवुं; मुनिनी सेवा भक्ति करवामां कुशल रहेवुं अने अहंकार रहितपणे दान देवुं.

२१ जिनमतने विषे सन्मान पूर्वक राग धरवो. खोटो हठ–कदाग्रह करवो नहीं.

२२ गुणीजननो पक्ष करवो. तेमनी साथे सौजन्यता अने दाक्षिण्यता वापरवी. जे जे सुकार्य करवानां होय, ते ते वानरनी पेठे चपलताथी नहीं पण स्थिरताथी करवां. निरंतर प्रियभाषित थवुं. कोइने दुःख लागे तेवुं बोलवुं नहीं. पोताना तेम ज पारकाना आत्माने उपकार करवानी बुद्धि राखवी; गुणी पुरुषनी अनुयाइए वर्त्तवुं.

२३ जे देशमां जवानी शास्त्रकार आज्ञा न आपता होय, अथवा राजानी मना होय, ते देशमां उद्धताइ करी जवुं नहीं; तेम ज जे काले जे कार्य करवानी आज्ञा न होय, ते काले ते कार्य करवुं नही. जेम के उष्णकालमां खेती करे तो थाय नहीं. चोमासामां शीत पदार्थ खावाथी पचे नहीं अने समुद्र पर्यटन करवाथी नुकशान थाय. यवनना मुलकमां जवाथी अभक्ष्य वस्तु जबराइथी खवरावे अने जबराइथी धर्मभ्रष्ट करे, तेवा देशमां जवुं नहीं. वळी पोतानुं बळ तपासी काम

करवुं, कारण के शक्ति उपरात कार्य करवाथी धननी तेम ज तननी हानी थवानो संनव छे

२४ व्रतने विषे स्थिर चित्तवाला अने ज्ञाने करी सावधान एवा पुरुषनी पूजा करवी आत्महितार्थे तेमनी पासेथी ज्ञान सपादन करवु अने तेमनी प्रवृत्ति प्रमाणे वर्तवुं

२५ पोषण करवा योग्य स्वकुटुंबनु आहार वस्त्रादिकथी पोषण करवु

२६ दरेक कार्यारंन कर्या पहेला शुन्न अशुन्न परिणाम दीर्घदृष्टि थी विचारवुं अने पछी कार्यारंन करवो

२७ विशेषज्ञ एटले सामान्य अने विशेषने उलखता शीखवु अथवा तेना जाणकार थवु

२८ लोकवल्लन्न, एटले सर्व लोकने वल्लन्न लागे तेवुं काम करवु कोइने दूनववु नहीं अनीतिथी तेम ज धर्मविरुद्ध आचरणथी लोकमा व्हाला थवानी इछा राखवी नहीं

२९ लज्जावान् थवु निर्लज कार्य करवु नहीं.

३० विनयवंत थवु, देव, गुरु, सुश्रावक, कुटुंबी, महेताजी, कला शीखवनार तथा राजा प्रधानादिक शेठ, शाहुकार जे कोइ गुणे करी, धने करी, पदवीए करी अने वये करी अधिक होय ते सर्वेनो यथोचित विनय करवो

३१ दुःखी मनुष्य उपर दया करवामा कुशल रहेवुं. जेम बने तेम हिंसानु काम करवु नहीं

३२ सौम्यदृष्टि राखवी कोइ वखत कषायवाली प्रकृति धारण करवी नहीं के, जेथी अन्यने आपणा उपर द्वेष जागे.

३३ छ वैरीने जीतवा. १ काम एटले स्त्रीसेवा. परस्त्रीनो सर्वथा त्याग करवो. पोतानी स्त्रीनुं पण जेम रोगार्त पुरुष औषध खावानी जरूर पडे, ने खाय तेम ऋतुस्नानने अवसरे केवल चित्तनी उपाधि टालवा निमित्ते सेवन करे, नावना तो छोडवानीज राखवी. श्वान

नी पेठे निरंतर अथवा एक रात्रिमां घणी वखत स्त्रीसंग करवो ए उत्तम पुरुषोनुं लक्षण नथी. नित्य सेववाथी पोतानुं तथा स्त्रीनुं शरीर निर्बल थतुं जाय छे. वली एवी कुटेवने लीधे स्त्रीना विरहसमये परस्त्री सेववानी बुद्धि थइ आवे छे; प्राये दुनियामां लघुता प्राप्त थाय छे, कोइ विश्वास करतुं नथी, राजा जाणे तो दंम करे छे अने आवता नवमां नरकनां दुःख नोगववां पडे छे; माटे जेम बने तेम कामने वश करवो. २ क्रोध-कोइना उपर क्रोध करवो नहीं; सर्व प्राणी उपर समनाव धारण करवो; एक क्रोडपूर्व सुधी संयम पाली उपार्जन करेलुं फल क्रोध करवाथी क्षण वारमां नष्ट थइ जाय छे अने कुगतिना नाजन थवुं पडे छे; हलाहल विष खाधुं होय तेथी एक वखत ज मरण थाय छे, पण क्रोध रूपी हलाहलने वश थएला प्राणीनुं अनंतीवार मृत्यु थाय छे; माटे निरंतर क्षमा गुण धारण करतां शीखवुं. ३ लोन-लोनी मनुष्यनुं चित्त सदाकाल फिकरमां नम्या करे छे. तेने कोइ पण प्रकारे संतोष उत्पन्न थतो नथी. वली लोनने वश थवाथी प्राणी नहि करवा योग्य कर्म करवा तत्पर थाय छे तेथी आ दुनियामां हीलना थाय छे अने परनवमां पण दुःख नोगववां पडे छे. माटे जे अवसरे जे मले तेथी संतोषवृत्ति राखवी अने नीतिथी उद्यम करवो. पूर्वे जेवुं पुन्य उपार्जन कर्युं होय तेवुं आ नवमां मले छे, लोन करवाथी विशेष मलतुं नथी. एवो विचार करी संतोष पकडवो, संतोषथी ज लोन जीताय छे. ४ मान-मानदशा धरवाथी जगत्मां लघुता प्राप्त थाय छे, लोको अहंकारीनुं उपनाम आपे छे, गुरुनो अने वडीलनो विनय थतो नथी; विद्या कला आवडती नथी अने मनुष्य नव पाम्या छतां पण धर्म साधी शकातो नथी; माटे मान तजी दइ गंनीरता धारण करवी. ५ हर्ष-कोइ पण कार्यमां अत्यंत हर्ष धारण करवो नहीं. हर्ष करवाथी गर्वने पगथीए चढतां वार लागती नथी. आ संसारमां सर्व वस्तुओ क्षणिक छे. शरीर आ

जे सुखी देखाय छे अने काले अनेक व्याधिथी वींटाइ जाय छे ल क्ष्मी चपल छे; आजे जे घरमा लक्ष्मी शोभी रही छे ते घरमा बीजे दिवसे भूत वासो करी रहे छे। माटे आवा अस्थिर पदार्थो पूर्वकृत पुन्यने लीधे प्राप्त थया होय तो तेनो सदुपयोग करवो; पण अत्यंत हर्षित थइ गर्व करवो नही ६ मद-मद आठ प्रकारना छे जातिमद, कुलमद, बलमद, रूपमद, ऋद्धिमद, लोभमद, तपश्चर्यानो मद अने विद्यानो मद जातिनो मद करवाथी नीच जातिमा उत्पन्न थाय छे, कुलमद करवाथी नीचगोत्र बधाय छे बलनो मद करवाथी भावते भवे निर्बलपणुं प्राप्त थाय छे रूपनो मद करवाथी कुरूपपणु प्राप्त थाय छे धननो तथा ठकुराइनो मद करवाथी परभवे दरिद्रि थायछे जेम जेम मलतु जाय, तेम तेम वधारे लोभ करे अने मनमां धारे के हु तो खोवानो ज नही, जे जे व्यापार करीश तेमा पेदा ज करीश! एवा आजीविका मद धरनार मनुष्यने कोइ वखत एवो धक्को लागे छे के, सर्व दिवसनु पेदा करेलु एक दिवसमा चाल्यु जाय छे। अने निर्धनावस्था प्राप्त थाय छे माटे लोभनो मद करवो नही तपश्चर्या नो मद करवाथी तप निष्फल थाय छे विद्यानो मद करवो नही विद्यानो मद करनार मनुष्य पोताथी अधिक विद्वानने मान आपी शकतो नथी, पण तेनी अवगणना करे छे अने पोते वधारे ज्ञान संपादन करी शकतो नथी गर्विष्ट होवाथी शंका पडे त पण बीजाने पूछी शकतो नथी एम धीरे धीरे पोतानी विद्या खूए छे अने आ वता भवमा अज्ञानी थाय छे माटे विवेकी माणसे आ आठ प्रकारना मद त्यजवा

३४ कृतज्ञता-पोताने कोइए करेला उपकारने भूलवो नही. समय आवे करेला उपकारनो बदलो

३५ पाप डरिने वडा ... इन्द्रि मोकली

वाथी आलोकमा पण बहु ... जेम के स्पर्श

ज्ञोगववा सारू हस्ति बंधनमां पडे छे. रसेंड्रिना विषयथी माछलां प्राण विमुक्त थाय छे. घ्राणेंड्रिना विषयथी ज्रमर कमल उपर बेसे छे अने सूर्य अस्त थए कमल मींचाइ जवाथी अंदर गोंधाइ रहे छे. चक्षु इंड्रिने वश थवाथी पतंगीआ दीवामां पडी जीव खूए छे. श्रोतइंड्रिना विषयथी हरण पारधीने वश थइ जाय छे. एवी रीते एक एक इंड्रिने छूटी मूकवाथी प्राण जाय छे, त्यारे पांचे इंड्रिना विषयमां लुब्ध थवाथी परज्ञवमां केवां छुःख ज्ञोगववां पडे ? तेनुं वर्णन तो ज्ञानी महाराज ज करी शके. माटे यथाशक्ति विषयनो संकोच करवो. आ प्रमाणे मार्गानुसारीना पांत्रीश गुण जे पुरुषमां होय, ते पुरुष धर्मने योग्य जाणवो. आवा गुणथी मनुष्य समकितवंत थाय छे, श्राद्धधर्म अने मुनिधर्मने पामे छे अने अंते मुक्ति सुखने मेलवे छे.

२१ प्रश्नः—समकित ए शुं छे?

उत्तरः—समकितना घणा प्रकार छे, पण अल्पमात्र कहुं छुं. समकितना मुख्य बे प्रकार छे. १ व्यवहार समकित ने २ निश्चय समकित. तेमां व्यवहार समकित ते आगल कहेला अढार दूषण रहित रुषज्ञादि चोवीश तीर्थंकरने शुद्ध देव तथा तरण तारण जहाज रूप मानवा. जे देव संसार थकी तर्या नथी, तेवाने देवबुद्धिए मानवा नहीं; प्रज्ञुए मुनिनो जे मार्ग बताव्यो छे, ते मार्गे चालनारने गुरुबुद्धिए गुरु मानवा; साधु अने श्रावकनो धर्म प्रज्ञुए जे प्रमाणे बताव्यो छे, ते धर्मने ज खरो मानवो. आ त्रण तत्व उपर श्रद्धा राखवी ते व्यवहार समकित. २ निश्चय समकित. ते प्रथम पोताना आत्मानुं स्वरूप अने पुद्गलनुं स्वरूप जाणवुं. आत्मामां चेतन गुण छे अने पुद्गलमां जड गुण छे. तेथी आत्मामां सर्व पदार्थ जाणवानी शक्ति छे, पण कर्मे करीने आत्मा अवरायो छे तेथी हाल संपूर्ण ज्ञाव जाणी शकतो नथी. एवो निर्धार थवाथी जे जे बाह्य पदार्थो छे, तेना उपरथी मोहनो नाश करे छे. फक्त आत्मगुणमां आनंद

माने छे जे संसारी आनद छे, ते सर्वे अस्थिर आनंद छे अने तेने खरो आनंद मानवाथी कर्मवध थाय छे ने दुर्गतिमा तेना दुःख भोगववा पडे छे आत्मानु ज्ञान जेम जेम निर्मल थतु जाय छे तेम तेम संसारिक कार्यमा मग्नता घटती जाय छे. कर्मना योगे जे सुख दुःख प्राप्त थाय छे, तेने कर्मना फल जाणीने राग द्वेष करता नथी पुद्गलने सयोगे कर्म बाध्या छे ते भोगवाय छे, एम विचारे छे आ प्रमाणे चित्तनी सुदरता थाय छे, परतु विशेष विशुद्धि नथी थइ तेथी ससारने छोडी शकतो नथी श्रावकना व्रत पण लइ शकतो नथी, पण तेवानी भावना रात दिवस बनी रहेली छे अनतानुवधी कषायनी चोकडी तथा समकितमोहनी, मिश्रमोहनी अने मिथ्यात्वमोहनी ए सात प्रकृति क्षय थइ छे एवा जीवोने समकितनी प्राप्ति थाय, ते निश्चय समकित कहीए

२२ प्रश्न —निश्चय समकितदृष्टिने व्यवहार समकित होय के नहीं ?

उत्तर·—घणु करीने होय

२३ प्रश्न —व्यवहार समकितवालाने निश्चय समकित होय के नहीं?

उत्तर —होय पण खरू अने न पण होय

२४ प्रश्नः—एकला व्यवहार समकितथी शु लाभ थाय ?

उत्तर·—व्यवहार समकित निश्चय समकितनुं कारण छे देव गुरुनी श्रद्धा थइ एटले गुरु महाराजनी सेवा करे गुरु महाराज धर्म संभलावे एटले पोताना आत्मानु तथा पुद्गलनुं स्वरूप जाणे. एम करता करता अनुक्रमे निश्चय समकित थाय

२५ प्रश्नः—देवनी भक्ति शी रीते करे ?

उत्तर —देव हाल विचरता नथी, परतु तेमनी मूर्त्ति छे ते आपणने आधारभूत छे तेथी पाषाणनी, धातुनी, रत्ननी, काष्टनी अने दातनी; जेवी पोतानी शक्ति होय तेवी भगवतना आकारवाली मूर्त्ति करावे यथाशक्ति सुदर चैत्य बधावे अने आचार्य महाराज पासे ते प्रतिमानी

प्रतिष्ठा करावीने तेनी भक्ति करे. अथवा पूर्व पुरुषोए एवां जिन बिंब पधरावेलां होय छे, तेमनी अष्ट द्रव्ये करीने पूजा करे तथा तेमनी समीपे भले प्रकारे गुणग्राम करे.

२६ प्रश्नः—प्रतिमाने पूजवाथी शुं लाभ थाय ? प्रतिमा कांइ भगवान् नथी तो तेने केवा भावथी पूजवी ?

उत्तरः—भगवंत धर्म प्रकाशी गया छे. तेने आधारे धर्मनुं स्वरूप-आत्मानुं स्वरूप जाण्युं छे तेथी तेओ उपगारी पुरुष छे. ते उपगारी पुरुष तो निर्वाण पाम्या छे, त्यारे प्रतिमाजीमां तेमना नामनो आरोप करीने भक्ति करवी. जेम आपणा वडीलनी अथवा मान्य पुरुषनी छबी होय छे अने तेना कोइ गुणग्राम करे छे, तो आपणे खुशी थइए छीए अने तेनी कोइ लघुता करे छे तो आपणे दिलगीर थइए छीए. वली हालमां राज्यकर्त्ता महाराणी विक्टोरियानी तथा बीजा गवर्नर जनरल, गवर्नर अने प्रतिष्ठित अधिकारीओनी छबी तथा बावलांओ स्थानके स्थानके बेसारेलां दृष्टिए पडे छे अने तेम करेलुं जोइने ते अधिकारी तथा तेमना उपर प्रीतिभाव धरावनारा लोको राजी थाय छे अने ते अधिकारी पोताने मान मल्युं समजे छे. तेम आपणे पण भगवंतनी मूर्त्ति बेसारवाथी तेमने मान आपीए छीए. तेमने मान आपवानुं मन थयुं ते शुभ अध्यवसायनुं लक्षण छे अने तेथी जीव म्होटुं पुन्य उपार्जन करे छे. जेओ जैन नाम धरावीने ढुंढीआ कहेवाय छे, तेओ प्रतिमाने पूजता नथी. ते तेमनी अज्ञानता छे. तेओ जैनशास्त्रने मानवानुं कहे छे पण तेओ शास्त्रमां कह्युं छे तेम करता नथी. आ बाबतना दाखला श्री प्रतिमाशतक ग्रंथमां उपाध्याय श्री यशोविजयजीए घणा आपेला छे. तथा समकितशल्योद्धार नामे ग्रंथ छपायेल छे, तेमां पण घणा दाखलाओ छे. तेथी अहिं विस्तारथी लखतो नथी. भगवंत विचरता हता ते वखतनी प्रतिष्ठित करेली प्रतिमाजी हालमां विद्यमान् छे अने ढुंढक मत तो आधुनिक नीकलेलो छे त्यारे जो

प्रतिमा पूजवानु अयोग्य होय तो जगवत ठता केम बने ? त्यार पढी पण घणा आचार्यों थया ठे जेमना उपदेशथी घणा श्रावकोए प्रतिमाजी कराव्या तथा अनेक प्रकारे पूजा करी गृहस्थावासमा रहेला श्रावक जाइउने जगवतना गुणग्राम करवा सारू अनुकूलता जरेली जग्या जोइए ते देरासरजी ठे अने तेनो अदर जगवतना गुणनुं स्मरण थवा सारू जिनबिंबनी स्थापना करेली ठे तेमनी आकृति एवी सौम्य ठे के, तेने जोवाथी जगवतना गुण सांजरे ठे. पोताना वडीलनी अथवा माननीय पुरुषनी ठवी अथवा तेनी कोई वस्तु पडी होय ठे तो तेने जोइने ते पुरुष अने तेना गुणो जेम स्मरणमा आवे ठे;तेम जगवतनी मूर्त्ति जोइने पण थाय ठे प्रतिमाजीनुं मुख जोइने विचारे ठे के, आ मुख केवु ठे ? जे मुखे कोईना अवर्णवाद, मृषावाद के, हिंसाकारी वचन बोलाएला नथी तेमा रहेली जिव्हावडे रसेंड्रिना विषयोनु सेवन करेलु नथी, पण आ मुखवडे धर्मोपदेश देइने अनेक जव्य प्राणीउने संसार समुड्माथी तार्या ठे, माटे आ मुखने धन्य ठे आ नासिकावडे सुरजिगध डुरजिगध रूप घ्राणेंड्रिना विषयोनुं सेवन कर्युं नथी आ चक्षुइंड्रिवडे पाच वर्ण रूप विषयोने सेव्या नथी, कोई स्त्रीना उपर कामविकारनी नजरे जोयु नथी तेम कोइनी सामे द्वेषनी नजरे पण जोयु नथी मात्र वस्तु स्वजाव अने कर्मनी विचित्रता विचारीने समजावे रहेला ठे तेथी एवां नेत्रने धन्य ठे. आ कर्णे करीने विचित्र प्रकारना राग रागणी सांजलवा रूप तेना विषयनु सेवन करेलु नथी, परतु प्रिय अप्रिय जेवा शब्दो काने पड्या तेवा समजावे सांजल्या ठे आ शरीरवडे कोइ जीवनी हिंसा के अदत्तग्रहण विगेरे कर्यु नथी मात्र जीवरक्षा करी ठे अने कोइ जीव डुःख पामे नहीं तेम वर्त्या ठे ग्रामानुग्राम विहार करी जव्यजीवोने संसारना डुःखमाथी उद्धर्या ठे अने पोते कर्मोनो क्षय करी केवलज्ञान केवलदर्शन प्रगट कर्यु ठे माटे आ प्रजुने ध

न्य छे. एज परम उपगारी छे. तेथी तेमनी जेटली जक्ति करी शकुं तेटली करवा योग्य छे. आवी सुंदर जावना जगवंतनी मुडा देखवाथी उत्पन्न थाय छे. उत्तम प्राणीज एवा प्रजुनी जल, चंदन, केसर, बरास, पुष्प, धूप, दीप, फल, नैवेद्यवडे पूजा करे छे. तथा आजूषणो चडावे छे. ए प्रमाणे पूजा करवामां यथाशक्ति ड्व्यनो व्यय करतां चिंतवे छे के, हुं जे ड्व्य पेदा करुं छुं, ते पेदा करतां अनेक प्रकारनां पाप लागे छे. वली ते धन संसारी कार्यमां वापरूं छुं तेथी पण उलटी पापनी वृद्धि करूं छुं. म्हारे ए धनमांथी म्हारा प्रणाम पहोंचे तेटलुं धन जो हुं प्रजु जक्तिमां वापरूं तो तेनाथी पाप बंधातुं अटके अने पुन्यबंध थाय. वली ए धन प्राते म्हारूं नथी. म्हारी साथे आववानुं नथी. म्हारो ने एनो स्वजाव जिन्न छे. हुं चेतन छुं. ए जड छे. माटे म्हारे एना उपरथी मूर्छा उतारवी ते योग्य छे. वली विचारे के, हुं प्रजुनी जक्ति करीश तो, ते जोइने बीजा जीवो तेनी अनुमोदना करशे. वली केटलाएक जाग्यशाली जीवो जक्ति करवाने तत्पर थशे तो तेनो कारणीक हुं थइश. एटले प्रजु जक्ति करतां अनेक प्रकारना लाज थशे. उत्तम जीवो प्रथम ड्व्यपूजा करीने पछी जावपूजा करे छे एटले ते अवसरे जगवंतना गुण विचारे छे अने प्रजुना गुणने विचारीने तेनुं पोताना आत्मानी साथे मिलान करे छे के, अहो! प्रजु अरागी ने हुं रागी, प्रजु अद्वेषी ने हुं द्वेषी, प्रजु अक्रोधी ने हुं क्रोधी, प्रजु अमानी ने हुं मानी, प्रजु अमायी ने हुं मायी, प्रजु अलोजी ने हुं लोजी, प्रजु अकामी ने हुं कामी, प्रजु निर्विषयी ने हुं विषयी, प्रजु आत्मानंदी ने हुं संसारानंदी, प्रजु अतिंड्रिय सुखना जोगी ने हुं पुद्गलनो जोगी, प्रजु स्वस्वजावी ने हुं विजावी, प्रजु अजर ने हुं सजर, प्रजु अक्षय ने हुं क्षय स्वजाववालो, प्रजु अशरीरी ने हुं शरीरवालो, प्रजु अनिंदक ने हुं निंदक, प्रजु अचल ने हुं सचल, प्रजु अमर ने हुं मरणे सहित, प्रजु निड्रा रहित ने हुं निड्रा

सहित, प्रज्जु निर्मोही ने हु समोही, प्रज्जु हास्य रहित ने हुं हास्य युक्त, प्रज्जु रतिए रहित ने हुं रतिए सहित, प्रज्जु अरति रहित ने हुं अरति सहित, प्रज्जु शोक रहित ने हुं शोक सहित, प्रज्जु ज्नय रहित ने हु ज्नय सहित, प्रज्जु डुगंगा रहित ने हु डुगंगा युक्त, प्रज्जु निर्वेदी ने हु सवेदी, प्रज्जु अक्लेशी ने हुं सक्लेशी, प्रज्जु हिंसाए रहित ने हुं हिंसानो करवावालो, प्रज्जु वचने रहित ने हुं मृषावादी, प्रज्जु इच्छा रहित ने हुं अनेक प्रकारनी इच्छावालो, प्रज्जु अप्रमादी ने हुं सप्रमादी, प्रज्जु आशा रहित ने हुं आशानो ज्नरेलो, प्रज्जु सर्व जीवने सुखना दाता ने हु अनेक जीवोने छ खनो देनार, प्रज्जु अवंचक ने हु सवचक–बीजाउने वगनारो, प्रज्जु सर्वना विश्वासपात्र ने हु अविश्वासनु पात्र, प्रज्जु आश्रव रहित ने हु आश्रवनो ज्नरेलो, प्रज्जु नि पाप ने हुं सपाप, प्रज्जु परमात्मपदने पामेला ने हु वहिरात्मा पणे वर्त्ततो, प्रज्जु कर्म रहित ने हु कर्म सहित आ प्रमाणे ज्नगवंत अनेक प्रकारना गुणे करीने सयुक्त ठे अने हु सर्व प्रकारना डुर्गुणोए ज्नरेलो ठु तेथी आ ससारमा परिज्रमण करु ठु आजे ज्नाग्यना उदयथी आ प्रज्जुनी मूर्त्ति में जोइ अने तेना आलवनथडे मने प्रज्जुना गुणनु स्मरण थयु तथा म्हारा अवगुण समजवामा आव्या, तो हवे हु म्हारा अवगुण टालवानो उद्यम करु, प्रज्जु जे रस्ते चाल्या ते रस्ते हु चालु अने प्रज्जु जेम वर्त्या तेम हु वर्त्तु आ प्रमाणेनी ज्नावना ज्नावता–ज्नावपूजा करता प्राणी पोताना कर्मनो क्षय करे ठे, शुद्ध समकितने प्राप्त करे ठे अने यावत् मोक्षसुखने पण पामे ठे माटे जिनप्रतिमानी पूजा करवाथी उपर प्रमाणे लाज्न जाणीने सर्व ज्नव्यजीवोए यथा शक्ति जिनेश्वरनी ज्नक्ति करवी

२७ प्रश्न –सामान्य प्रकारे जिनज्नक्तिनी रीत तथा लाज्न तमे वताव्या, परतु अनुक्रमे दररोज केवी रीते ज्नक्ति करवी ते कहो ?

उत्तर –दिवसमा त्रण वार जिनमंदिरे जवु तेमा प्रात काले वास

द्रव्यवडे पूजा करवी, मध्यान्हे जल चंदनादिक अष्टद्रव्यथी, सत्तर प्रकारथी अथवा जेवी शक्ति होय ते प्रमाणे विशेष द्रव्यथी पूजा करवी अने संध्याये धूपपूजा तथा दीपपूजा करवी. आ प्रमाणे त्रणकाल जिनपूजा करवी. तेमां मध्यान्हनी पूजा प्रभुने अंगे फरसीने करवानी छे तेथी न्हावुं जोइए न्हाइने शुद्ध थया शिवाय प्रभुनो स्पर्श करवो घटीत नथी. आपणुं शरीर मलीन होय छे ते न्हावाथी शुद्ध थाय छे. माटे निर्जीव जग्या जोइने शरीरनी शुद्धि थइ शक तेटला जलवडे न्हावुं. वधारे पाणी ढोलवुं नहीं. वधारे पाणी ढोलवाथी असंख्य अपकाय जीवोनी विना कारणे विराधना थाय छे. न्हावा पछी शुद्ध वस्त्रवडे शरीर साफ करवुं. पछी सुंदर, शोभीतां, संसारिक कार्यमां नहीं वापरेलां अने धोयेलां वस्त्र धारण करवां. वगर धोयेलां वस्त्र पहेरीने पूजा करवाथी नीवीनुं प्रायश्चित्त कहेलुं छे. पछी पोतानी शक्तिना प्रमाणमां योग्य आभरणो धारण करवां अने जिनपूजाने माटे जल, चंदन, पुष्पादिक शुद्ध शुद्ध द्रव्यो लइने जिनमंदिरे जवुं. जिनमंदिरना प्रथम द्वारमां पेसतां 'निसीही' कहेवी. त्यारथी संसारी व्यापारनो निषेध कर्यानुं समजवुं. एटले देरासरनी अंदर व्यापार रोजगार संबंधी वातचीत पण करवी नहीं. फक्त जिनमंदिर संबंधी कार्यमां ज चित्त परोववुं. देरासरमां कांइ काम चालतुं होय तो तेनो तपास करवो, कांइ आशातना थएली होय तो ते टालवी अने देरासरना नोकर चाकरना कामकाज तरफ नजर करवी. पछी ज्यारे भगवंतनी मूर्त्ति दृष्टिए पडे, त्यारे बे हाथ जोडी नमस्कार करवो अने रंगमंडपमां पेसतां बीजीवार 'निसीही' कहेवी. अहिंथी जिनमंदिर संबंधी व्यापारनो पण त्याग कर्यानुं समजवुं अने जिनपूजा संबंधी कार्यमां प्रवर्त्तवुं. प्रथम पोताना हाथ धोइने सुवर्णना, रूपाना, अन्य धातुना अथवा मृतिकाना पोतानी शक्ति अनुसारे जेवा कलश होय तेवा कलशमां निर्मल

जल जरवुं. प्रजुना शरीर उपरथी आजरणादि उतारवां. ते अवसरे चिंतववुं के, जगवते आ प्रमाणे आजूषणो उतारीने संयम ग्रहण कर्युं हतुं पछी मोरपींछीवडे प्रजुना शरीरनी प्रमार्जना दृष्टिपूर्वक करवी कोडी विगेरे जतुंनो प्रचार थयो होय तो ते दूर करीने कलशवडे अभिषेक करवो पछी वस्त्रना पोतावडे केशर उतारवु तेनाथी न नीकली शके तेवुं केशर वालाकुचीवडे दूर करवु पछी पचामृतनो अभिषेक करीने सुकुमाल, सुंदर अने धोएला उज्वल वस्त्रवडे प्रजुनु शरीर जल रहित करवु पछी उत्तम चंदन, केशर, बरासादिवडे नव अंगे पूजा करवी अने जीवजंतु रहित, सड्या विनाना, जूमिने नहीं फरशेला, अशुचिना संसर्ग विनाना अने सुगंधीवाला मोगरा विगेरना पुष्पो चडाववा पछी मुगट कुंडलादि आजरणो पहेराववा. त्यार पछी अगर, सेलारस विगेरे सुगंधी वस्तुउथी बनावेलो दशांगधूप करवो. फानसमा दीपक राखीने दीपपूजा करवी. जगवतना शरीर उपर सोना रूपाना वरक यथाशक्ति चडाववा अने आंगी रचवी अथवा रचाववी पछी जगवतना समीप जागे सुंदर उज्वल अक्षतवडे नंदावर्त्त अथवा स्वस्तिक करवो तेमा प्रथम त्रण ढगली करता पहेली ढगलीए ज्ञान प्राप्ति, बीजी ढगलीए दर्शन एटले समकितनी प्राप्ति तथा त्रीजी ढगलीए चारित्रनी प्राप्ति थाय तेवी रीते जावना जाववी. त्यार पछी स्वस्तिक रचवो ते वखते चार गतिनो नाश थाय तेवी जावना जाववी. वली त्रण ढगलीनी उपर अक्षतवडे सिद्धशिलानो अर्धचंद्र जेवो आकार करवो अने विचारवु जे आ सिद्धशिला उपर म्हारो वास थाउ. एवी रीते अक्षतपूजा करीने पछी सुंदर फल मेवा प्रमुख धरवा. अपक्क, सडेला, खराब वासवाला अथवा अजक्ष फल धरवानो पूजाप्रकरणमा निषेध कर्यो छे माटे तेवा फल चडाववा नहीं पछी नैवेद्य धरवु तेना जक्ष पदार्थ जे जे खाता होइए ते ते जेवा के लाडु, दूधपाक, शाक, दाल, जात, कुरमा प्रमुख

અનેક જાતની રસવતી પ્રભુ આગલ ધરવી. પૂર્વોક્ત ફલ, નૈવેદ્ય પ્રભુ આગલ ધરી ભાવના ભાવવી જે આ આહાર અનેક પાપ આરંભે કરી નિપજ્યો છે અને આ આહાર હું ખાઇશ તેથી પણ એના આસ્વાદનથી મને રાગ દ્વેષની પરિણતી જાગશે, માટે જેટલો આહાર પ્રભુને ચડાવીશ તે આહાર સંબંધી રાગ દ્વેષની પરિણતી થવી બંધ રહેશે અને વલી ઉપકારીની ભક્તિ થશે તેથી પરંપરાએ મુક્તિફલની પ્રાપ્તિ થશે. આવી સુંદર ભાવના ભાવવી. એ પ્રમાણે દ્રવ્યપૂજા કરવી. એથી વધારે દ્રવ્ય હોય તો વધારે ચડાવવા. ત્યાર પછી ત્રીજી નિસિહિ કહેવી અને વિચારવું જે દ્રવ્યપૂજાનું કામ નિષેધી હવે ભાવપૂજા કરીશ. પ્રથમ ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી. ત્યાર બાદ ત્રણ ખમાસમણાં દેવાં. ત્રણ દિશા તરફ જોવું વર્જવું. પછી વીર આસને બેસી બે હાથ જોડી ચૈત્યવંદન, નમુત્થુણં, જાવંતિ બે, સ્તવન, જયવીયરાય વિગેરે કહેવું. પછી કાઉસ્સગ્ગ કરવો. કાઉસ્સગ્ગ પારી એક થુઇએ અથવા ચાર થુઇએ અથવા આઠ થુઇએ જેવી શક્તિ—અવકાશ હોય તે પ્રમાણે ચૈત્યવંદન કરવું. આ સામાન્ય વિધિએ પ્રભુ ભક્તિ કહી. પછી પ્રભુ સન્મુખ ઉભા રહી આગલ કહી છે તેવી રીતે ભાવના ભાવવી. ઘણા ગુણી આચાર્ય મહારાજ શ્લોકબદ્ધ—કાવ્યબદ્ધ રચના ભગવંતના ગુણ રૂપ કરી ગયા છે તે વડે સ્તુતિ કરવી. એવી સુંદર ભાવના ભાવવાથી નાગકેતુ વિગેરે કેવલજ્ઞાન પામ્યા છે. તેની કથા કલ્પસૂત્રમાં વિદ્યમાન છે.

૩૦ પ્રશ્નઃ—પુષ્પપૂજા કરતાં પુષ્પના જીવને બાધા થાય તેનું કેમ?

ઉત્તરઃ—પુષ્પના જીવને બાધા થતી નથી, પણ ઉલટી રક્ષા થાય છે. કેમ કે પુષ્પ કોઇ ગૃહસ્થ લઇ જાય તો મનુષ્યના સ્પર્શથી તેના જીવને કિલામના થાય. કેટલાએક ગૃહસ્થો સય્યામાં બિછાવી સુવે છે તેથી પણ કિલામના થાય છે, પરંતુ જે પુષ્પ પ્રભુને ચડે છે તેને તો પોતાના આયુષ્ય સુધી અબાધા રહે છે. વલી તમે કહેશો કે પુષ્પને સોય ભોંકી ગૂંથવાથી કિલામના થયા વગર રહે નહી, તો તે વિષે

जाणव जे, जे पुष्पनी दाडी पोली होय तेमा दोरो परोववो शास्त्र मा कह्यो छे माटे तेवी रीते विधि युक्त काम करवाथी वाधा थशे नही. पुष्प शीवीने चडाववानी तथा काची कळीउं चडाववानी रीत प्राचीन जणाती नथी, पण आधुनीक छे एवी रीत पडवाथी केटलीक वखत गूथेला पुष्प मळता नथी त्यारे विधिपूर्वक पूजा करवाना रसिक पुरुषने पण शीवेला चडाववा पडे छे, ते अपवाद समजीने चडावे छे. कारण के जो ते न चडावे तो समूलगो फूलनो हार चडी शके नही माटे जोग वने त्या सुधी गूथेला पुष्प चडाववा ए ज श्रेय छे. प्रनु नक्ति विधिपूर्वक करता कदापि अल्पहिंसा थाय ते उपर आवश्यकमा कूवानु दृष्टांत आप्यु छे कूवो खोदता कष्ट पडे पण पछी सदा पाणीनु सुख थाय तेम प्रनुनी पजामा अल्पहिंसा थाय पण प्राते मुक्तिसुखनी प्राप्ति थाय माटे श्रावकने अष्टप्रकारी पूजा करवानुं महानिशिथ सूत्रमा पण कह्यु छे

२ए प्रश्न —नैवेद्य-राधेलु धरवु कया शास्त्रमा कह्यु छे ?

उत्तरः—श्राद्धविधिमा कह्यु छे वली श्राद्धविधिमा निशिथचूर्णी प्रमुखना दाखला आप्या छे आचारोपदेश, अष्टप्रकारी पूजानो रास तथा सकलचंद उपाध्याय प्रमुख विरचित पूजाउमा पण कहुं छे. ते शास्त्रो जोवाथी विस्तार सहित मालम पडशे सामान्य प्रकारे नैवेद्य चडाववानु तो महानिशिथ, पचाशकजी, प्रवचनसारोद्धार, योगशास्त्र विगेरे घणा शास्त्रोमा कह्यु छे

३० प्रश्न —दीपकपूजा कया शास्त्रमा कही छे ?

उत्तर —महानिशिथ सूत्रमा अष्टप्रकारी पूजानो अधिकार चाल्यो छे त्या कही छे. प्रनुना जन्म वखत दिगूकुमारीकाउए दीपक कर्या छे, विगेरे वर्णन जंबूद्वीपपन्नत्तिमा छे आवश्यकसूत्रमा पण कहुं छे

३१ प्रश्नः—गुरुनक्ति शी रीते करवी ?

उत्तरः—गुरुने देखता वे हाथ जोडी नमस्कार करवो. गुरु कइ का

ममां न होय तो खमासमण देइ वांदवा. इच्छकार पूठी अप्पुठियो अ भ्यंतरथी खमाववा. गुरु ऊन्ना होय तो ऊन्ना रहेवुं, गुरुना वचननी अवगणना करवी नही. वस्त्र, पात्र, औषध, पाट, पाटला, रहेवाने मकान विगेरे जे कांइ जोइए ते हाजर करवुं. आपणी पासे न होय तो जेनी पासे होय तेनी पासे गुरुने तेडी जइ अपाववुं. कोइ प्रकारे तेमनुं वचन लोपवुं नही. गुरु महा उपकारी छे. ए उपकारीना उप कारनो वदलो कोइ दिवस वळवानो नथी माटे यथाशक्ति गुरुनक्ति करवी. तन, मन अने धन अर्पण करवुं. कदापि गुरु महाराजना का ममां सर्व दोलत वपराइ जाय तो पण वापरवामां जराए अंदेसो लाववो नही. आवा न्नाव जेने थइ जाय छे तेने अवश्य—निश्चय सम कित होय छे. तेमां जेटली कसर होय तेटली समकितमां पण कसर जाणवी. माटे देव गुरुनी नक्तिमां कोइ पण रीते कसर राखवी नही. गुरु महाराज एक कोडि पण पोते लेता नथी. कोइक वखत अक स्मात् धर्मसंबंधी हरकत आवी पडी होय अने ते काममां पैसा खरचवा पडे तेम होय, औषधमां वापरवा होय, पुस्तक लखाववां होय विगेरे धर्मना कार्यमां पैसानी आवश्यकता होय त्यारे गुरु म हाराज वापरवानो उपदेश करे छे; ते वखत मन जरा पण पाछुं फेर ववुं नही, पण प्रसन्न थइ द्रव्यनो सदुपयोग करवो.

३१ प्रश्नः—गुरु लोन्नी होय तो केम करवुं ?

उत्तरः—गुरु महाराज लोन्नी होय नही. जे पोताना शरीरनी, शि ष्यनी अथवा श्रावकनी आशा राखता नथी ते धननी आशा केम राखे ? माटे तेउनी लोन्नी होवापणानी शंका करवी ज नही तेउ फक्त शरीरना रक्षणने माटे प्रमाणोपेत वस्त्रनुं ग्रहण करे छे अने आ श रीरवडे ज्ञान दर्शन चारित्रनुं आराधन करी शकाय छे तेथी तेने शुद्धमान आहार आपे छे. इंद्रिउनी पुष्टिने अर्थे तो आहार पण लेता नथी. तेमां पण जे आहार गृहस्थे पोताने अर्थे करेलो होय छे ते ज

ले छे, तेमाथी पण तेने फरीने करवो न पडे तेटलो ज ग्रहण करे छे, फरीने करवो पडशे एम लागे तो बिलकूल लेता नथी आहारना संबधमा एवा निरिछावान् होय छे तो पछी बीजो लोभ तो करे ज केम ? तेओने एक कोडि सरखी पण पासे राखवी नथी अने जेओ राखे छे तेओने शास्त्रमा गुरुबुद्धिए मानवा कह्या नथी जिनाज्ञा विरुद्ध एवा वेप धारी, द्रव्यलिंगी, पासत्थादिक द्रव्यना राखनारने जे गुरुबुद्धिए माने छे तेने मिथ्यात्व लागे छे

३३ प्रश्न.—कोइक एम कहे छे के ज्ञाने करीने ज धर्म थाय छे, क्रियाए तो कर्म छे, तेथी क्रिया करता धर्म न होय माटे कदी क्रियारुचि न होय तो पण ज्ञान भणेल होय तो तेने गुरु मानवामा शु अडचण छे ?

उत्तर.—शास्त्रमा समकिते करीने सहित होय तेने ज ज्ञान कहे छे अने जेने समकित होय ते तो भगवतनी आज्ञाना आराधक होय, जेओ आज्ञाना आराधक होय तेओ क्रियाथी विमुख होय नही; कारण के ज्ञाने करीने पोताना आत्मानु स्वरूप तथा पुद्गलनु स्वरूप जाण्यु छे तेथी ते जाणे छे के "अहो ! आ पुद्गल तो जड पदार्थ छे पुद्गलने वशे करीने विपरीत बुद्धि थइ तेथी पर वस्तु जे धन धान्यादिक तथा स्त्री कुटुबादिक तेने आ जीवे पोताना करीने मान्या अने तेथी कर्म बंध करीने चारे गतिमा रोलायो, अनेक प्रकारना दुःख भोगव्या आ भवमा भाग्यना उदयथी श्री जिनराजनो मार्ग प्राप्त थयो अने कर्मे विवर आप्यु तेथी मने सयमनी प्राप्ति थइ छे, तो हवे म्हारे आत्मतत्त्वमा रमण करवु ज घटे छे अनादिकालनो जीवने परभाव मा रमवानो अभ्यास छे तेथी म्हारी दशा वारवार पुद्गलभावनी थाय छे ते पलटावा माटे अशुभ क्रिया छोडीने शुभ क्रियामा प्रवर्तवु योग्य छे " आ प्रमाणेनी भावनाथी संयमनी क्रिया करे छे अने ते क्रिया, कर्म निर्जरानी हेतुभूत थाय छे वली योगादिकनी जे शुभ

प्रवृत्ति थाय छे तेथी जो के शुभकर्म बंधाय छे परंतु ते कर्म मुक्तिप्राप्त करवामां सहाय्यकारी थाय छे, विघ्नकारी थतां नथी. एवा शुभ कर्मना योगथी आर्यक्षेत्रमां जन्म, पांच इंद्रिय संपूर्ण, धर्मिष्ट कुल, स्वजनादिक धर्मकार्यमां अनुकूल, निरोगी शरीर, देव गुरुनी जोगवाइ विगेरे साधनोनी प्राप्ति थाय छे. ए साधनो मल्या विना जीवथी मुक्तिमार्गनुं आराधन थइ शकतुं नथी. जेओ ज्ञानवंत छे तेओ सहजे क्रियामां प्रवर्त्ते छे. ज्ञानगुण वडे वस्तुस्वरूपने जाणवाथी संसारनी अनित्यता समजीने जेमणे चारित्र अंगीकार कर्युं छे एवा मुनि महाराज निरंतर विचारे छे के सर्वे जीवो सत्ताए तुल्य छे पण कर्मे करीने जूदी जूदी गतिने पाम्या छे. ते सर्वे सुखना अभिलाषी छे. दुःखने इच्छता नथी. जेम म्हारा शरीरने कोइ कांइ पीडा उपजावे छे तो मने दुःख थाय छे तेम सर्व जीवने पण दुःख थाय छे. माटे म्हारे कोई पण जीवने दुःख उपजाववुं घटतुं नथी. आवा विचारथी तेओ ज्यारे ज्यारे उठे छे, बेसे छे, सुए छे, चाले छे त्यारे यत्नापूर्वक प्रवर्त्ते छे. वली पडिलेहण पण ते ज माटे करे छे के वस्त्रमां कोइ जीव होय तो शरीरे लागवाथी तेने पीडा उत्पन्न थाय. वली प्रतिक्रमणनी क्रिया करे छे तेनुं कारण पण एम छे के पोते आत्मस्वभावमां रमणता करवाने इच्छे छे परंतु जीवने अनादिकालनो मोहप्रवृत्तिनो अभ्यास बनेलो छे तेना जोरथी जे न करवा योग्य प्रवृत्ति थइ जाय छे ते पोताना मनमां अनिष्ट लागे छे अने तेनी निंदा गर्हा तो कायम थया करे छे परंतु प्रतिक्रमणमां विशेष प्रकारे करवानुं बने माटे प्रतिक्रमण करे छे. यथाशक्ति तपस्या करे छे. तेमां पण भाव एवो वर्त्ते छे के आहार करवो ते म्हारो स्वभाविक धर्म नथी, पण हजु सुधी पुद्गलमां रह्यो छुं, एटले ज्ञान ध्यान सारी रीते थवा माटे आ शरीरने निरवद्य आहार आपुं छुं. तो पण थोडी थोडी तपस्या करूं तो तेथी कांइ ज्ञान हरकत थवानी नथी. उलटी शुभभावने योगे

ज्ञान ध्याननी वृद्धि थशे माटे यथाशक्ति तपस्या करुं. आवी ज्ञावना होवाथी ज्ञानीने सहजे तप पण बनी आवे छे. माटे ज्ञानवंतने क्रियानी रुचि न थाय ए वात सज्जवती ज नथी; पण जेओ मात्र लोक रंजनार्थे ज्ञान ज्ञणेला होय छे तेओने क्रियारुचि होती नथी, तो तेओ काइ जैनमार्गमा नथी. श्री विशेषावश्यकमा क्रियारुचि रहित जीवने अज्ञानी कह्या छे. तो तेवा अज्ञानी गुरु करवा योग्य होय नही तेमनी संगत करवाथी तेमना जेवी विपरीत बुद्धि थाय अने मिथ्यात्व पमाय माटे जगवंतनी आज्ञा प्रमाणे चालनारने ज गुरु मानवा.

२४ प्रश्नः—गुरु महाराज न होय तो धर्मकरणी कोनी पासे करवी?

उत्तर —जेम देवने अज्ञावे देवनी मुर्त्ति, तेम गुरुने अज्ञावे गुरुनी स्थापना जाणवी तेमा मुख्य अक्ष, ते गोल आकारना कोडा समजवा ते त्रण, पाच, सात के नव आवर्त्तवाला होय तो श्रेष्ठ गणाय छे तेनु फल श्री जद्रबाहुस्वामी कृत स्थापनाकुलकमा विशेष प्रकारे वर्णवेलु छे श्री यशोविजयजी उपाध्याये स्थापनानी सज्झाय बनावी छे तेमा पण तेनु फल तथा विधि बतावी छे एवा अक्षना स्थापनाचार्य स्थापीने तेनी सन्मुख क्रिया करवी तेनो योग न बने तो ज्ञान दर्शन अने चारित्रना उपकरण—मुख्यत्वे पुस्तक नवकारवाली प्रमुखनी स्थापना करवी श्री ठाणाग सूत्रमा दश प्रकारनी स्थापना कही छे, ते स्थापीने पचिंदिय वडे तेमा गुरु महाराजना गुणनुं आरोपण करवु अने पछी तेनी समीपे विधि करवी

२५ प्रश्नः—धर्म ते शु?

उत्तर.—धर्म बे प्रकारनो छे. १ आत्मिकधर्म अने २ व्यवहारधर्म

२६ प्रश्नः—आत्मिकधर्म ते शु?

उत्तर.—आत्मिकधर्म ते आत्मानु लक्षण-अनत ज्ञान, अनत दर्शन, अनत चारित्र, अनत वीर्यादि तेमा रमण करवु ते आत्मिकधर्मनुं आराधन समजवु

३७ प्रश्नः—अनंतज्ञान ते शुं?

उत्तरः—अनंता पदार्थोनुं त्रण कालनुं स्वरूप जाणवानी आत्मानी शक्ति छे ते.

३८ प्रश्नः—आत्मानी एवी शक्ति छे तो ते जणाती केम नथी?

उत्तरः—आत्मा कर्मे करीने अवरायलो छे तेथी तेनी शक्ति चाली शकती नथी.

३९ प्रश्नः—आत्मा कर्मे करीने क्यारथी अवरायो छे?

उत्तरः—आत्मा अनादिकालथी कर्मे करीने अवरायलो छे. कोइ काले पण निर्मल हतो ज नही. जेम सोनुं खाणनी अंदर मूलथी ज माटी साथे मलेलुं छे, तेम जीवने माटे पण समजवुं.

४० प्रश्नः—कर्म ते शुं? अने ते जीवनी साथे केवी रीते एकमेक थयेलां छे? वली अनादिनां कर्म छे ते ज चाल्यां आवे छे के फेर फार थाय छे?

उत्तरः—कर्म ते जड पदार्थ छे. जे चर्मचक्षु वडे देखाय छे ते सर्वे जड पदार्थ ज छे. जीव देखी शकातो नथी. जड पदार्थो विचित्र प्रकारनां रूप धारण करे छे. मनुष्यना शरीर रूपे मलेला छे ते ज वीखरीने पाछा राखोडी रूपे थाय छे. वखते अग्नि रूपे थाय छे अने ते ज पाछा पृथ्वी, पाणी, वायु, वनस्पति तथा जनावरोना रूपने धारण करे छे. जीवना शरीरमांथी छूटेला पुद्गलोना विचित्र घाट बने छे. जीवे ग्रहण कर्या न होय तेवा छूटा पुद्गलोनां पण स्वभाविक अनेक रूप बने छे. आकाशमां लीला पीला रंग देखाय छे ते स्वभाविक ज बने छे. एवा पुद्गल परमाणु मलीने कर्म योग्य पदार्थ थाय छे. तेवो कर्म पदार्थ आत्मानी साथे अनादिकालथी मलेलो छे. ते जेम जेम भोगवाय छे, तेम तेम छूटा थता जाय छे अने पाछा नवा बंधाय छे. एक वारनुं बांधेलुं कर्म कांइ सदा काल पहोच्या करतुं नथी. पूर्वकर्मना योगे जीवना जेवा जेवा प्रणाम थाय छे, तेवां तेवां

कर्म बधाय छे एम श्रेणि प्रश्रेणि चाल्या ज करे छे जेम चिकाश वाला पदार्थने रज लागे छे, तेम जीवने राग द्वेषनी परिणती रुप चिकाशने योगे कर्मना पुद्गलो आवीने वलगे छे

४१ प्रश्न —जीव तथा पुद्गलनो कर्त्ता कोइ छे ?

उत्तरः—ए कोइना बनावेला नथी एटले तेनो कर्त्ता कोइ छे ज नही. वली न्यायथी विचारता एनो कर्त्ता होइ शके पण नही जो तेनो कोइ बनावनार होय तो ते शरीरधारी होवो जोइए एटले तेने बना वनारनो पण कोइ बनावनार जोइए वली ज्यारे जगत्‌मा कोइ प दार्थ ज न होय त्यारे जीव अने पुद्गल शु पदार्थ न बनावे ? वली जो जीवनो कर्त्ता होय तो ते पापकार्य करनाराओने बनावे ज नही अने जगत्‌मा तो तेवा मनुष्यो ज वधारे देखाय छे कदी कोइ क हेशे के बनाव्या त्यारे तो सारा हता, पण पाछलथी बगडी गया तो बनावनारा ज्ञानीने एवु पण ज्ञान होवु जोइए के, आ पाछलथी ब गडी जशे माटे एने न बनावु साधारण मनुष्य पण जो कोइ का र्यनु परिणाम खराब आववानु जाणे तो ते कार्य करता नथी त्यारे जे सर्वज्ञ छे ते तो त्रणे कालनु स्वरूप जाणी शके एटले पाछलथी बगडे तेवा प्राणीओने शा माटे बनावे ? वली ईश्वर समदृष्टिवाला होवाथी एकने मनुष्य बनावे, एकने जनावर बनावे, एकने सुखी करे; एकने दुःखी करे एम होय ज नही तेनो विचार तो सर्वने सुखी बनाववानो ज होवो जोइए अने तेवुं तो काइ जगत्‌मा देखातुं नथी तेथी जगत्‌कर्त्ता ईश्वर मानवो ए वास्तविक नथी वली केट लाएक कहे छे के ए तो बधु ईश्वरनी इच्छावडे ज बने छे, आ कहेवु पण असत्य छे केम के जे जे धर्मवाला मुक्तिने माने छे अने मुक्ति मेलववा उद्यम करे छे तेना शास्त्रमा प्राते क्रोध, मान, माया, लोभ ए चारथी मूकावुं अने समभावमा रहेवुं एनु नाम ज मुक्ति कहेल छे. त्यारे विचारो के बीजाओने तो इच्छाथी मुक्त थवा कहे छे अने पोते

आ जगत् उपजाववानी इच्छा करे छे ए वात केम संभवे? जेम दा लमां केटलाएक धर्मगुरु नाम धरावनाराउ पोते द्रव्य राखे छे, स्त्री जोगवे छे अने बीजा तेना सेवकोने उपदेश करे छे के 'द्रव्य अस्थिर छे, अर्थ अनर्थनुं मूल छे, स्त्रीना संगथी अनेक प्रकारनां कर्म बंधाय छे, माटे तमे द्रव्य तथा स्त्री बन्नेनो त्याग करो. एटले तमने घणो लाभ थशे.' आ दृष्टांत प्रमाणे जगत्ना कर्त्ता ईश्वर पोते तो राग द्वेषथी मुक्त थया नथी अने बीजाने मुक्त थवा कहे छे. माटे एवुं कथन ईश्वरनुं होय ज नहीं. एवी वातो करनारा ईश्वरना स्वरूपने समजता नथी अने फोगटना ईश्वरने दूषण आपे छे. ईश्वर तो सर्व प्रकारनी राग द्वेषनी परिणतीनो त्याग करनारा होय छे. कोइ प्रका रनी उपाधि तेमने होती नथी; संसारी कांइ पण काम तेमने करवुं नथी. संसारी काम तो देहधारी प्राणी करे छे. ईश्वर देह रहित थयेला छे. पोताना आत्मस्वभाव वडे सर्व पदार्थोने जाणे देखे छे, पण तेमां प्रणमता नथी. ईश्वरनुं खरुं स्वरूप आ प्रमाणेनुं होवाथी तेउ जीवना के पुद्गलना कर्त्ता नथी, जीव अने पुद्गल पदार्थ अनादि कालथी स्वभाविकपणे ज छे एम समजवुं.

४२ प्रश्नः—आत्माना चेतनगुणने कर्म जड होवाथी शी रीते आवी शके ?

उत्तरः—आपणी दृष्टिए प्रत्यक्ष देखीए छीए के बुद्धि अरुपी छतां मदिरापान करनारनी बुद्धि भ्रष्ट थइ जाय छे अने तेनो केफ चडे छे त्यारे जेम तेम बके छे. तो मदिरा जड छतां बुद्धिने केम आवरे छे? वली केफ उतरे छे त्यारे पाछी बुद्धि ठेकाणे आवे छे तेम कर्म पण एवो ज पदार्थ छे. तेना संयोगथी आत्मानो ज्ञान गुण अवराइ जाय छे अने पडदामां रहेली अथवा मेलनो समूह लागेली वस्तुउनुं पो तानुं खरुं स्वरूप जेम देखातुं नथी तेम कर्म रूप मेल लाग्याथी आत्मानी शक्ति अने स्वरूप देखी शकातुं नथी.

४३ प्रश्न-—आत्मा निरतर कर्म करीने अवरायलो ज रहे छे के तेमा फेरफार थाय छे ? अने ते कोइ वखत पण शुद्ध थशे के नही ?

उत्तर.—आत्माना ज्ञानने कर्मनो केफ लागेलो छे केफ करनार मनुष्यने जो कोइ जबरी फिकरनी वात करे अथवा खटाइ विगेरे केफना उतारनी चीज खवरावे तो तेनो केफ उतरी जाय छे, तेम प्राणीने पण गुरु महाराजना योगथी अथवा पूर्वना क्षयोपशमवडे ज्यारे पोताना आत्मानुं खरु स्वरूप समजाय छे अने पुद्गलना संगथी अनादिकाल ससारमा परिभ्रमण कर्यानु समजाय छे त्यारे तेनाथी भय पामे छे एटले कर्मनो केफ उतरी जइने ज्ञानदशा जागृत थाय छे ते वखते विचारे छे के,'हु जे सुख मानु छु ते तो जड पदार्थवडे मात्र मानी लीधेलु सुख छे तेनाथी म्हारा आत्माने तो सुख नथी पण उलटु कर्मबंधन रूप दुःख छे वली ए सुख जेम फासी उपर चडनार मनुष्यने सारी सारी वस्तु खावा आपे छ पण पछी तुरत फासीए चडावे छे तेना जेवुं छे ससार सुखनी लीनता पण एवी ज छे' कारण के हालना समयमा म्होटामा म्होटु आयुष्य प्राये सो वर्षनुं होय छे तो एटलो काल सुख भोगववु अने पछी तेनाथी थयेला कर्मबंध वडे नरके जवु त्या सागरोपमना आयुष होवाथी असख्य वर्ष पर्यंत दुःख भोगववुं तेना प्रमाणमा मनुष्यना भवनु सुख काइ लेखामा नथी. कदी मरण पाम्या पछी नरकमा न जता मनुष्य गतिमा जवु थाय तो त्या स्त्रीनी योनिमा अत्यत अशुचीवाला स्थानकमा बेसुमार दुर्गंधीनो अनुभव करता उपजवु अने त्या उधे मस्तके नव मास पर्यंत रहेवु, एवा गर्भावासना दुःख भोगववा, तिर्यंच गतिमा जवु तो त्या पण क्षुधा, तृषा सहन करवी अने बीजा पण अनेक प्रकारनां दुःख भोगववा माटे एवा पुद्गलीक सुखने हु सुख मानीश नही' आवी भावना आववाथी ससारिक सुखने सुख मानवा रूप केफ उतरी जाय छे. एम करता कदापि बधी केफ न उतरे तो तेना निवा

रणाने माटे तप संयम रूप औषध वापरीने मोहजन्य केफ उतारे छे. तप संयमादि वडे जेम जेम कर्मो नाश पामतां जाय छे तेम तेम आत्मा शुद्ध थतो जाय छे. एटले पछी जे सुख दुःख प्राप्त थाय छे, तेमां समभाव राखे छे अने विचारे छे के 'देहनी साथे रहीने में जे जे कर्म बांध्यां छे ते ते देहने संबंधे उदयमां आववाथी भोगवाय छे एमां म्हारे ज्ञातापणे न्यारा रहेवुं योग्य छे. परंतु मने दुःख थाय छे, मने सुख थाय छे, एम चिंतववुं योग्य नथी.' आवी विचारणाथी केफ उतरतो जाय छे अने सावधानता वधती जाय छे. तेमां पण जेम फरीने केफ करे छे तो पाछी बुद्धि अवराइ जाय छे तेम गुरु महाराजना उपदेशथी शुद्ध भाव आव्या छतां पाछा संसारना मोहमां पडी जाय छे तो पाछुं ज्ञान अवराइ जाय छे. केटलाएक मनुष्य एवा दृढ होय छे के एक वार केफ उतर्या पछी तेनो गेरफायदो समजीने फरीने कदापि पण केफनो प्रसंग करता नथी. तेम केटलाएक अल्प संसारी जीवो तो धर्म सांभळ्या पछी दिनपर दिन आत्मानी शुद्धता करता जाय छे अने छेवटे सर्वज्ञपणुं संपादान करे छे, तेमनुं ज्ञान पछी अवरातुं ज नथी, सदाकाल एक सरखुं ज रहे छे अने तेने फरीने संसारमां आववुं पण पडतुं नथी.

४४ प्रश्नः—कर्मथी रहित थाय छे तेने पाछां कर्म केम लागतां नथी?

उत्तरः—राग द्वेष रूप चिकाशना योगथी ज कर्म लागे छे अने राग द्वेष छे ते कर्मने योगे थाय छे; ते कर्म नीकळी गयां एटले तेनो योग रहेतो नथी अने राग द्वेषमय परिणति रहेती नथी एटले कर्म लागतां नथी. जेम के दूध मध्ये घृत रहेलुं छे ते काढवा सारु प्रथम दहिं बनाववुं, पछी तेने वलोवीने माखण काढवुं, माखणने तपावीने घी करवुं. ते काढेला घृतनुं फरीथी दूध थइ शकतुं नथी. घृत ज कायम रहे छे. तेवी ज रीते आत्माना अनुक्रमे प्रगट थयेला गुण अवराता नथी.

४५ प्रश्न.—कर्म आवे छे ते देखाता नथी, माटे आवे छे ते शा अनुमाने सिद्ध थाय ?

उत्तर.—कर्म पुद्गलिक पदार्थ छे टाढना थंभा पुद्गल ज्यारे आपणने स्पर्श करे छे त्यारे जाणीए छीए के टाढ वावा लागी, परतु आपणे थंभना पुद्गल जोइ शकता नथी छता निश्चय करीए छीए के थंभा पुद्गल स्पर्श करवा लाग्या सुगधी पुद्गल देखी शकता नथी, पण नाकमा खुशवो जणावाथी जणाय छे के अहिया सुगधी पदार्थ छे. गरमी लागे छे पण तेना पुद्गलने आवता देखता नथी पवन आवे छे तेने देखता नथी पण शरीरमा स्पर्श थवाथी जणाय छे के पवन आवे छे, तेम कर्म आवे छे ते आपणे देखता नथी परतु ज्यारे कर्म उदय आवे छे अने तेना फल जोवामा आवे छे त्यारे सिद्ध थाय छे. पूर्वे कर्म वाधेला होय छे तेने योगे सुख दुःख प्राप्त थाय छे कोइ सुखी, कोइ दुःखी एम सर्वत्र जणाय छे कोइ माणस वर्त्तमान कालमा सारा कृत्य करे छे, वली अक्कलमा पण खामी नथी, दुःख थाय तेवु कार्य पण हाल करतो नथी, ते छता ते दुःखी होय छे ए सर्वे पूर्वकर्मना योगथी समजवुं वली केटलाएक माणस लुच्चाइ, ठगाइ, चोरी विगेरे करे छे, जूठुं बोले छे, सारा माणस उपर कलक मूके छे, हिसा करवामा तत्पर होय छे एवा अधर्मना करनारा सुखी देखाय छे तेनुं कारण एटलुं ज छे के आ भवमा जे सुख भोगवे छे ते पूर्व भवमा करेला सुकृत्यने लीधे छे परंतु आ भवमा करेला कुकृत्यना फल आवता भवमा भोगववा पडशे क्वचित् आ भवमां करेला कर्म आ भवमा पण उदय आवे छे केटलाएक राजाउ पर स्त्रीना लंपटपणाथी आ भवमा ज राज्य खोइ केद पकडाया छे चोरी करनार पण आ भवमा केदमा जाय छे आ सर्व कर्मनी विचित्रता ज छे जुलाबनी एक दवा एवी होय छे के तेनी असर तत्काल थाय छे, वली बीजी दवा एवी होय छे के तेनी असर वे चार कलाक पछी

थाय छे. मनुष्य झेर खाय छे तेमां कोइ झेर एवुं होय छे के खाधुं अथवा सूंघ्युं के तुरत मृत्यु थाय छे. कोइ झेर एवुं होय छे के माणसने काळांतरे रीबावी रीबावीने मारे छे; तेम कर्म पण विचित्र प्रकारनां छे. ते कोइने तत्काळ अने कोइने नवांतरे प्राप्त थाय छे. कर्मने अनुसारे मनुष्यने जूदी जूदी योनि प्राप्त थाय छे. कोइ कहेशे जे तेनी खात्री शुं? तो जाणवुं जे माणस मरीने केटलाएक व्यंतर थाय छे ते आवीने तेना कुटुंबना पूछेला सघळा जवाब आपे छे अने तेउने खात्री करी आपे छे. ते उपरथी बीजो नव सिद्ध थाय छे. पोतानी करणी माफक जीव बीजी गतिमां जाय छे. सघळी वात कर्मने संबंधे जबने छे, वळी मंत्रवादीउ सर्पना मंत्र नणे छे ते वखते मंत्रना अधिष्ठायक देवता सर्पना विषने शरीरमांथी हरण करी ले छे; ते उपरथी देवनी जाति सिद्ध थाय छे. ज्यारे बीजी गति छे त्यारे कर्म विना बीजी गतिमां कोण लइ जाय? ए अनुमानथी पण कर्म सिद्ध थाय छे.

४६ प्रश्नः—कर्मना संयोगथी प्रणाम बगडे छे अने नवां कर्म बंधाय छे. एवी रीते परंपरा चाळी जाय छे त्यारे कर्मथी मुक्त शी रीते थवाय?

उत्तरः—कर्मना बे प्रकार छे. (१) उपक्रमी (२) निरुपक्रमी. तेमां निरुपक्रमी कर्म बांधेलां होय छे ते तो नोगव्या विना छूटको थतो ज नथी. उपक्रमी कर्म आत्मानी विशुद्धताथी खरी जाय छे अने अधिक विशुद्धता प्राप्त थाय छे. जेम के केटलाएक रोग एवा होय छे के जन्म पर्यंत नोगव्या विना छूटको थतो नथी अने केटलाएक रोगने औषधनो प्रयोग लागे छे के शांति थाय छे. जेम जे गुरुना संयोगथी ज्ञान थाय छे, ते ज्ञानवंत जीव पापनो उदय आय त्यारे विचारे जे में पूर्वे अज्ञानपणे कर्म बांध्यां छे ते नोगव्या विना छूटको ज नथी. वास्ते म्हारे विकल्प करवो उचित नथी, खोटां काम कर्यां

तेनी शिक्षा ज्ञोगववी ज जोइए एवी सुंदर ज्ञावना लावीने ज्यारे जीव समज्ञावमा रहे ठे त्यारे ते उपक्रमी कर्मने उपक्रम लागे ठे अने तेथी जलदी ते कर्मनो नाश थइ जाय ठे, आदि आत्मानी पुद्गल संजोगे राग द्वेष रूप परिणती न थइ ए ज विकाश उठी थइ तेथी पूर्वना जे कर्म हता ते खरी गया वली शुज्ञ कर्मने पण उपक्रम लागे ठे ते एवी रीते के—ज्यारे जीवने पुन्यना उदयथी धन, दोलत, पुत्र, घर, हाट विगेरे वधी वस्तु सुदर मले ठे त्यारे जीव अहंकारमा लीन थइ जाय ठे. आवी रीते अहकार करवाथी शुज्ञ कर्मने उपक्रम लागे ठे कारण जे शुज्ञकर्म बधाय ठे ते मद राग द्वेपथी बधाय ठे अने ज्यारे अहंकारादि जोर करे ठे त्यारे तिव्र राग द्वेष थाय ठे ते अशुज्ञ ठे ने अशुज्ञ तेथी शुज्ञना पुद्गल ज्ञोगवाय त्यारे शुज्ञ ज्ञलु थयु ए ज उपक्रम लाग्यु माटे उत्तम पुरुष गमे तेटली रुद्धि मले तो पण अहकार करता नथी पण उलटा ज्ञावना ज्ञावे ठे के—"पूर्वे धर्मकरणी करी तेना प्रज्ञावे शुज्ञकर्म उपार्जन थयुं ठे तो हवे मोहने वश पडी हुं अहकार करी कर्म बाधीश तो वली दुर्गतिमा जवु पडशे, आ पुद्गलिक सुख तो अस्थिर ठे, ससारी वस्तुनो सयोग ते वियोग सयुक्त ठे माटे तेमा मद करवो ते योग्य नथी. वली तेवा सुखमा मग्न थवु ते पण योग्य नथी म्हारे तो आत्मस्वज्ञावमा स्थिर रहेवुं ए ज योग्य ठे " आवी ज्ञावना ज्ञाववावाला उत्तम जीवना शुज्ञ कर्मने उपक्रम लागता नथी पण उलटा शुज्ञ कर्म पुष्ट थाय ठे

४७ प्रश्न—शुज्ञकर्म पुष्ट थवाथी ते पण मुक्तिने अटकावे ठे माटे पुन्य तथा पाप बन्ने ठोडवा योग्य कह्यां ठे तेनु केम ?

उत्तर —शुज्ञकर्म बाधती वखत राजा, चक्रवर्त्ति, देवता, शाहुकार इत्यादि थइने पुद्गलिक सुख ज्ञोगववानी इच्छाउ राखवाथी जे पुन्य बधाय ठे,तेवा पुन्यनी इच्छा राखवानो तो निषेध ज ठे एवी इच्छा तो रा

खवी ज नही. कारण के एवी इच्छाए करी जे पुन्य बंधाय छे ते पापा नुबंधी पुन्य बंधाय छे. एटले ते पुन्य नोगवतां पाछुं पाप बंधाय छे, तेथी आत्मा मलीन थाय छे, दुर्गतिनां दुःख नोगववां पडे छे अने आत्मानी शुद्धि थती नथी. परंतु जे पुरुषोने पुद्गलिक सुखनी इच्छा नथी अने आत्मिकधर्म प्रगट करवाने उद्यम करे छे तेमां शुन्न जोगनी प्रवृत्ति थवाथी जे शुन्न कर्म बंधाय तेनाथी आत्मधर्मने विघ्न थतुं नथी. कारण जे जेम जेम गुणस्थान चडता जाय, तेम तेम पुन्यराशि वधती जाय छे, पण उपरना गुणस्थानमां तेनी स्थिति वधती नथी. कारण के, जे जे पुरुषोए श्रेणि मांडी छे तेने मुक्ति न जिक छे. वली पुन्यराशि वधारे अने स्थिति थोडी छे तेथी थोडा कालमां घणुं सुख नोगवी तेउ मुक्ति जाय छे. मुक्तिनी अटकायत थती नथी. जेम खेतरमां जुवार वावे छे तेने जुवारनो खप छे, कड बनो खप नथी, पण कडब सहजे उत्पन्न थाय छे. तेमां वली प्रथम तो कडब देखवामां आवे छे तेथी 'आ तो कडब छे' एम विचारी कडब काढी नांखे तो जुवार देखे ज नही. तेम शुन्नजोगनी प्रवृत्ति करतां एम विचारे जे आतो पुन्य करणी छे, एथी आत्माने गुण थशे नही एम समजी जे शुन्न करणीनो त्याग करे, तेने आत्मिक धर्म प्राप्त थवानो नथी. तेम जोगप्रवृत्ति बंध थवानी नथी. तेथी अ शुन्न जोगनी प्रवृत्तिथी अशुन्न कर्म बंधाशे अने आत्मा मलिन थशे. माटे संसार सुखने अर्थे शुन्न अथवा अशुन्न क्रिया छांडवा योग्य छे. ए करणी आत्माने गुण कर्त्ता नथी. वली गुणस्थाननी हद प्रमाणे शुन्न क्रिया पण छूटती जाय छे. जेम के श्रावक पौषध करे छे त्यारे द्रव्यपूजा प्रमुख करता नथी अने मुनि महाराज पण द्रव्यपूजा करता नथी. वली मुनि महाराज ध्यान रूप थाय छे ते अवसरे आवश्यका दिक क्रियानो पण अन्निलाष करता नथी, पोताना स्वन्नावमां ज लीन थइ जाय छे, परन्नावनो विचार करता नथी, आत्माना गुण

पर्यायनी रमणता करे छे, चिदानंद सुखमा सदा मग्न रहे छे पण ते ध्याननो काल अंतर्मुहूर्त्तनो छे एक ध्यान वधारे वखत रहेतु नथी माटे जे अवसरे ध्यान करे छे ते अवसरे शुभ्र क्रियामा चित्त नथी राखता अने ध्यानथी रहित थाय ते अवसरे जे जे गुणस्थाने जे जे क्रिया करवी योग्य होय ते करे छे. एवा मुनि कोइ प्रकारे स्वप्नमा पण विषयनी वाछा राखता नथी अने जे विषयनी वाछाए मोहने वश पडी संयमप्रवृत्ति ने श्रावकपणानी प्रवृत्ति छोडे छे अने माने छे के अमे आत्मज्ञान साधीए छीए ते काइ जैनमार्गनी रीति नथी जैनमार्गना जाणनार गणधर महाराज तथा आचार्य पण पोताना गुणस्थान प्रमाणे क्रिया करे छे जेम के स्थविर मुनिए आत्मस्वरूपना ज प्रश्न कस्या छे अने गौतमस्वामीए तेना उत्तर आत्मस्वरूपना ज सर्व प्रकारे वताव्या छे. पण त्यार पछी " चार महाव्रत रूप सयम हतु ते पच महाव्रत रूप सयम प्रतिक्रमण सहित आदरु" ए अधिकार श्री नगवतिसूत्रमा पहेला शतकने नवमे उद्देशे छापेली प्रतमा पाने (१३१) थी छे माटे गुणठाणानी वर्त्तना प्रमाणे क्रिया आत्मधर्ममा अटकाव करती नथी तेम छता जे प्रभुनी आज्ञाथी विपरीत विचार स्थापे छे, ते सर्वज्ञना मार्गनी रीति नथी सर्वज्ञ महाराजे जेम सिद्धातमा कह्यु छे तेम वर्त्तवामा ज कल्याण छे.

४८ प्रश्न —आत्मा नित्य छे के अनित्य छे?

उत्तर —आत्मा सदाकाल नित्य छे

४९ प्रश्न —जीव मरे छे एम वधु जगत् कहे छे ते केम?

उत्तर.—जीव मरतो नथी पण कर्मना संयोगे करी मनुष्य, तिर्यंच, नारकी, देवतापणु पामे छे तेनां शरीर सवधि पचेंद्रि विगेरे दश प्राण वाधे छे स्पर्शेंद्रि ते शरीर, रसेंद्रि ते जीभ, घ्राणेंद्रि ते नाक, चक्षुइंद्रि ते आख, श्रोतेंद्रि ते कान, ए पाच इंद्रि तथा मनवल ते मननी शक्ति, वचनवल ते बोलवानी शक्ति, कायवल ते शरीरनी

शक्ति, श्वासोच्छ्वास अने आयु ए दश प्राण पूर्वना कर्मथी प्राप्त थाय छे अने तेनी स्थिति पूरी थाय एटले तेनो विनाश थाय छे. तेने जीव मरे छे एम लोको कहे छे. कारण जे जीवनुं स्वरूप अरूपी छे तेने कोइ देखतुं नथी अने आ दश प्राणने जोइने जीव छे एम कहे छे.ज्यारे ए प्राण गया त्यारे देह जीव रहित थाय छे तेनुं कारण जे आ शरीरमां जीव रहेतो नथी. पछी जे स्थानके जवानुं कर्म बांध्युं छे ते स्थानके पाछा एवा प्राण मले छे ने त्यां उपजे छे. वस्तुपणे पण आत्मानो विनाश थतो नथी. जेम सुवर्णना अनेक घाट बने छे. सुवर्णनी माला बनावी ते भागीने कंदोरो बनाव्यो, वली कंदोरो भागी कडां बनाव्यां पण बधे स्थानके सुवर्ण कायम रहे छे. तेम जे जीव पंचेंद्रि मनुष्य होय छे ते एकेंद्रि, बेरेंद्रिय तेरेंद्रि, चतुरेंद्रिय, नारकी, देवता विगेरेमां जेवुं जेवुं कर्म बांधे छे ते प्रमाणे जाय छे. त्यां आत्मप्रदेशनो घाट फेरफार थाय छे. जेम के हाथीना शरीरमां आत्मप्रदेश सर्वत्र व्यापी रहे छे अने कुंथुआना शरीरमां कुंथुआ जेटलामां व्यापी रहे छे. जे प्रमाणे शरीर होय ते प्रमाणे न्हानी म्होटी अवगाहना बने छे दीवो करी तेना उपर टोपलो ढांकीए तो तेटलामां ज प्रकाश पडे छे अने ते टोपलो उपाडी लइ दीवो घरमां मूकीए तो बधा घरमां अजवालुं करे छे तेम ज आत्मानी अवगाहना एटले फेलावो ओछो वधतो थाय छे. तेनुं नाम जैनशासनमां पर्याय कहेवाय छे; तेथी आत्मा द्रव्यथी नित्य छे अने उपर मुजब पर्याय पलटाय छे ते पर्यायथी अनित्य कहेवाय छे. हवे आत्मा नित्य छे ते पण प्रत्यक्षपणे समजाय छे. जीव पोते आ भवमां मरण पाम्यो नथी पण गए भव मरण पाम्यो छे तेथी बालक, युवान अने वृद्ध सर्वने मरणनो भय छे. "रखे मरी जइश" ए पूर्वे मरण पाम्यो छे तेनी ज संज्ञा चाली आवे छे. जेम के—माणस उंघी जाय छे त्यारे बेभान अवस्था थाय छे तो पण दिवसे कापडनो धंधो करता होय छे तो केटलाक उंघमां पोती

युं अथवा हरकोइ वस्त्र हाथमा आवे ते फाडी नाखे छे ते शुं छे ? दिवसे काम कर्युं होय तेना उपयोगनी ज संज्ञा छे. तेम वली उंघ मां विचारो पण थया करे छे, जागतापणे जेने नरघा वगाडवानी टेव छे तेनुं चित्त अन्यकार्यमा होय छे तो पण आगलीयो हाल्या ज करे छे तेम पाछला भवनी संज्ञाए आ भवमां कार्य थाय छे. पाछला भवनुं तो भान नथी पण पाछले भवे टेव पडी छे, तेम थया करे छे. जेम के बालक जन्मे छे अने तुरत ज ते पोतानी माताने धाववा वलगे छे एने धाववानुं कोणे शीखव्युं छे ? पूर्वनी संज्ञाए ज धावे छे कदापि कोइ एम कहे जे माता तेने वलगाडे छे तो ते वात खरी छे, पण मुख हलाववुं ए तो बालकनुं ज काम छे, ते काम माताथी बनी शकतुं नथी वास्ते पाछला भवनी वासनाथी बने छे. गाय, भेंसना वछां पण एम ज करे छे ते सर्व पाछला भवनी संज्ञाथी ज बने छे न्हानां बच्चाने पैसा बतावीए तो झट लइ ले छे. स्त्रीने जोइ विषय विकार थाय छे स्त्रीभोग कोइए शीखव्या नथी पण पूर्वना अभ्यासथी वाछना थाय छे वली पूर्वभवमां धर्म कर्यो होय तेवा बालकनी आगल धर्मनी वार्त्ता करीए तो खुशी थाय छे अने ते संज्ञा नथी होती तो ते राजी थतो नथी एथी पण सिद्ध थाय छे के आत्मा नित्य छे.

५० प्रश्न —केटलाक धर्मवाला चार गति मानता नथी. फक्त एटलुं ज माने छे के जीव, ईश्वर अथवा खुदा अथवा देवने त्याथी आवे छे अने पाछो त्या ज जाय छे तेनुं केम ?

उत्तर —आ जगत्मा जीव जे धर्ममा उत्पन्न थयो होय ते धर्ममा जे कह्युं होय ते प्रमाणे ज माने छे. कोइक जीवे नीचजातिनुं कर्म बाध्युं होय अने ते सर्वज्ञना धर्मथी विरुद्ध धर्म पालता होय परंतु जो निकटभवि होय छे तो चित्तमा न्यायनी बुद्धि प्राप्त थाय छे अने सर्वज्ञना लक्षण तपासे छे तेमा जेना लक्षण न्याय युक्त लागे तेने

सर्वज्ञ माने छे. जेने आ नवमां आत्मानुं कार्य थवानुं नथी ते माणस बीजी वातमां कदापि हुंशीयार होय पण सर्वज्ञना लक्षण तपास वानी बुद्धिवालो होय नही तेथी ते सर्वज्ञने उलखतो नथी एटले जे धर्ममां उत्पन्न थयो होय ते प्रमाणे ज वर्त्ते छे. जुउ के–पाप पुन्यने ते माने छे, त्यारे पाप पुन्यनां फल नोगववां ज जोइए. पापना योगे नरके जाय छे त्यां दुःख नोगवे छे. वली जेम अहियां गुन्हो करना रने केद करे छे; पाछो ते केदमांथी छूटे छे तेम नरकमांथी पण पा छो नीकले छे. सारां कृत्य करनारने म्होटा उंचा मले छे तेम आ संसारमां पुन्य कर्युं होय तो देवनी गति मले छे. तेथी उंछुं पुन्य बां ध्युं होय तो मनुष्य गति मले छे, पाप बांध्युं होय तो एकेंद्रि, बेरेंद्रि, तेरेंद्रि, चौरेंद्रि, तिर्यंचपंचेंद्रि प्रमुख थाय छे. वली वधारे पाप बांध्युं होय तो नरके जाय छे. एवी रीते जे गतिमां रहिने जेवां कृत्य कर्यां होय तेवां बीजी गतिमां फल मले छे. ईश्वर कर्मना संयोग विना एकने माणस अने एकने जनावर केम बनावे ? वधा सरखा बनाववा जो इए. ते तो देखातुं नथी, वास्ते आवुं मानवुं अमारा विचार प्रमाणे तो व्याजबी लागतुं नथी. जे सर्वज्ञ चार गतिनुं रूप बतावे छे ते ज व्याजबी लागे छे. सर्वज्ञना केहवामां कांइ फेरफार होय नही, पण जेने सर्वज्ञपणुं प्राप्त थयुं न होय तेने सर्वज्ञ मानवाथी फारफेर आवे छे. तेनो कांइ उपाय नथी. परंतु अर्थि जीवे तो सर्वज्ञनी उलखाण क रवानो उद्यम जरूर करवो जोइए. कारणके बधी वात प्रत्यक्ष नथी. जे जे अरूपी पदार्थ छे तेनुं तथा गये काले थइ गयेली बाबतनुं अने आवते काले थवानी बाबतनुं अनुमान थोडुं थइ शके. विशेष तो ते मना केहवा प्रमाणे मानवुं पडे. ते सारु सर्वज्ञनी वर्तणुक, तेमनो उपदेश, ज्ञान तथा तेमनां शास्त्र ए चारे वस्तुनी तपास करवी. पछी जे शास्त्रमां उत्तम ज्ञान होय तेने प्रमाण करवुं. उंचा ज्ञानवालानी प्रवृत्ति पण सारी होय ज अने ते प्रमाणे चालवाथी आपणुं पण

कार्य सरी शके.

५१ प्रश्न.—जैनशास्त्रमां शुं शुं विशेष छे ?

उत्तर—जैनधर्मना सर्वज्ञे स्वर्गना स्वरूपनुं वर्णन जेटलुं बताव्युं छे तेटलुं कोइ अन्यशास्त्रमां बताव्युं नथी. नरकना भेद, त्यांनी वेदनानुं स्वरूप, तिर्यंचनुं स्वरूप तथा मनुष्यनु स्वरूप पण जे जे रीते वर्णव्युं छे तेवी सूक्ष्म रीते कोइ शास्त्रमां वर्णव्युं नथी ए स्वरूप आं हें कांणे लखतां विस्तार थइ जाय जीवाभिगम, पन्नवणा, भगवति, समवायांग, सूयगडांग विगेरे सूत्रोमां घणा विस्तार सहित तेनुं स्वरूप आप्युं छे. तिर्छालोक जेमां आपणे रहीए छीए तेमा समुद्रनी हद कोइ देखे तेटली कहे छे. आगल शुं हशे ? ते विचारी शकता नथी. कइ पण होवुं तो जोइए ज, पण ते चर्मचक्षुथी देखी शकावानुं नथी कारण के समुद्रमां विशेष आगल जइ शकातुं नथी कोलंबसे अमेरिका शोधी काढ्या अगाउ ते देश प्रख्यातिमां नहोतो हजु पण केटलीक नवी जग्याओ इग्रेज साहसीको शोधी काढे छे तेम वली आगल पण जेनाथी महेनत बनी शके ते नवी शोध करे वास्ते नजरे दीठुं तेटलुं ज बस केम कहेवाय ? सर्व जमीननु ज्ञान तो जेने अंतरंगथी कर्म क्षय थइ गयां होय तेने ज होय छे ज्यारे मंत्र साधन करीए छीए त्यारे ते मंत्रना अधिष्ठायक देवता कांइ आपणा शब्द सांभलता नथी पण तेने आपणा करता विशेष ज्ञान छे, ते ज्ञानथी ते जाणी शके छे के "म्हारुं कोइए स्मरण कर्युं छे" तेथी आवीने आपणुं कार्य करे छे. तेम देवताथी पण अधिक ज्ञान सर्वज्ञने छे तेथी तेमणे असंख्याता द्वीप समुद्रनु स्वरूप बताव्युं छे, गया कालनुं पण स्वरूप बताव्युं छे वली कर्मनुं स्वरूप, कर्मनी वर्गणानुं स्वरूप, धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकायनुं स्वरूप, कालनुं स्वरूप तथा आत्मानुं स्वरूप घणा विस्तार पूर्वक बताव्युं छे ते बीजा शास्त्रमा जणातुं नथी. ए अधिकार कर्मग्रंथ, कम्मपयडी, पंचसंग्रह,

तत्वार्थ, सम्मतितर्क, विशेषावश्यक विगेरे शास्त्रमां छे. ते जोशो तो जणाशे के जैनशास्त्रमां केटलुं सूक्ष्म ज्ञान बताव्युं छे? वर्त्तणुक विषे जाणवुं जे पूर्वे अढार दूषण बताव्यां छे ते जोशो तो जणाशे के आवा दूषण रहितनी केवी प्रवृत्ति होय? वधारे तो सिद्धांतमां चरित्रो छे ते जोशो तो मालम पडशे के जेने कोइ पण प्रकारनी वांछा नथी, मात्र उपकारी बुद्धि ज छे, स्त्री धन विगेरेनी इच्छा तेम ज संगत नथी, वळी पोताने म्होटाइ पण नथी. एवा देवने देव कहेवा योग्य छे. वळी जे जीव पोताना आत्मानुं ज्ञान मेळवी राग द्वेषनो त्याग करे ते कर्मथी मूकाय. अहियां एम नथी कह्युं के मने मानशो तो ज काम थशे; जे आत्मानी शुद्ध परिणती प्रमाणे वर्त्तशे तेनुं काम थशे. आवी रीतनो जेमनो शुद्ध उपदेश छे तेमनी बतावेली वावतो घणी ज वह्लभ्न लागे छे. अमारा कहेवाथी कांइ विशेष नथी. न्याय बुद्धि धारण करी निर्पक्षपातपणे जैनशास्त्र तथा अन्यमतनां शास्त्र जोशो तो तमने ज जणाशे. माटे अवकाश मेळवी निरंतर ज्ञानाभ्यास करवो. ज्ञानाभ्यासथी जीवने कर्मनां आवरण खसतां जाय छे अने बुद्धि निर्मल थती जाय छे.

५२ प्रश्नः—जैनशास्त्रमां केटला प्रकारनां कर्म कह्यां छे अने ते कर्म खपी जवाथी शुं शुं शुद्धता थाय छे?

उत्तरः—जैनशास्त्रमां आठ प्रकारनां कर्म कह्यां छे. (१) ज्ञानावरणीय कर्म. तेनी पांच प्रकृति छे. (२) दर्शनावरणीय कर्म. तेनी नव प्रकृति छे. (३) मोहनीय कर्म. तेनी अठावीश प्रकृति छे. (४) वेदनीय कर्म. तेनी बे प्रकृति छे. (५) नाम कर्म. तेनी एकसो त्रण प्रकृति छे. (६) गोत्रकर्म. तेनी बे प्रकृति छे. (७) आयुकर्म. तेनी चार प्रकृति छे. (८) अंतराय कर्म. तेनी पांच प्रकृति छे. ए रीते आठ कर्म छे. तेनी उत्तर प्रकृति एकसो अठावन कही छे. वळी एकेक प्रकृति पण घणा प्रकारनी छे.

प्रथम ज्ञानावरणीय कर्मनुं स्वरूप आ प्रमाणे–ज्ञान पाच प्रकारना छे. तेमा प्रथम मतिज्ञान. मतिए करी जाणवु ते आत्मा नो उपयोग, पाच इंद्रियो अने मन एना संयोगे ज्ञान थाय ते मति ज्ञान मतिज्ञानथी पाछला भवनु पण ज्ञान थाय छे, परंतु आव रण लागवाथी वधा जीवने थतु नथी मतिज्ञाननी जेटली शक्ति उघाडी छे तेटलु ज्ञान थइ शके छे, केम के केटलाएक माणस घणा लावा विचार करी शके छे केटलाएक अनुमानथी पण विशेष वि चार करी शके छे, केटलाएक ते करी शकता नथी तेनु कारण ए टलु ज छे के जेने कर्म थोडा छे तेने वुद्धि विशेष छे जेने कर्म वधारे छे तेनी वुद्धि उंडी चाले छे वली वीजी रीतना पण आवरण होय छे जेम के केटलाएक अनेक जातनी लीपीउ जाणया होय छे, तर्क, वितर्क पण घणा करी शके छे, याददास्त पण घणी होय छे तेथी जे काइ वाचे छे ते याद रहे छे, जाणवु होय ते थोडा वखतमा जाणी जाय छे. परतु ते वुद्धि फक्त संसारना काममा वापरे छे; धर्ममार्गमा वापरवाना आवरण खुल्या नथी तेथी धर्मनो खरो अभ्यास करता नथी अने निर्पक्षपात सवधथी जोइ शकता नथी. केटलाएकने एवा आवरण होय छे के धर्मनु ज्ञान मेलववामा सारी वुद्धि छे तेथी शास्त्र जोइ शास्त्रनी सुंदर वातनो न्यायवुद्धिथी निश्चय करे छे, पछी सार रूप शास्त्रनी वात ग्रहण करे छे अने तत्व विचारणा करे छे केटलाएकने एवा आवरण होय छे के ससारमा वुद्धि नथी चालती तेम धर्ममा पण नथी चालती वन्ने रीते वुद्धिनी खामी होय छे. केटलाएकने सर्व प्रकारे वुद्धि खुले छे अने वधा काममा न्यायनी ज वुद्धि प्राप्त थाय छे. खरी वातने ज खरी जाणे छे घणा प्रकारे मति ज्ञानना आवरण नाश थयां होय त्यारे ज एवी वुद्धि प्राप्त थाय छे. केटलाएकने वुद्धि थोडी होय पण सत्यवादी पुरुषनो सग करवानी वुद्धि जागी छे तेथी थोडी वुद्धिथी पण तेमना कह्या प्रमाणे चाली

पोताना आत्मानुं काम करी शके छे. कोइक जीव कर्मना आवरण ना जोगे मूगा, कोइक आंधला अने कोइक व्हेरा पण थाय छे ए टले ज्ञान वधारी शकता नथी. वली कोइ मूगा होय, कोइ बोबडा होय पण काननां आवरण खुल्लां छे तेथी धर्म सांभली पोताना आत्मानुं काम करे छे पण परने उपकार करी शकता नथी. व्हेरा होय छे पण आंखोना जोरथी पोतानुं केटलुंएक काम करी शके छे. आंधला होय छे पण कानना जोरथी सांभली तेनो विचार करी पोतानुं काम करी शके छे. एवी रीते मतिज्ञानावरणी कर्मे करीने आत्मानुं ज्ञान आवर्युं होय छे तेने मतिज्ञानावरणी कर्म कहीए.

श्रुतज्ञान तो शास्त्र तथा अक्षरनुं नाम छे. आ ज्ञान मतिज्ञाननी साथे ज रहे छे. ज्यां मतिज्ञान त्यां श्रुतज्ञान अने ज्यां श्रुतज्ञान त्यां मतिज्ञान समजवुं. बन्ने ज्ञान साथे ज रहे छे. बन्ने कर्मनां आवरण पण साथे ज रहे छे; खुले छे ते पण साथे ज खुले छे. मतिथी अंतरंगमां विचार थाय छे तेमां जे अक्षर छे ते श्रुतज्ञान छे. वर्त्तमान कालमां विशेष रीते तो मति तथा श्रुतज्ञान छे. तेमां जे जीवने समकित थयुं छे तेने मति श्रुतज्ञान कहेवाय छे अने जेने समकित नथी तेने मति श्रुत अज्ञान कहेवाय छे. हवे कोइने शंका थाय के, संसारमां घणा बुद्धिवाला होय छे तेने अज्ञानी केम कहेवाय? ते विषे जाणवुं जे संसारमां बुद्धि वापरवाथी पाछां नवां कर्म बांध्यां अने पोतानो आत्मधर्म जेवो छे तेवो जाणीने प्रगट करवानो उद्यम करवो ते उद्यम तो थयो नही अने उलटो आत्माने मलीन कर्यो त्यारे ए ज्ञान ते अज्ञान ज कहेवाय. हवे जे पुरुष ज्ञानवंत पुरुषनी अने ज्ञान जे शास्त्र तेनी निंदा करे छे, कोइने भणतां अंतराय करे छे, पुस्तक उपर बेसे छे, पुस्तक उपर मस्तक मूके छे, थूंक लगाडे छे, पुस्तक आगल छतां आहार–निहार करे छे, ज्ञान भणवानी इच्छा न होवाथी उलटो द्वेष धरे छे. विगेरे ज्ञाननी आशातना करे छे ते

पुरुष ज्ञानावरणी कर्म बाधी आत्माने आवरे छे अने जे पुरुष ज्ञा नवंत पुरुषनी तथा ज्ञान जे शास्त्र तेनी बहुमान पूर्वक घणा प्रकारे भक्ति करे छे, ज्ञान भणवानो रात्रि-दिवस अभ्यास करे छे, बीजाने भ णवामा जोडे छे, शक्ति होय तो पोते धननुं खरच करी बीजाने भ णावे छे, शास्त्रना भन्डार करावे छे, वली जे जे लीपीओ ससारी वि द्यानी छे ते भणीने पण कोइ माणस हुशीआर थया होय तो धर्म समजवो सुलभ थाय, म्होटा ओहदा मेलवे अने सुखी थाय तो सुखे धर्मसाधन करे. वली शासन दीपावे, वास्ते सर्व प्रकारे ज्ञान भणा ववामा म्होटो लाभ छे एम समजीने तेमा द्रव्य वापरे छे एवी रीते ज्ञान आराधन करवाथी कर्मना आवरण ओछा थाय छे विशेष प्र कारे तत्व विचारणा करवाथी घणा आवरण खपे छे अने आत्मा शुद्ध थाय छे. ए मति श्रुतज्ञानना आवरणनु तथा ते कर्म खप्यानु स्वरूप जाणवुं

अवधिज्ञानावरणीनी प्रकृति अवधिज्ञानने आवरे छे. जेने अवधिज्ञान थयु होय तेने पोतानी आत्मशक्तिथी रूपी पदार्थनु ज्ञा न थाय छे. तेने चक्षु प्रमुख इन्द्रिनी जरूर पडती नथी. आत्माथी ज जणाय छे जेने सो कोषनु ज्ञान थयु होय ते सो कोष उपर जे थतु होय ते पोताना स्थानके रह्या जाणे छे, गया कालनु पण जा णी शके छे, जेने लोकावधिज्ञान थयुं होय तेने आखालोकमां जे जे पुद्गलिक पदार्थ छे तेनु ज्ञान थाय छे, गया काल विषे पण असख्या ता कालनुं ज्ञान थाय छे अने जेने ए कर्मे करी आवरण लाग्या होय छे तेने ते ज्ञान बिलकुल होतुं नथी पण पाछी जेम जेम आ त्मानी विशुद्धि थती जाय छे अने राग द्वेष रूप उपाधि ओछी थती जाय छे तेम तेम अवधिज्ञान प्रगट थाय छे कोइने थोडा आवरण खस्या होय तो थोडा क्षेत्रमा जे अदृश पदार्थ होय छे ते आत्माथी जाणी शके छे पछी ते करता वधारे आवरण खसे तो वधारे क्षेत्र

तथा वधारे काळनुं ज्ञान थाय छे. जेम आपणे कोइ गामना पदार्थ जोया होय छे पछी बीजे गाम जइए छीए, त्यारे आंखे करी तो ते गाम देखी शकता नथी पण अंतरंगमां विचारीए छीए तो जाणे न जरे देखता होइए तेम थाय छे. तेम अवधिज्ञानथी पण वगर जोये ला पदार्थ अंतरंगमां देखाय छे. एना छ नेद छे. तेनो विस्तार नंदी सूत्र तथा आवश्यक सूत्र विगेरेमां विशेष प्रकारे छे ते जोइ लेवो. आ ज्ञानने आवरे तेने अवधिज्ञानावरणी कर्म कहीए. वळी देव ताउने आ ज्ञान होय छे तेथी मंत्रनुं स्मरण करतां ज तेने खवर पडे छे अने ते आवे छे. तेमां पण जेवां जे देवताने आवरण खुल्यां होय छे ते प्रमाणे तेने ज्ञान प्रगट थाय छे. ए गतिमां विशुद्ध प्रणामवाळा जाय छे. तेथी थोडुं वधतुं पण दरेकने ए ज्ञान होय छे. समूळगुं न होय तेम होतुं नथी. त्यां पण मिथ्यादृष्टि देवता छे तेने विभंगज्ञान होय छे. तेनुं कारण जे तेने आत्मतत्वनुं ज्ञान होतुं नथी, पण परो क्ष पदार्थने जाणवानी शक्ति होय छे. सम्यकदृष्टि छे तेने तो अवधि ज्ञान कहेवाय छे. तेउने तत्वज्ञान छे. ते पुरुषो तो देवताना सुखने पण तृण समान गणे छे अने मनमां नावना नावे छे के "पूर्वे एटले पाछ ले नवे कर्मथी मूकावा सारू तप संजम विगेरे साधन कर्यां पण ते साधन पूर्ण रीते कर्यां नहीं तेथी आ देव गतिमां संसार वर्त्तना क रवानुं थयुं अने जन्म मरणनां दुःख टळ्यां नही. आ देवतानां सुख अस्थिर छे अने कर्मबंधननां कारण छे. वास्ते आ देवतानुं आयुष्य पूरुं थयेथी मनुष्य जन्म पामुं तो हवे पूर्ण रीते प्रनुनी आज्ञा प्र माणे धर्म आराधन करुं के जेथी फरीने नवचक्रमां भ्रमण करवुं पडे नही." एवी नावना नावे छे. वळी रत्नमय पुस्तक वांचे छे शाश्वता चैत्य मध्ये जिनबिंब छे तेनी विस्तारे नाव सहित द्रव्य तथा नाव पूजा करे छे. तीर्थंकर नगवान विचरता होय त्यां जइ तेमनी नक्ति करे छे. धर्म उपदेश सांनळे छे अने आत्मस्वनावमां रहेवामां सुख

मानी विचरे छे देवता संबंधी आवा ज्ञानने अवधिज्ञान कहे छे. परतु तेमने अवधिज्ञाननां पूर्ण आवरण खप्या नथी, पूर्ण आवरण तो मनुष्य गतिमा ज खपे छे जेमने केवलज्ञान थाय छे तेमने ज संपूर्ण आवरण नाश पामे छे

मन पर्यव ज्ञानावरणीय कर्म ते मनपर्यवज्ञानने आवरे छे मनपर्यवज्ञानना आवरण जेना खसे छे, ते मनना भाव एटले मनमा चिंतवेली वात जाणे छे. ते पण पोताना आत्माथी ज जाणे छे तेने इन्द्रियनी जरूर पडती नथी. ए ज्ञान संसारना त्यागी, संजमी मुनि छठे सातमे गुणठाणे वर्त्तनारने ज थाय छे तेमा पण थोडा आवरण खशा होय तो ते ऋजुमति मनपर्यवज्ञानी कहेवाय छे ते पुरुष मनमा चिंतवेला पदार्थ जाणे छे, ते करतां विपुलमति मनपर्यवज्ञानी घणुं विशुद्ध जाणे छे ते ज्ञाननी विशुद्धि घणी छे कारण के विपुलमति मनपर्यवज्ञानवाला ते ज भवे केवलज्ञान पामे छे तेथी मनना विचार विशुद्धपणे जाणे छे अहिआ कोइ कहेशे जे अवधिज्ञानी रूपी पदार्थने जाणे छे, तेमां मनना विचार पण रूपी होवाथी तेने पण जाणी शके छे वास्ते आ ज्ञान जूदु कहेवानुं कारण शु ? ते विषे जाणवु के–अवधिज्ञानवालो मनपर्यवज्ञानवाला जेवुं संपूर्ण जाणी शके नहीं अवधिज्ञानवालाने ते ज भवे केवलज्ञान प्राप्त थाय तेवो पण निश्चय नथी वली मन पर्यवज्ञानवालो मनना भाव शिवाय बीजा पदार्थ जाणी शकतो नथी एवो एक बीजामा फेरफार छे तेनु कारण जे कर्मना आवरण कोइने अवधिज्ञानना खशी जाय छे तेने अवधिज्ञान थाय छे, जेने मन पर्यवज्ञानना आवरण खशा होय तेने ते ज्ञान थाय छे कोइने पहेलु मनःपर्यव ज्ञान थाय छे तो कोइने पहेलु अवधिज्ञान थाय छे ए प्रमाणे कर्मनां आवरण जेवी रीते खपे छे ते प्रमाणे ज्ञान प्रगटे छे ज्ञानना नाम पण ते प्रमाणे जूदां जूदा छे. केवलज्ञानावरणी पाचमी प्रकृति ते केवल

निद्रावश होय त्यां सुधी कांइ जाणी देखी शकतो नथी. तेमां पण आवरणनो तारतम्यताए फारफेर छे ते निद्रानुं जूदुं जूदुं स्वरूप जाणवाथी जणाशे. जीवने ऊंघमां कांइ सहज स्पर्श थाय अथवा शब्द संभलाय के तुरत जागे अने जागवाथी जरा पण दिलगीरी थाय नही ते "निद्रा". कोइ माणसने जगाडे तो घणी बूमो पाडे, अतिशे सोरबकोर थाय त्यारे जागे. ते मनमां दुःख धरे, जगाडनार उपर गुस्सो करे. एवी सखत निद्रा ते "निद्रा निद्रा." बेठां बेठां ऊंघी जाय ते "प्रचला." चालतां चालतां ऊंघे ते "प्रचला प्रचला." पांचमी "स्थिणर्द्धि" निद्रा छ मासे आवे छे. ए निद्रा एवी सखत आवे छे के ते माणस ऊंघमां जइने हाथीना दंतूशल काढी नांखे तेटलुं ए ऊंघमां बल होय छे. ए निद्रानुं आवरण बहु ज सखत छे. तेने ऊंघमां अर्धवासुदेव जेटलुं बल होय छे पण ऊंघ उडी जाय त्यार पछी बल होतुं नथी. आ कालमां तो ए निद्रावालाने पोताना बलथी बमणुं तमणुं बल होय एम कर्मग्रंथना बालावबोधमां कह्युं छे. एवी निद्रा नरकगामी जीवने होय छे आ पांच निद्रामां सामान्य उपयोग अवराइ जाय छे तेथी दर्शनावरणीनी आ पांच प्रकृति तथा चार आगल कही ते सर्वे मली नव प्रकारे दर्शनावरणी कर्म कहीए. ए कर्मनो क्षय थवाथी सामान्य उपयोगने आवरण होय ते नाश पामे छे तेथी केवलदर्शन प्राप्त थाय छे अने संपूर्ण आवरण केवलदर्शन प्राप्त थती वखत नाश पामे छे; त्यारे केवलज्ञान अने केवलदर्शन साथे ज प्राप्त थाय छे.

त्रीजुं मोहनीकर्म. आ कर्म आत्माने मूझावे छे. जेम दारु पीधो होय तेने करवा योग्य, नही करवा योग्यनो विचार रहेतो नथी, तेम मोहनीकर्मना जोरथी जीवने पोताना आत्मानो शुं गुण छे? ने शुं प्रवृत्ति करवानी छे? तेनो उपयोग नष्ट थइ जाय छे अने शरीर, धन, कुटुंब, पुत्र, परिवार, स्त्री विगेरे पदार्थमां मग्न थइ ए संबंधी प्र

नेक काममां आसक्त थइ जाय छे, पोताना प्राणथी पण ए वस्तुने वल्लभ माने छे, जे जे अस्थिर पदार्थ छे तेने स्थिर रूप मानी वर्ते छे कोइ आत्मतत्त्वनी वात करे छे तो ते सांभळवानी पण इच्छा करतो नथी, वळी कदापि कोइनी सोबते सांभळवा जाय तो पण सांभळ वानुं सख्नु नही; ते छता कानमा शब्द पडे तो तेनो पण विचार करे नही; कदापी करे तो एवो करे जे शास्त्रमा कह्युं छे ते प्रमाणे कोण चाले छे ? शास्त्र सांभळी उलटा उंधा चाले छे, एवां पारका दूषण काढे छे कोइ गुणवंत श्रावक होय सम्यक्दृष्टि होय अने ससारमा रहेलो होय तो तेने कहे जे शास्त्रमा ससार असार कह्यो छे अने आवा जाणकार थइ ससारमा केम रहो छो ? वळी मुनि महाराज कोइ कारणे करी अपवाद सेवता होय तो तेनी निंदा करे. एनु कारण जे शास्त्र सांभळीने जो मोहनीकर्म थोडु पण खस्यु होत तो आत्मा साथे विचार करत अने पोताना दूषण जोत, पण मोहनीकर्मनु जोर घणु छे तेथी शास्त्र सांभळीने पण उलटा विचार करी मोहनीकर्म वधारे बांधे छे अने आत्माने वधारे मलीन करता जाय छे वळी अन्याय, लुचाइ, ठगाइ ने चोरी करवी, पारकाने कलंक देवु, पारकी निंदा करवी, परने संकटमां नांखवा, जीवहिंसा करवी, अहंकार ममकार करवा, मदे करी मदोन्मत्त रहेवु, जूठुं बोलवा बोलाववामां सावधान थवुं, स्वदारा परदारानो विचार नहीं धराववो ए मोहनीकर्मनां लक्षण छे वळी केटलाक तो विषयमां एवा लुब्ध थइ जाय छे के पोतानी माता, व्हेन, के पुत्रीनी साथे पण भोग करतां शकाता नथी ए सर्वे जोर मोहनीकर्मनु छे ते अनादिकालनु जीवने लागेलुं छे तेना प्रभावथी आत्माना गुण जे चारित्र तथा समकित ते ढंकाइ जाय छे ते मोहनोकर्म बे प्रकारनुं छे. (१) चारित्र मोहनी, (२) दर्शनमोहनी ए बे प्रकारना मोहनीकर्मनी अट्ठावीश प्रकृति छे तेमां प्रथम चारित्रमोहनीनी पचीश प्रकृति नीचे प्रमाणे

छे. अनंतानुबंधी–क्रोध, मान, माया अने लोज. अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोज. प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोज. संजलनो क्रोध, मान, माया अने लोज. हास्य, रति, अरति, जय, शोक, डुगंछा, स्त्रीवेद, पुरुषवेद, नपुंसकवेद ए पचीश कषाय छे. तेनी विस्तारे ओलखाण नीचे मुजब.

अनंतानुबंधी क्रोध, जेने होय तेना मनमां अतिशे द्वेष होय, जे वखते ए क्रोधनुं जोर होय ते वखते शरीर पण लाल लाल थइ जाय, जेना उपर द्वेष होय तेनुं मरतां सुधी पण वैर मूके नही, मरती वखत पण कहे जे आ जवमां वैर लेवायुं नथी तो आवता जवमां पण लइश, वली पोताना पुत्र प्रमुखने पण कहे जे में तेनी साथे वैर राखेलुं छे माटे तमे पण वैर छोडता नही, वखत आवे त्यारे तेनुं बगाडवामां जूल खाता नही, सामो माणस शांत होय अने खमाववा आवे तो तेनी साथे उलटो लडे, वली तेनुं सहज काम पोताना हाथमां आव्युं होय तो तेने म्होटुं नुकशान करे. नुकशान करवानी तुरत शक्ति चाले नही तो लाग आवे त्यारे नुकशान करवामां जरा पण कसर राखे नही. एवी जे कषायनी परिणती छे तेनुं नाम शास्त्रमां अनंतानुबंधी क्रोध कह्यो छे. जेम पथ्थरनी अंदर फाट पडी होय ते फाट पाछी मले नही, तेम अनंतानुबंधी क्रोधवालानो क्रोध मरतां सुधी शमे नही. ए क्रोधना प्रजावे जीव नरके जाय छे अने महा तिव्र डुःख जोगवे छे. वली ए क्रोधना प्रजावथी जीव समकित पामतो नथी. ए क्रोध जाय त्यारे ज जीव समकित पामे छे.

अनंतानुबंधी मान पथ्थरना थांजला समान होय छे. जेम पथ्थरनो थांजलो नमावतां नमे नहीं तेम अनंतानुबंधी मानवालो पोतानी म्होटाइमां एटलो मच्यो रहे छे के, महा गुणवंत मुनि महाराज होय तेमने पण नमस्कार करतो नथी अने करवाना जाव पण थता नथी. वली पोते धर्मगुरु थइने धन, स्त्री विगेरे जोगवे; बीजा

गुणवंत पुरुषोए धन, स्त्रीनो त्याग कर्यो होय, समताभाव आदरी संसारथी विमुख थया होय तेवा पुरुषोने पोते नमवा योग्य छे तेम छता पोते नमे नही अने उलटो तेमनी पासे नमस्कार करावे, त म करे तो कराववानी इच्छा धरावे वली पाते धनवान होय पण धन नाश पामवाथी पोतानी आजीविका पूरी थती नथी तेम छता कोईनी नोकरी करे नही पोताना मनमा अहंकार लावे जे अमे म्होटा थइने कोइनी नोकरी करीए? वली वखते कोइए खोटो शब्द कह्यो होय तो ते अमने कहेनार कोण? एम मद करी सामाना प्राण लेता पण डरे नही वली वखते मान मूकता पोताना प्राण बचता होय तो पण मान मूके नही एवा अहंकारीनो आकरो अहंकार ते अनंतानुबंधी मान कहीए एवु मान जीवित पर्यंत रहे छे.

अनंतानुबंधी मायावालो पुरुष अतिशे कपटी होय छे म्होडे थी अतिशे व्हालपण बतावे छे परंतु विश्वास करनारना प्राण लेतां पण बीतो नथी, पोताने अल्प फायदो होय तो पण आकरुं कपट करे छे जेम वांसनी गाठ वाकी होय ते कोइ पण रीते मटाडी शकाय नही, तेम अनंतानुबंधी मायावालानु कपट मूकावी शकाय नही. ए कपटी जीवनो जगत्मा कोइ विश्वास करतु नथी

अनंतानुबंधी लोभ अतिशे तीव्र होय छे गमे तेटली दोलत मले, यावत् चक्रवर्तिनी ऋद्धि मले तो पण तृष्णा शांत न थाय, खावा सारु गमे तेटला पदार्थ मले तो पण मन धराय नही, खावाना अति लोभने लीधे भक्ष अभक्षनो पण विचार करे नही, पोताना धर्म पण विचारे नही पोतानी कुल मर्यादामा न खावानी चीज होय ते खावानी इच्छा थाय, याचना करता पण बीहे नही, कारण जे पैसानो लोभ तेथी पैसा खरची शके नही अने खावानी इच्छा थया करे, तेथी नही मागवा योग्य स्थानके पण याचना करे, चोरी करता पण डरे नही, अन्याय करता पण डरे नही, एवी रीत पांचे इं-

इन्निना विषयमां लुब्ध होय छे. दरेक विषयने सारु नही करवा यो ग्य काम करे छे, लोन्नी माणसने फक्त एक पैसो मलतो होय अने तेथी सामा माणसना प्राण जता होय तो तेनी पण तेने चिंता रहेती नथी, हरेक प्रकारे पोतानी मतलब साधे छे, राजाना गुन्हामां आ वतां पण व्हीए नही, आवो लोन्न मरवानो वखत आवे तो पण छोडे नही, केटलाएक एशी वरसना वृद्ध थाय तो पण कूंचीउ गो करने आपता नथी, आनूषण प्रमुख होय ते मरवानो वखत आवे त्यां सुधी अंग उपरथी उतारता नथी, मरणांत रोग आवे तो पण औषधना पैसा खरचे नही, अनेक प्रकारनां दुःख सहन करे, कोइ दश गाल दे, मार मारे तो पण कांइ लालच होय तो ते सहन करे छे, केट लाक अनाजना वेपारी अतिशे लोन्नीआ होय छे तेउ चोमासा सारु माल संघरी राख्यो होय छे तो एवी ज नावना नावे छे के दुकाल पडे तो सारुं, दुकाल पडवाथी द्रव्यनी वधारे प्राप्ति थाय, दुकालथी दुनीआने केटलुं दुःख थशे? तेनी जरा पण फिकर करे नही, एम करतां सारी वृष्टि थाय तो मनमां अतिशे दुःखी थाय अने दिलगी रीमां रहे. ए अनंतानुबंधी लोन्ननो स्वन्नाव किरमजना रंग जेवो छे. किरमजनो रंग गमे तेटलो धुए तो पण जाय नही. बाले तो राख पण किरमजना रंग जेवी ज रहे. तेम अनंतानुबंधी लोन्न मरतां सुधी छूटे नही. ए अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया अने लोन्न चारे नरक गतिना आपनार छे. ए चारे होय त्यां सुधी समकितनी प्रा प्ति थाय नही.

२ अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोन्न ए चार अनं तानुबंधी क्रोध, मान, माया अने लोन्नना करतां नरम होय छे. सू का तलावमां फाटो पडी होय ते उत्कृष्टि वरस दिवस सुधी रहे छे, पाछो वरसाद आवे एटले फाटो मली जाय छे. तेम कोइ जीव उ पर क्रोध थयो होय, सामा माणसे गमे तेटलुं बगाड्युं होय पण

संवत्सरी प्रतिक्रमण करती वखत सर्व जीवने खमावी सर्वने मित्र तुल्य गणे पण कोइना उपर गुस्सा राखे नही तेणे काइ काम करवाने आप्युं होय तो तेना उपर द्वेषबुद्धि न लावता खुशीथी करी आपे तेनु नाम अप्रत्याख्यानी क्रोध समजवो अप्रत्याख्यानी मान हातना थाम्भला जेवुं होय छे पत्थरनो थाम्भलो तो नमे ज नही पण हातनो थाम्भलो पाणी प्रमुख उपचार करवाथी नमे छे. तेम अप्रत्याख्यानी मानवालो पुरुष सद्गुरुना उपदेशथी अथवा डाह्या पुरुषना समजाववाथी पोतानो अहंकार छोडे छे गमे तेवुं मान राखतो होय पण ते मान एक वरसथी वधारे काल रहेतु नथी. अप्रत्याख्यानी मायावालो अनन्तानुबंधी मायावालाथी उछी मायावालो होय छे पोतानी सहज मतलब सारु सामाने म्होटु नुकशान थाय एवु कपट करे नही अप्रत्याख्यानी मायाने मेढाना शींगडा जेवो कही छे ते वाकाश जेम उपचार करवाथी मटी जाय छे, तेम आ मायावालो पुरुष कपट उछु करे छे केटलाक काम निष्कपटपणे पण करे छे. अप्रत्याख्यानी लोभ नगरनी खालना कादवना रंग सरखो होय छे. ए रंग एकदम तो न जाय, पण खार आदिवडे अतिशे महेनत करता जाय छे तेम आ लोभ पण अनन्तानुबंधी लोभ करता थोडो होय छे लोभने अर्थे कोइने म्होटु नुकशान करे नही ए अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभथी जीव तिर्यंचनी गतिमा जाय छे; श्रावकपणु पामी शकतो नथी ए चारे कषाय जाय त्यारे जीव श्रावकपणु एटले पाचमु गुणस्थान पामे छे

अप्रत्याख्यानी क्रोधथी प्रत्याख्यानी क्रोध नरम होय छे एने कोइ जीव उपर द्वेष थयो होय तो पण चोमासी प्रतिक्रमण करती वखत सर्व जीवने खमावे छे, एटले पछी कोइ जीव उपर द्वेष रहे तो नथी. रेतीमा लीटी करी होय ते जेम थोडा कालमा मली जाय, तेम ए क्रोध थोडा कालमा शात थाय छे प्रत्याख्यानी मान लाक

डाना थांभला जेवुं होय छे लाकडानो स्तंभ दांतना स्तंभ करतां थोडी महेनते नमी जाय छे, तेम ए मान पण थोडा वखतमां शांत थइ जाय छे. प्रत्याख्यानी माया गायना मूत्रना वांक जेवी होय छे. चालतां चालतां मूतरती गायथी जे वांक पड्यो होय ते थोडा वखतमां मटी जाय छे; तेम आ मायावालो पुरुष थोडा वखतमां सरलता पकडे छे. आकरुं कपट तेनाथी थतुं नथी. अप्रत्याख्यानी करतां सरल होय छे. प्रत्याख्यानी लोभ गाडाना कीलना डाघ सरखो छे. नगरनी खालना कादव करतां आ कीलनो डाघ थोडी महेनते नाश पामे छे. कारण के खालनो कादव घणा दिवस कोही जवाथी वधारे चीकाश वालो होय छे, गाडाना कीलना डाघनी माफक आ लोभ सहजमां शांत थाय छे. प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभ ज्यां सुधी होय त्यां सुधी साधुपणुं प्राप्त थतुं नथी. आ कषायना प्रणामथी जीव मनुष्य गतिमां जाय छे. केम के ए कषाय पातलो छे,

संजलनो क्रोध, मान, माया अने लोभ ए चारे प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभ करतां घणा हलका होय छे. संजलनो क्रोध पाणीनी लीटी समान कह्यो छे. पाणीमां लीटी करतां ज जेम तुरत मली जाय छे, तेम कोइक कारणे क्रोध थाय परंतु तुरत ज शांत थइ जाय कोइ आकरुं कारण मल्युं होय तो पण पक्की प्रतिक्रमण कर्या पछी तो जरा पण द्वेष रहे ज नही. ए क्रोधनी उत्कृष्ट स्थिति पंदर दिवसनी छे. तेथी वधारे काल ए क्रोध रहे ज नही. ए क्रोधवालाने अंतरंगमां वधारे क्रूरता होय नही. संजलनुं मान नेतरना स्तंभ सरखुं होय छे. नेतरना स्तंभने नमावतां वार लागे नही, तेम ए मानदशा वधारे वखत रहे नही. संजलनी माया पण घणी ज थोडी होय. सहजमां निष्कपटी थइ जाय; वांसनी छोल जेम जरा वारमां सीधी थइ जाय, तेम ए कपट पण नही जेवुं ज होय,

जरा वारमां नाश पामे संजलनो लोन हलदरना रंग समान होय छे. हलदरनो रंग जडी जता वार लागे नहीं, तेम ए लोन मटी जतां वार लागे नही सजलना क्रोध, मान, माया अने लोन होय त्यां सुधी मुक्ति मले नही. ए सजलना कषाय जाय त्यारे मुक्तिनी प्राप्ति थाय

पूर्वोक्त चार प्रकारना क्रोध, मान, माया अने लोन नाश पामे त्यारे मुक्ति मले छे माटे नव्य जीवे ए टालवानो उद्यम करवो ए जेम जेम उंगा थता जाय तेम तेम आत्मा शुद्ध थतो जाय छे श्रहि श्रां कोइ प्रश्न करे जे सजलनो कषाय तो पंदर दिवस रहे छे, त्यारे वाहुवलजी महाराजने सजलनु मान वरस दिवस केम रह्युं? ए विषे श्री हेमचंद्राचार्ये योगशास्त्रमा तथा यशसोमसूरीए कर्मग्रंथना बालावबोधमां खुलासो कर्यो छे के, वालजीवने पोतानो कषाय केवो छे? ते समजवु सुगम पडे, वास्ते ए स्थिति कही छे वस्तुत. तो एम समजवु जे अति तीव्र कषाय ते अनंतानुवंधी, तेथी मंद ते अप्रत्याख्यानी, तेथी मंद ते प्रत्याख्यानी अने तेथी मंद ते सजलनो कषाय समजवो प्रसन्नचंद्रराजर्षि काउसग्ग ध्यानमा हता ते वखते परिणाम एवा वगड्या हता के नगवाने कह्युं के जो ते आ वखत मृत्यु पामे तो नरके जाय कारण के ते वखते तेने अनंतानुवंधी कषाय हतो पाछा थोडा वखतमा ज केवलज्ञान पाम्या एटले अनंतानुवंधी क्रोध छता अंतर्मुहूर्त ज रह्यो जो काल उपर एकांत लक्ष दइए तो ए अनंतानुवंधी कहेवाय नहीं. वली कोइक पुरुष समकित वमी जाय छे, ते वखत अनंतानुवंधीनो उदय थाय छे, पाछो अंतर्मुहूर्तमां समकित पामे छे त्यारे ते उदय टली जाय छे एटले अनंतानुवंधी अंतर्मुहूर्त ज रह्यो आ कषायने वीजो कषाय कहेवाय नही. तात्पर्य के आकरो कषाय होय अने थोडो वखत रहे तो पण ते अनंतानुवंधी ज समजवो. तेथी मंद ते अप्रत्याख्यानी, तेथी मंद प्रत्याख्यानी अने तेथी मंद संजलनो समजवो. केटलीक वखत स्थितिथी पण सम

जाय छे. एकांत नियम नथी, बाहुबलजीने वरस दिवस कषाय रह्यो पण ते मंद कषाय हतो तेथी संजलनो जाणवो. आ सोल कषाय थया.

हवे नव नोकषाय कहे छे. नोकषाय शब्द, देशनिषेध वाची छे नोकषाय एटले नही कषाय देशथी नही. कारण के कषाय नथी पण कषाय उत्पन्न थवानां कारण छे. ए सेववाथी कषाय उत्पन्न थाय छे. कोइ माणसनी हांसी करवाथी सामा माणसने द्वेष उत्पन्न थाय अने ते माणस आपणा उपर द्वेष उत्पन्न करे एटले आपणने कषाय उत्पन्न थाय. वास्ते ते कषायनुं कारण कहेवाय छे. वली हांसी करी खुशी थइए अने राग उत्पन्न थाय तो ते पण कर्मबंधनुं ज कारण थाय. जीवने ज्यां सुधी हास्य मोहनीकर्म छे त्यां सुधी आत्मानुं शुद्ध स्वरूप प्रगट थाय नही; दुनियामां पण मश्करीखोर कहेवाय. माटे जेम बने तेम हास्य करवानो त्याग करवो. सर्वथा त्याग तो ज्यारे जीव केवलज्ञान पामवा क्षपकश्रेणि मांडे त्यारे ज थाय. रति मोहनी ते पुद्गलिक पदार्थथी जे जे अनुकूलता मले तेनाथी राजी थवुं. अरति ते प्रतिकूल पदार्थथी दिलगीर थवुं. भयमोहनी ते भयथी वारंवार बीना करवुं. म्हाराथी उपवास थशे के नही थाय ? वली म्हाराथी श्रावकपणुं, मुनिपणुं केम बने ? एम बीहे अने धर्मना कार्यमां वीर्य फोरवे नही; जे जे चीज नही करेली होय ते अभ्यासथी बने छे पण बीहे अने भयथी अभ्यास करे नही तो कोइ दिवस बने नही. तेम ज संसारी कार्यमां पण जेने मोहनीनो भय उदय छे ते दरेक काममां बीना करे. अहिंआं कोइ प्रश्न करे के पापथी बीहे तेनुं केम ? ते विषे समजवुं के पापथी अवश्य व्हीवुं जोइए. धर्मथी व्हीवुं नही. हिम्मत राखी उद्यम करवो. शरीरादिके रोग प्रमुख होय तो विचारीने काम करवुं. छती शक्तिए व्हीने बेसी रहे, तेनाथी कोइ काले धर्म सधाय नही. वास्ते भयमोह

नीनो जेम बने तेम त्याग करवो. शोकमोहनी ते कोइ पोताना कुटुंबी अथवा मित्र मादा थाय अथवा मृत्यु पामे त्यारे शोकातुर थाय, रडे, कूटे, अनेक प्रकारना विकल्प करे तेथी घणा कर्म बधाय छे वली वेपारमा नुकशान थाय, अथवा कोइ देवालु काढे अने पोतानुं द्रव्य जाय त्यारे शोक करे छे पोताने अनुकूल घर, मकान, नोकर, वाहन नही मलवाथी अथवा प्रतिकूल मलवाथी पण शोक थाय छे आमा जेने मोहनीकर्मनु जेवु जोर ते प्रमाणे शोक थाय छे केट लाक उत्तम पुरुषोने शोकमोहनी उठी थाय तो विचारे छे जे " आ कुटुंब, देह, घर, प्रमुख जे जे ससारी पदार्थ छे, ते सर्वे अस्थिर छे, अस्थिर पदार्थनो विनाश तो थवानो ने तो म्हारे शा सारू विकल्प करवा जोइए ? ज्या सुधी पुन्योदय हतो त्या सुधी सर्व पदार्थ स्थिर रह्या, पापनो उदय थयो त्यारे नाश थया, माटे शा सारू शोक क रीने कर्म बाधवा ? आत्मधर्म ज म्हारो छे बीजी कोइ वस्तु म्हारी नथी, मात्र ससार म्हाराथी छोडातो नथी तेथी हुं म्हारु म्हारु कहु छु अने व्यवहारोचित वर्त्तना करु छु वस्तुधर्मे वस्तुमात्र जड छे अने हु चैतन छु" आवी रीतनो विचार करी पोते शोकथी मुक्त रहे छे, तेने कर्मबध पण थतो नथी ने सपूर्ण शोकनो नाश तो क्षपकश्रेणिमा थाय छे दुगछा ते दुर्गंध वस्तु देखी मुख बगाडवु तथा जे जे वस्तु पोताने न गमे तेथी मुख बगाडवु ए दुगछा छे हवे जे पुरुषोए पोतानो आत्म धर्म जाएयो छे ते पुरुष तो दुर्गंध जोइने कहे छे के ए पुद्गल एवा धर्मना छे. एमा हु शा वास्ते मुख बगाडु ? वा जड पदार्थ उपर शा वास्ते द्वेष करु ? इहा कोइ कहेशे जे त्यारे शुं गदकीमा ज बेसी रहेवु ? तेनो जवाब के गदकीना पुद्गल शरीरमा प्रवेश करवाथी रोगनी उत्पत्ति थाय छे वास्ते प्रथम तो पोताना घरमा खालकूवा समास विगेरे गदकीवाली चीजो राखे ज नही वली मोरीउ पण साफ राखे. पाणी विगेरे वापरे ते पाणी सूकी निर्जीव जग्याए छूटुं छूटुं नाखे

के तुरत सुकाइ जाय अने गंदकीमां जीवनी उत्पत्ति थाय छे ने तेना उपर पाणी विगेरे पडवाथी ते जीवनो विनाश थाय छे, तो आत्मार्थी पुरुषे तो कोइ जीवने दुःख थाय एवुं काम करवुं ज नहि. माटे एवी गंदकी घरमां राखे ज नहि. ने ज्यां एवी जग्या होय त्यां रहे नहि पण दुनियामां बधी जग्या कंइ स्वच्छ होती नथी, त्यारे तेवी दीठामां आवे तो द्वेष करे नहि, तेमने तो अनुक्रमे सर्वथा दुगंछ मोहनीनो नाश थाय छे ने जीवो अनेक प्रकारे एवी दुगंछा कर्या करे छे तेथी कर्म बांधीने आगल एवां ज कर्म भोगववां पडशे. माटे जेम बने तेम दुगंछानो त्याग करवो. स्त्रीवेद ते स्त्रीए पुरुषनो अभिलाष करवो, पुरुषवेद ते पुरुषे स्त्रीनो अभिलाष करवो, नपुंसक वेद ते स्त्री तथा पुरुष बन्नेनो अभिलाष करवो ए त्रण वेद छे, ते ज संसारनुं बीज छे. तेमां सर्वथा आकरा वेदनो उदय नपुंसक वेदवालाने छे ए रात्रि दिवस विकारमां ज चित्त राखे छे एने शांत थवानुं कारण ज नथी तेथी इच्छाओ थया ज करे छे. ते करतां स्त्रीने ओछो विकार छे, ते करतां पुरुषने ओछो विकार छे. हवे कोइने शंका थाय जे पुरुषो प्रार्थना करता जोइए छीए पण तेटली स्त्री प्रार्थना करती जोता नथी. ते विषे जाणवुं जे स्त्री देखीती प्रार्थना नथी करती, पण आंखोना कटाक्ष विगेरे अनेक चाला करे छे ने ते करवाथी पुरुषनुं चित्त न होय तो पण थइ जाय छे. पछी पाछी मनमां खुशी होय तो पण पुरुष पासे कालावाला करावे छे पण चित्तमां बहु ज मलीनता रहे छे माटे एनो विकार सर्वज्ञे वधारे कह्यो छे. तेमां पण जे सती स्त्रीओ छे, जेने स्वप्नमां पण पर पुरुषनी इच्छा थती नथी ते स्त्रीओ तो नमस्कार करवा योग्य छे. कारण के जगत् ए विषयमां पड्युं छे ने गुणी पुरुषो पण पडी जाय छे वास्ते उत्तम स्त्री ज आवुं दृढ शील पाले अने एवा गुणवंत पुरुष पोतानी स्त्री साथे तथा स्त्री पोताना पति साथे पण नित्य भोगनी क्रीडा कूतरानी माफक कर

ता नथी फक्त ऋतुने अवसरे ज पोतानी इच्छा टालवा सारु ना खुशीथी काम करे छे ए कामसेवा करता विचारे छे के, स्त्रीनी योनिमा घणा जीवनी उत्पत्ति ज्ञानीए कही छे जेम एक जूंगलीमा रु घाल्यु होय अने तेमा लोढानी शीक ऊनी करीने घाले तो जेम सर्व रु वली जाय, तेम जोगथी स्त्रीनी योनिमां जे जीव रह्या छे तेनो विनाश थाय छे. तो ए म्होटी हिंसानु कारण छे. वली ए स्थानमा मूत्रादि दुर्गंध छे तेनो एक छांटो लाग्यो होय तो माणस धोइ नाखे छे एवु खराब दुर्गंधी छे ते स्थानके क्रीडा करवी ए अज्ञानतानु ज जोर छे. वली जोगथी शरीरनी स्थिति केटली नरम पडे छे ? ते जाणे छे ते छता तेमा सुख मानवु ए पण अज्ञानतानु ज जोर छे. अहिं कोइ कहेशे के ए सर्व कारणो पोतानी स्त्रीमा अने पारकी स्त्रीमा सरखा छे, तो पोतानी अने पारकीमा पापनो शु फेरफार छे के परस्त्री त्याग करवा वधा धर्मवाला कहे छे ? ते विषे जाणवुं के पारकी स्त्रीनो धणी छे, तेनी परवानगी तेनो धणी आपतो नथी तेम छता चोरीथी काम करे तो तेनो धणी जाणे अने स्त्री उपर जोर चाले तो स्त्रीनो विनाश करे पुरुष पडकाय तो पुरुषनो नाश करे. एम करता ए बे उपर जोर न चाले तो पोताना प्राण काढे व खते नरम स्वजावनो होय तो प्राण न काढे पण तेनु मनमा अत्यंत दुःख धारण करे रात्री दिवस ए ज दुःखमा काल काढे एवी म्होटी हिंसानु कारण परस्त्री छे वली तेवी स्त्रीने पोतानो धणी पर साथे रमवा न दे तो ते स्त्री पोताना पतिनो विनाश करे आवी म्होटी हिंसानु पण थाय छे ते घणी सांजलीए छीए वली परस्त्रीने सेवीने 'हु सेवु छु' एवु पण कहेवाय नहि अने जूठु बोलवु ज पडे तो तेथी मृषावाद लागे वली परस्त्री उपर इच्छा थाय ते अत्यंत विषयनी इच्छा थाय त्यारे तो तेथी पण कर्मबंध वधारे थाय. वली पोतानी स्त्री तो सदाकाल छे वास्ते जोगनु चिंतवन सर्वदा थतुं नथी अने पर

नथी. आत्माने भावता विचरे छे, रात्री दिवस शास्त्राभ्यास करी रह्या छे. विकथा तो जेने करवी ज नथी. एवा महानुभाव महात्मा पुरुषने गुरु मानतो नथी अने आकरा मिथ्यात्वना जोरथी आवा पुरुषमां नहि दूषण छतां दूषण आरोपे छे, रात्री दिवस एवा गुणवंतनी निंदा करे छे. वली एवा पुरुषोए प्ररूपेलो जे धर्म, तेने अधर्म माने छे, जेमां हिंसाउ, अविनय, अज्ञानता, विषय तथा पुद्गलनुं पोषण छे तेने धर्म माने छे, ने जे दयामूल, विनयमूल, हिंसानो त्याग, असत्यनो त्याग, चोरीनो त्याग, स्त्रीसेवानो त्याग, पैसानो त्याग ए रूप व्यवहार धर्म तथा पोताना आत्मस्वरूपमां रही राग द्वेषनी परिणतीथी मुक्त थइ सर्व प्रकारे मोहनो नाश करवाने उद्यम रूप जे निश्चयधर्म, तेने अधर्म माने छे. ए मिथ्यात्वमोहनी कर्मना जोरथी बने छे. वली ए मोहनीना जोरथी धन, स्त्री, पुत्र, परिवार, घर, हाट, वस्त्र, पात्र ए पदार्थने जीव म्हारा माने छे ने ते संबंधी जीव अहंकार ममकार विचित्र प्रकारना करे छे ने पाछां नवां कर्म उपार्जन करे छे. ए मिथ्यात्वमोहनी जेने जाय छे, तेने संसार तो दावानल सरखो लागे छे. जेम कोइ माणस वनमां गयो होय ने त्यां चारे पासे आग लागी होय तो तेमांथी नीकलवाना अनेक उद्यम करे, तेम आ जीव संसारमां रह्यो विचारे छे जे, 'आ धन कुटुंब सर्वे पदार्थ विनाशी छे, संयोगे मल्या छे ने वियोगे जशे. पूर्वकृत कर्म संयोगे जाय छे पूर्वकृत कर्म संयोगे प्राप्त थाय छे. एमां हुं जे राग धरुं छुं तेथी समय समय नवां कर्म बंधाय छे ने म्हारो आत्मा मलीन थतो जाय छे. अनादि कालनो संसारमां रोलाउं छुं. ते ए जड पदार्थमां राग धर्यो तेथी, पण आ भवमां तो भवितव्यताना योगे ए सर्वे पर वस्तु उलखी ए सर्व पदार्थमां निरिछकता करीने ए वस्तुनो संयोग त्याग करवा योग्य छे. क्यारे ए सर्वे वस्तुनो त्याग करी हुं म्हारा आत्मधर्ममां वर्तुं ने कंइक पोताना आत्मानुं साक्षात् ज्ञान

प्रगट करुं. एवी दशा मिथ्यात्वमोहनी जवाथी थाय छे. हवे मिश्र मोहनी ते कइक शुद्ध देव गुरु धर्म उपरथी द्वेष खशेलो अने अशुद्ध देव गुरु धर्म उपरथी राग घटेलो वली पुद्गलजावने विषे संपूर्ण आसक्त हतो, तेमाथी मिथ्यात्वना पुद्गल जवाथी आसक्तजाव उंगो थाय, तेथी पोतानो आत्मधर्म प्रगट करवानी काइक इच्छा थाय मिथ्यात्वपणे तो कुलधर्म करतो हतो, पण ते मिथ्यात्वमोहनी गइ ने मिश्रमोहनी थइ, तेना प्रजावे पोतानो धर्म प्रगट करवा सारु उद्यम करे वली ए मिश्रमोहनीनो काल अंतर्मुहूर्त्तनो छे ते अंतर्मुहूर्त्त पण बे श्वासोश्वासथी ते नव श्वासोश्वास सुधीनु छे एटले एवा सुंदर जाव आत्म हितकारी थाय पण ते जाव आवेलो पोताने जाणवो दुष्कर पडे छे, ए मिश्रमोहनीना पुद्गल पण मलीन छे तेथी खरू तत्व उलखी शकाय नहि तेथी ए पण टालवानो उद्यम करवानो छे. एटले त्यारे सम्यक्तमोहनी थाय. ते सम्यक्तमोहनीनु स्वरूप कहीए छीये. शुद्ध देव गुरु धर्म उपर राग प्रगट थाय, खोटा देव गुरु धर्म उपर राग रहे नही आत्मतत्व प्रगट करवानो कामी थाय गुरु महाराजनी तथा उत्तम श्रावकोनी संगत सारी पेठे करे, तेमनी पासे धर्मोपदेश साजले, देव गुरुनी सारी पेठे जक्ति करवाने तत्पर थाय जीवादिक नवतत्त्व जे जीवतत्व, अजीवतत्व, पुण्यतत्त्व, पापतत्व, आश्रवतत्व, संवरतत्व, निर्जरातत्व, बंधतत्व अने मोक्षतत्व, ए नवतत्व जाणे, तेनी श्रद्धा जेम आगममा कही छे तेम जाणी यथार्थ करे एनुं ज्ञान मेलववानी वृत्ति सारी पेठे राखे. केवल धर्ममय चित्त बनी जाय, संसारमा पड्यो छे तो पण संसारी सुख ते दु खरूप जाणे इहा कोइ कहेशे जे सम्यक्तमोहनी तो मोहनीकर्मनो प्रजाव कह्यो छे, ने छोडवा योग्य कही छे, ने इहा तो तमे गुणवतपणु वर्णव्युं ते केम ? ते विषे जाणवु जे–ए सम्यक्तमोहनीना प्रजावे जीवादिक पदार्थनी यथार्थ श्रद्धा थाय, पण ए नवतत्त्वनु विस्तारे सूक्ष्म

ज्ञान तेमां बुद्धि मूंझाइ जाय, यथार्थ अनुभवगम्य आत्मतत्व करी शके नहि. ए कारणथी आत्मस्वरूप मूंझवे छे. तेथी ए त्याग करवा योग्य कही छे. पण मिथ्यात्वमोहनी ने मिश्रमोहनी करतां एमां धर्मनी रुचि वधे छे, तेथी आ गुणनो दर्शाव कर्यो छे. आंखोए झांख वळे छे, त्यारे चस्मा पहेरवाथी पदार्थ ओळखी शकाय छे तेथी चस्मा सारां कहीए छीए, पण जेने झांख नथी ने पोतानी आंखे जोइ शके छे तेवुं चस्मावाळो जोइ शके नहि तेथी वस्तुपणे तो एवी इच्छा रहे छे जे आंखेथी झांख मटी जाय ने चस्मानो त्याग थाय तो सारुं; तेम ज्यां सुधी मिथ्यात्वमोहनी छे तेनी अपेक्षाए सम्यक्त मोहनी सारी छे, परंतु सम्यक्त मोहनी ते पण मिथ्यात्वमोहनीना पुद्गल छे वास्ते ए सम्यक्तमोहनीना पुद्गल त्याग थाय त्यारे जीवने क्षायकसम्यक्त थाय छे अने त्यारे यथार्थ पूर्ण स्वरूप समजाय छे. कंइ पण शंका रहेती नथी अने सर्वेज्ञे सूक्ष्म ज्ञान शास्त्रमां दर्शाव्युं छे ते सर्वे ज्ञानी महाराजना कह्या प्रमाणे शेहेलाइथी समजी जाय छे, ने जेने सम्यक्तमोहनीनुं जोर छे, तेनाथी वधुं बराबर समजी शकाय नहि. कांइक शंका पडे, सम्यक्तमोहनीवाळा करतां मिश्रमोहनीवाळाने वधारे शंकाओ पडे. ते करतां मिथ्यात्वमोहनीवाळाने तो घणी ज शंका पडे. वधी वस्तु अवळी ज समजाय. जे शुद्धमार्ग ते अवळो ज भासन थाय. कंइक कंइक मिथ्या पुद्गल खसे, तेटलुं तेटलुं सहज कंइ खरूं भासे. माटे हरेक प्रकारे मिथ्यात्वमोहनी, मिश्रमोहनी, सम्यक्तमोहनी नाश करवानो उद्यम करवो. ए त्रणे मोहनी सत्ता, बंध ने उदयथी संपूर्ण रीते नाश थाय छे त्यारे क्षायकसमकित थाय छे. वळी ए त्रण मोहनी नाश थाय छे, तेनी साथे अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ पण नाश थाय छे. एटले क्षायकसमकित प्रगट थाय छे, ते माणस तद्भवे मुक्ति जाय छे; पण कदापि सम्यक्त पामतां पहेलां जो बीजी गतिनुं—नारकी, देवतानुं आयुष्य बांध्युं होय तो बीजी गति

मां जाय, त्याथी मनुष्यमा आवीने मुक्ति जाय, कदापि युगलियामां जाय तो युगलियामाथी देवतामा जइ त्याथी मनुष्यमां आवी मुक्ति जाय, एथी वधारे नव थाय नही ए क्षायकसम्यक्तनी खुबी छे. व ली जेने सम्यक्तमोहनी गइ नथी, तेने क्षयोपशम सम्यक्त थाय छे. तेना उदयथी अनतानुवधी क्रोध, मान, माया, लोन्न जाय छे स त्तामां मिथ्यात्व रहे छे उदयमा रहेतु नथी. ए समकितवालाने पण मुक्तिनो निश्चय थाय छे. पण क्षायकवालानी पेठे तन्नवे मुक्ति जवानो निर्धार नहि, ज्यारे वधारे विशुद्धता थाय अने क्षायकसम्यक्त पामे त्यारे मुक्ति जाय, पण क्षायकसम्यक्त पाम्या विना मुक्ति पामे नहि. क्षयोपसम सम्यक्त रहे तो छासठ सागरोपम सुधी रहे, वली सम्यक्त सहित आयुष्य पण देवलोकनु बाधे अने देवता नारकी होय तो म नुष्यनु ज बाधे, एवो ए सम्यक्तनो प्रन्नाव छे दर्शनमोहनी टालवा ना फल जाणीने जेम बने तेम एनो त्याग करवो अने ए त्रण दर्श नमोहनी ने पच्चीश चारित्रमोहनी ए सर्वे मलीने अठावीश मोहनी कर्मनी प्रकृति जाणवी एनो सर्वथा त्याग थवाथी केवलज्ञान पामे. ज्या सुधी ए मोहनीकर्म छे त्या सुधी पूर्ण गुण प्रगटे नही अने ए प्रकृतिन्नमा वर्त्तवाथी ज पाछा आकरा कर्म बंधाइने ससारमा जीव रोलाय छे. वास्ते एनो त्याग करवो, एने आधारे ज जीवने ससारमा भ्रमण छे जीवने राग द्वेषनी प्रकृतिथी आलोकने विषे अपयश था य छे. जे जे वस्तु धर्मपदमा निषेध करी छे, ते ते वस्तु आदरवाथी आन्नवमा पण दुःख छे ने आवते न्नवे पण तेथी दुःख छे माटे सम न्नावे मोहनीकर्म क्षय करवानो उद्यम करवाने तत्पर थवुं

वेदनीकर्ममा सुखनु वेदवु ते शातावेदनी कर्म, दुःखनु वेदवुं ते अशातावेदनी कर्म जे जीव पूर्वे नीतिमार्गे चाल्या छे, सत्य वचन बो ल्या छे, अने जेमणे दयापाली छे, चोरीनो त्याग कर्यो छे, परस्त्रीनो त्याग वा स्वस्त्रीनो पण त्याग कर्यो छे. कोइ जीवने दुःख न थाय एवी

वर्त्तणुक करी छे, धननी तृष्णानो त्याग करी परोपकारमां तथा सा चा देव गुरुनी भक्तिमां द्रव्य वापर्युं छे एवी पुण्य करणी करवाथी शातावेदनी कर्म बांध्युं छे तेना प्रभावे पोताने अनुकूल सुखना प दार्थ मले छे, एथी विपरीत करणीउ करी छे. जेम के जीवहिंसा क रवी, जूठुं बोलवुं, पारकी वस्तु ग्रहण करवानो डर ज जेने नथी,का मभोगमां अति आसक्तिपणुं बनी रह्युं छे, तेना प्रभावे परस्त्री या पो तानी स्त्रीनो पण विचार नथी, वली तेथी अति कामांध थाय छे. पोतानी बहेन छोकरीनो पण विचार करता नथी, जे स्त्रीना उपर नजर पडी तेनी साथे भोगनी इच्छा करी रह्या छे. वली बधी स्त्रीयो नो योग तो बनतो नथी, पण मनथी इच्छाउ करीने कर्म बांधे छे. वली केटलीएकनो योग बने छे तेमां पण अतिशय लुब्धपणे काम सेवे छे. नहि सेववा योग्य स्थानके चुंबन प्रमुख करे छे.वली पारकाने छेतरवा, विश्वासघात करवो, जेथी परने दुःख थाय एवां कृत्य करवामां त त्पर, शुद्ध देव गुरु धर्मनी हेलना निंदा, खोटा माणसनी प्रशंसा, बुरां काम करवाने तत्पर, अहंकारी, कषायवान, अति क्रोधी, महा आरंभ करी रहेला एवां दुराचरण सेववाथी अशातावेदनीकर्म बां धे छे. हवे तेमां पण एक बीजानी प्रकृतिमां फेरफार रहे छे. बुरुं काम बे माणस सरखुं करे छे. जेम के एक माणसने मारी नांखवो, तेमां एक तो फक्त प्राण ज ले छे ने एक तेना प्राण लइने पण पाछा तेना शरीरना ककडा करी नांखे छे तेने पाछा तेलमां तली नांखे छे, एवी रीते वधारे माठी प्रकृतिथी थाय छे. तेना कर्म बांधवामां पण फेर पडे छे. माटे जे आकरी प्रकृतिथी माठां कृत्य करे छे तेने आक रुं अशातावेदनीकर्म बंधाय छे ने तेथी मंद प्रकृतिए जो बुरुं काम करे छे तो मंद वेदनीकर्म बंधाय छे तेम भोगवती वखत आकरां वे दनीकर्म कोइ भोगवे छे, कोइ मंद भोगवे छे. ए कर्मनो नाश भोग व्याथी थाय छे पण भोगवती वखते अज्ञानी जीवो दुःख भोगवतां

केटलाएक तो ज्ञगवानने कहे छे जे हे ज्ञगवान् ! मे त्हारुं शुं बगाडयु हतुं के आवुं दुःख मने दे छे? वली कोइ कहे छे के अरे ! आ दुःख म्हाराथी वेगातु नथी क्यारे मटशे ? वली माकटरोना उपर द्वेष करे छे. वली घरना माणस उपर गुस्सो थाय छे रोगना चितवनना माठां ध्यान थाय छे. एवा अनेक प्रकारना जीव गेरव्याजवी विकल्पो करे छे तेथी जीव पाछा एथी वधारे आकरां कर्म बांधे छे अने जे धर्मिष्ट जीव छे ते तो दुःख आवे छे त्यारे पोताना कर्मनो दोष काढे छे के, पाछले ज्ञवे मे अज्ञानपणे दुष्ट आचरण कस्या हशे तेथी ते कर्म म्हारे ज्ञोगववु ज जोइये जेम सरकारनो गुन्हो कस्यो होय अने तेनी शिक्षा करी होय तो ते सरकारना हुकम प्रमाणे जो ते शिक्षा न ज्ञोगवीये, तो सरकार वधारे शिक्षा करे, तेम जो हु विकल्प करीश न समज्ञावे एवु दुःख नहि ज्ञोगवु तो पाछा नवा कर्म वधाशे तो म्हारो आत्मा वधारे मलीन थशे माटे म्हारे तो जे जे दुःख आव्या छे ते ते समताज्ञावे ज्ञोगववा के जेथी हवे एवा कर्म वधाय नहि एवी वर्त्तना करवी. वली ज्ञावना ज्ञावे जे हु तो चेतन छु, अनंतज्ञान दर्शन चारित्रवंत म्हारो आत्मा छे ते जडनी सगते में नहि करवा योग्य काम कस्या पण ते दिवसे मने म्हारा आत्मानु ज्ञान हतु नहि, हवे तो हु जाणु छु के म्हारो जाणवानो धर्म छे ते सुख दुःख जे आवे ते जाणवुं पण मने दुःख थाय छे, पीडा थाय छे, एवा विकल्प करवा ए म्हारो धर्म नथी एवा विचारो करी समज्ञावमा रहे छे तेने तो पूर्वना बांधेला कर्म पण नष्ट थइ जाय छे ने नवा कर्म तेने बंधाता नथी वली जे महा मुनिराज छे, ते तो पोताना ज्ञान ध्यानमा तत्पर रहे छे तेथी पोतानो स्वज्ञाव छोडी दुःख तरफ तेमनु ध्यान जतुं ज नथी एटले सहजे तेमने विचार करवो पडतो ज नथी जेम के कोइ माणस ज्ञवाइ, नाटक जोवा जाय छे त्या उज्ञा उज्ञा पोताना पग दुःखे छे पण तमासो जोवामा ध्यान छे त्यां सुधी पोताना पग

दुःखता उपर लक्ष जतुं नथी, तेम ज मुनि महाराज पण पोताना आत्मतत्वना ध्यानमां लीन थइ गया छे तेथी दुःख वेदनामां उपयोग जतो ज नथी, एवा पुरुषो तो ध्यान प्रभावथी पोतानां बांधेलां निकाचित कर्मने शिथिल करी नांखे छे ने पछी जलदी ते कर्मनो नाश करी मुक्ति पामे छे. तेम आत्मार्थिए तो जेम वधे तेम समभाव वधारवो. तेथी कर्म नाश थइने आत्मानी मुक्ति थशे, त्यारे अव्याबाध सुखनी प्राप्ति थशे. ए रीते वेदनीकर्मनुं स्वरूप जाणवुं.

हवे नामकर्म ते नामकर्मनी एकसो त्रण प्रकृति छे, तेना भेद नीचे मुजब–गति नामकर्म. जे पूर्वे बांध्युं होय ते. मनुष्य, तिर्यंच, नारकी अने देवता ए चार गतिमा जे गतिमां जवानुं कर्म बांध्युं होय ते गतिमां जाय. जाति नामकर्म एकेंद्रि, बेरेंद्रि, तेरेंद्रि, चौरेंद्रि, पंचेंद्रि आ पांच जातिनां इंद्रि नामकर्म तेमांथी जेटली इंद्रि पामवानी बांधी होय तेटली ते गतिमां बांधे. तनु कहेतां शरीर ते पांच प्रकारनां छे. उदारिक शरीर जे आपणुं छे ते तथा तिर्यंच पण उदारिक शरीरवाला छे. तथा वैक्रिय शरीर ते देवता नारकीनुं, ए शरीर पारा जेवुं छे. जेम पारो विंखराइ जाय ने पाछो मली जाय तेम ए शरीरना नरकमां उपजती वखते ककडे ककडा करे छे ने पाछा सर्वे ककडा एकठा थइ आखुं शरीर थाय छे त्यार पछी पण परमाधामी दुःख देती वखते कापे छे, व्हेरे छे, तो पण पाछुं शरीर तैयार थाय छे विनाश पामतुं नथी. वली देवताउ खुशीथी न्हानुं शरीर करे छे, म्होटुं शरीर करे छे, नवां नवां रूप बनावे छे एवो वैक्रिय शरीरनो स्वभाव छे. त्रीजुं आहारक शरीर ते अतिशय ज्ञानी जे चौद पूर्वधर तेमने ए शरीर करवानी लब्धि होय छे. ते कोइक वखते कंइ शंका पडे छे तो मुठीवालेला हाथ जेटलुं शरीर बनावी तेने भगवान पासे प्रश्न पूछवा मोकले छे, ते घणा ज अल्पकालमां जइने पाछुं आवे छे, ते एवा मुनि महाराज शिवाय बीजाने थतुं नथी.

चोथु तैजस शरीर ते शरीरमां आहारने पचावे छे. कार्मण शरीर ते अति सूक्ष्म शरीरनी मांहि रहे छे, ज्यारे जीव आ गतिमांथी मरण पामी बीजे स्थानके जाय छे त्यारे ए तैजस ने कार्मण शरीर साथे जाय छे कर्म पण कार्मण शरीरमा ज रहे छे उदारिक वैक्रिय शरीरनी साथे ए तैजस, कार्मण शरीर हम्मेशा रहे छे ए शरीर नामकर्म जेवी रीते बांध्युं होय तेवु पामे छे

उपांग नामकर्म ते उदारिक अंगोपांग, वैक्रिय अंगोपांग, आहारक अंगोपांग ए त्रण शरीरने अंगोपांग छे ते जेवुं बांध्युं होय तेवा अंगोपांग थाय

पंदर बंधन छे. ते—उदारिक उदारिक बंधन, उदारिक तैजस बंधन उदारिक कार्मण बंधन, उदारिक तैजस कार्मण बंधन वैक्रिय वैक्रिय बंधन. वैक्रिय तैजस बंधन, वैक्रिय कार्मण बंधन, वैक्रिय तैजस कार्मण बंधन, आहारक आहारक बंधन, आहारक तैजस बंधन, आहारक कार्मण बंधन, आहारक तैजस कार्मण बंधन, तैजस तैजस बंधन, कार्मण कार्मण बंधन अने तैजस कार्मण बंधन ए रीते पंदर बंधन छे, ते पूर्वना बांधेला कर्म साथे नवा कर्मनुं एकमेकपणु करी आपे छे जेम माटीनु वासण भाग्यु होय तो लाख चोढ्याथी संधाय छे, तेम पूर्वना कर्म साथे नवा कर्म जोडी आपे छे.

पांच संघातन ते पांचे शरीरने नामे छे ते प्रकति कर्मना दली यांने खेंचीने कर्मनी नजीक करे छे. पछी बंधन नामकर्मनी प्रकृति लखी छे ते एकमेक करी आपे छे.

हवे छ संघयण ते—वज्रऋषभनाराच संघयण ते शरीरना हाडकाना सांधा एवा होय के एक बीजा हाथ साथे बन्ने कांडा पकड्या होय तेम हाडकाना वेराग्णना सांधा आगलं होय, तेने मर्कटबंध कहे छे वली बे सांधा तेना उपर पाटो होय, वचमा वज्रमय खीली होय एवा मजबूत सांधा होय तेने वज्रऋषभनाराच संघयण कही

ये. ए संघयणवालुं शरीर अतिशय बलवान् होय. तथा मुक्तिगामी जीवने ए संघयण अवश्य होय; केम के ए संघयण विना क्षपकश्रेणि करी शके नही ने क्षपकश्रेणि विना केवलज्ञान पामे नहि. इहां कोइ प्रश्न करशे जे ए संघयणवालो अवश्य मुक्ति जाय? ते विषे समजवुं के, ए संघयणवालो मुक्ति जाय ज एवो नियम नथी. ए संघयण पामीने प्रभुनी आज्ञा प्रमाणे सारां काम करे तो मुक्ति जाय ने प्रभुनी आज्ञा विरुद्ध दुष्ट कृत्य करे तो यावत् सातमी नरके जाय. सातमी नरके पण ए संघयण विना जता नथी. केम के संघयण बलवान् होय ते ज अतिशय बुरां काम करी शके छे, तेम सारां काम पण ते ज करी शके छे. हवे बीजुं ऋषभनाराच संघयण, वज्रमय खीली न होय. बीजुं उपर मुजब होय हवे त्रीजुं नाराच संघयण. तेने पाटो न होय, बे पासे मर्कटबंध होय. चोथुं अर्धनाराच संघयण. तेमां एक पासे मर्कटबंध होय. पांचमुं कीलिका संघयण. ते बे सांधानी वचमां खीली होय. छठुं छेवटुं संघयण. ते हाडकाना छेडा एक एकने अडकीने रहे, हालमां ए ज संघयण छे, ने ज्यारे तीर्थंकर महाराज विचरता हता ते वखतमां ए छए संघयणवाला माणसो हता. जेणे जेवुं पुण्य बांध्युं होय, तेवुं संघयण पामे छे. हालमां पण महाविदेह क्षेत्रमां ए छए संघयणवाला मनुष्य छे.

हवे छ संस्थान. तेमां प्रथम समचौरस संस्थान ते शरीरमां नाभीएथी बन्ने खभा सुधी दोरी भरवी अने ते ज दोरी पद्मासने बेठेला घूंटणनी घूंटी सुधी भरवी. ते सरखी थाय तेने समचौरस संस्थान कहेवुं. ए शरीर सारुं शोभीतुं होय. बीजुं न्यग्रोध संस्थान ते उपरनो भाग सारो होय ने नीचेनो भाग नबलो होय, तेथी उतरतुं त्रीजुं सादि संस्थान होय. तेथी उतरतुं चोथुं वामन संस्थान. तेथी उतरतुं पांचमुं कुब्ज संस्थान. ते घणुं बेडोल होय. छठुं हुंडक संस्थान. ते सर्व प्रकारे विपरीत लक्षणवालुं होय. ए शरीर

आश्री संस्थान छे. पूर्वे जेवुं कर्म वाध्युं होय तेवा तेवां शरीरना संस्थान थाय छे

हवे पाच वर्ण ते लीलो, रातो, पीळो, श्याम अने उज्वल ए वर्णनामकर्म जेवु वाध्युं होय तेवो शरीरनो वर्ण होय गध वे ते सुरभिगध तथा डुरभिगध जेणे जेवु शुभाशुभ कर्म वाध्यु होय तेवो शरीरनो गव होय. हवे रस पाच ते—तीखो, कडवो, खाटो, कषायलो एटले तूरो अने मधुरो, ए पाच रसमाथी जेणे जेवु रस नामकर्म वाध्युं होय तेवा रसवालु शरीर होय स्पर्श आठ ते—हलवो, भारे, लूखो, चोपडो, टाढो, उनो, सुवालो, वरसट ए आठ स्पर्श छे. ते माथी जे जे नामकर्म वाध्यु होय ते प्रमाणे शरीरना स्पर्शो होय आनुपूर्वी चार ते मनुष्यानुपूर्वी, देवानुपूर्वी, तिर्यचानुपूर्वी, नरकानुपूर्वी, जे गतिमा जीवने जवु छे ते गतिमा ते गतिना आनुपूर्वीना पुद्गल जीवने लइ जाय छे. ए आनुपूर्वीनो उदय ज्यारे मरण थाय छे त्यारे थाय छे

हवे चालवानी गति वे प्रकारनी ते—चालवानी रीत हाथी, वृषभ जेवी होय तेने शुभ विहायोगति कहीये ने जेनी चालवानी रीत ऊट, गधेडा जेवी होय तेने अशुभ विहायोगति कहीये जेणे जेवु कर्म वाध्यु होय तेवी चालवानी रीत होय छे

हवे त्रस नामकर्म वाध्यु छे तेथी हालवा चालवानी शक्ति थाय छे. वादर नामकर्मथी शरीरने माणसो देखी शके एवु वादर शरीर पामे छे पर्याप्त नामकर्मथी जीव पूरी पर्याप्ति वाधी शके छे प्रत्येक नामकर्मथी एक शरीरे एक जीव होय स्थिर नामकर्मथी शरीरना हाडका स्थिर होय शुभ नामकर्मथी नाभी उपरनु अग जगत्मा पूजनीक कहेवाय छे सौभाग्य नामकर्मथी सर्व जीवने वल्लभ लागे. सुस्वर नामकर्मथी कठनो स्वर सारो होय आदेय नामकर्मथी जेने वचन कहे ते माननीक होय, एना वचननु कोइ अपमान करे नही.

जश नामकर्मथी जगत्‌मां जशवाद पामे, कोइ अपजश बोले नही.

स्थावर नामकर्मथी जीव–स्थावरपणुं बांधे, तेथी स्थावर जे पृथ्वि, अप, तेउ, वाउ, वनस्पतिपणुं पामे. सूक्ष्म नामकर्मथी जीव एवुं शरीर बांधे के कोइ देखी शके नही. अपर्याप्त नामकर्मथी जीव पर्याप्ति पूरी कर्या शिवाय मरण पामे. साधारण नामकर्मथी एक शरीरमां अनंत जीवोने रहेवानुं होय, अस्थिर नामकर्मथी केश, कान, रुधिर अस्थिर होय. अशुभ नामकर्मथी नाभी नीचेनुं अंग अपूजनीक होय. दुर्भाग्य नामकर्मथी सर्व जीवने अनिष्ट लागे. दुस्वर नामकर्मथी कंठनो स्वर सारो न होय, गाय ते कोइने पसंद न आवे. अनादेय नामकर्मना प्रभावथी कोइने साची वात कहे, तो पण सामाना मानवामां आवे नही. कंइ पण बोले ते लोकने पसंद पडे नही. अपजश नामकर्मथी जीव कोइ पण काम करी जश पामे नही. ज्यां जाय त्यां जे करे तेमां अपजश पामे.

पराघात नामकर्म बांध्युं होय तेथी पर जीव बलवान् होय तो पण आ जीवनुं मुख जुए के बीहे.

उच्छ्वास नामकर्मथी श्वासोच्छ्वास बराबर लइ शके ने तेमां कसर होय तेटली अडचण थाय. आताप नामकर्म ते सूर्यना विमानमां छे. जेनुं तेज खमी शकाय नहि तेवुं छे. उद्योत नामकर्म चंद्रमा तारा प्रमुखना विमानने होय. तेथी शीतलता तथा अजवालुं होय.

अगुरुलघु नामकर्मथी जेवुं शरीर जोइए एवुं होय. बहु भारे पण न होय तेम बहु हलकुं पण न होय. जेवुं जोइए तेवुं होय. निर्माण नामकर्मथी शरीरना अवयव ज्यां जोइए त्यां स्थपाय.

उपघात नामकर्मथी शरीरमां रसोली, पडजीभी, चोरदांत, खीली प्रमुख उपद्रव थाय ने शरीरने पीडा थाय.

तीर्थंकर नामकर्मथी तीर्थंकरनी पदवी पामे. असंख्याता देवता जेनी हाजरीमां रहे. समवसरण प्रमुखनी रचना थाय. एनुं मु

ख जोइ आनद पामे, ने प्रज्ञु धर्मोपदेश आपे ते ग्रहण करे वाल जीवने धर्म पामवानु मुख्य कारण छे. कारण जे माणसो चमत्कारना रसीया छे, ते रत्नमय समवसरणमा प्रज्ञुने वेगा जोइ पहेलां तो जोवानी इच्छा थाय पछी देवता प्रमुख देशना सांजलता होय ते जोइने जगवान्नी विशेष प्रतीति आवे तेथी ज जगवान्नी अमृतमय देशना सांजले के नजीक जवि जीव जलदी प्रतिवोध पामी जाय

ए रीते नामकर्मनी १०३ प्रकृति छे ते केटलीएक पुण्य उदयथी ने केटलीएक पाप उदयथी, जेवी जेवी वाधी होय ते प्रमाणे जीव पामे छे एमा पण अशुज नामकर्मनी प्रकृति उदय थाय छे, त्यारे अज्ञानी जीव दिलगीर थाय छे. शुजनी उदय थाय छे त्यारे खुशी थाय छे. ए खुशीने दिलगीरी वन्ने अशुज कर्म बांधवानुं स्थान छे ने ज्ञानवान् पुरुष अशुज शुज गमे ते उदय थाय छे, त्यारे तेमा राजी दिलगीर थता नथी तेउ एम जाणे छे के जेवा पूर्वे वाध्या छे, तेवा उदय आव्या छे एमा म्हारे राजी थवानु के दिलगीरी करवानुं काइ कारण नथी एम विचारी पोते समजावमां रहे छे. तेथी अनुक्रमे विशुद्ध थइने कर्मथी मुक्त थाय छे ने अरुपी गुण प्रगट करे छे एटले सिद्धिने पामे छे

गोत्रकर्म ते वे प्रकारनु—उच्चगोत्र तथा नीचगोत्र. उंचगोत्र पण आठ प्रकारे श्री पन्नवणा सूत्रमा कह्यु छे ते प्रमाणे लखु छु

१ उंची जाति पामे, २ उंचुं कुल पामे, ३ सुदर रूप पामे, ४ सारु वल पामे, ५ धनवान्पणु, ६ ठकुराइपणु ते राज उद्दा शेठाइपणु प्रमुख, ७ विद्वानपणु, ८ तपश्चर्या करी शके आ आठ वस्तु उच्चगोत्रना प्रजावथी मले छे ने एज आठ वस्तु जीव नीचगोत्रथी विपरीतपणे पामे छे. अर्थात् नीच जाति प्रमुख पामे छे ए कर्म पण समजावे ज्ञानी पुरुष जोगवे छे ने एने खपावी अगुरुलघु गुण

उत्पन्न करी सिद्धमा रहे छे.

अंतरायकर्म तेनी पांच प्रकृति छे. तेमां दानांतराय कर्मथी छती वस्तु छे, लेनार पात्र छे, तो पण दान देइ शके नहि.

लाभांतरायथी लाभ मली शके नहि. भोगांतराय ते भोगववा योग्य वस्तु होय पण भोगांतराय कर्मना प्रभावथी भोग भोगवी शके नहि. उपभोगांतराय ते उपभोग वस्तु जे वारंवार भोगववामां आवे ते. मल्या छतां पण शोक प्रमुख आवी पडे तेथी उपभोग करी शके नहि. वीर्यांतराय ते बल वीर्य पामे नहि. कदापि पामे तो धर्मना काममां वीर्य फोरवी शके नहि. ए पांचे प्रकृतिनो अंत केवलज्ञान पामती वखत थाय छे ने थोडो थोडो नाश तो आगल पण थाय छे. तेथी तेटलुं काम थइ शके छे.

आठमुं आयुकर्म ते—चार प्रकारे मुख्यपणे मनुष्य, देवता, तिर्यंच ने नारकी ए चार प्रकारना आउखामांथी जे गतिनुं आयुष बांध्युं होय, ते गतिमां जीव जाय छे. ए रीतनां आठे कर्म करे छे. तेणे करी जीव संसारमां रोलाय छे. ए आठे कर्मनो नाश थाय छे, त्यारे सिद्ध भगवान् थाय छे. तेने फरी संसारमां आववुं पडतुं नथी, ने जन्म मरण पण करवा पडतां नथी.

५३ प्रश्नः—ए आठे कर्म जीव शुं करवाथी बांधे छे ?

उत्तरः—ए आठे कर्म बांधवानां घणां कारण छे, पण मुख्यपणे सत्तावन हेतु छे. ते आ प्रमाणेः—मिथ्यात्व पांच ते—अभिग्रह मिथ्यात्व. तेथी कुगुरु, कुदेव, कुधर्मनो खोटो हठ पकडेलो छे ते मूके नहि. म्हारा बाप दादा करता आव्या ते करवुं, बीजी रीते जे पुद्गलिक वस्तुने म्हारापणे अति आग्रहथी मानी रह्यो छे, ते पण मिथ्यात्व छे. अनभिग्रह मिथ्यात्व ते सुदेव ने कुदेव ए बन्नेने सरखापणे माने; पण गुणीने गुणीपणे मानवा, अगुणीने छोडवा ते करी शके नहि. त्रीजुं अभिनिवेशीक मिथ्यात्व ते—साचा देव गुरु धर्मने ओलखे, प

ए ममत्वने वशे आदरे नहि ने तेनी हीलना करे. संशयीक मिथ्यात्व ते सर्वज्ञना वचनमा संशय करवो. अनाभोग मिथ्यात्व ते धर्म कर्मनी कइ पण खबर नहि जड जेवो माणस होय, धर्मनी बिलकुल रुचि होय नहि. ए पांच मिथ्यात्व अने बार अव्रत, ते पांचे इंद्रि ने छठु मन तेना विषयमां लुब्धपणे वर्त्ते, ते छ तथा छकाय जेमां पृथ्विकाय ते माटी, मीठु, धातु विगेरे, अप्काय ते पाणी, तेउकाय ते अग्नि वाउकाय ते पवन, वनस्पतिकाय ते लीलोत्री, ने त्रसकाय ते बेरेंद्रि, तेरेंद्रि, चौरेंद्रि, पचेंद्रि एमा पाच इंद्रिवाला मनुष्य अने तिर्यंच ते पखी, ढोर ते—गाय, भेंस, घोडा, बकरा, शियाल, हरण विगेरे तथा समुद्रना न्हाना म्होटा माछला, मगरमछ प्रमुख ए आदि घणी जातना सर्प प्रमुख छे ते, तथा देवता ने नारकी ए चार जातना पचेंद्रि जीवो छे. ए छकायना जीवनी हिंसा करवी. ते छ, एम बार अव्रतथी जीव कर्म बांधे छे

पचीश कषाय ते पचासमा प्रश्नना उत्तरमा मोहनीकर्मना स्वरूपमा चारित्रमोहनीनी पचीस प्रकृति कही छे, ते जाणवी ते सेव्याथी जेवी जेवी कषायनी प्रकृति थाय छे, तेवुं तेवु कर्म बांधे छे. कर्म बांधवानु बीज ज ए छे. तीव्र मंद कषायने ज सघवे कर्म बंधाय छे

योग ते मन वचन कायाना योग तेमां मनयोग चार प्रकारे. सत्य मनयोग ते साचा विचार करवा, असत्य मनयोग ते खोटा विचार करवा सत्यासत्य मनयोग ते साचु छे पण असत्य छे, ते कोइ माणस काणो छे तेने काणो कहेवाथी ते माणसने बहु दुःख थाय छे बीजुं पण जे जे छिद्र होय ते प्रगट करवाथी ते जीवने दुःख थाय छे माटे ए साचुं छे पण तेथी असत्यनु कर्म बंधाय छे. चोथो असत्य सत्य मनयोग ते कोइ स्त्री कइ कारणसर पुरुषनो रीने आवी छे, ते जोइने रमा विचार अ०

स्त्री कहीश तो एनुं गोपवेलुं खुल्लुं थशे ने एने नुकशान थशे. ए वातना रक्षणार्थे तेने पुरुषनो वेष जोइ पुरुष कही बोलावे छे ते पोताना जाणवामां छतां बोलाववुं ते असत्य छे; पण तेनुं मान जालववा कहेवुं छे, वास्ते असत्य नथी. एम हरकोइने नुकशाननो बचाव करवा कहेवुं थाय ते असत्य छे पण मृषा नथी, आ प्रमाणे मनमां चिंतववुं ते मनयोग, ने बोलवुं ते ए ज प्रमाणे वचनना पण चार योग जाणवा. हवे सात कायाना योग ते उदारिक काययोग, वैक्रिय काययोग, आहारक काययोग, उदारिक मिश्र काययोग, वैक्रियमिश्र काययोग, आहारकमिश्र काययोग, ए मिश्र काययोग जे वखत उदारिकादि शरीर तैयार नथी थयां, तेनी अगाउ होय छे, छल्लो कार्मण काययोग एक भवमांथी बीजा भवमां जतां रस्तामां उदय थाय छे. त्यार बाद जीव आवीने पोताना पितानुं वीर्य ने माताना रुधिरनो पहेलो आहार ग्रहण करे छे. त्यार पछी ज्यां सुधी शरीरनी शक्ति बांधी नथी, त्यां सुधी उदारिक मिश्रयोग छे. त्यार बाद उदारिक काययोग थाय छे. ए साते योगमांथी जे जे योग प्रवर्त्ते, ते प्रमाणे कर्म बंधाय छे. ए प्रमाणे पांच मिथ्यात्व, बार अव्रत, पच्चीश कषाय ने पंदर योग, कुल ५७ कर्म बांधवानां कारण छे. तेमां जेटलां जेटलां प्रवर्ते, ते माफक जीव कर्म बांधे छे. वास्ते ए सत्तावन हेतुमांथी जेटलां टले तेटलां टालवानो खप करवो ने बधां खपी जशे त्यारे तो सिद्धि पामशे.

५४ प्रश्नः—जैनदर्शनमां कर्म बांधतां रोकवानो तथा जूनां पूर्वनां बांधेलां कर्म नाश करवानो शुं उपाय बताव्यो छे?

उत्तरः—चौद गुणस्थान कह्यां छे. तेमां अनुक्रमे गुण वृद्धि करीने चौदमुं गुणस्थान पामीने जीव सिद्धिने पामे छे. ते गुणस्थान नीचे मुजब.

मिथ्यात्व गुणस्थानमां जीवो रहेला छे, तेना प्रभावे विपरीत

वुद्धि थइ छे परवस्तु जे पुद्गलिक पदार्थने शरीर, धन, कुटुंबादिकने म्हारुं मानी तेमां लुब्ध थइ रह्यो छैं त्या सुधी तो संसार छे.

वीजुं सास्वादन गुणस्थानक ते जीव उपशम समकित पामीने पडे छे ने मिथ्यात्वे पहोच्या नथी, त्या सुधी वचमांनो काल छ आवलिका उत्कृष्टो तेटली वार रहे छे जेम कोइ माणसे खीर खाडनु नोजन कर्यु होय ने पछी वमन करे छे ते वखत पण मुखमां मीठाश लागे छे, तेम समकितथी पडे छे तो पण समकित संवधिना कइक सारा अध्यवसाय रहे छे, तेनु नाम सास्वादन गुणस्थान छे इहा कोइने शंका थाय जे पहेले वीजे विशुद्ध अध्यवसाये चडे तेनु स्वरूप जोइए तेने वदले इहा पडता नावनु वीजुं स्थान कह्यु, ते शुं ? ते विषे जाणवुं जे ज्ञानी महाराजे ज्ञानमा चडता पडताना अध्यवसायना स्थानक जोया, तेमा एक एक थकी चडता अध्यवसाय जोया, तेमा वीजी पायरीना अध्यवसाय कोइना चढता जोया नहि, पडताना ज वीजी पायरीना अध्यवसाय थता जोया, तेथी पडताना अध्यवसायनुं स्वरूप कह्यु चढता तो पहेला गुणस्थानकना नावथी विशुद्ध नावे त्रीजा गुणस्थानना नाव थता जोया, तेथी पहेलेथी त्रीजे गुणस्थानके जाय.

त्रीजा गुणस्थाननुं नाम मिश्रगुणस्थानक छे. ए गुणस्थाने मिथ्यात्वनावनो नाश थाय छे, पण समकित योग्य थता नथी वचमाना अध्यवसाय थाय छे ते मिश्रनाव कहीए ए गुणस्थाने शुद्ध देव गुरु धर्म उपर द्वेष हतो तेनो नाश थइ जाय छे वधारे स्वरूप मिश्रमोहनीनो दर्शाव आगल करी गया छीए तेथी जाणवु, ए मिश्रमोहनीनो नाश थाय छे त्यारे जीव समकित पामे छे अने चोथुं गुणस्थान पामे छे. इहा कोइने शंका थशे के, जेने धर्मने विषे राग पण नथी ने द्वेष पण नथी, एवी प्रकृतिवाला त्रीजु गुणस्थान पामे छे तेम छता ए गुणस्थानवालाने तो मुक्तिनी नियमा कही छे; त्यारे जे

टला जैनी छे तेनी तो बधानी मुक्तिनी नियमा थइ ? ए विषे जाणवुं जे मुक्तिनी नियमा तो मिथ्यात्वभाव जे शरीर, धन पुत्र ते उपर म्हारापणुं वर्त्ते छे ते भाव ज्यारे टले, ने अंतरंगमां शुद्ध भाव थाय छे त्यारे थाय छे. वली आगल प्रश्न १० मामां विशुद्ध मार्गानुसारीना गुण कह्या छे, ते गुणो प्रगट थाय छे त्यारे भवनी नियमा थाय छे. ते मार्गानुसारीना गुण प्रगट थया नथी ने तेथी अन्याय प्रवृत्तिमां तो कुशल रह्या छे ने नाम जैनी धरावे, तेथी भवनी नियमा तो न थाय; पण श्रावक नाम धरावी अन्यायनी प्रवृति करे, तेथी जैनधर्मनी लघुता थाय. तो जेनाथी लघुता थाय तेने मुक्तिनी नियमा केम थाय ? इहां कोईने शंका थशे के, जैनकुलमां उत्पन्न थवुं तो पुण्य प्रभावे कह्युं छे, तेम छतां मुक्तिनी नियमा न थइ ते शुं ? ते विषे जाणवुं जे जैनकुलमां उत्पन्न थवाथी तो म्होटो फायदो छे. कारण जे उद्यम करे तो यथार्थ आत्मधर्म प्रगट करवानुं साधन छे ने उद्यम करीने मेलवे तो आत्मानी अज्ञानता टली जाय अने मुक्तिए जाय अथवा मुक्तिनी नियमा पण थाय परंतु ते जैनकुलमां जे रीते प्रभुजीए धर्मप्रवर्त्तना करवानी कही छे, ते प्रकारे करे नहि. जे अन्यायादिक निषेध करवाना कह्या छे ते छोडे नहि ने नाम मात्र श्रावकपणुं धारण करे; तो तेथी मुक्तिनी नियमा केम थाय ? ए तो पूर्वे पुण्य बांध्युं हतुं ते नकामुं गुमाव्युं. वास्ते प्रभुनी आज्ञाए वर्त्तवाथी गुण थशे ने जेनामां मार्गानुसारीना गुणो आव्या छे ते तो त्रीजुं गुणस्थान स्पर्शी करीने चोथुं गुणस्थानक पामशे ते कहीए छीए. केटलाएक जीव आज्ञा पाली शकता नथी पण मनमां धर्म साचो छे एम जाणे छे, जैनधर्म उपर राग वर्त्ते छे. ए पण परंपराए मुक्ति पामवानुं कारण छे.

चोथुं अविरतिसमकित गुणस्थान. ते क्षायक भावे पामे तो अ... ी क्रोध, मान, माया, लोभ, समकितमोहनी, मिश्रमोहनी

अने मिथ्यात्वमोहनी ए सात प्रकृति, सत्ता, बंध, उदय ए त्रणे प्रकारे नाश थइ जाय छे, तेने क्षायक समकित थाय छे ने जेने क्षयोपशम समकित थाय तेने ता ए साते प्रकृति सत्ताए तो रहे छे पण बंधमांथी टळी जाय छे ते विषे जाणवु जे त्रण मोहनी छे तेमा बंध तो मिथ्यात्वमोहनीनो छे मिश्र, समकितमोहनीनो बंध नथी, कारण जे ए त्रण नाम मिथ्यात्वमोहनीना विभाग पडवाथी थाय छे जेम के चोखा उपर छोडा छे ते चोखानु ढाकण छे पण छोडां निकली जाय छे तो पण छोडांनो अंश रहे छे ते नीकले छे त्यारे तेनु नाम कुशकी कहेवाय छे वली कुशकी निकली गया पछी पण चोखा पाणीथी धुए छे त्यारे तेनु नाम चोखानु धोवण कहेवाय छे, एम नामांतर जूदा जूदा थाय छे ने तेना स्वभावमा पण फरक रहे छे, तेम मिथ्यात्वना पुद्गल खसे छे त्यार पछी कुशकी रूप पुद्गल रहे छे तेनु नाम मिश्रमोहनी कहेवाय छे, वली ते जाय छे त्यारे सहज अंश रहे छे तेनु नाम समकितमोहनी छे ए त्रणे प्रकृति मिथ्यात्वनी छे तेथी मिथ्यात्वनो बंध छे. ते क्षयोपशम समकितवालाने टली जाय छे हवे उदयथी अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ तथा मिथ्यात्वमोहनी, मिश्रमोहनीनो नाश थाय छे ने समकितमोहनीनो उदय रहे छे तो पण ए समकितवालाने मुक्तिनी नियमा छे एक वखत समकित फरशीने कदापि वमी गयो तो पण फरी पामशे ने अंते मुक्ति जशे वली उपशम भावनु उपशम समकित थाय छे. ते उपशम भावनं चोथु गुणस्थान पामे छे ते उपशम समकितवालाने साते प्रकृति सत्तामा रही छे पण उदय तथा बंधमा नथी, ए चोथा गुणस्थानवालाने सडसठ बोल प्राप्त थाय छे उपाध्याय श्री जशविजयजी महाराजे समकितनी सज्झाय करी छे, तेमा तेनो विस्तार छे, त्याथी जाणवु पण तेना पाच लक्षण इहा कहीए छीए

पहेलुं उपशम लक्षण ते—अपराधी साथे पण रोषभाव राखे

नहि. कोइ माणसे गमे तेवो अपराध कर्यो होय ने तेनुं कंइ काम पोताना हाथमां आव्युं होय तो पण तेनुं काम बगाडे नहि.

बीजुं संवेग लक्षण ते–देवता मनुष्यना सुखने सुख जाणे नही. संसारने उपाधि जाणे, आत्मा जेटलो कषाय प्रकृतिथी मुक्त थाय ने आत्मानो गुण प्रगट थाय तेटलुं सुख माने अने केवल मुक्तिनी अभिलाषा रहे ते संवेग लक्षण.

निर्वेद ते–संसारमां रह्यो छे, पण संसारमांथी निकळवाने अतिशय चित्त थयुं छे, संसार बंधीखाना सरखो लागे छे क्यारे आ संसार उपाधि जडभावनी ते छोडुं ने म्हारा सहज स्वभावमां रहुं? एवी भावना रात्री दिवस बनी रही छे. कोइ कहेशे जे एवा भाव छे ते छतां संसारमां केम पडी रह्यो छे? ते विषे जाणवुं जे पूर्वनां भोगकर्म तीव्र बांधेलां होय ते बंधनने लीधे जीव मूकी शकतो नथी. मूके तो पण निकाचित कर्म पाछां उदय आवे छे, कर्मनी गति विचित्र छे पण ते विचित्र कर्म मटाडवानो उपाय तत्त्वरमण छे. ते जेम जेम विशुद्धि थाय तेम तेम जडता नाश पामे छे.

चोथुं अनुकंपा लक्षण ते दुःखीया जीवने दुःख टाळवा शक्ति माफक उद्यम करे. छती शक्ति दया करवाने गोपवे नहि. ए द्रव्य अनुकंपा अने भाव अनुकंपा ते धर्म रहित जीवने पोतानी ज्ञान शक्तिथी धर्मोपदेश करीने धर्म पमाडवो. इहां कोइने शंका थशे जे प्रश्न १३मा मां तो गुरु पासे धर्म सांभळवो कह्यो छे त्यारे शुं श्रावक पासे धर्मोपदेश सांभळवो? ते विषे जाणवुं जे श्रावकने भावदया लक्षण ए ज छे जे धर्म पमाडवो. वास्ते मुनि महाराजनो योग होय त्यां सुधी मुनि महाराज पासे सांभळवो ने मुनि महाराजनो योग न होय तो वडील श्रावक धर्म संभळावे ने श्रावक श्राविका सांभळे. श्रावकने धर्म संभळाववानो अधिकार श्री भगवतीजीमां तथा धर्मरत्न प्रकरणमां छे तथा उपदेशमाळामां छे तथा आवश्यकनी चूर्णीमां

छे तथा वदित्तानी गाथा "पडिसिद्धाण करणे, किच्चाण मकरणे प डिक्कमणं॥ असदहणे अ तहा, विवरीय परूवणाए य "आ गाथाना अ र्थमा अर्थदीपिकाना कर्त्ताए विस्तारे वर्णन कर्युं छे वली शांति नाथजी महाराजना आगला भवोमा पोसह लइ शास्त्र सजलावे छे एम अधिकार छे. वली एवी रीते घणे ठेकाणे धर्मोपदेश देवानो अधिकार छे, वास्ते शक्ति प्रमाणे धर्मोपदेश करे ने जीवने हरेक प्रकारे धर्ममा जोडे ते भावदया लक्षण

पाचमु आस्तिक्यता लक्षण ते—जिनराजे प्ररूपेला आगम उपर, पचागी उपर आस्ता होय, पण माहि शका न होय कारण जे जिनेश्वर छे ते राग द्वेष रहित छे तेथी तेमने वधतु ओछु केहवानी जरूर नथी एवो निर्धार कर्योछे वली जे आगम छे ते न्याय युक्तछे. आगमना वचनमा कोइ जग्या उपर शंका थाय एवु नथी जे जे वातो छे ते न्यायथी सिद्ध थाय छे वली जे जे वस्तु आगममा कही छे ते करतां अधिक दर्शावेली वीजा शास्त्रोमा देखाती नथी आत्माने राग द्वेषथी मुक्त करवो ते जैनशासनमां कह्यु छे ते ज वेदात, न्याय, सांख्य, वौध ए सर्वे दर्शनवाला कहे छे, पण जैन करता अधिक मोक्षना साधन वीजा दर्शनोमा देखातां नथी वली सूक्ष्म आत्म स्वरूपनी वातो जेटली जैनदर्शनमा वतावेली छे, एटली वीजा कोइ पण दर्शनमा देखाती नथी. वली निज स्वरूपमा जोडनारां व्यवहारिक साधन जैनमां वताव्या छे, तेथी अधिक साधन वीजा दर्शनोमां देखाता नथी अने जैनना साधनोथी जलदी राग द्वेषनी प्रकृति शांत थाय छे वली पुण्य पापना माननारा नास्तिक शिवायना घणा लोक प्रमुख छे पण जैनथी अधिक माननारा कोइ नथी. जैनमा पुण्य पापना स्वरूप सारी रीते दर्शाव्या छे अने मोक्ष साधनना उपायो जे जे वताव्या छे ते ते सर्वे दर्शन करतां अधिक देखाड्या छे तेथी चित्तमा जैनदर्शन उपर अतिशय आस्ता थइ छे वली नास्ति

कतानो मत न्यारो पडे छे. ते मत कंइ व्याजवी नथी. तेनुं स्वरूप थोडुं लखुं छुं. रायपसेणी सूत्रमां केशी गणधर महाराजे परदेशी राजाने समजाव्या छे, तेमां नीचे मुजब सारांश छे.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे आप कहो छो के जीवने शरीर जूदां छे अने जेवुं कर्युं होय एवुं भोगवे; तो म्हारो बाप नास्तिक मति हतो, घणी हिंसा प्रमुख करतो, ते मरण पाम्यो छे. ते नरके गयो जोइए ने तेम थयुं होय तो नरकनां दुःख जोइने ते मने पाछा आवीने केहत जे में पाप कर्यां छे तेथी नरकनां हुं दुःख भोगवुं छुं वास्ते तुं पाप न कर ने धर्म कर के दुःख न भोगववां पडे. एवी रीते आवीने कहे तो हुं जीवने शरीर जूदां मानुं. उत्तर—केशी महाराज कहे छे जे, हे परदेशी! त्हारी सूर्यकांता नामे स्त्री छे ते सर्व प्रकारे आभूषण शृंगार पहेरीने बेठी छे एवामां कोइ उच्छंछ पुरुष तेनी साथे खोटी वर्त्तणुक करे ने तेने तुं देखे तो तेने, तेने घेर जवा दे? परदेशी कहे छे—तेने तो शूळीए चडावुं. अनेक विटंबना करुं. तेने घेर जवा देउ नहीं. त्यारे केशी महाराज कहे छे. जेम तुं तेनो विनाश करे ने जवा दे नहि, तेम नरकमांथी परमाधामी पण आववा दे नहि. एटले ते शी रीते अहिं आवे! त्यां दुःखज भोगव्या करे.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे म्हारा बापनी माता घणी धर्मिष्ट हती ते नित्य पौषध प्रतिक्रमण करती हती. दान देती हती. ते तमारा कहेवा प्रमाणे देवलोके जवी जोइए, तो ते देवतानुं सुख भोगवे छे ते आवीने मने कहे जे तुं धर्म कर. जेथी देवलोकमां हुं घणुं सुख भोगवुं छुं. ते तुं भोगवे. एवुं आवीने कहेतो हुं जीव जूदो मानुं.

केशी गणधर महाराज कहे छे जे तुं नाही धोइ सुंदर धोयेलां वस्त्र आभूषण पहेरी सुंदर पूजानां उपकरण लइ देव पूजवा जतो होय, एटलामां कोइ माणस कहे जे आ विष्टाना उरडामां आवो, विश्राम ल्यो, उभा रहो, बेसो, सूओ. एम कहे तो तुं त्यां जाय? त्यारे

परदेशी राजा कहे छे के, ते वचन मात्र पण सांभळु नही ने जश प
ण नहि एवुं परदेशी राजाए कह्युं. त्यारे केशीस्वामी कहे जे ए द्द
ष्टांते देवलोकने विषे देवता उत्पन्न थाय छे, त्या दिव्यसुख दिव्यभोग
अतिशय सुंदर महा सुगंधमय छे, तेमा लीन थाय छे तेनी साथे स्नेह
बधाय छे वळी अत्रेना सगानो स्नेह त्रूटे छे ते छता आववानो विचार
करे जे बे घडी पछी जड्डु, तो त्याना म्होटा आयुष्य तेथी बे ह
जार वर्ष वही जाय छे एटले तो इहाना सगानुं आयुष्य टूकु छे माटे
भव बदलाइ जाय छे तेथी तथा मनुष्यक्षेत्रमां उदारिक शरीरने
लीधे निहारादिनी डुर्गंध चारसे पाचसे योजन सुधी उछळे छे, ते ड
र्गंधने लीधे तेओ आवी शकता नथी तेथी तने आवीने म्हारा बाप
नी माता क्याथी कहे ? अहि आववु ज डुर्धर छे

परदेशी राजाए प्रश्न कर्यु जे में एक दिवस एक चोरने लोह
मय कोठीमा घाल्यो, तेना सर्व छिद्र बध कर्या कइ पण तेमाथी
नीकळवानी जगो राखी नही, तेम छता केटलाएक दिवसे ते
कोठी उघाडी तो तेमा जीव हतो नहि तेम जो शरीरथी जीव
जूदो होय तो कये रस्ते ते कोठीमाथी नीकळ्यो ? माटे जीव
जूदो नथी.

केशी गणधर महाराजे उत्तर कर्यो जे एक म्होटा मकानमां
भोयरु छे, ते भोयरामा जइ तेमा रहीने ढोल वगाडे वळी ते भोंयरा
ना सर्वे बारणा बध कर्या होय, कइ पण छिद्र राख्यु न होय, ते छ
तां ते अवाज बहार आवे के नहि ? परदेशी राजा कहे के आवे, व
ळी केशी महाराज कहे छे के जेम छिद्र विना ढोलनो अवाज ब
हार निकळे छे, तेम जीव पण बहार नीकळी गयो

फरी परदेशी राजाए प्रश्न कर्यु जे में एक कोठीमां चोरने घा
ल्यो हतो, तेना छिद्र बध कर्या हतां ते छता ते कलेवरमां कीडा उ
त्पन्न थया हता ते क्याथी आव्या ?

केशी महाराज उत्तर करे छे के लोढाने अग्निथी तपावीए छीए, ते लोढाने कंइ छिद्र नथी तेम छतां तेमां अग्नि जेम प्रवेश करे छे तेम जीव प्रवेश करे छे. जीवनुं रूप देखवामां आवतुं नथी.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे कोइ जवान, बुद्धिवान् तेम ज निरोगी माणस बाण नांखे, तेवुं ज बाण कोइ रोगी पुरुष बाल अवस्थावालो नांखी शकशे? अर्थात् नहि नांखी शके. तमारा केहेवा प्रमाणे जीव तो तेमां पण छे पण शरीरना बलनी खामीथी नांखी शकतो नथी. वास्ते शरीर छे ते ज छे. बीजुं कंइ नथी.

केशी महाराजे उत्तर कर्यो जे कोइ जवान पुरुष छे, वली बलवान् छे पण तेनी पासे जूनी कावड छे तो ते कावडमां भार उठावी शकशे? अर्थात् नहि उठावी शके. कारण जे कावड भागी जाय तेम जीवनी साथे शरीरनो संबंध छे ते शरीर निर्बल छे, बाल अवस्था छे, तेथी बाण मारी शकतो नथी.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे एक चोरने में जीवतां तोल्यो, ने ते ज माणसने शस्त्र विना मारी नांख्यो, ने में फरी तोल्यो तो तेनुं वजन ओछुं वधतुं थयुं नहि. तेथी जीव जूदो होत तो तोल ओछुं थात ते थयुं नहि. तेथी जीव जूदो संभवतो नथी.

केशी महाराजे उत्तर कर्यो जे चामडानी धमण खाली होय तेने तोलीए ने तेनी मांहि पवन भरीने तोलीए तो तेमां कंइ फेर पडतो नथी, तेम जीव छे तेनुं वजन नथी. कारण जे अरुपी छे माटे घट वध जणाइ नहि.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं के में एक पुरुषना शरीरमां बधे जीव जोयो ते न जणायो. पछी ककडा करीने जोयो. पछी घणा ज न्हाना ककडा करीने जोयो, पण जीव जणायो नहि. वास्ते जीव जूदो नथी.

केशी महाराजे उत्तर कर्यो जे कोइ पुरुषो वनमां गया. त्यां र

सोइ करवाने अग्नि जोइए छीए, ते सारु काष्टना घणा ककडा करी ने जोया, पण अग्नि दीठो नहि त्यारे विलखा थइने बेठा छे एटला मां तेमाथी एक बुद्धिवंत पुरुष हतो ते बोली उठ्यो जे तमे नाहि धोइ देवनी पूजा करो एटले हु अग्नि उत्पन्न करी रसोइ तैयार करुं छुं. पछी ते पुरुषे वनमा जइ अरणीनु काष्ट लीधु तेना बे ककडा करी एक बीजा साथे घस्या के तुरत अग्नि प्रगट थयो ने रसोइ करीने जम्या तेम शरीरना ककडा करवाथी जीव जणाय नहि जेम बुद्धिथी अग्नि उत्पन्न कर्यो पण ककडा करवाथी अग्नि देखायो नहि, तेम जीव ककडा करवाथी देखाय नहि ज्ञानवान् पुरुषना ज्ञानथी जीव जणाय.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे आ दृष्टात बताव्या पण प्रत्यक्ष हाथमा झालीने जीव बतावो तो हु मानु

केशी महाराजे उत्तर आप्यो जे आ झाडना पानडां शाथी हाले छे? कोइ देवता प्रमुख हलावे छे? परदेशी राजाए कह्यु जे वायुथी हाले छे त्यारे केशी महाराजे कह्युं जे पवनने तुं देखे छे? राजाए कह्युं जे हु नथी देखतो त्यारे गुरुए कह्यु जे जेम पवन नथी देखतो पण माने छे, तेम जीव देखातो नथी पण लक्षणथी जणाय छे ने केवलज्ञानी महाराज प्रत्यक्ष देखी शके छे बीजा देखी शकता नथी एवी युक्तिथी केशी महाराजना धर्मोपदशथी परदेशी राजाए नास्तिक मत छोडी दीधो ने जीव अजीवादि नव तत्वनी श्रद्धा करी श्रावकना व्रत लीधा

आ मुजबना घणी एक रीते नास्तिकवाद शास्त्रमा निराकरण करेला जोया छे, साजल्या छे, तेथी प्रभुना मार्ग तथा आगम उपर पूर्ण आस्ता थइ छे स्वप्नमा पण संशय नथी, ते आस्तिक्यता लक्षण जाणवुं

ए पांचे लक्षण सम्यदृष्टिने होय. ते विचारवां अने न होय ते

प्रगट करवानो उद्यम करवो. मुख्य उद्यम ए छे के हरेक धर्मनी वा तो सांभलीने आत्मामां विचार करवो के म्हारामां आ गुण नथी माटे प्रगट करवानो उद्यम करुं. पण सम्यक्दृष्टिनी धर्म सांभली पर उपर नजर न जाय के अमुक निर्गुणी, ए तो जे जे पुरुषमां गुण छे ते ग्रहण करे. अन्यदर्शननी पण सारी रीत होय ते निंदे नहि. ते उपर उपाध्यायजीए कह्युं छे जे 'दर्शन सकलना नय ग्रहे' एटले जे जे दर्शनवाला जे जे नये धर्म करता होय, ते नय विचारथी ते जाणी ले ने पोते पोताना साते नयना विचारमां रहे. वली जैनदर्शनमां पण पंचमकालना प्रभावे कदापि क्रिया फेरफार देखाय; तो पण मध्यस्थदृष्टि राखवी पण एकांत खेंचाताणमां न पडवुं. योग्य जीव होय ने कदापि क्रिया तेना गच्छना आचार प्रमाणे करता होय, पण बीजा आप आपणा गच्छनी रीते प्रमाण करता होय, तेनी निंदा करता न होय तो आपणे पण तेनी साथे मध्यस्थ रहेवुं, पण खेंचाताण करवी नहि. खेंचाताणथी घणा विकल्पमां पडी जवुं थाय छे ने धर्म छे ते निर्विकल्पदशामां छे. वास्ते जे जे काम करवुं तेमां निर्विकल्प दशा थाय एवी क्रिया करवी. सोबत करवी तेमां पण स्वगच्छी होय ने तेनी सोबत करवाथी विकल्प थतो होय ने परगच्छी होय ने तेनी सोबतथी निर्विकल्पदशा थती होय तो तेनी सोबत करवी. हरेक प्रकारे राग द्वेषनी प्रकृति ओछी थाय तेम करवुं. वाद विवाद करवाथी सामाने गुण थाय अथवा जैनशासननो जय थाय एवुं होय तो करवो पण फोगट कंठशोष थाय एवो वाद करवो नहि. हरिभद्रसूरि महाराजे अष्टकजीमां एवो वाद निषेध्यो छे. वास्ते जेमां सामा जीवने अथवा आपणा आत्माने गुण थाय एवुं होय ते वाद, चर्चा के धर्मकथा करवी ने आ गुणस्थानवाला एम ज करे. आत्मधर्मनो लाभ थाय तेमां ज काल काढे. संसारमां रह्यो छे, पण संसारी सुखने वेठ रूप जाणे छे परंतु तेमां प्रसन्न थतो न-

थी जे जे ससारी काम करे छे तेमां नावे छे जे आ कृत्य म्हारे करवा योग्य नथी. पण पूर्वे कर्म बाध्या छे तेथी एमां हु वधाइ रह्यो छु ए उपाधिथी निकली शकातु नथी पण ज्यारे राग द्वेषनी प्रकृतिथी मूकाइ आ संसार जालथी निकलीश ने म्हारा जाणवा देखवाना स्वन्नावमां वर्त्तीश ते ज म्हारुं काम छे हाल पण जे जे शुन्न अशुन्न कर्मना उदय थाय तेमा म्हारे लीन थवु ए म्हारो स्वनाव नथी हुं ज्यां सुधी ससारमा रह्यो छुं त्या सुधी म्हारे म्हारा स्वनावमां रही उदय आवेली क्रिया करवी छे एमा कइ म्हारे म्हारुं मानवानु नथी. आवो विचार पण करवो पडतो नथी सहजे समकितना प्रन्नावथी ज पोते लीन थता नथी पुद्गलनो तमासो जुए छे ने पोते पोताना ज्ञान, दर्शन चारित्रमां ज मग्न थइ रह्या छे ए गुणमा ज आनद माने छे ससारी आनद तो अस्थिर छे वास्ते ते आनदनी तो स्वप्नमा पण इछा करता नथी. एवो समकितनो प्रन्नाव छे. इहा कोइने सदेह थशे जे श्रेणिक राजाए क्षायक समकिती छता केम कइ पण व्रत कस्या नथी ? तेम ज ससारथी भावी उदासीनता छता केम व्रत ग्रहण कस्या नही ? ते विषे जाणवु जे श्रेणिक राजाए समकित पामता पहेला नरकनुं आयुष्य बाध्यु छे तेथी नरके जवाना छे तेथी त्यागन्नाव थयो नहि. पण तेमना हृदयमा तो त्यागन्नाव वनी रह्यो छे ने विरती तो पाचमे गुणठाणे थाय छे वास्ते कइ व्रत नहि करवाथी समकितमा दूषण नथी, पण एम वधा जीवने होय नहि. कारण जे मार्गानुसारीपणु आवे छे, त्याथी विरतीना न्नाव थाय छे योगदृष्टिनु स्वरूप कह्यु छे, त्या पाचमी दृष्टि पामे छे, त्यारे समकित पामे छे ने पहेलीथी ते चोथी दृष्टि सुधी मार्गानुसारीपणु कह्युं छे तेमा पहेली दृष्टिमा ज व्रत प्राप्त थाय एम कहेलु छे वास्ते घणा जीवने तो यथाशक्ति विरतीना न्नाव थाय ज कोइ जीवने अंतरायनो उदय होय तो व्रतने विषे वीर्य फोरवी शके नहि ने जेने वीर्यांतरायनो क्षयोपशम थयो छे ते तो

वीर्य फोरवी जे जे पर वस्तुनो त्याग बने ते करे ने श्रावकना गुण स्थान रूप व्रत तो पांचमे गुणस्थाने करे.

पांचमुं देशविरती गुणस्थान ज्यारे प्रगट थाय त्यारें अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया, लोज्ननो नाश थाय छे. तेनी साथे बीजी पण प्रकृति उदय बंधथी नाश थाय छे. ते कर्मग्रंथ जोवाथी जणाशे. ए गुणस्थाने देशथी अव्रतनो नाश थाय छे. तेथी समकित गुणस्थान करतां परज्ञावनी इच्छा विशेषे टले छे. संसारथी पण वधारे उदास थाय छे. खावा पीवा पहेरवा ओढवा धन धान्यनी इच्छा घटी जाय छे. मनमां तो संयमना ज्ञाव वर्त्ते छे पण पूर्वकर्मना जोरथी प्रत्याख्यानी क्रोध मान माया लोज्ननो उदय रह्यो छे तेथी संयम लइ शकता नथी, पण हृदयमांथी संयमनी ज्ञावना गइ नथी. संसारी काम करे छे ते वेठ रूप करे छे. तेम विरतीमां पण आनंदादिक श्रावके बहु ज सख्ताइ करी छे. ते वात उपासकदशा सूत्र जोशो तो जणाशे.

हवे श्रावक केवी विरती पाले? ते नीचे मुजब.

पहेलुं स्थूल प्राणातिपात व्रत ले. कारण जे गृहस्थावासमां आरंज्ञादि कार्य कस्या विना निर्वाह थतो नथी. तेथी सर्व प्रकारे दया पालवी ए बनी शकतुं नथी. त्यां श्रावकने सवा वसानी दया मुनिनी अपेक्षाये कही छे. संपूर्ण दया पालवी ते वीश वसानी दया छे. ते—त्रस जे हालता चालता जीव, स्थावर जे पृथ्विकाय, अप्काय, तेउकाय, वाउकाय, वनस्पतिकाय; ए त्रस अने स्थावर बे प्रकारना जीव छे ते बधानी दया पाले, त्यारे वीश वसानी दया पले. पण स्थावर तो खावा पीवादि काममां आवे छे तेथी तेनी दया पलती नथी. माटे दश वसा गया, त्यारे दश वसा त्रसनी दयाना रह्या. तेमां पण अग्नि प्रमुखना आरंज्ञादि करतां त्रस जीव हणाय छे तेथी ते न पले. तेथी ते पांच वसा गया. पछी पण आरंज्ञना काम शिवाय कोइ

राजा प्रमुख छे तेनो अपराध कर्यो छे तो अपराधीनी दया पण स सारमा रह्या पले नहि, त्यारे अढी वसा ते गया, तेमा पण सापेक्ष हिंसानो त्याग थतो नथी जेम के शरीरमां जीव पड्या छे वा पोता ना स्वजनादिकना शरीरमा जीव पड्या छे, हवे ते टालवानो उद्यम करतां ते जीवनो विनाश थइ जाय, तेथी ते दया पण पलती नथी त्यारे सवा वसो रह्यो एटले अनारम्भ अनापराधी निरपेक्ष त्रस जीव हणवानो त्याग करे छे तेवी रीते पहेलु व्रत धारण करे छे

बीजु मृपावाद व्रत ते कोइक उत्तम पुरुषथी सर्वथा मृषावाद नो त्याग थाय तो तेम करे ने तेम न बने तो पाच मोटका जूठनो त्याग करे कन्यालीक ते कन्याना विवाह जोडवामा जूठु न बोलवु कारण जे अधु चतु करी सयोग जोडे ते तेने जन्म पर्यंत दुःख थाय वास्ते ए काममा जूठु बोलवानो त्याग करे गोवालीक ते गाय, भेस, बलदना काममा जूठु बोले, कोइ बलदनी पाच गाउ जवानी शक्ति होय ने दश गाउनी कहीने वेचे, तो लेनार माणस दश गाउनी म हेनत करावे ज ते जनावरने म्होटु दुःख थाय वास्ते ए संबधमा जूठु बोले नहि भोमालीक ते जमीनना काममा जूठुं बोलवानो त्याग. तेनु कारण जे वे तसु जमीननी लडाइ थाय तो तेमा हजारो रुपीया लोक खरच करी नाखे छे ने ते सबंधी नित्य म्होटा विकल्प थाय छे. वास्ते मृषा बोलवु नहि थापणमोसो ते कोइनी थापण ओळववी नहि कारण जे थापण मूकनार माणस विश्वासे मूकी जाय ने तेनु नहि आपवाथी ते माणसने ते वखत तेज द्रव्यथी भाजी विका करवानी होय तेथी तेने घणु दुःख थाय वास्ते थापण ओल ववी नहि. कूडोसाख ते राजा दंडे, लोक भंडे एवी खोटी साक्षी पूरवी नहि. एथी आ लोकमा धार्मिष्ट माणसनी घणी लघुता थाय छे ने आवते भवे म्होटां दुःख भोगवबा पडे ए रीते बीजु व्रत छे हवे त्रीजु अदत्तादान ते पारकी वस्तु कइ पण लेवी नहि ते पण सर्व

था पालवुं जोइए, पण ते न पले तो रस्तामां माणसने लूटी लेवा, कोइनें त्यां खातर पाडवुं, वा बीजी कुंची लगाडी माल लइ लेवो, वा कोइना गजवामांथी कांइ काढी लेवुं एवी चोरी तथा सरकारनी दाणचोरीनो त्याग करे. चोथुं मैथुनव्रत ते बने तो सर्वथा स्वस्त्री परस्त्रीनो त्याग करे ने ते न बने तो पोतानी स्त्रीथी संतोष राखी, बाकीनी बीजी स्त्रीउ साथे मैथुन सेववानो त्याग करवो. पांचमुं परिग्रहव्रत ते जेटलुं धन, धान्य, घर, हाट, आभूषण, स्त्री प्रमुख होय तेटलेथी संतोष राखे ने एथी अधिक मेलववानो त्याग करे. अथवा पोताने इछा होय एटली छूट राखी ते उपरांत परिग्रह राखवो नहि एवो नियम करे. ए करवाथी तृष्णा शांत थाय छे. तृष्णा शांत थाय तो खोटां काम करवां सहजे टली जाय. वली धर्मसाधन करवानो पण वधारे वखत मले. तेथी आनंदजी प्रमुख श्रावके पोतानी पासे जेटलुं द्रव्य हतुं तेटलेथी संतोष कर्यो हतो. छठुं दिशिव्रत ते चारे दिशाए तथा ऊर्ध्व अधो ते नीचे उपर जवानी मर्यादा करे के अमुक योजन सुधी जवुं. ए पण क्यारे थाय छे के अतिशय धन मेलववानी, नाना प्रकारना पदार्थ जोवानी, भोगववानी तृष्णा उछी थाय छे त्यारे बने छे. वली जेटला जोजननो नियम कर्यो छे तेनी बहार जइ हिंसा करवी, जूठुं बोलवुं, चोरी करवी, मैथुन सेववुं, वेपार करवो ए सर्वे काम करवां सर्वथा बंध थइ जाय छे. तेथी ए व्रत बहु लाभकारी छे. सातमुं भोगोपभोग व्रत ते एकवार भोगवीए ते भोग कहीए ते खावानी वस्तु, ने वारंवार भोगवीए ते उपभोग. ते आभूषण स्त्री प्रमुख. ए वस्तुउ जगत्मां छे एटला बधानी जरूर नथी. कारण जे जेटली वस्तुथी निर्वाह करे एटलाथी थाय छे. केम जे एनुं चित्त तो आत्मभावी थयुं छे. मात्र संसारमां कारणथी रह्यो छे पण तेमां लीनता नथी. माटे पोतानी खावानी पीवानी पहेरवानी उढवानी वस्तुउ जेटली जरूरनी होय, तेटली राखी बीजी वस्तुनो

त्याग करे छे ते चौद नियममां आवे छे, तेनी मर्यादा करे वली वेपार करवामां पण बहु सावद्य वेपार जे पदर कर्मादान एटले घणु पाप करवुं पडे तेथी कर्मनु आववु थाय ते कर्मादान कहीए तेनो व छे तो सर्वथा त्याग करे ने तेम पोतानो निर्वाह न थाय एवु होय तो निर्वाह करवा जेवा रोजगार शिवायना रोजगारनो त्याग करे ते पंदर कर्मादान कहीये छीये

इगालीकर्म ते-अग्निना आरम्भथी जे वेपार थाय ते. कुम्भारना नीमाह, चूनानी भठीयो, कंदोइनो, लुहारनो, रगारानो, वा साचा ते अग्निथी चाले छे ते तथा कोयला करीने वेचवा विगेरे वेपारनो त्याग करे.

वनकर्म, झाड कपाववानो धधो एमा खेतीनो, बगीचानो पण वेपार आवी जायछे.

साडीकर्म ते-गाडा वहेल बनावीने वेचवानो वेपार

भाडीकर्म ते-गाडा ऊट घर प्रमुख राखीने भाडे फेरववा एमा पण जीवहिसा विशेषे थाय छे

फोडीकर्म ते-जमीन फोडाववी तेमा त्रस जीवनो विनाशथायछे

दातनो वेपार करे नहि कारण जे हस्तीना दात काढवाथी हस्तीना जीवने बहु पीडा थायछे वली ए दातने वदेरवा सारू पाणीमा नाखवा पडे छे तेमा पण जीवनी घणी हिसा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

लाखनो वेपार, तेमा पण घणा जीवनी उत्पत्ति थाय छे तेथी त्याग करे छे.

रस ते-घी, तेल, गोल, खाड, साकर, मीण विगेरे नरम पदार्थना वेपारमा पण जीवहिसा थाय छे

केश ते-उननो तथा माणस वेचवा लेवानो वेपार करे नहि

विष ते-अफीण, वछनाग, सोमल विगेरे झेरी चीजनो तथा

शस्त्र ते तरवार, भाला विगेरे. जेथी सामा माणसना प्राण जाय ते वेपार करे नहि.

जंत्र ते—घंटी प्रमुख यंत्रो राखी ते वडे काम करी आपवां.

पीलनकर्म, ते-घाणी, तेल दिवेलनी, शेरडीना कोल तथा रू पीलवाना, गांसडी बांधवाना सकंजा विगेरे. जेथी सांचामां घणा जीवनी हिंसा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

निर्लंछनकर्म ते—छोकराना नाक कान विंधवा तथा बलदनां वृषण छेदवां तथा जानवरने डामवा. ते वेपारथी पण जीवने बहु पीडा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

अग्निवडे दव देवा, ते खेतरो, जंगलो बाली मूकवां. तेमां पण घणा जीवनी हिंसा थाय छे.

सर केहेतां सरोवर, तलाव, कूवा, टांकानां पाणी खाली करवानो धंधो करे नहि. कारण जे पाणीना जीवोने बहु पीडा थाय छे.

ए पंदर कर्मादाननो त्याग करे छे.

ए व्रतवालो बावीश अभक्ष्यनो त्याग करे छे ते बावीश अभक्ष्य नीचे लखीए छीए.

१ पीपलीना टेटा, २ पीपलाना टेटा, ३ उंबरडाना टेटा, ४ वडना टेटा, ५ कठुंबराना टेटा, ६ मांस, ७ मदिरा, ८ माखण, ९ मध, १० रात्रिभोजन, ११ विदलते-काचुं दहिं तथा दूध साथे कठोल ते, मग प्रमुख जेनी बे फाड करीए ते द्विदल कठोल कहेवाय छे. तेनी साथे छाश, दूध, दहिं खावुं. उनुं करवुं तो उभरा आवे एवुं करवुं. तेनी साथे खावाथी अभक्ष्य थतुं नथी. वगर उना करेला दहिं प्रमुख साथे कठोलनो संयोग थाय छे तेथी त्रस जीवनी उत्पत्ति थाय छे. तेथी तेनो त्याग करवो. सरवे जातनी माटी. १२ मीठुं सचित्त होय ते, १३ हीम ते हिमालय प्रमुखमां पाणी जमी जाय छे ते, १४ करा ते वरसादमां पडे छे. १५ विष ते अफीण सोमल प्रमुख,

१६ वेंगण जेमा घणां बीज ठे एनी टोपीमां घणा त्रस जीव रहे ठे. तेनो विनाश थाय ठे १७ बहुबीज जे फलमा बहु बीज होय एटले एक एक बीज वच्चे भातरो होय, दाडम प्रमुखमां ते बहुबीज नथी. जेमा भांतरो नथी. खशखश प्रमुखमा ते बहुबीज ठे. १८ तुछफल ते बोर प्रमुख जेमा अल्प खावुं ने बहु काढवु ते. १ए बोलअथाणुं वगर सूकवेलुं ते केरी प्रमुखनु. २० चलितरस ते वाशी रांधेली वस्तु रोटला रोटली दाल शाक शीरो दूधपाक वासुदी विगेरे वासी वस्तु अन्नक्ष थाय २१ अजाएया फल ते जे फलनु नाम तथा स्वाद विगेरे न जाणीए ते वापरवु नहि २२ अनंतकाय ते जे वस्तु न्नागीए नेवे न्नाग सरखा थाय, वा कदमूल प्रमुख. ए बावीश अन्नक्षनो श्रावक त्याग करे, आ मुजब न्नोगोपन्नोग व्रतनी मर्यादा करे. कारण जे पुद्गलन्नावनी कइ पण वाठा नथी. आत्मन्नावनी ज वांग ठे. तेथी जे नन्नी शके ते शिवायनी वस्तुनो त्याग करे ठे निर्वाह करवानी वस्तु मात्र मोकली राखे

आठमु अनर्थदंम व्रत ते-जे पोताने अर्थे अथवा स्वजन कुटुंबने अर्थे जे करवु ते अर्थ. ते शिवाय वगर कारणे जे सेववुं ते अनर्थदंम.

अपध्यान ते आर्त्त, रौद्रध्यान करवुं आर्त्त ते इष्ट वस्तुना संयोगनु चिंतवन करवुं. तथा अनिष्ट वस्तुना वियोगनु चितववुं अप्रशोच ते आवत्ता कालनुं चिंतवन करवुं. रोगना वियोगनु चिंतववुं, 'आवा रोग म आवशो' एवी रीते चितववु, न्नाववु ते आर्त्तध्यान. बीजुं रौद्रध्यान ते चार प्रकारे. हिंसानुबंधी ते—हिंसा करवानुं चिंतववुं. मृषानुबंधी ते मृषावाद बोलवानु चिंतववुं चौर्यानुबंधी ते चोरी करवानुं चितववु. परिग्रह रक्षणनुबंधी ने परिग्रहना रक्षणनुं चिंतववु ए चार प्रकारनुं ध्यान करवु ते रौद्रध्यान कहीए. ए बन्ने ध्यान वर्जे.

हिंसप्रदान ते हिंसानां उपकरण तैयार करी राखवां ने मागे तेने आपवां.

पापोपदेश ते—पापना उपदेश वगर कारणे देवा. जेम के कोइने कहेवुं जे घर केम बांधता नथी ? घरने केम रंगावता नथी ? चूलो केम सलगावता नथी ? लूगडां केम धोवरावता नथी ? आवी रीते पोताना स्वजन कुटुंबना माणस शिवायनाने कहेवुं ते. जे कहेवाथी जीवहिंसा, जूठ, चोरी विगेरे काम करे. तेवुं कहेवानुं वर्जवुं.

प्रमादाचरित—दहाडे सूइ रहेवुं. दश शेर पाणीए न्हवाय एवुं होय ने वधारे पाणी ढोळवुं. छती नवराशे ज्ञानाभ्यासमां आलस करवी, राजकथा ते-राजानी कथा करवी, देश कथा—देशावरोनी वातो करवी. भक्तकथा ते—भोजनना पदार्थनी वातो करवी. स्त्रीकथा ते-स्त्रीउनी वातो करवी. आ स्त्री सारी, आ स्त्री नवली आदि, आ कथाओ करवाथी कोइ वखत म्होटुं नुकशान थाय छे. राजा प्रमुखनी वात करता होय ने ते वात राजाने काने जाय तो राजा दंड प्रमुख करे. वास्ते श्रावक एवी विकथा करे नहि. कारण जे पोते आत्मभावी छे. पोताना आत्मभावमां रहेवुं छे. मात्र न चाले संसारमां रह्यो छे. तेथी फुरसद मळे तो पोतानुं आत्मध्यान करे छे. वा शास्त्राभ्यास करे छे एटले विकथादिक कांइ करता ज नथी.

नवमुं सामायिक व्रत, ते सामायिक बे घडिनुं करे. तेमां समता प्रमाणे रहे. शास्त्राभ्यास करे. वा बे टंक पडिक्कमणुं करे. तेमां जे जे पाप व्रतमां लाग्युं छे ते आलोवे.

दशमुं दिशावगाशिक व्रत ते—चारे दिशानी मर्यादा छठा व्रतमां करी छे, तेमांथी संकोच करे. बारे व्रतनो पण संकोच करे. चौद नियमनो संकोच करे. ए संकोच करवाथी दिशावगाशिक व्रत जूडुं करे छे ते बे घडिथी मांडी चार घडी, पहोर, दिवस, मास सुधीनुं करे तेथी बाह्यना आरंभादिकनो त्याग थइ जाय छे.

अगियारमुं पौषध उपवास व्रत ते—हम्मेश बनी न शके तो प र्वने दिवसे पौषध करवो जेथी आखो दिवस रात्री सयम जेवी प्र वृत्ति थाय. आत्मा समनावमा रहे, रात्रे नोंय सथारे सूइ रहेवु थाय तो अवसरे संयम लेवानो न्नाव थाय त्यारे ए ढाल सुगम पडे. वली पोतानी परीक्षा पण थाय के म्हाराथी पली शकशे के नहि ? वास्ते मासमां बे अष्टमी, बे चौदश तथा पूनम अमावास्या अथवा पाच परव के बे आठम, बे चौदश तथा पाचम ए तिथिउमा अवश्य चार प होरनो अथवा आठ पहोरनो पौषध करे ते. आहारनो पौषध ते स र्वथा करे तो असण ते रावेली वस्तु, पाणं ते पाणी, खाइम ते मि वाइ मेवा, साइम ते तंबोल, तथा औषध गोली चूर्णादिक ए चारे आहारनो त्याग करे. अथवा देशथी पौषध करे तो पाणी फासुक शिवाय त्रण आहारनो त्याग करे अथवा आंबिल करे अथवा निवी अथवा एकासणु करे. ए रीते देशथी आहारपौषध करे, खरतर गच्छवाला आहारनो पौषध सर्वथा ज करवो जोइए एम कहे छे, पण त त्वार्थनी टीकामा तथा श्रावकपन्नत्ती सूत्रमा सामायिक संयुक्त दे शथी आहारपौषध करवो कह्यो छे तथा पचाशकजीमां पाना १ए ३०मामां आहारपौषध देशथी कह्यो छे, बीजो शरीरसत्कार पौषध तो सर्वथा ज करवो. एटले आन्नूषण घरेणा प्रमुखनी शोन्ना कंइ पण शरीरे करवी नहि. मुनि सदृश थवु. श्रावकपन्नत्तिमा तथा तत्त्वार्थ विगेरे घणा शास्त्रोमा आन्नूषण उतारीने पौषध करवो कह्यो छे. इहा शंका थशे जे स्त्रीउ चूडो पण उतारे के केम ? ते विषे जाणवुं जे स्त्रीउने जे सौन्नाग्यनी चीज छे, ते तो विधवा थाय त्या सुधी उत रती नथी. वास्ते ते चीज कइ उतारवानी जरुर सन्नवती नथी ते थी अधिक पहेरी पौषध लेवाय एम पण संनवतुं नथी ने पुरुषने तो कंइ पण आन्नूषण सामायिक पौषधमा पहेरवु निषेध छे केटलाएक ऋद्धिवान् गृहस्थ सामायिक लेवाने गुरु पासे जाय, त्यारे बडा आ

ंबरथी जाय, पण गुरु पासे जाय ने सामायिक ले, ते वखते श्राभू पण उतारी पोताना खीजमतदारने आपे. पाछां सामायिक करी र ह्या पछी धारण करे. एवी रीते शरीरसत्कार पौषध करे. ब्रह्मचर्यपौ षध ते पण सर्वथा मैथुननो त्याग. यावत् स्त्री ते मनुष्य, देवता, ति र्यंच कोइ पण जातनी स्त्रीनो स्पर्श मात्र करवो नहि. एवी री ते त्रीजो पौषध करे. चोथो अव्यवहारपौषध ते सर्वथा प्रकारे सा वद्य प्रवृत्तिनो त्याग करे ते हिंसा, जूठ, चोरी, मैथुन, परिग्रह ए पां चे संबंधीनी प्रवृत्ति सर्वथा प्रकारे त्याग करे. हास्यादिकनो पण त्या ग करे, कंइ पण पाप न लागे एवी रीते चारे प्रकारनो त्याग करी पौ षध करे. ते करीने बे वखत वस्त्रनुं पडिलेहण करे तथा त्रिकाल आ ठ थुइए देववंदन करे, बाकीनो काल सज्झाय ध्यानमां वा, काउस्सग्ग, वा, धर्मध्यानादिकमां काढे. जरा पण प्रमाद विकथामां काल जवा दे नहि. हरेक प्रकारे राग द्वेषनी प्रकृति घटे एवी जावना जावे. सं सारी जावनानो त्याग करे. इहां कोइ कहेशे जे जावना केवी रीते जाववी? तेनो उत्तर नीचे प्रमाणे जाणवो.

श्रावक चार जावनाए वासित सदाकाल रहे. तेनां नाम मैत्रि जावना, प्रमोद जावना, मध्यस्थ जावना ने करुणा जावना. मैत्रि जावना ते—एकेंद्रिथी ते पंचेंद्रि सुधीना सर्वे जीव उपर मैत्रिजावना राखे, कारण जे सर्वे जीव सत्ताए सरखा छे, पण कर्मना योगथी जूदी जूदी जातिना थया छे. माटे कोइ जीव उपर द्वेषजाव नथी. सर्वे जीव सुखना अजिलाषी छे, तेथी सर्वने सुखी करवानी जाव ना रात्री दिवस वनी रही छे. पोतानी शक्ति प्रमाणे सुख आपे, कोइ पण साथे वेर विरोध राखे नहि. एक पक्षी वेरथी पण जीवने घणा जव सुधी दुःख जोगववां पडे छे. माटे कोइनी साथे वेर राखे नहि. चित्तमां एवी ज जावना जाव्या करे. प्रमोदजावना ते—मुनि महाराज, साधवी तथा श्रावक श्राविकाने देखे के हर्षित चित्त थइ

जाय एवा पुरुषना सयोगनी सदा इच्छा करे कोइ पण वखत वि
योग न थाय एवी भावना भाव्या करे करुणा भावना ते–सर्व जी
व उपर दयाभाव राखे कोइ पण दुःखी जुए के तेने सुखी कर
वानी भावना राखे ने सुखी करे पण छति शक्तिए निध्वस प्रणाम
न राखे दया करवी तेमा पोताना धर्मवालानो ने पर धर्मवालानो
विचार राखे नहि कोइ पण दुःखी होय तेने सुखी करवानी
बुद्धि राखे चोथी मध्यस्थ भावना ते–पापिष्ट जीव उपर पण राग
द्वेष करे नहि राग करवाथी आवता भवे पापिष्टनो सयोग मले ने
धर्ममा विघ्न करे द्वेष करे तो वैरभावथी सयोग मले ने दुःख थाय,
वास्ते पापिष्ट जीवने समजावी शकाय एवी शक्ति होय तो समजा
वे ने न समजे तो पण तेना उपर द्वेषभाव लाववो नहि. राग द्वेष
कइ पण करवो नहि. एवी भावना ते मध्यस्थ भावना

वली बार भावना भावे तेमा पहेली अनित्यभावना ते शरी
र, धन, कुटुंब ए सर्वे पदार्थ अनित्य छे ज्या सुधी ए वस्तुनो सयोग
रहेवानो बांधेलो छे, त्या सुधी ते रहे ए वस्तु स्थित रहेवानी नथी तो
एवा अस्थिर पदार्थ उपर राग करवो ते कर्मबंधननु कारण छे, पूर्व
काले ए अनित्य पदार्थ उपर राग धस्या तेथी अनेक जन्म मरण
कस्या वास्ते हे चेतन ! तु सदा नित्य छे, त्हारा स्वभाविक गुण पण
नित्य छे आत्मानु सुख पण नित्य छे, ते नित्य सुख छोडीने आ अ
नित्य पुद्गलिकथी ज तेमा शु मग्न थाय छे ? जेटला ससारी सुख छे ते
मा तेनी साथे ज दुःख रह्या छे वली कालांतरे नरकादिक दुःख र
ह्या छे वास्ते पुद्गलिक जड पदार्थना सयोग वियोगमा तुं त्हारो स्व
भाव छोडी राग द्वेष करे छे, ते योग्य नथी ज्या सुधी अनित्य पदा
र्थने विषे राग द्वेष गया नथी, त्या सुधी नित्य सुख प्राप्त थवानु न
थी वास्ते हे चेतन ! नित्य सुख प्राप्त थाय तेवो उद्यम कर एवी
रीते अनित्य भावना भावे बीजी अशरण भावना भावे ते–संसा

रमा कोइ शरणभूत नथी. जे जे कुटुंबने सारु हुं पाप करुं छुं, ते म्हारे एकलाने भोगववुं पडशे. दुःख भोगवती वखत कोइ पण दुःखथी छोडावनार नथी. आ भवमां रोगादिक उत्पन्न थाय छे ते हुं एकलोज भोगवुं छुं. ते वखत कोइ दुःख लेवा समर्थ नथी. तेम ज परभवने विषे पण दुःख पडशे ते वखत कोइ शरणभूत नथी. माटे हे चेतन! तुं अज्ञानपणे कुटुंबने सारु अनेक पापारंभ करे छे ते योग्य नथी. तुं त्हारा आत्मभावनो विचार कर. जेम बने तेम जडभावनो त्याग कर. म्होटा राजा सरखाने पण कोइ दुःखथी छोडावनार नथी. नरकने विषे विचित्र दुःख भोगववुं पडशे. एम विचारीने सर्व पदार्थ अनित्य छे, पण कोइ शरणभूत नथी. एम धारी मोहमां मूंझावुं नहि.

त्रीजी संसार भावना ते—संसारमां सगां व्हालां जे मळ्यां छे, ते स्वार्थि मळ्यां छे. जेने तुं म्हारां कहे छे, ते तेनो स्वार्थ पूरो थशे त्यां सुधी राग धरशे ने तेनो स्वार्थ नहि सरे त्यारे कोइ पण त्हारुं थवानुं नथी. तुं म्हारां म्हारां करी फोकट कर्मबंध करे छे, पण ते दुःख त्हारेज भोगववां पडशे. संसारी सुख छे ते भ्रमावेलां सुख छे. वस्तुपणे कंइ पण सुख नथी. सुख तो समभावमां ज छे. वास्ते हे आत्मा! मोह करवो ते युक्त नथी.

एकत्त्व भावना ते—आत्मा एकलो आव्यो छे. वळी जशे त्यां पण एकलो ज. पण कुटुंबादिक कोइ साथे आववाना नथी. जड पदार्थ उपर मोह करे छे ते सर्वे दुःखनां साधन छे. जे जे दुःख पडे छे ते ए पर पदार्थने विषे तें म्हारापणुं मान्युं तेनां फळ छे. माटे हे चेतन! एक आत्मस्वरूपना समभावमां रहेवुं ते ज म्हारुं काम छे.एवी भावना भावी परवस्तु उपरथी म्हारापणानो राग टाळ.

अन्यत्त्व भावना ते—छए द्रव्य ते धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकाय, पुद्गलास्तिकाय, काळ, जीवास्तिकाय, ए छए

द्रव्यमां जीवद्रव्य जे म्हारो आत्मा तेनो स्वभाव चैतन लक्षण छे. ते लक्षण आ बीजा पांचे द्रव्यमां नथी माटे म्हाराथी ए न्यारा छे ए आकाशास्तिकाय द्रव्य छे ते सर्व द्रव्यनु भाजन छे. तेमां हुं व सुं, पण एनो स्वभाव अवकाश आपवानो छे. ते आपे छे, पण हुं एनाथी न्यारो छुं वली धर्मास्तिकाय छे, तेनो जीव पुद्गल पदार्थ चाले तेने सहाय्य करवानो धर्म छे ते करे छे जेम माछलाने तरवानी श क्ति छे पण पाणी विना तरी शके नहि, तेम जीव पुद्गलने चाल वानी शक्ति छे पण एनी सहाय्य विना चाली शके नहि माटे एनो सहाय्य करवानो धर्म छे ते करे छे, पण हुं ए धर्मास्तिकायथी न्यारो छु अधर्मास्तिकायनो स्थिर रहेनारने सहाय्य करवानो धर्म छे ते करे छे तेमां पण म्हारो स्वभाव नथी कालनो नवी वस्तु जूनी क रवानो स्वभाव छे, तेमा पण म्हारो स्वभाव नथी पुद्गलनो जड स्व भाव छे सडण, पडण, विध्वंसन स्वभाव छे माटे ए पण म्हाराथी न्यारो छे माटे हु ए पाचे द्रव्यथी न्यारो स्वभाव छतां अनादिकाल में अज्ञानपणे म्हारापणुं मान्यु तेणे करी अनेक जन्म मरणाना दुः ख लह्यां, ने म्हारो स्वभाव भूली गयो. आ भवमा भाग्योदये जैन धर्म मळ्यो तेथी मे वस्तुधर्म जाण्यो, माटे हे चेतन! हवे त्हारे ए द्रव्य अन्य जाणीने तेमा लीन थवुं नहि ए रीते भावे.

अशुचि भावना ते–आ शरीर मलमूत्रे भरेलुं छे जो उपरथी चामडुं मढेलुं न होत तो महा बीहामणु लागत, वली शरीरमांथी म लमूत्र निकले छे ते तो तुं हम्मेशा नजरे जुए छे. वली आ शरीरना नव द्वार खुल्ला छे, तेमांथी दुर्गंध नीकळ्या करे छे. वली स्त्रीना श रीरना बार द्वार खुल्ला छे तेमाथी पण रात्री दिवस अशुचि नीक ली रही छे. एवा अशुचिमय शरीरमां राग करवो ते केवल कर्मबंध नुं कारण छे, ने ते कर्मबंधथी एवा अशुचिमय स्थानमा उपजवुं थाय छे एवी अशुचि जे पितानु वीर्य ने मातानुं रुधिर ते प्रथम श

रीर थवानुं बीज छे. पछी पण माताना शरीरमां दुर्गंधमय पुद्गल रह्या छे, तेमांथी ग्रहण करी शरीर वृद्धि थाय. माटे हे चेतन! एवा अशुचि शरीरने सारु शुं मोह करे छे! तुं त्हारा आत्मिक सुखमां आनंद कर के जेथी फरी एवुं अशुचि शरीर पामवुं पडे नहि. एव रीते अशुचिभावना भावे.

आश्रव भावना भावे जे—म्हारो आत्मा चिदानंदमय छे, पण मिथ्यात्व अव्रत कषायना योगे करी प्रवर्ते छे, तेथी समये समये नवां कर्म आवे छे. तेथी म्हारो आत्मा मलीन थतो जाय छे. जेटला जेटला संसारी संबंध छे, ते आश्रव आववानां कारण छे. समये समये पुद्गलिक पदार्थ उपर राग करे छे तेथी कर्म बांध्या करे छे. कर्म बांधवानां बीजभूत राग द्वेषनी प्रकृति छे ते प्रकृति थवाना कारणभूत शरीर, पुत्र, स्त्री, धन, मकान, अहंकार ममकार ए पदार्थ छे. माटे हे चेतन! ए त्हारे करवा योग्य नथी. फरी फरीने आ मनुष्य जन्म मलवानो नथी. भाग्योदये आ मनुष्य जन्म मळ्यो छे, माटे जेम बने तेम आश्रवनी प्रवृत्ति बंध कर. जेथी कर्मबंध थाय नहि. ए मिथ्यात्वादिकनो विचार प्रश्न ५१ ना जवाबमां छे त्यांथी जोइने भाववुं.

संवरभावना भावे जे समये समये कर्म आवे छे ते समभावे रोकाय माटे हे चेतन! तुं समभावमां रहे. समभावना आववानां कारण सत्तावन छे. ते सत्तावन सेव्याथी संवरभाव थशे. पाच समिति, त्रण गुप्ति, बावीश परीसह, दशविध यतिधर्म, बार भावना, पांच चारित्र ए सत्तावन सेव्याथी आवतां कर्म रोकाय छे. माटे हे चेतन! तुं संवरनां कारण अंगीकार कर के, जेथी आवतां कर्म रोकाय, ज्यां सुधी संवरभावना नहि करे त्यां सुधी आत्मानुं कार्य थवानुं नथी, ने भव फेरो पण मटवानो नथी. माटे हरेक प्रकारे संवर भाव कर. एवी रीते संवरभावना भावे.

निर्जराभावना ते—पूर्वना कर्मोनी निर्जरा करवा भावे, अकामनिर्जरा तो समये समये जे जे कर्म भोगवाय छे, ते ते समये बने छे, पण तेमां आत्मा निरावरण थतो नथी कारण जे निरावण आत्मा करवानी इच्छा नथी. स्वपर उपयोग नथी. परभावमां आसक्तता छे तेथी पाछां नवां कर्म बंधाय छे. माटे हे चेतन! तुं कर्मक्षय करवा उजमाल थइ, जे जे कर्म उदय थाय ते समभावे भोगवे तो, सकाम निर्जरा थाय वली उदय नथी थयां तेने क्षय करवाने सारु बार प्रकारे इच्छारोध रूपे समभावे तप कर के, तेथी कर्मक्षय थाय. अनशन ते नवकारशी, पोरसी, साढपोरसी, पुरीमढ्ढ, अवढ्ढ, एकासणुं, बेसणु, नीवी, आयंबिल, उपवास, छठ, अठमादि तपश्चर्या करुं के तेथी म्हारा कर्म निर्जरे ने आत्मा निर्मल थाय उनोदरी तप ते—खावाने खोराक जोइए ते करतां कंइक ओछु खावु. वस्त्र आभूषण ओछां वापरवा ते वृत्तिसंक्षेप ते मुनि अभिग्रह धारण करे छे तेवा श्रावक चौद नियम धारे छे ते करवुं रसत्याग ते छए विगयनो त्याग करवो कायक्लेश ते शरीरने कष्ट आपवु. मुनि लोचादिक करे, सूर्यनी आतापना प्रमुख लेवानुं भावे. संलीनता ते अंगोपांग संकोचीने सुए इंद्रियो कषायने वश राखवा. ए छ प्रकारे बाह्यतप कहे छे, ने छ प्रकारे आभ्यंतर तप ते प्रायश्चित्त ते—जे जे दूषण लाग्यां छे तेनुं गुरु पासे प्रायश्चित्त लेवुं विनय ते—देव गुरु ज्ञाननो विनय करवो वली एमनी वैयावच्च करवी सज्झाय ते—वाचना पृछना परावर्त्तना अनुपेक्षा धर्मकथा ए पांच प्रकारे सज्झाय ध्यान करवानुं भावे, काउस्सग्ग ते—कायाने एक ठेकाणे राखी हाथ पग फेरववादि कनुं बंध करी स्थिर उपयोग करी जिन गुणग्राम अंतरंगमां करवा ते, ने ध्यान ते धर्मध्यान शुक्लध्यान ध्यावानुं भाववुं ए छ प्रकारनो आभ्यंतर तप ते ए तप करताने जोइ कोइना देखवामा 'तपस्वी छे,' एम आवे नहि. तेथी एनु नाम आभ्यंतर तप कह्यो छे. ए बारे

प्रकारे तप समभावे करीश तो म्हारां पूर्वे करेलां कर्म निर्जरे, एवी रीते भावना भावे. ए नवमी निर्जराभावना. दशमी लोकस्वरूप भावना ते चौदराज लोक छे. तेमां ऊर्ध्व ते ऊंचुं, अधो ते नीचुं, तिर्छु ते आपणे रहीए छीए ते. ए त्रण लोक रह्या छे. तेमां नीचे सात राज छे. तेमां नारकीना जीवने रहेवानां स्थानक छे. तथा केटलीएक जग्याए भवनपति, व्यंतरना देव रह्या छे. तिर्छालोकमां मनुष्य छे, तथा तिर्यंच तथा व्यंतरनां स्थानक छे. ऊपरना सात राजमां ज्योतिषी तथा वैमानीक देवता रहे छे. तेना ऊपर सिद्ध महाराज छे. तेना ऊपर अलोक छे. ए चौदराज लोक जेम कोइ माणस जामो पहेरीने बे हाथ बे पासे कम्मरे राखी ऊभो होय, तेवी रीतनो पहोलाइ लंबाइथी रह्यो छे. ने तेमां म्हारो जीव अज्ञानपणे भ्रमण कर्या करे छे. ते अज्ञानतानां फल छे. माटे हे चेतन! हवे कंइ ज्ञानदशा प्रगट करी परवस्तु ऊपरथी मोह छोड, के त्हारो स्वभाविक गुण प्रगट थाय, ने सिद्धिमां वास थाय. ए आदि घणुं स्वरूप शास्त्रमां छे ते भावे.

अगीयारमी बोधिबीज समकित भावना. ते—जीव समकित नहि पाम्यो तेथी अनेक जन्म मरण कर्यां, वस्तुने अवस्तुपणे मानी, हवे हालमां मनुष्य जन्म पाम्यो छे. वीतराग भाषित शास्त्रनो योग पण मळ्यो छे. माटे ते गुरु महाराज पासे श्रवण करी यथार्थ वस्तुधर्म समजी तत्त्वातत्त्वनो विचार करी जेम जे पदार्थ छे तेनी श्रद्धा कर के सहजे जड पदार्थ ऊपर त्हारो राग बंधाइ रह्यो छे, ते ऊतरी जाय ने सहजे त्हारा आत्मस्वभावमां प्रीती थाय. आत्माने आत्मा रीते जाण्या विना एकली व्यवहार क्रिया जीवे घणी वार करी, तेथी पुद्गलिक सुख मळ्यां, पण आत्मिकसुख मळ्युं नहि. वास्ते हे चेतन! हवे अवसर मळ्यो छे, माटे बोधिबीज—समकित प्राप्त कर के जेथी सर्व करणी लेखे थाय अने भवचक्रनुं भ्रमण मटी जाय.

गट थाय, एवो यत्न कर. प्रथम जेम बने तेम उपाधि छोड, धननी,

एवी रीते बोधिबीज भावना भावे

बारमी धर्मभावना ते—वीतराग कथित धर्म मलवो दुर्लभ छे रागी द्वेषीना कहेला धर्मथी आत्मकार्य थयु नथी ने थवानु पण न थी ने तीर्थंकर देव छे ते राग द्वेष रहित छे तेमना भापेलो धर्मथी पण वीतरागता भासन थाय छे माटे एवा वीतरागना धर्मनी जो गवाइ मलवी मुश्केल छे, ते भाग्योदयथी मली छे तो हवे प्रमाद छोडी जेम जेम राग द्वेषनी प्रकृति घटे, ने आत्मानु शुद्ध स्वरूप प्र गट थाय एवो यत्न कर. प्रथम जेम बने तेम उपाधि छोड. धननी विषयनी वाछना छोडीने निर्वाह जेटलो प्रवृत्ति कर के, तने अवका शनो वखत मले. अवकाश मले तें वखते एकाते बेसीने सर्व उपा धिमाथी चित्त खशेडी त्हारा आत्मानो विचार कर के हे चेतन! त्हा रो शु स्वभाव छे? ने रात्री दिवस शु प्रवृत्ति करी रह्यो छे? तु जड प्र वृत्ति करे छे, वास्ते समये समये नवा कर्म आवे छे, ने जे जे जड प्रवृत्ति ते म्हारी नहि म्हारो तो जाणवानो स्वभाव छे, तो जे जे क्रि या पुद्गल सगे थाय छे, तेमा मने दु ख थयु, सुख थयु, एवा विचारो शु करवा करे छे? त्हारु सुख तो सहज स्वभाविक छे कृत्रिम सुख छे ते जतु रहे छे ने स्वभाविक सुख प्रगट थयु ते तो जवानु नथी. इत्यादि आत्माना तथा जड स्वरूपना विचार करीश ने तेमा स्थिर थइश तो आत्मामा अपूर्व ज्ञान प्रगट थशे, ने ते ज्ञानना प्रभावे आ त्माना सुखनो अनुभव थशे तो पछी जड प्रवृत्ति उपर हे चेतन! त्हारो राग छे ते रहेवानो नथी. वास्ते हरेक प्रकारे निरुपाधि थवाय एवो उद्यम कर फरीथी आ जोगवाइ मलवानी नथी एवी रीते जीव धर्मभावना भावे

आ बार भावनानु स्वरूप नाम मात्र मे म्हारी बालबुद्धि प्रमा णे लख्यु छे विस्तारे पूर्वाचार्योए बहु प्रकारे लख्युं छे तथा वर्त्तमान का लमा पण आत्मारामजी महाराज—विजयानदसूरी महाराज तेमणे

घणा ग्रंथो तथा भावनाउ रची छे, ते शास्त्रमां जोइ अथवा सांभ
ळीने भाववानुं मन थाय ते सारु में लखी छे.

श्रावक पौषधमां एवी भावना भावे. एवी भावना भावतां ध
र्मध्यान पण आवी जाय. माटे पौषध करीने बने तो धर्मध्यान करे.
ते शक्ति श्रावकने आववी मुश्केल छे. कारण जे हरिभद्रसूरि महा
राजे श्रावकने धर्मध्याननी भजना कही छे. तेनो परमार्थ एम जणा
य छे के, बार भावना विगेरे भावतां तेमां ध्यान अवसरे आवी जा
य, पण घणो काळ तो भावनामांज जाय. वास्ते पौषधमां भावना
भाववी, ते न बने तो सज्झाय ध्यान करवुं. ते पोते नवुं भणे वा पू
र्वेनुं भणेलुं संभारे, वा ज्ञाननो बोध वधारवा प्रश्नोत्तर करे. वा व
डिल श्रावक शास्त्र वांचे ने बीजा सांभळे. एवी रीते पौषधमां काळ
काढे, पण पौषध लइने सज्झाय ध्यानादिकमां तो कंइ पण उद्यम
करे नहि, त्यां निद्रा करे, वा विकथा करे तो पौषधमां म्होटुं दूष
ण लागे. माटे गुणस्थानमी प्रवृत्तिवाळा जीव तो प्रमाद विकथा
त्याग करी पोताना आत्मतत्त्व प्रगट करवानो प्रयत्न करे. एवी र
पौषध व्रत ते आत्माने आत्मस्वभावनी पुष्टि करवी. माटे आत्मानी
पुष्टि थाय तेम पौषध व्रतमां वर्त्ते.

बारमुं अतिथी संविभाग व्रत ते—पौषधने पारणे एकासणुं क
रे. पछी पोताने त्यां जे रसवती निपजी होय, ते मुनिने प्रतिलाभ
वाने सारु श्रावक मुनि महाराजनी खोजना करे. भाग्योदयथी मु
निनी जोगवाइ मळे तो मुनि महाराजने तेडी लावी जे जे वस्तुनो
मुनिने खप होय, ते ते मुनिने आपे. पछी जे वस्तु मुनि लइ जाय,
तेमांथी जे शेष रह्युं होय ते पोते एक आसने बेसी वापरे. अथवा
एवो अभिग्रह होय के जे कंइ वस्तु मुनि ले, तेज वस्तुनो म्हारे आ
हार करवो. तो मुनि लइ जाय ते वस्तु पोतानो निर्वाह करवा वा
परे. एवी रीते पौषधने पारणे अतिथीसंविभाग करे अथवा अति

थि जे मुनि महाराज तेमने नित्य प्रतिलाभवानी सदा भावना राखे ने ज्यारे योग बने ते वखत जे जे वस्तु मुनि महाराज मागे, ने ते वस्तु घरमा होय तो अति भावे करीने आपे मुनि महाराजने प्रतिलाभवाथी घणा जीवो संसारनो छेडो लावेला छे. सुवाहु कुमार प्रमुखनो अधिकार विपाक सूत्रमा छे ते सांभलशो तो मुनिने प्रतिलाभवानो लाभ जाणवामा आवशे एवी रीते अतिथी संविभाग व्रत पालवुं.

आ मुजब श्रावकना बारे व्रत व्यवहार निश्चयथी छे अने पोताना स्वभावमा रहेवानी भावना वर्त्ते छे, पण पूर्व कर्मना जोरथी संयम लइ शकातु नथी तेथी संसारमा रह्या छे पण सर्व जीवने मित्र समान जाणे छे पोतानो निर्वाह करवामां कंइक हिंसा थाय छे ते संबधी पण रात्री दिवस बहु ज दिलगिरी बनी रही छे, पण एम नथी विचारता के आपणे कइ साधु नथी आपणे श्रावक छीए तेथी बधा दरवाजा मोकला छे वास्ते आपणे तो हिंसा थाय ज आवो विचार करवाथी निध्वस प्रणाम थाय छे ते करे नहि जे जे काम करे ते लाचारीथी करे. जेम माणसने कंइ रोग थयो होय, तो ते औषध खाय छे, ते सारुं लागतु नथी पण रोग छे त्यां सुधी खुशीथी औषध खाय छे पण भावना शुं छे के क्यारे म्हारो रोग जाय, ने औषध खावुं पडे नहि. तेम आ भावे छे के क्यारे हु संसार छोडु के आ ससारी भोगादिक छुटी जाय! एवी भावनाए श्रावक वर्त्ते छ ए बारे व्रतमां कोइ अतिचार एटले दूषण लाग्यु होय ते पाप निंदवां नित्य वे टंक एटले सवारे तथा सध्याये प्रतिक्रमण करे, तेनो अधिकार सर्वे आवश्यकना अर्थथी अतिचार तथा विधि जाणी ते मुजब करवुं

छट्ठु सर्वविरति. वा प्रमाद गुणस्थानक ए गुणस्थाने मुनि महाराज वर्त्ते छे, तेमने प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया, लोभ आ चारे प्रकृति क्षयथी नाश पामे छे तेथी एमना राग द्वेषनी परिण

ती उगी थाय छे, ने आत्मा शुद्ध थाय छे तेथी संसार उपरथी राग छूटी जाय छे. शरीरनी ममता पण छूटे छे. तेथी व्यवहारथी पांच महा व्रत आदरे छे ते नीचे मुजब.

प्राणातिपात विरमण व्रत एटले त्रस तथा स्थावर जीवनी हिंसानो त्याग करे छे. सर्व जीवने मित्र जेवा जाणी कोइ पण जीवने दुःख थाय तेम करता नथी.

मृषावाद विरमण व्रत ते सर्वथा जूठुं बोलवानो त्याग करे छे ते पोते जूठुं बोलता नथी, बीजानी पासे बोलावता नथी, तेम जूठुं बोलनारनी अनुमोदना पण करता नथी.

अदत्तादान विरमण व्रत ते कोइनी कंइ पण चीज आप्या विना लेता नथी. रस्तामां पडेली धूल पण लेता नथी. ए अदत्तादान चार प्रकारे छे.

जीवअदत्त ते कोइ जीवे कह्युं नथी जे मने मारो, तेथी कोइ पण जीवने मारता नथी, ने जे मारे छे, तेने जीवअदत्तनुं पाप लागे छे.

हवे स्वामिअदत्त ते जे वस्तुनो जे मालीक छे. ते मालीके आप्या शिवायनी वस्तु कंइ पण लेता नथी. ले ते स्वामिअदत्त कहीए.

गुरुअदत्त ते गुरु महाराजे आहार विगेरे जे जे वस्तु करवानी आज्ञा आपी नथी, ते वस्तु खाय वा वापरे. वा वर्त्तना करे ते गुरुअदत्त कहीये. तेथी गुरु महाराजनी आज्ञा शिवायनी कंइ पण वर्त्तना करता नथी.

तीर्थंकरअदत्त ते प्रभुजीए जे जे आज्ञा आपी छे, ते आज्ञाथी विरुद्ध आचरणा करवी ते तीर्थंकरअदत्त छे. माटे धर्मने सहाय्यकारी आहार वस्त्र पात्र रहेवानुं मकान जे जे वस्तु निर्दोष एटले पोते करी करावी तथा गृहस्थे पण मुनिने सारु बनावी नथी, पोताने ज सारु बनावी छे ने ते वस्तु वर्त्तमानमां भ्रमन्तु नथी तेथी प्रभुए ले

वानी आज्ञा करी छे ते वस्तु ले

आ मुजब चारे रीते अदत्तादान विरमण व्रत मुनि पाले.

चोथुं मैथुन विरमण व्रत ते देवतानी स्त्री, मनुष्यनी स्त्री, तिर्यंचनी स्त्री कोइ पण साथे मैथुन सेववानो त्याग तथा स्त्रीने अडकवानो पण त्याग करे.

पांचमुं परिग्रह विरमण व्रत ते धन, धान्य, जमीन, घरवाखरो, रूपु, सोनु, कुप्यधातु, माणस, जनावर ए नवे प्रकारना परिग्रहनो जेणे त्याग कर्यो छे, कोडी मात्र पण जेने राखवी नथी. एवी रीते सर्व प्रकारे परिग्रहनो त्याग करे मात्र शरीर ढांकवा सारु वस्त्र पात्र शिवाय कंइ पण आहार आवती काले खावा राखी मूकवो नथी एवी रीते कोइ पण वस्तुनी इच्छा नथी तेथी परिग्रहनो त्याग क छे पापनु बीज ज परिग्रह जाणे छे.

ए मुजब पांचे अव्रत, मन वचन कायाए करी सेवे नहि, सेवरावे नहि, सेवताने अनुमोदे नहि एवी रीते पाच अव्रतनो त्याग करी पाच महाव्रत आदरे छे, ने सदाकाल ज्ञाननो अभ्यास करी रह्या छे जरा पण विकथा आलस निद्रामा काल काढता नथी ज्ञाननो अभ्यास करे छे, ते पण मान महत्त्वताने सारु नहि पण केवल पोतानु आत्मस्वरूप प्रकट करवा सारु ज उद्यम करे छे सदाय भावना तो सद्भावनी ज बनी रही छे. कोइ पण पुद्गलिक भावमा मग्नता नथी सदा आत्मभावना भावी रह्या छे, पण पाच प्रमाद गया नथी, तेथी प्रमाद गुणठाणुं कहेवाय छे

सातमुं अप्रमाद गुणठाणु ए गुणठाणे पाच प्रमादनो नाश थयो छे ते प्रमादनां नाम—मद ते मदिरा, तथा आठ मद जे जातिमद, कुलमद, बलमद, रूपमद, ऋद्धिमद, ठकुराइमद, तपमद, ज्ञानमद ए आठ मद विषय ते—पाच इन्द्रिना तेवीश विषय स्पर्शादि जे शरीर तेना आठ विषय ते हलको ते हलवु वस्त्र प्रमुख मले ने ते

पसंद होय तो खुशी थवुं वा हलकुं ना पसंद होय तो दिलगीर थवुं ते, २ नार ते नारे वस्तु मलवाथी राजी दिलगीर थवुं ते, ३ लूखी वस्तु मलवाथी पसंद होय तो राजी थवुं, ना पसंद होय तो दिलगीर थवुं, ४ चोपडा पदार्थमां पण एम ज राजी दिलगीर थवुं, ५ सुंआलुं ने, ६ वरसट, ७ टाढो, ८ऊंनो ए पदार्थ अनुकूल मलेथी राजी थवुं. ने प्रतिकूल मलेथी दिलगीर थवुं. रस इंद्रिना पांच ते—तीखो, कडवो, कषायलो, खाटो, मधुरो ए पांचे रस छे ने खारो रस ते सर्वे वस्तुमां नले छे, तेथी जूदो गण्यो नथी.ए पांचे रसमां जे जे रस मळ्यो, तेमां मुनिराज दिलगीर थता नथी. जे वखत जे रस मळ्यो, ते समनावे खाय छ ने ए पांचे रसना स्वादमां अनुकूलने विषे राग ने प्रतिकूलमां द्वेष ते विषय कह्या छे. एम घ्राणेंद्रि जे नाक तेने सुरनिगंध—सारो गंध, डुरनिगंध ते मा ठो गंध ते मलवाथी राग द्वेष करवो ते विषय. चक्षुइंद्रिना पांच विषय ते पांचे वरण रातो, धोलो, पीलो; लीलो अने कालो ए पांचे रंगमां अनुकूल मळ्याथी राग करवो, प्रतिकूल मळ्याथी द्वेष करवो ते विषय. श्रोत्रइंद्रिना त्रण विषय ते सचित्त शब्द स्त्री पुरुषनो, अचित्त शब्द ते नगारा विगेरेनो, मिश्र शब्द ते नरघां विगेरेनो ए त्रणे जातना शब्दमां राग द्वेष करवो ते. ए त्रेवीश जातना विषयना पदार्थ छे तेमांथी अनुकूल मळ्युं वा प्रतिकूल मळ्युं तेमां मुनि ते वस्तनो वस्तुधर्म जाणे छे ने जे वखते जे मळ्युं तेथी पोताना शरीरने आधार आपे छे; पण तेमां आ सारुं, आ नबलुं एम मानी राजी खुशी थता नथी. मुनि महाराज तो पोते कर्म खपाववा उजमाल थया छे पोतानी पासे पैसा तो राखता नथी तेथी खरीद करवुं नथी, तेम पोताने हाथे आहारादिक बनाववा पण नथी. गृहस्थने त्यांथी जे वखत जे चीज मली, तेथी संतोष करी राजी दिलगीर थता नथी. एवी रीते त्रेवीश विषय त्याग थया छे. कषाय ते बार तो मया छे अने चार जे संज्वलना रह्या छे ते पातला थया छे. विकथा ते

राजकथा ते राजा संबंधी वात करवी देशकथा ते देशोनी वातो करवी भक्तकथा ते भोजननी कथा करवी स्त्रीकथा ते स्त्री संबंधी वातो करवी. ए चार विकथानो त्याग थइ जाय छे निद्रा-जेनु रूप मोहनीकर्ममा कह्युं छे ते निद्रा त्रण-निद्रा निद्रा, प्रचला प्रचला, थीणद्धि ए त्रणे जाय छे ए रीते पांचे प्रमादनो नाश थवाथी अप्रमाद गुणठाणु कहेवाय छे ए गुणस्थानमा आत्मविशुद्धि वधारे थाय छे. पण छठा तथा सातमा गुणस्थाननो काल अंतरमुहूर्त्तनो छे ते वली पडीने छठे जाय छे. वली सातमे आवे छे अध्यवसायनो फेरफार थया करे छे तेम गुणस्थान फरे छे तेमा पण सातमा गुणस्थाननुं अंतर्मुहूर्त लघु छे ने छठा गुणस्थाननु अंतर्मुहूर्त्त म्होटुं तेमा एटलो अंतर पडे छे के, आखा आउखा सुधीमा सातमे रह्यानो काल एकठो करीए तो भण बे घडी करता वधे नहि. ने छठा गुणस्थाननो बाकी सर्व काल थाय. ए अधिकार भगवती सूत्रनी टीकामा छापेली प्रतमा पाने ९७९ मे छे. अप्रमाद गुणस्थाननो विशेष अधिकार कर्मग्रंथथी जाणवो. ए विशुद्धभावनु स्थानक छे ए गुणस्थानमां धर्मध्यानमा वधारे काल जाय छे. ते धर्मध्यान चार प्रकारे छे.

पहेलो पायो आज्ञाविचय ते–परमात्मानी आज्ञानुं ध्यान करे. परमात्मानी आज्ञा केवी छे ? अविछिन्न छे वली परमात्माना वचन छे ते निराबाध छे; कोइ प्रकारनो दोष नथी आत्मानी सत्ता अनंत ज्ञानमय, अनत दर्शनमय, अनत चारित्रमय, अनत तपमय, अनत उपयोगमय छे ए आत्मानी सत्ता छे ते स्वरूपमा रहेवुं, ए आज्ञा छे एवी रीते पहेला पायामा ध्यान करे

बीजो पायो अपायविचय तेमा ध्यान करे जे अनत ज्ञानमय आत्मा ते मिथ्यात्व, अव्रत, कषाय, योग. ए चार कारणे करी आवरइ गयो छे, ते आ जडमा जड जेवी प्रवृत्ति करी रह्यो छे, पण चेतन त्हारो स्वभाव नथी धन स्त्री पुत्र परिवारने जोइने म्हारा म्हारा करे

छे. एना संयोगे राजी थाय छे. वियोगे दिलगीर थाय छे. आ बुद्धि अनादिनो पुद्गलनो संयोग बन्यो छे तेना प्रज्ञावे थया करे छे; पण चेतन ए त्हारे करवा योग्य नथी. आज सुधी तो अज्ञानता हती तेथी म्हारुं शुं छे? ने पारकुं शुं छे? ते ज्ञान नहोतुं. हवे हे चेतन! ज्ञाग्योदये जैनशासन मळ्युं, जेमां आत्मानुं स्वरूप अनंतज्ञान, अनंतदर्शन. अनंतचारित्र, अनंतवीर्य, अजर, अमर, अलक्ष्य. अविनाशी अशरीरी, अगम, अक्रोधी, अमानी, अलोज्ञी, अमायी, अवेदी, अज्ञेदी, अछेदी, अइंद्री, अनाहारी, अकामी, अविषयी, अगंथी, अवर्णी, अरसी, अस्पर्शी, अगोचर, अनुपम, न संज्ञी, न असंज्ञी, न अपर्याप्तो, न पर्याप्तो, न रागी, न द्वेषी, न बाल, न युवान, न वृद्ध, न स्त्री, न पुरुष, न नपुंसक, सच्चिदानंदमय, सहज सुखमय एवुं आत्मानुं स्वरूप छे. पण पर संगे कुबुद्धि प्राप्त थवाथी जड वस्तुनो रागी थइ हे चेतन! तें अनेक दुःख सह्यां. वर्त्तमान कालमां पण चेतन जे जे सुख माने छे, ते मात्र कहेवा रूप छे. चेतन, तुं जे जे वस्तुना संसारी सुखने सुख माने छे, पण ते काम तपाशी जोइश तो दुःख शुं शुं छे? ते जाणवामां आवशे. वली ज्ञवांतरे नरकादिकनां दुःख ज्ञोगववां एवां दुःख आ शरीरनी संगते घणा वेठ्यां. माटे हवे हे चेतन! तुं त्हारुं स्वरूप विचारी त्हारा आत्मिकसुखमां मग्न रहे. वली ए पर संगे कर्म बंधाय छे ते विचार.

त्रीजो विपाक विचय धर्मध्यान. तेमां विचार करे जे जीवे पर संगे आठ कर्म बांध्यां तेनी १५८ प्रकृति छे. तेनुं स्वरूप आठकर्मनां स्वरूप लख्यां छे, त्यांथी जोइ लेवुं. तेनो बंध जे समये जेवा जेवा अध्यवसाय थाय, तेवा कर्मनुं बांधवुं. तेनो उदय थयो नथी त्यां सुधी रहेवुं ते सत्ता. पछी उदय थाय त्यारे सुख दुःख ज्ञोगवाय ते उदय कहीए. ए बंध चार प्रकारनो छे. प्रकृति बंध ते—कर्मनो शुज्ञाशुज्ञ स्वज्ञाव, स्थितिबंध ते—कर्म केटला काल सुधी ज्ञोगववुं प

डशे ? तेनु मान ते स्थिति बंध, रसबंध ते कर्म तीव्र मंद जेवुं भोग
ववानु होय एवो रस होय ते रसबंध प्रदेशबंध ते—कर्मना दलीयानु
मळवुं, ए ज्यारे जीव कर्म बांधे छे, ते जे वखत जे अध्यवसाय वर्त्ते
छे तेवु कर्म बांधे छे तेनो उदय काळ प्राप्त थाय छे, त्यारे दुःख भो
गववा पडे छे आत्मानी ज्ञान शक्ति अनंती छे, पण ए कर्म योगे
अवराइ गइ छे माटे हे चेतन ! जे जे सुख दुःख आवे छे तेमा तुं
राग द्वेष मा कर, राग द्वेष कर्या छे तेथी आ कर्म बांध्या छे ने आ
जन्म मरण रोगादिकना विचित्र दुःख भोगववा पडे छे माटे चेत
न, जे जे कर्मविपाक उदय आव्या छे ते ते कर्मना स्वभाव छे ते
वु बने छे, त्हारो स्वभाव तो जाणवा देखवानो छे ते जाणी ले, पण
अज्ञानताथी अनादिकाळनो अभ्यास पड्यो छे तेथी मने दुःख थाय
छे, पीडा थाय छे, एम करे छे ते हवे न कर. हवे तो तु त्हारा स्वरू
पनो विचार कर ने समभावे रहे ए ज त्हारो धर्म छे तुं समभावे
रहीश एटले राग द्वेषमय प्रकृति बनशे नहि. एटले सहजे ए कर्म
क्षय थशे आज सुधी तु त्हारा स्वभावने जाणतो नहोतो. हवे
त्हारो स्वभाव ते जाण्यो ते छता आ जड प्रवृत्तिमा शा सारु लेवाय
छे ? एवी रीते त्रीजा पायामा ध्यान करे

चोथो संस्थानविचय धर्मध्यान तेमां चौदराज लोकनु स्वरूप
विचारे चौदराज लोकमा जे जे पदार्थ जेवी रीते रह्या छे, ते विचारे
छए द्रव्य रह्या छे ते विचारे छए द्रव्यनु स्वरूप विचारे पछी तेमा
आत्माना द्रव्य साथे बीजा द्रव्यनुं स्वरूप विचारे के, जे जे गुण आ
त्ममा छे, ने बीजा द्रव्यमा नथी ते हे चेतन ! शा कारणथी ए द्र
व्यमा म्हारापणु माने छे ? एम विचारी पोताना स्वरूपमा लीन था
य छे मन वचन काया पण ते ज स्वरूपमा स्थिर थइ जाय छे. अनु
भव ज्ञान स्वभाविक प्रगट थाय छे. ए ज्ञान प्रगट थाय ते अनुभव
ज्ञाननु सुख जाणे. ए सुख कोइथी कह्यु जतु नथी. पोताना आत्म

तत्वमां एकाग्रता थवाथी आनंद थाय छे, ते आनंदनुं सुख ध्यानथी चलायमान थाय छे, तो पण केटलोएक वखत रहे छे. माटे हे चेतन! तुं त्हारा स्वभाविक सुखमां मग्न रहे तो त्हारुं रहेवानुं स्थान लोकाग्रे सिद्धिस्थान छे त्यां थशे, ए आदि चोथा पायामां ध्यान करे.

ए चारे पायामां स्वरूप विचार लख्यो छे, ते चिंतवन रूप छे ने ध्यान तो मन वचननी एकाग्रताए अपूर्वज्ञान स्वभाविक थाय ते कहेवाय. एम कहे तेनुं समजवुं जे ध्यानमां श्रुतज्ञानने बले प्रथम तो चिंतवन करे, पछी स्वभाविक थाय. वास्ते चिंतवन करतां ज ध्यान थाय. ए रीते सातमा गुणस्थानमां ध्यानादिकमां वर्त्ते.

आठमुं अपूर्व गुणस्थान. ए गुणस्थानमां पूर्वे नहि आवेला भाव प्राप्त थाय छे. ए गुणस्थान उपशमभावथी थाय छे. तेनी प्रकृति उपशम पामे छे, ने क्षायकभावे ए गुणस्थान थाय छे. ते सत्ता बंध उदयथी क्षय करता जाय छे. क्षायकभाववला तो चढीने केवलज्ञान ज पामे छे. ने उपशमवाला तो अगीयारमा गुणस्थान सुधी चढीने पाछा पडी जाय छे. पछी पाछा क्षायकभाव प्रगटे ने चढे ते पडे नहि. ए आठमे गुणस्थाने समकितमोहनीनो उदय न होय. कारण जे सातमा गुणस्थानना अंत सुधीमां एनो नाश थाय छे, त्यारे ए गुणस्थान प्रगटे छे. ए गुणस्थानमां शुक्लध्यान प्रगट थाय छे. प्रथम तो श्रुतज्ञानने बले विचार करे छे, पण पछी स्वभाविक ज्ञान प्रगट थाय छे. तेणे करी ध्यान करे. भेदज्ञान प्रगट करे छे. ए गुणस्थानमां अनुभव ज्ञान थाय छे ते जेवुं सूर्य उदय थता अगाडी जेम अरुणोदय थाय छे, ने उद्योत थाय छ तेम केवलज्ञान रूप उद्योत थवानो छे. तेनो पहेलो प्रकाश थाय छे. आ गुणस्थानमां केवल सहज ध्यान छे. कृत्रिम हठादिक ध्यान नथी. ए गुणस्थाननुं सुख तथा ज्ञान जेने थाय ते जाणे. महा अद्भूत विशुद्धि छे. ज्ञानावर्णी, दर्शनावर्णी, मोहनी, अंतराय ए कर्म उदय रह्यां छे, पण तेना रस नाश थता

जाय छे मोहनीकर्मनी १२ प्रकृति रही छे, पण ते वहु ज रस रहित थइ गइ छे अति विशुद्ध अध्यवसाय थया छे जड चेतननो केवल विभाग करता जाय छे शुक्लध्याननो पहेलो पायो पृथक्त्ववितर्क सप्र विचार नामे ध्यानमां ध्याय छे

नवमु अनुवृत्तिवादर गुणस्थान ए गुणस्थानमां अतिशय विशुद्ध अध्यवसाय थाय छे भावमाना अतमा हास्य, रति, अरति, भय, शोक, डुगछा ए छ प्रकृतिनो अंत थाय छे आ गुणस्थानमा ए छए प्रकृतिनो उदय नथी इहा शका थशे के आठमु गुणस्थान पाम्या त्या एनी प्रवृत्ति हती ? ते विषे समजवुं के लोकनी रीतना तो छठा गुणस्थानथी नीकली गया छे, पण आत्माना गुण स्वभाविक प्रगट थाय छे ते जोइने हरख थाय छे ते रूप हास्य तथा रति छे, तथा अरति परभाव उपर छे भय पण पोताना भाव चलायमान थाय तेनो छे शोक पण कर्मथी आत्मा मलीन थयो तेनो छे डुगछा पण स्वभाविक पर परिणतीनी छे आ छए स्वभाविक छे एनु विस्तारे स्वरूप विचारसारनी टीकामा करेलुं छे ए नवमा गुणस्थानना अतमा सज्वलना क्रोध, मान, माया, तथा स्त्री वेद, पुरुष वेद, नपुसक वेद, एनो अत थाय छे त्यारे दशमु गुणस्थान पामे छे

दशमु सूक्ष्मसपराय गुणस्थान ए गुणस्थानमां सूक्ष्म लोभनो उदय रह्यो छे ते अति विशुद्ध भावे दशमाना अंतमा ए लोभनो क्षय थाय छे हवे जे उपशमभावे श्रेणि माडी होय, ते अगीयारमे गुणस्थाने जाय कारण जे गुणस्थान उपशमभावनु छे क्षायकभावनु गुणस्थान नथी तेथी क्षायकभाववाला वारमे गुणस्थाने जाय छे

अगीयारमु उपशातमोह गुणस्थान ए गुणस्थानमां मोहनी कर्मनो उदय तो नथी होतो, पण सत्ताए रहे छे तेना जोरथी प्रणाम पाछा पडी जाय छे तेथी ए गुणस्थानकथी चढता नथी पण पडे छे कदापि आयुष्य भावी रह्यु होय ने मरण करे छे, तो सर्वार्थ

सिद्धि विमानमां जाय छे. त्यांथी मनुष्यमां आवीने मुक्ति जाय छे.

बारमुं क्षीणमोह गुणस्थान. ए गुणस्थानमां वीतराग पद था य छे. ए गुणस्थानमां अन्नेद ज्ञान छे. एकत्ववितर्क अप्रविचार नामा ध्यान अन्नेद ज्ञान छे, तेनो बीजो पायो वर्त्ते छे. तेथी अति विशुद्ध न्नाव थाय छे. तेथी ए गुणस्थानना अंतमां ज्ञानावर्णि कर्मनी पांचे प्रकृति, दर्शनावर्णि कर्मनी छ प्रकृति रही हती ते, तथा अंतरायकर्मनी पांचे प्रकृतिनो उदय बंध सत्ता सर्व प्रकारे नाश थइ जाय ने तेरमुं गुणस्थान पामे छे.

तेरमुं सयोगी गुणस्थान. ए गुणस्थानमां, केवलज्ञान केवलदर्शन प्रगट थाय छे. लोकालोकना जाण थाय छे. गयो अनंतकाल, ने आवतो अनंतकाल छे, तेमां जे जे पदार्थ थइ गया, तथा थवाना छे ते सर्वेनुं ज्ञान छे. कंइ पण वस्तु जाणवाने अजाण नथी. एवुं संपूर्ण ज्ञान प्रगट थाय छे; त्यारे तीर्थंकर महाराजने वैमानिक ज्योतिषी, न्नवनपति, व्यंतर ए चारे जातना देवताना इंद्रो न्नक्ति करवा आवे छे; ने समवसरणनी रचना करे छे. तेमां पहेलो कोट रुपानो, बीजो कोट सोनानो, त्रीजो कोट रत्ननो. रत्नना कोटनी मांहि प्रन्नुने बेसवाने रत्नमय सिंहासन छे, ते उपर प्रन्नु बेसे छे. ते प्रन्नुनो प्रन्नाव एवो छे के, चारे दिशाए लोक प्रन्नुने जुए छे. तेनुं कारण के प्रन्नुनुं प्रतिबिंब त्रणे दिशाए होय. प्रन्नुना मस्तक उपर त्रण छत्र अद्धर रहे, वली देवता चामर वींजे. प्रन्नुनी पूंठे तेजना पुंज रूप न्नामंमल शोन्ने. जेनुं तेज सूर्य करतां बारगणुं होय. वली उपर अशोकवृक्ष होय, तेनी एवी शीतलता होय के सर्व जीवना शोक संताप नाश पामे. वली आकाशे डुंडुन्नी वागे. तेमां एवो शब्द थाय जे ए देवने न्नजो, ए देवने न्नजो. वली देवता फूलनी वृष्टि करे ते चारे पासे ढींचण प्रमाण फूल होय. एवी रीते देवता रचना करे. त्यां प्रन्नु बेसीने धर्मदेशना आपे, तेथी घणा जीव प्रतिबोध पामे छे. कारण के

केवलज्ञाने करी सर्व वस्तु जाणे छे, तेथी कोइना मनमां शका थाय तो पण पोते जाणे तेथी तेने पूछवानी पण जरूर न पडे भगवान जाणीने सर्वे उत्तर आपे. तेथी कोइने शंका रहे नही एवी रीते ज्या सुधी आयुष्य पहोचे, त्या सुधी पृथ्वि उपर फरी भव्य जीवोने प्रतिबोध करे ए रीते तेरमे गुणस्थाने वर्त्ते ए गुणस्थानमा चार अघाति कर्म रह्या छे अघाति कहेवानी मतलब ए छे जे आत्माना गुणने ए कर्म घात करता नथी, तेम गुण प्रगट करवामा अटकावतां नथी तेथी अघाति कर्म कहीए

चौदमु अयोगी गुणस्थान ए गुणस्थान आयुष्यनो अ–इ–उ ऋ–लृ ए पाच अक्षर बोलीए एटलो काल बाकी होय त्यारे पामे छे, ए गुणस्थानमा योग जे मन वचन कायाना तेनो रोध थाय छे, ने चारे कर्म नाश थइ जाय छे, ने सर्व कर्मथी रहित थाय छे आ शरीरनो त्याग थाय छे. एक समये सिद्धमा विरामान थाय छे त्या सदाकाल अवस्थित रहे छे फरी ससारमां आववु नथी कारण जे ससारमां रोलावाना कारण कर्म छे, ते नाश पामे छे एटले शाथी ससारमा रोलाय? सपूर्ण आत्मिकसुख प्रगट थयु छे एवा पूर्ण सुखने पामे छे इहा कोइ कहेशे जे लोकने अतें जाय छे, ते अलोकमा केम जता नथी? तेनु कारण जे धर्मास्तिकाय अलोकमा नथी लोकना अंत सुधी धर्मास्तिकाय छे जीव अने पुद्गल धर्मास्तिकायनी सहाय्य विना चाली शकता नथी, तेथी आगल जता नथी आत्माने इहाथी त्या सुधी जवानु शु कारण? तेनुं जाणवु जे उचो जवानो ज स्वभाव छे तेथी जाय छे

आ मुजबनो चौद गुणस्थान रूप धर्म छे तेमाथी जेटलो जेटलो जीव धर्म करे ते प्रमाणे शुद्ध थाय

५५ प्रश्न –आ मुजबनो धर्म जैनवाला ज करी शके के बीजा कोइ करी शके?

उत्तरः—विशेषे करीने जैनवाळा ज करी शके. कारण जे जेने वस्तु धर्मनुं ज्ञान नथी, त्यां सुधी वस्तुने वस्तुपणे मानवुं बने नहि. तेथी स्वभाव विभाव जाणे नहि, ने विपरीत जाणवाथी शी रीते मुक्ति थाय? ने कोइ जीवने स्वभाविक सहजे वस्तुधर्मनुं ज्ञान थाय, ते थी पोताना स्वभावमां रही परभावनो त्याग करे तो गुणस्थानमय धर्म पामे. जेम कोइ माणसने रस्तामां जतां जमीनमां पग गरकी जाय छे, ने द्रव्य मळे छे ने धनाढ्य थाय छे तेम स्वभाविक बोध थइ जाय. पण ए थोडा जीवने एम बने. घणा माणसने एम बनवुं मु श्केल पडे छे. ने बराबर उद्यमथी तो घणा माणस धन पेदा करे छे; तेम जैनमार्गथी निकट मुक्ति छे. अन्य पण भावथी जैनधर्मनी म र्यादाए आत्मिकधर्म आवे तो ज मुक्ति पामे.

५६ प्रश्नः—आवुं जाणीने जैनधर्म उपर राग राखे ने अन्यधर्म उ पर द्वेष राखे ते युक्त छे के केम?

उत्तरः—जे जैनधर्म पाम्यो होय तेणे कोइ धर्म उपर अथवा कोइ माणस उपर द्वेष राखवो नहि. कारण के जैनना आचार्य तो कही गया छे जे दर्शन सकळना नय ग्रहे, आप रहे निज भावे रे—एनो परमार्थ ए छे जे. जे धर्मवाळाये मार्ग दर्शाव्यो छे तेमां सारभूत शुं छे? ते सारभूत जे पक्षथी होय ते पक्ष जाणी ले. ने सारा पक्षनी व्याख्या करे. विरुद्ध पक्ष उपर लक्ष न दे. आप रहे निज भावे क हेतां जैनशासनमां सात नये मार्गनो निर्णय छे ते भावे रहे; पण कोइ जीव उपर द्वेष करे नहि. तथा निंदा करे नहि. निंदा करवी ए संसारमां ज उचीत नथी. वळी वाद विवादमां पण सामा जीवने अथवा पोताने लाभ थाय एवुं होय तो वाद करे, पण पोताना अहं कार ममकार सारु न करे. अष्टकजीमां पाने ५१, बारमा अष्टकमां हरिभद्रसूरि महाराजे धर्मवाद करवो कह्यो छे, पण शुष्कवाद एटले गळुं शोषाय, कंइ फायदो थाय नहि, ते वाद निषेध्यो छे. वळी जेने

आत्मधर्म प्रगट करवो छे, ते जेम बने तेम पुद्गलभावनी प्रवृत्तिथी छूटवानो उद्यम करी रह्या छे ते माणस पारकी पचातमा केम प डे? जेने व्यवहार करणी करवी छे ते एवी करे के जेमा आत्मवि शुद्धि थाय राग द्वेषनी परिणती उछी थाय ए उद्यम करे ते घणी कोइ उपर द्वेष राखे नहि ते तो सदा भावदया करी रह्या छे माटे पोताने फुरसद पडे धर्मोपदेश दे तेमा पण कोइनु छिद्र खुले एवु न करतां साभलनारने जेम समता वधे तेम करे

५७ प्रश्न —अधर्मी जीव उपर द्वेष करे के नहि?

उत्तर —अधर्मी जीव उपर मध्यस्थ रहे. एटले राग पण न करे ने द्वेष पण न करे. राग करवाथी अधर्मनी प्रशसा थाय तो तेथी पो ताने कर्मबंध थाय, ने पोतानी प्रशसा जोइ बीजो जीव अधर्म सेवे तो तेनो कारणीक थाय ने द्वेषथी ते जीव साथे वैर बंधाय तो ते कर्म भोगववु पडे. माटे ज समभावे रहे. अधर्मनी प्रशंसा करवाथी श्रा वकने भवभ्रमण भमवु पड्यु छे, ते कथा अर्थदीपिकामा छापेली चोपडीमा पाने ३४ मे छे माटे अधर्मिनुं बहुमानपणु न करवु.

५८ प्रश्नः—अन्यधर्मवाला धर्मकरणी करे छे ते फोगट जाय छे के केम?

उत्तर —अन्यदर्शनीमा पण केटलाएक जीवो केवल पोताना आ त्माने कर्मथी मुक्त करवा सारु जीवदया पाळे छे, जूठु बोलता नथी, चोरी करता नथी, मैथुन सेवता नथी, परिग्रह राखता नथी, क्रोध, मान, माया, लोभ पातला पाड्या छे ने ते पातला पाडवानो उद्यम करी रह्या छे कोइ धर्म उपर द्वेष नथी ते पण अनुक्रमे चढवानु का रण छे जेथी हरिभद्रसूरि महाराजे योगदृष्टि समुच्चयमा पातंजलीने मार्गानुसारीमां गवेष्या छे ने केटलाएक जीवो खरा जैनधर्मना उप र द्वेष करी रह्या छे ने अहकार ममकार करी रह्या छे हिसा करीने ध र्म माने छे. एवा जे अन्यधर्मवाला तेनु काम शी रीते थाय? राग

द्वेष छे ते ज संसारनुं बीज छे. ते तो रात्री दिवस करी रह्या छे त्यारे तेनो लाभ तो सर्वे धर्मवाला संसार फल ज कही गया छे. तेनुं बीजुं फल क्यांथी थाय?

८९ प्रश्नः—जैनमां घणा गच्छ छे, ते सर्वे शुद्ध छे के केम?

उत्तरः—जैनमां शुद्ध आचार्य महाराजनो गच्छ तो एक आचार्यनो परिवार ते गच्छ कही गया छे. तेम जूदा जूदा आचार्यनो परिवार जूदो जूदो गच्छ कहीए तेमां कंइ एक बीजाने हठवाद नथी. एवो जे जे गच्छ छे तेमां धर्मसाधन सरखुं छे. सर्व मुक्तिना कामी छे. कदापि कंइ समज फेरथी कोइ कोइ वातमां एक बीजा आचार्यना विचार फेरफार आवे छे, तो पण एक बीजा उपर द्वेष नथी. बन्ने मुक्तिना कामी छे, तेथी तेना पछीना पण आचार्यो एम कहे छे के जिनभद्र क्षमाश्रमणजी आम कहे छे ने सिद्धसेनदिवाकरजी आम कहे छे. एम मध्यस्थ रहे छे, पण कोइने वधता उंछा कहेता नथी. तेम आपणे पण मध्यस्थ रहेवुं. जेम के खरतर गच्छवाला सामायिक लेतां करेमि भंते पहेली कहे छे, ने पछी इरियावही पडिक्कमे छे. ए रीते आवश्यकनी टीकामां हरिभद्रसूरि महाराज कही गया छे. वली तपगच्छमां पहेली इरियावही पडिक्कमी पछी करेमिभंते कहीए छीए. ए विषे श्री महानिशीथ सूत्रमां कह्युं छे के इरियावही पडिक्कम्या विना कंइ काम करवुं नहि. ए आधारे तपगच्छवाला करे छे तो बे शास्त्र बन्ने गच्छवाला कबूल करे छे तो बन्ने गच्छवालाने मध्यस्थ रहेवुं जोइए. जेम पूर्वाचार्य बे आचार्यना बे मत दर्शावे छे, पण कोइने उवेखता नथी तेम आपणे पण वर्त्तवुं जे आ गच्छवाला आ ग्रंथने आधारे आ क्रिया करे छे, आ गच्छवाला आ ग्रंथने आधारे करे छे. एम करी मध्यस्थ रहेवुं; पण एक शास्त्रने खरुं करवुं, एकने खोटुं करवुं, ने राग द्वेषमां पडवुं ते आत्माने दुःखदायक छे. ने जे प्रवृत्ति पूर्वाचार्यनी नथी ने पोतानी मतिकल्पनाथी ज छे, वली शास्त्रथी पण विरुद्ध छे, तेमां

पण ते ज्ञातपणे समजे तो समजाववो, पण राग द्वेष करवो नहि आपणा आत्माने गुण थाय तेम प्रवृत्ति करवी कारण जे ठाणाग जीमा चौभंगी ठे के, परगछी ठे ने योग्य जीव ठे तेने पोताना गछ ना हठथी ज्ञान नथी आपता ते प्रभुनी आज्ञा लोपे ठे एथी सम जवु जे गुणवत होय ने परगछी होय तो पण तेने उवेखवो नहि कारण जे गुणवंत होय ते समपरिणतीवालो होय, तेनी साथे परिचय करता गछनी तकरार आवे नहि एक बीजानी भूल होय तो सुधरे माटे गछनो हठ करी तकरारमां पडवु नही शास्त्र उपर दृष्टि दइ विचारवु बे शास्त्रमा बे वात होय ते बे कंइ ग्रहण थती न थी वली बेमा एके वात खोटी तो होय ज नहि. पण बन्नेना जूदा जूदा हेतु होय, ते गीतार्थ जाणे हालमा एवा गीतार्थनो विरह रह्यो. भगवतिजीनी टीकामा अभयदेवसूरि महाराजजी पण गीतार्थ नो विरह कहे ठे वास्ते आपणी अल्पबुद्धिथी नक्की थइ शके नहि, माटे मध्यस्थ रहि प्रवृत्ति करवी ने जेम हठ कदाग्रह न थाय, एम वर्त्तवु, के आत्मानी परिणती वगडे नहि. ठाणांग सूत्रना चोथा ठा णामा ठापेली प्रतमां पाना ३०२ नी बीजी पुंठीमा नीचे मुजब अधिकार ठे

चार प्रकारना पुरुष कह्या ठे

१ एक साधुधर्म ते जिनाज्ञा ते प्रते ठाडे ठे, ने गण गछनी स्थिति ते गछनी मर्यादा नथी मूकतो, कोइ आचार्ये एवी मर्यादा कीधी ठे जे बीजा गछना यतिने सिद्धात न देवु हवे ते बीजा ग छना यतिने श्रुत न आपे, न भणावे, ते धर्म जिनाज्ञा ठाडे ठे, पण गछनी स्थिति नथी मूकता जिनाज्ञा एवी ठे के योग्य होय ते सर्वे ने श्रुत देवुं ते माटे.

२ बीजो पुरुष आज्ञा गछनी मूकी जे अन्यगछना यतिने यो ग्यने श्रुत आपे ठे, ते जिनाज्ञा रूप धर्म नथी मूकतो गछनी

स्थिति मूके छे.

३ जे अयोग्य अन्यगछनाने श्रुत आपे छे ते धर्म ने गछ ए बेने मूके छे.

४ जे श्रुत राखवाने कोइक योग्य परना शिष्यने पोताना करी श्रुत आपे छे, ते धर्म अने स्थिति बे नथी मूकतो.

आ मुजब ठाणांग सूत्रमां अधिकार छे. ते उपर लक्ष दइ कदाग्रहमां न पडतां सामाने तथा आपणा आत्माने लाभ थाय ते प्रवृत्ति करवी. ए चौभंगीमां एवी शंका थशे जे आचार्ये गछनी स्थिति केवी बांधी? ते सारु एज टीकामां कह्युं छे जे प्रभुना उपदेश रहित आज्ञा बांधी. कारण जे प्रभुनो उपदेश सर्व योग्यने ज्ञान आपवुं एवो छे. आ मुजब टीकामां छे. वली चोथा भांगावालाने सारु गाथा मूकी छे जे ए पूजनीक छे तेथी जणाय छे जे ए गछनी खोटी रीत उपरथी चित्त उतरेलुं जणाय छे. तत्व केवलीगम्य.

६० प्रश्नः—आ कालमां देवता आवे के नहि? नहि आववानां कारण परदेशी राजाना विवादमां आगल कह्यां छे वास्ते नहि ज आवे के केम?

उत्तरः—चार कारणे देवता आवे. ए अधिकार ठाणांग सूत्रमां चोथे ठाणे छापेली प्रतमां पाना २०६ मे पहेली पुंठीथी संबंध चाल्यो छे. चार स्थानके हमणांनो उपन्यो देवता देवलोकमां रह्यो वांछे, ते मनुष्य लोकमां आववाने समर्थ थाय ते कहे छे.

तुरतनो उपन्यो देवता देवलोकमां दिव्य काम भोगववाने विषे मूर्छित न थयो. अनित्य जाणी यावत् अत्यंत आसक्त मन नथी तेने एवुं मनमां आवे जे म्हारे मनुष्यभव संबंधी आचार्य प्रतिबोधक, अथवा उपाध्याय सूत्रदाता, प्रवर्त्तक जे साधु जनने आचारमां प्रवर्त्तावे, अथवा स्थविर अथवा गणी गछना स्वामी, गणधर गछना धरनार अथवा गणावछेदक गछनी सार करे ते जेना प्रभावथी आ

प्रत्यक्ष देवसपत्ति देवतानु शरीर तथा कांति पामी जन्मातरमा उ पार्जि ते भोग सन्मुख आवी ते माटे हु जउं. ते भगवानने वाडु यावत् तेनी सेवा करु ए प्रथम कारण

२ हमणा तुरत उपन्यो देवलोकने विषे देवता यावत् मूर्छि त विषयमां अत्यत आसक्त नथी तेने मनमा एवु आवे जे मनुष्यना भवमा ज्ञानी श्रुतज्ञानादिक सहित छे अथवा म्होटा तपस्वी छे अ थवा अति दुष्कर करणीना करनार छे, परिसहादि सहनार छे ते माटे हु जउं. ते भगवंत ज्ञानी अथवा तपस्वी अथवा दुष्कर करणी ना करनार छे तेने वाडु यावत् तेनी सेवाभक्ति करु ए आव वानुं बीजु कारण

३ हमणा तुरत देवलोकमा उपन्यो देवता विषय सुखने विषे अत्यंत आसक्त नथी ते देवताने मनमा एवुं आवे जे म्हारे मनुष्य भव संबंधी माता पिता यावत् भार्या भाई बहेन पुत्र पुत्री छे. ते मा टे हु जउ, तेनी पासे जइने प्रगट थउ ते सर्व देखे. म्हारी दिव्य देव तानी विमानादिकनी सपत्ति रत्न प्रमुखनी दिव्य देवतानी काति शरीरनी जे पामी छे, भोगावस्थाये सन्मुख थइ छे, ए आववानुं त्रीजु कारण

४ वली नवो उपन्यो देवता तेना मनमा एवु आवे जे म्हारे मनुष्यभव सबधि मित्र स्नेही अथवा सहचारी अथवा सगतिक जे नाथी घणो परिचय छे, ते सघाथे मनुष्यना भवमा हता तेवारे माहो माहे एवो सकेत कीधो हतो, या देवतामा सकेत कीधो हतो जे दे वता माहेथी प्रथम च्यवी मनुष्यमा जाय त्यारे तेने प्रतिबोधवो ए कारणथी आवे

आ मुजब ठाणागजीमा अधिकार छे, वास्ते देवता न आवे ए म ए एकात समजवु नहि. वली वीरस्वामीना निर्वाण थया पछी घणा आचार्य महाराजनी सेवामा देवता आव्या छे देवतानी सहा

तो ए वात पण सिद्ध थइ. त्यार बाद जिनभद्रगणी क्षमाश्रमणजी महाराज थया. तेमणे भाष्य रच्युं. तथा चूर्णी आद्याचार्यें रची. ते मांथी केटलीएक टीका हरिभद्रसूरि महाराजे रची. तथा बीजा आचार्यनी रचेली पण पोते प्रमाण करता हता, ते हरिभद्रसूरि महाराजने शासनदेवताए १४४४ ग्रंथ करवाने कह्या. हवे विचारो जे पांच अंगमां विरुद्ध होत तो हरिभद्रसूरि महाराजनी श्रद्धा पण विरुद्ध ठरे. तो शासनदेवता केम कहे? पण शासनदेवे शुद्ध पुरुष जाणी, हरिभद्रसूरि महाराजनुं मान्य करेलुं साचुं जाण्युं तो १४४४ ग्रंथ करवाने कह्युं. तो ए पांचे अंग शासनदेवताए योग्य जाण्यां. माटे एमां कंइ पण विषमवाद गणवो नहि, ने गणे ते भगवाननी आज्ञानो लोपनार ठरे. वली अभयदेवसूरि महाराजे टीकाउ करी तो तेमने पण शासनदेवताए आवीने टीका करवानुं कह्युं छे. एवी रीते घणा प्रकारनी ए पांचे अंगने छाप छे. वली बीजी रीते विचारो के सूत्र तो सूचकमात्र छे ने सर्वे खुलासो तो पांचे अंगथी थाय छे. जे लोक नथी मानता ते पण खानगी तो टीकाउ विगेरे जुए छे त्यारे ज अर्थ मले छे. माटे पांच अंग प्रमाण करवाथी यथार्थ बोध थाय छे.

६१ प्रश्नः—भगणसाठमा प्रश्नमां कह्युं जे दश पूर्वधरनां वचन प्रमाण करवां शास्त्रमां कह्युं छे, ने देवर्धिगणी क्षमाश्रमण महाराजने तो दश पूर्व नथी त्यारे ते शी रीते प्रमाण करवुं?

उत्तरः—देवर्धिगणी क्षमाश्रमणजीए कंइ नवी रचना करी नथी, पोताने गणधर महाराजनी पाट परंपरामां जे पुरुष चाल्या आव्या तेमनी पासे पोते धारणा करी हती ते मुजब लख्यां, एटले एमां कंइ पूर्व भणवानी शंका करवानुं कारण नथी.

६२ प्रश्नः—बाह्य अथवा आभ्यंतर तपश्चर्या करवाथी निर्जरा थाय के पुण्य बंधाय?

उत्तर.—जे पुरुष स्वसत्ता परसत्तानु ज्ञान पाम्या छे ते पुरुष शरीरने जड करी जाणे छे वली जाणे छे जे जे कर्म उदीरणा करी पण उदय थाय छे ने समभावथी भोगवता नवा कर्म बधातां नथी. पूर्वना बांधेलां छे ते पण एक कर्मनी साथे बीजा शिथील कर्म रह्यां छे, त्यारे समभाव आववाथी शिथील कर्म तो प्रदेशथी भोगवइ जाय छे, त्यारे जे पुरुष कर्म खपाववा उदीरणा करे तेने तो अवश्य समभाव ज होय माटे ते प्रदेश उदयना कर्मनो निर्जरा थाय छे बीजा कर्म जे निकाचित होय तो ते पण शिथील थाय मात्र एक उत्कृष्ट स्थानवर्त्ति निकाचित्त कर्म छे ते भोगव्या विना छूटता नथी ने मध्यम स्थानवर्त्ति तो ज्ञान सहित तपथी नाश थाय छे ए अधिकार विशेषावश्यकमां छे तप करता अशाता पण थाय तो तेनी पण निर्जरा थाय छे. वली शुभयोग रह्या छे तेथी पुण्य पण बधाय, परन्तु पुद्गलिक सुखनी इच्छा नथी तेथी ते पुण्य पण मुक्तिने सहाय्यकारी थाय, पण मुक्तिने रोकनार नथी माटे तपश्चर्या करवाथी मुख्य पणे निर्जरा थाय छे तेथी निर्जराना बार भेद तपश्चर्या ज कह्यो छे. वली तीर्थंकर महाराज तथा बीजा मुनि महाराजो पण घणी तपश्चर्या करी कर्म खपावी तद्भव मुक्ति गया छे वास्ते जो तपश्चर्याथी पुण्यबध थइ रोकत तो ए पुरुषोने पण रोकत ते रोक्या नथी, तेथी पण समजाय छे के निर्जरा ज मुख्यपणे थाय छे

६४ प्रश्न.—आत्मतत्त्वनुं ज्ञान न होय तेने तपश्चर्या करता शु लाभ थाय? तथा चारित्रथी शु लाभ?

उत्तर.—आत्मज्ञान नथी होतु पण आत्मज्ञानी पुरुषनी निश्राए रही वर्त्ते छे, ते पुरुष पण कर्म खपावी शके छे. जेम के मासतुस मुनिने एक पद पण मोढे चढतुं नहोतु, पण गुरुनी आज्ञामां रही एक पदनो अभ्यास जारी राख्यो तो केवलज्ञान पाम्या. कारण जे गुरु महाराज निश्चय व्यवहार, उत्सर्ग अपवाद, द्रव्य भाव ए सर्वे

ना जाण छे माटे शिष्यने थोडो बोध होय तो पण मुख्य मुख्य बा बत गुरु समजावी दे. एटले तेना आत्मानुं काम सहज थइ जाय छे. बीजा माणस साथे वादविवाद करी न शके, पण पोताना आत्मानुं काम करी शके छे. माटे एवा पुरुषनो तप संयम सफल छे. गीतार्थ अने गीतार्थनी निश्राए बे प्रकारनो मार्ग ज कह्यो छे.

६५ प्रश्नः—गीतार्थनी निश्रा नथी, ने स्वछंदपणे करे तेने कंइ लाभ थाय के नहि?

उत्तरः—भगवतीजीनी छापेली प्रतमां पाना ६०७ मे चौभंगी छे. तेमां कह्युं छे जे, जे श्रुते करी रहित अज्ञानी बालतपस्वी गीतार्थ अनिश्रित देश आराधक कह्यो छे. वली ज्ञाताजीमां छापेली प्रतमां पाना ३४६ मे मेघकुमारनो अधिकार छे. मेघकुमारे पाछला हाथीना भवमां ससलानी दया करी तेथी ते ठेकाणे कह्युं छे जे संसारनो छेडो आण्यो. विपाकसूत्रमां सुख विपाकमां पाना २६२ थी बाहु तथा सुबाहु कुमारनो पाछला भवनो अधिकार छे. तेमणे मुनिने प्रतिलाभ्या ते वखत कंइ समकित हतुं नहि. तेम छतां त्यां कह्युं छे के संसार परित कर्यो एटले छेडो आण्यो. माटे गीतार्थनी अनिश्राये मोक्षनी कामनाए धर्मकरणी करे छे ते पण सफल थाय छे. परंपराए लाभ मले छे, पण पोताना अहंकारने लीधे गीतार्थनी निश्रा छोडे छे ने मननां उन्माद करे छे जे गुरु शुं करवाना छे? गुरु जे करवानुं कहेशे ते तो करुं छुं. एवा अभिप्रायथी करनारने तो लाभ थाय एम संभवतुं नथी. गुरुनी जोगवइ नथी मलती तो पण चित्तनी भावना वर्त्ते छे के, क्यारे मने गुरुनो योग मलशे? वली मलेथी तेमनी आज्ञा प्रमाणे वर्त्तीश. एवा जीवने लाभ थाय छे. ते शिवायना अहंकारी प्रमुखने लाभ तो न थाय पण नुकशान थाय.

६६ प्रश्नः—आलोक उपर लोकनी वांछा रही छे ने तप प्रमुख करे तेने लाभ शी रीते थाय? वली उपदेशमालामां गाथा ३२५ मीमां

कह्युं छे जे अज्ञानी तप करे ते निष्फल थाय वास्ते केम?

उत्तर.—मुख्य वृत्तिए तो आलोक परलोकनी वाछाए तपश्चर्या विगेरे करवाथी ससार वधारे, पण प्रथम तो आ लोकनी वाछाए करे पण संगत उत्तम पुरुषनी होय तो तेथी कोइने लाभ पण थाय छे जेम के सप्रति राजाना जीवे पाछले भवे आजीविकाने सारु संयम लीधु हतु तो पण ते काल करीने राजा थयो. त्या पण आर्यसुहस्ति सूरी महाराजने जोइने जातिस्मरण ज्ञान थयुं ने समकित पाम्या. ए आदि घणा गुण थया ए अधिकार परिशिष्ट पर्वणिमा पाने २७४ मे छपेली चोपडीमा छे माटे एकांत ए पण नियम नथी पण पोताने तो जेम बने तेम आ लोकनी वाछा, परलोकनी वाछा घटे ए ज उद्यम करवो पण केटलाएक जीव लालचे करता होय तेनो तपश्चर्यादिकनो उद्यम छोडाववो नहि तेने उपदेश दइ आलोक परलोकनी वाछा छोडाववी जेम के उपाश्रे पतासा श्रीफलनी प्रभावना थाय छे हवे ते लेवा आव्यो पण वहेंचवानी वार छे ने धर्म श्रवण कर्यो, ते सारो लाग्यो ने रुचि थइ तो पछी आत्मानुं हित पण थाय. वास्ते धर्मकरणी करता कोइने उवेखवा नहि, ने बनी शके तो जे पर भावनी वाछना छे ते छोडाववी ए सारु हरिभद्रसूरि महाराज अष्टकजीमा ७ मा अष्टकमा म्हारा पासे प्रत छे तेने पाने ४१ मे लख्या छे जे आलोक परलोकनी वाछनाए तप करे छे, पण अरिहतना भक्तिफलथी मने मलशे एवी भावना छे तेमां अरिहंत उपर राग छे, ते परपराए जोडनार छे एवी रीते लख्या छे. वली पचाशकजीमा पण ए ज रीते पाने १७४ मे तपनो अधिकार छे तेमा पण ए वात परपराए लाभकारी दर्शावी छे. वली नदीजीनी टीकामा छपेली प्रतमा पाने २४१ मे सउथी थोडा गृहस्थलिगे सिद्ध तथा अन्यलिगे असख्यातगुणा सिद्ध थाय तेथी साधुलिंगे जैनना ते असख्यातगुणा सिद्ध थाय. वली सिद्धपंचाशिकामा एक समये गृह

स्थलिंगे चार सिद्धि वरवाना कह्या छे. ने अन्य तापस लिंग दश सिद्धि वरवाना कह्या छे. हवे विचारो जे गृहस्थलिंगमां श्रावक सम्यक्दृष्टि सर्व आव्या ते छतां चार सिद्धि वरे, ने तापसादिकने कंइ समकित मूलथी नथी ते छतां दश वरे तेनुं कारण एटलुं ज छे जे सम्यक्दृष्टि श्रावके आत्मानुं स्वरूप तथा पर स्वरूप जाण्युं छे तथा संसार अस्थिर जाण्यो छे पण पूर्वकर्मना योगे संसारमांथी नीकली शकतो नथी. तेथी वधारे विशुद्ध थतो नथी तेथी थोडा सिद्धिने पामे छे. तापस प्रमुखे अज्ञानपणे पण वैराग्य आव्याथी संसार छोड्यो छे, पण यथार्थ बोध थयो नथी तेथी अन्यदर्शनमां पडी रह्या छे, पण भवितव्यताने बले सहजे खोटा दर्शननो मार्ग जोवाथी ते खोटो मालम पड्यो. ने जे वस्तु सर्वज्ञे जेम बतावी छे तेवी मनमां साची लागी तेथी खोटी वस्तु उपरथी चित्त खशी गयुं. साचा पदार्थ जे नवतत्त्व ते जेम छे तेम उपयोगमां आव्या. देवनुं स्वरूप उपयोगमां आव्युं ते प्रमाणे ध्यानादिकमां कुशल थया. इत्यथी संसार खोटो जाणी छोड्यो हतो ते हवे भावथी खोटो समजायो. पोताना आत्मिक सहज भावमां रहेवुं ते ज प्रिय थयुं. एवी रीते ध्यान करवुं सुगम पड्युं तेथी गृहस्थ करतां अन्यलिंगे सिद्ध वधारे थाय. तापसोए अज्ञानपणे जो संसार छोड्यो न होय तो गृहस्थनी पेठे तेमने पण मुश्केल पडत. ए उपरथी विचारवानुं छे जे अन्यलिंगे पण त्यागथी गुण थाय छे, तो जैननी तपश्चर्यानो अभ्यास छे ते अनुक्रमे केम गुणने न जोडे ? माटे धर्मनो अभिलाष छे, ते गुणदायक छे; पण केटलाएक एवी क्रिया करी अहंकार करे जे आपणे तो नरावर ज करीए छीए, बहु भणीने शुं काम छे? आपणे थोडा ज्ञानथी बस छे. वली कोइ समजावे छे जे ज्ञानाभ्यासनो उद्यम करवा कहे छे छतां पण ज्ञानाभ्यास करता नथी. प्रभुनी आज्ञा आराधवानी बुद्धि नथी. जे जे वस्तुनो बोध नथी ते मेलववानी इच्छा नथी

केवल लोकरंजनने अर्थे ज करे ले तेने तो उपदेशमालामा कह्यु ले, तेम ज तप निष्फल थाय. आ लोकनी वांछावाला माये देवलोकादिक मळ्याथी देवताना सुखनो अभिलाप ले तेमा लुब्ध थइ जाय एटले धर्म करवो दुर्लभ पडे वास्ते जेम वने तेम वांछा तो घटाडवी पण त्यागभावथी विमुख करवा नहि. निकट साधन तो प्रभु आज्ञाए वर्त्तवुं ते ज्ञान सहित करवु कदापि नथी वनतु तो ज्ञान सहित, आज्ञा सहित करवानो अभिलाप राखवो. ए ज उत्तम पुरुषनुं काम ले जैननी जे जे क्रिया ले तेनो अभ्यास करवाथी शुद्ध थाय ले ते सारु पंचाशकमा पाने ७ मे सामायिक विषे तेना अतिचारमां पण एम ज कह्यु ले जे मन अस्थिर ले, ते अभ्यास करवाथी स्थिर थाय ले माटे रूडो अभ्यास करवो, ने आज्ञा आराधवा लक्ष राखवो. जे जे प्रभु आज्ञाथी वहार थाय ले, ते सारु भावना राखवी, जे प्रभुनी आज्ञा प्रमाणे क्यारे करीश ? एवा भाववालाने सुधारो थवो निकट ले.

६४ प्रश्न.—यात्रा करवा तीर्थोए जवं तेमा शुं लाभ ले ? प्रभु तो रहेता होय त्यां पण होय अने ज्या जइए त्या तो शु विशेष ?

उत्तर —यात्रा जवानो लाभ समकित निर्मल थाय ले एम आवश्यकनिर्युक्तिमा भद्रबाहुस्वामी चौद पूर्वधरे कह्यु ले. ते प्रत हाजर नथी तेथी पानुं लख्युं नथी. वली उपदेशमालामां धर्मदासगणि महाराजे गाथा २३६ मां कह्यु ले जे श्रावक भगवानना पांचे कल्याणके यात्रा करवा जाय हवे जवाथी फायदो थाय ते समजो के घर आगल वेपारनी, संसारनी, कुटुंबनी अनेक पीडा उपाधि होय तेना विकल्पथी धर्मसाधन बराबर थाय नहि ने ते विकल्पो घर मांथी वहार निकळ्या के टली जाय ले ? सोबतमा धर्मिष्टभाइउ होय तो तेनी सोबते पण पोतानी बुद्धि शुद्ध थाय तथा शास्त्रनु ज्ञान थाय वली रस्तामा गामो आवे त्या पण केटलाएक उत्तम मुनि

महाराज तथा श्रावकनो योग मले. तेमनी पासेथी नवुं ज्ञान मले. वली तीर्थे जइए त्यां पण एवा उत्तम पुरुषनो योग बने. तेमनी पासे रहेवाथी ज्ञाननो बोध थाय तथा वैराग्य थाय ए लाभ थाय. इहां कोइ कहेशे जे एवा पुरुष पासे जइए? ते विषे जाणवुं जे त्यां तो एक ज गुणी पुरुष मले ने तीर्थे तो घणा गुणी पुरुषो मले. वास्ते वधारे लाभ थाय. तथा तीर्थे तीर्थंकर महाराजो तथा गणधर महाराजो तथा मुनि महाराजो ज्यां ज्यां निर्वाण पद पाम्या छे, ते जग्या जोइए के ते पुरुषो याद आवे, ने तेमना गुणनुं वर्णन थाय; तेथी बुद्धि शुद्ध थाय. वली ते पुरुषो जेवी रीते गुण पाम्या, ते रस्तो पकडवानी बुद्धि थाय, ने संसारथी उदासीनता थाय. ने आत्मतत्व खोलवानी बुद्धि थाय. परभाव रमण दूर थाय. पोताना आत्मानो गुण प्रगट करवानो उद्यम थाय. जेवी जेवी विशुद्धि थाय तेवो तेवो उद्यम करे, अतिशय विशुद्धिवाला डुंगरमां गुफाउ छे त्यां एकांते बेसी पोताना आत्मानी जडनी वहेंचण करे. भेदज्ञान करे. धर्मध्यान शुक्लध्यानादिक ध्याय, ने म्होटो लाभ उपार्जे. बीजुं पण बुद्धि शुद्ध थवानुं कारण छे जे उत्तम पुरुषना शरीरमां जे पुद्गल मल्या छे ते घणा उत्तम मल्या छे. जेम के क्षपकश्रेणि मांडवी होय तो वज्रऋषभनाराच संघयण जोइए. ए संघयण विना उत्तम ध्यान करी शके नहि. त्यारे पुद्गलनी पण सहाय्य जोइए छे. तथा उत्तम पुरुष जेनी मुक्ति थवानी छे, एवा पुरुषना शरीरमां जे ज्ञान ध्यानमां वृद्धि थाय, एवा पुद्गल मल्या छे ते पुरुष तीर्थस्थानमां निर्वाण पाम्या छे तेथी त्यां ते पुद्गल विखर्या छे तेथी त्यां सारा पुद्गलनो भाग घणो छे. त्यार पछी वली घणो काल थइ गयो छे, तो पण वधा पुद्गल कंइ जता रहेता नथी. तेथी तीर्थस्थान उपर भाग्यशाली जीवने सार पुद्गलनो स्पर्श थाय छे, तो तेनी बुद्धि शुद्ध थाय छे तेमां जे पुरुषने वधारे सारा पुद्गलनी स्पर्शना थाय छे, तो वधारे बुद्धि

शुद्ध थाय छे कोइक भाग्यहीनने सारानी स्पर्शना ज नथी थती, ने नवला स्पर्शे छे तो तेना कर्मनी गति छे पण मुख्यपणु सारा पुद्गलनुं छे तेथी अनुक्रमे वधारे लाभ थवानु कारण ज यात्रा छे पोताना गाममा जिनबिंब होय पण आ कारणो बधा नहि मले, माटे शास्त्रकारे यात्रा जवानो लाभ दर्शाव्यो छे माटे यात्रा जइ आवा साधनो करवा तेथी म्होटो लाभ थाय

६७ प्रश्न.—सामायिक, पौषध, पडिक्कमणामा आभूषण राखे के नहि ?

उत्तर —पचाशकजीमा सामायिक व्रतनो अधिकार पाने १७ मे छे त्या आभूषण उतारवा कह्या तेम पौषधनो अधिकार पाने १९–२० मे छे त्या पण आभूषण उतारवा कह्या छे वली भगवतीजीमा पाना छापेल प्रतमा ९४७ मे शखजीनो अधिकार छे, त्या पण आभूषण उतारी पौषध लीधा छे वली बीजी रीते पण समजवानु छे के, सामायिक सयुक्त जे पौषध करे छे, तेमा आहारनो पौषध देशथी तथा सर्वथी छे ने शरीरसत्कारादिक पौषध सर्वथा करवानो कह्यो छे एटले आभूषण केम करीने राखे ? वली तत्वार्थमा पण पाने २४३ मे आभूषण पहेरी सामायिक पौषध करवो योग्य नथी स्त्रीउ जे स्वामीनो शृगार पहेरे छे, जे कोइ पण वखत उतारती नथी, ते शिवायना राखे नहि एम सभव थाय छे

६९ प्रश्न —कोइक मुनि सयमथी चूक्या छे ते प्रवृत्ति करी शकता नथी, पण शुद्ध प्ररूपणा करे छे, तो तेमनी पासे धर्म साभलवो के नहि ?

उत्तर —शुद्ध प्ररूपक गुण उपदेशमालामा बहु वखाण्यो छे एवा पुरुषने शास्त्रमा सवेगपक्षी कह्या छे शुद्ध प्ररूपकपणु आववु दुर्लभ छे ने जेने ते गुण होय तो तेमनी पासे साभलवु तेनो विनय पण करवो केटलाएक कहे छे जे जेवा तेवा पासे जइये पण तेने वं

दना करीये नहि. ए कहेवुं योग्य नथी. कारण जे जेनी पासे सात्र लेवुं छे ने ज्ञान लेवुं छे, तो अवश्य तेने वंदन करवुं जोइए. ने वंदन करवा योग्य नहि तो सांभलवुं पण योग्य नथी. पण संवेगपक्षीनी मुख्य परीक्षा एटली ज छे के बीजा त्यागी पुरुष छे, रूडी रीते संयम पाले छे ते पुरुषनी निंदा नहि करे, ने उलटा तेमनुं बहुमान करशे. तेमनी सेवा भक्ति करशे. तेमनी सेवा भक्तिनी प्रेरणा करशे, कारण जे पोताथी संयम पलतुं नथी, पण पोतानामां समकित गुण रह्यो छे, तेथी ते पोताना दूषणनी निंदा करशे. ने पोताथी अधिक संयम पाले छे तेनुं अवश्य बहुमान करशे. एवा गुणवंतनो स्वभाविक धर्म छे. ने एवा पुरुष छे ते श्रावकने सेववा योग्य छे. हाल कालमा बकुशकुशिल संयम पण छे माटे अल्प दूषण जोइ मुनिपणुं निषेधवाथी म्होटुं दूषण प्राप्त थाय. माटे शुद्ध प्ररूपक उपर बहु लक्ष राखवो. गुणीनी निंदा थाय तो फरी गुणीनो योग मलवो दुर्लभ थाय. निर्गुणीनी साथे राग थाय तो गुणी उपर द्वेष थाय, तो फरी धर्म मलवो दुर्लभ थाय. वास्ते पोताना आत्मानी संभाल राखी शुद्ध प्ररूपक ज छे तो ते जरूर सेववा योग्य छे.

७० प्रश्नः—साधुजी महाराज पासे दीक्षा लेवा आवे तो तेना माता पितानी आज्ञा लइ दीक्षा आपे के केम ?

उत्तरः—माता पितानी आज्ञाथी दीक्षा लेवानी मर्यादा छे, पण ते मर्यादा अष्टकजीमां हरिभद्रसूरि महाराजे दर्शावी छे. तेनो सार नीचे मुजब छे—दीक्षा लेनार पोताना माता पिताने समजावीने आज्ञा मागे, ने माता पिता आज्ञा आपे तो ते उत्तम छे; पण मातादिक आज्ञा न आपे तो पोते साधुनो वेष पहेरी घरमां रहे ने आज्ञा मागे. एम केटलाएक दिवस घरमां रहे. तो पण आज्ञा न आपे त्यार पछी घरमांथी चाली नीकले. गुरु पासे जइ संयम ले. ए विषे त्यां एवो पण तर्क कर्यो छे जे एवी रीते चाल्यो जाय

त्यारे पाछल माता पिता दुःखी थाय तेनो दोष दीक्षा लेनारने ला गे. ए तर्कनो जवाब एवो आप्यो छे जे कोइना माता पिता रोगी छे ने साथे पुत्र पण छे ने कंइ गाम जता होय एवामां घणी मादगी थइ जवाथी पुत्र औषध लेवा जाय ने कदापि माता पितादिकमांथी कोइनु मरण थाय तो तेनो दोष पुत्रने लागतो नथी तेम माता पिताने समजाव्या छता आज्ञा आपता नथी, तो ते दीक्षा लेनारने दोष नथी. पुत्र जेम औषध लेवा गयो ने पिता मरण पाम्या तो दोष नथी. तेम ए पुत्र जाणे छे के दीक्षा लइ ज्ञान जणीने आवी ने माता पिताने समजावीश एवी भावनाथी जाय छे तेने दोष नथी एवी रीतनो अधिकार अष्टकजीमां पाने ९२ मे पचीसमा अष्टकजीमां छे तथा पंचवस्तुमा पण दीक्षानो अधिकार घणो चाल्यो छे त्यां घणा तर्क कर्या छे, त्या पण एम ज केहेवु छे एक प्रश्न एवुं छे जे माता पिता वृद्ध छे ने पुत्र दीक्षा ले तो एना दयाना प्रणाम शी रीते रह्या ? ते विषे त्यां जवाब आप्यो छे के दीक्षा लेनारने जगत्मा जेटला जीवछे ते बधा साथे अनंतोकाल गयो तेथी माता पितानो सबध बन्यो छे त्यारे एक माता पितानी दया पाले के भवोभवना माता पितानी दया पाले ? एना चित्तमा तो चौदराजलोकना जीवनी दया छे तेमा माता पितानी पण दया करवा तैयार छे, पण एना कह्या प्रमाणे माता पिता करता नथी एटले दया शी रीते पाले ? बाकी एना भाव तो दयाना ज छे. ए रीते केटलाएक प्रश्नो चाल्या छे ते पहेला भागमा ज पंचवस्तुमां छे हाल प्रत हाजर नथी तेथी पानु लख्यु नथी आ अधिकार जोता गुरुने माता पिता विगेर दीक्षा लेनारने रजा आपे त्यारे ज दीक्षा आपे एम सभवतु नथी पण दीक्षा लेनारनी परीक्षा तो करे ते सारु पंचाशकजीमा पाने ३३ मे दीक्षा लेनार समवसरणनी रचना करे त्या पहेली जग्या शुद्ध करवा काजो ले. पछी गधोदकथी छंटकाव करे पछी समवसरणमा

प्रभु पधरावे. तथा पर्षदानी पण समवसरणमां रचना करे. पछी दीक्षा लेनारनी आंखे पाटो बांधी हाथमां फूल आपे ते त्रण वखते समवसरणमां नांखे. तेमांथी एक फेरो पण पडे तो दीक्षा आपे, ने त्रणे वखत बहार पडे तो दीक्षा न आपे. ए अधिकार पंचाश कजीमा पाने ३४ मे छे. तथा पाने ११७ मे बीजो अधिकार छे. तेमां दीक्षा लेनार श्रावकनी पडिमा वहन करे. कारण के पडिमा वहन करी होय तेने दीक्षा पालवी कंइ मुश्केल पडे नहि. वली तेमां काल विलंब थाय ते सारु गुरुनी नजरमां आवे तो छ महिना सोधे फेरवे. पछी योग्य लागे तो दीक्षा आपे. वली जीव विशेष योग्य होय तो तुरत शिष्यने दीक्षा आपे एवी पण रीत छे. वास्ते दीक्षा आपवानुं काम गुरुनी आधीनतामां छे. गुरु महाराज जेम योग्य लागे एम करी ले. पण श्रावक वगर विचारथी दीक्षा आपनारनी निंदा करे तो ते तेथी महा दूषण उपार्जन करे. गुरुनी निंदानुं महा दूषण छे. गुरुनी भक्ति करतां सहज गुरुना शरीरनी मलीनता ला गवाथी अंग रहित जीव थया छे. ए अधिकार वासुपूज्यस्वामीना च रित्रमां छे, माटे जेम बने तेम गुरु महाराजनो अवर्णवाद बोलवो नहि. गुरु लाभालाभ जोइ काम करी ले, ते आपणा समजवामां आवे नहि.

४१ प्रश्नः—श्रावक प्रतिक्रमण करे छे, ते दरेक वस्तुना हेतु शुं छे?

उत्तरः—प्रतिक्रमण हेतुगर्भित ग्रंथ जयचंद्रसूरिजी कृत छे, ते ना आधारे तथा क्षमाकल्याण मुनिए हेतु दर्शाव्या छे तेने आधा रे लखुं छुं.

गुरु महाराज होय तो गुरु समीपे प्रतिक्रमण करवुं, ने ते न होय तो स्थापनाचार्य पासे करवुं. ते स्थापना दश प्रकारे कही छे तेमांथी जेनो योग बने ते स्थापवी. ते स्थापवाने प्रथम नवकार मंत्र भणवो. कारण जे नवकार छे ते मंगलिक छे. सर्व मंगलमां मु

रुप मंगल कह्युं छे. वास्ते नवकार मंत्र जणवो पछी पंचिंदिय ज
णवी. तेनुं कारण जे पचिंदियमा आचार्य महाराजना गुणनुं वर्णन
छे तेवा आचार्यने स्थाप्या छे, ए हेतुए जणवी. पछी इरियावहि पडि
क्कमवी तेनु कारण जे हरेक धर्मकरणी शुद्ध थइने करवी. ते इरिया
वहीमां पापनु आलोववुं थाय तेथी शुद्ध थाय वली जे पाप आलो
वता न शुद्ध थाय ते काउस्सग्गे शुद्ध थाय ते सारु काउस्सग्ग करवो छे,
पण ते काउस्सग्गना आगार राखवा जोइये. ते सारु तस्सउत्तरी अन्नत्थ
उससीएणं जणवु पछी एक लोगसनो काउस्सग्ग करवो तेनुं
कारण जे एक लोगसमा चंदेसुनिम्मलयरा सुधी पच्चीस श्वासोश्वास
थाय छे ते गणी शकाय नहि. तेथी लोगस गणवाथी प्रजुनुं ध्यान
थाय ने काल पण पूरो थाय. काउस्सग पारी पूरो लोगस कहेवो. ते
नुं कारण जे सामायिक लेवुं तेमां पहेली देवनी वंदना करवी जोइ
ए, ते लोगसमा थइ जाय पछी मुहपत्ति पडिलेहवानो आदेश गुरु
पासे मागे पछी मुहपत्ति पडिलेहवे. तेनु कारण जे गुरुने वंदन करता
पांचे अंग एकठा थाय, तेमा कोइ जीव होय तेनी विराधना थाय माटे
मुहपत्ति पडिलेहवाथी ते जीव होय तो दूर थाय. ते सारु मुहपत्ति पडि
लेहवे. पछी सामायिक संदिसाहु ? एटले सामायिकनो आदेश आपो. प
छी गुरु आदेश आपे. पछी वीजी वखत गुरु महाराजने कहे जे सामा
यिक ठाउं ? गुरु आदेश आपे. पछी मंगल अर्थे नवकार जणीने इच्छका
री जगवान् पसाय करी सामायिक दंडक उच्चारवोजी पछी गुरु उच्चरा
वे गुरु पासे व्रतनो उच्चार करवो तेथी गुरुनो विनय थाय छे पछी
गुरु न होय तो श्रावकमा वडेरा होय ते करेमिजंतेनो पाठ उच्चरावे.
हवे सामायिक लेवानी तथा प्रतिक्रमण करवानी रीत जुदी जुदा छे.
वेगळे वेगळ प्रतिक्रमण करवानुं प्रायश्चित्त एक आंबीलनुं श्राद्धजितकल्प
मा कह्यु छे वास्ते उती शक्तिवालाने वेगळ वेगळ करवु ए योग्य नथी. स
वारनुं पण प्रतिक्रमण करवानी रीत जुदा जुदा छे पडिक्कमणा हेतुग

ज्ञित जोशो तो जणाशे. सामायिक लीधा पछी खमासमण देइ बेसणे
संदिसाहु? एटले बेसुं? त्यारे गुरु आदेश आपे छे. पाछो फरी खमासम
ण देइ, बेसणे ठाउं? कहे छे एटले बेसुं छुं. एथी पण जणाय छे के बे
ठां बेठां सामायिक लेवानी आज्ञा होय त्यारे आ आदेश
जरूर नथी, पण ऊजो छे तेथी बेसवानी आज्ञा मागे छे. हवे बेसीने
सज्झाय ध्यान करवुं. ते सारु सज्झाय संदिसाहु एटले सज्झाय करुं? गु
रु कहे छे जे कर. त्यारे पाछो विशेष विनय जणाववा कहे छे जे करुं
छुं. त्यारे गुरु कहे जे कर. त्यार बाद त्रण नवकार गणवा. तेनुं कार
ण एटलुं ज छे जे दरेक काम मंगलिक करीने करवुं, ते मंगल क
रवाने त्रण नवकार गणे. पछी सज्झाय ध्यान करे. हवे जेने पडिक्क
मणुं करवुं होय तो ते पडिक्कमणामां छठो पच्चरकाणनो आवश्यक
छेल्लो आवे ते वखते पच्चरकाणनो काल होय नहि ते सारु मुहपत्तिनो
आदेश मागी मुहपत्ति पडिलेहे एटले शरीरनी शुद्धि थाय. ए मुहप
त्ति पलेवती वखते खमासमणुं देइ, आदेश मागी मुहपत्ति पडिले
वी. एवी रीते सेनप्रश्नमां कह्युं छे. पछी द्वादश वंदन करे. केम के
पच्चरकाण गुरु पासे करवुं छे. त्यारे तेमनो विनय करवो जोइए. ते
विनय करी गुरु पासे पच्चरकाण करे. पछे चार थुइए देववंदन करे,
कारण जे हरकोइ कार्यमां प्रथम देववंदन करवुं जोइए. देववंदनमां पहे
ली थुइ अरिहंतनी भक्तिनी कहे, बीजी थुइमां सर्व अरिहंतनी भ
क्ति थाय छे, त्रीजी थुइमां ज्ञाननी स्तुति थाय, चोथी थुइ समकित
दृष्टि देव शासननुं रखोपुं करे छे तेमने संभारवा सारु कहेवी छे. ए
वी रीते हेतु छे. नमुत्थुणं कही चार खमासमण देइ चार पुरुषने वं
दन करे छे. पहेलां भगवान् हुं ए भगवंत तथा कोइ ठेकाणे धर्माचा
र्य जेनाथी धर्म पाम्या छे, तेने पण भगवान् वंदनमां वंदन करवुं.
माटे भगवानने वांदती वखते भगवान् तथा धर्माचार्यने उपयोगमां
लेवा. आचार्य तथा उपाध्याय साधु ए चारेने वंदन करवुं. पछी इ

च्छकारी ज्ञगवान् पसाय करी समस्त श्रावकने वांडु ? श्रावकने वांद
वा सारु पडिक्रमणा हेतुगर्भितमा तथा धर्मसंग्रहमा तथा ज्ञानविम
लसूरिनी करेली पडिक्रमणानी विधिनी सज्झायमा पण ढे ते
सज्झायमालानी चोपडीमा पाने २०४ मे ढे वली प्रवृत्ति पण
केटलेएक ठेकाणे ढे. ए रीते वंदन करी रह्या पढी देवसि पडिक्रम
णे ठाउं ? एटले हवे देवसि प्रतिक्रमण शरु करुं छु दिवसना पापनु
सामान्यपणे मिछामिडुक्कडं देवा देवसिश्रडञ्चितिश्र कह्या पढी क
रेमिज्नंते कही एटले पहेलो श्रावश्यक शरु थयो ते पहेलो सामा
यिक श्रावश्यक ढे ते वारवार कहेवानी मतलब एटली ढे जे पडि
क्कमणु करवुं ढे ते समता परिणामे रहीने करवु ढे. वारवार करेमि
ज्नंते कहेवाथी समतानी वृद्धि थाय ढे पढी देवसि श्रश्यारोकन्न क
ही तस्सउत्तरी कही श्राठ गाथानो काउसग्ग करवो तेनुं कारण जे
श्रागल पाप श्रालोववुं ढे ते काउस्सग्गमा रही संज्ञारी काढवुं. ते
सारु काउसग्ग करवो ढे. पढी लोगस कहेवो ए बीजो श्रावश्यक
ढे, चोवीसत्था नामे एटले चोवीश प्रज्नुना गुणग्राम करवा ढे पढी
मुहपत्ति पडिलेहवी पढी गुरु श्रागल पाप श्रालोववुं ढे ते गुरुने वं
दन करवुं जोइए ते सारु द्वादशावर्त्त वंदन करवु ए त्रीजो श्रावश्यक.
पढी देवसी श्रालोववुं कहि, सामान्य रीते श्रालोववा रूप देवसि श्र
इश्रारोकन्न कहेवुं ते पढी गमणागमण श्रढार पापस्थानक श्रालो
वे पढी वंदित्तु कहेवामा मंगल श्रर्थे पहेलो नवकार ज्नणवो. सम
ज्नाव वधारवाने करेमिज्नंते कहेवो सामान्य श्रालोववा रूप देवसि
श्रइयारोकन्न कहेवो पढी विस्तारे पाप श्रालोववा वंदित्तु कहे, ते
चोथो श्रावश्यक. समता प्रणामथी स्थिरताए कहेवुं जे जे श्रतिचार
श्रावे तेमा दूषण लाग्युं होय तो तेनी निंदा करवी महा वैराग्यज्ना
व लावीने पापनुं श्रालोववु. ते वंदित्तु कही रह्या पढी जेम राजाने
श्ररज करी जाय, त्यारे सलाम करी जाय. तेम गुरु श्रागल पाप

आलोयवुं माटे वंदन करवुं जोइए तेथी वंदन करी अब्भुठीओ अभ्यं तर खमाववो. तेमां गुरुने खमाव्या पछी जे पाप आलोववाथी शुद्ध न थाय ते काउस्सग्गथी शुद्ध थाय. ते काउस्सग्ग करवो. ते गुरुने वांदीने करवो जोइए. ते सारु गुरुने वंदन करवुं. पछी खमाववा. आयरिय उवज्झाय कही समभावनी वृद्धि करवा, करेमि भंते कहि, जो मे देवसी अइयारोकओ कहेवो. पाप निंद्या पछी काउस्सग्ग ना आगाशादिक सारु तस्सउत्तरी कहिने चारित्राचारनी विशुद्धि सारु बे लोगस्सनो काउस्सग्ग करवो, ए पांचमो आवश्यक. ते काउस्सग्ग पारी प्रभु स्तवना करवा सारु एक लोगस्स प्रगट कहेवो. सव्वलोए कही समकितनी शुद्धिने अर्थे एक लोगस्सनो काउस्सग्ग करवो. तथा पुक्खरवरदी कही एक लोगसनो काउस्सग्ग ज्ञाननी विशुद्धि सारु करवो. इहां शंका थशे जे चारित्रनी शुद्धिनो बे लोगसनो केम ? ते सारु त्या कहेवुं छे जे चारित्राचारमां वधारे दूषण लागे तेथी बे लोगसनो काउसग्ग ज्ञानीए कह्यो छे. पछी सिद्धाणं बुद्धाणं कहि, श्रुतदेवता आराधवा एक नवकारनो काउस्सग्ग करवो. तेनुं कारण जे श्रुतज्ञानथी सर्व धर्म जणाय छे तथा वर्त्ताय छे; तो श्रुतदेवतानी सहाय्यताथी श्रुतधर्मनी वृद्धि थाय. मल्लवादिजीने कोइ गुरुनो योग नहि हतो पण श्रुतदेवतानुं आराधन कर्युं तेथी श्रुतदेवता प्रसन्न थया तो बोधनी साथे जय मेलव्यो. बौधलोकाने देश बहार काढ्या. वास्ते श्रुतदेवतानो काउस्सग्ग करी थोय कहेवी. पछी पाछे क्षेत्रदेवता आराधवा एक नवकारनो काउसग्ग करवो. तेनुं कारण जे जेना क्षेत्रमां रहेवुं ते क्षेत्रदेवता प्रतिकूल होय तो धर्म आराधनमां विघ्न थाय. वास्ते निर्विघ्नपणे धर्म आराधन करवा सारु एक काउसग्ग तथा थोय कहेवी. ए अधिकार आवश्यक सूत्रमां काउसग्ग निर्युक्तिमा कह्यो छे. वली भत्तपच्चरकाण पयन्नामां कह्युं छे जे मुनि संथारो करे ते वखते आखो संघ क्षेत्रदेवतानो काउसग्ग करे. कार

ण जे अनशन करनार मुनिने कोइ देवता उपसर्ग करे नहि तेम ज इहा पण ज्ञान दर्शन चारित्रे करी मोक्षमार्गना साधक पुरुषना उ रित्त हरवाने कहेवुं छे ते आवा मुनिनी भक्ति छे, वास्ते करवा योग्य छे. पछी मंगलार्थे नवकार भणी मुहपत्ति पडिलेहवी ने छठा आवश्य कमां पच्चक्काण करवु छे ते सारु गुरुने वंदन करवु. हवे अवसर थइ जवा सारु पच्चक्काण पहेलु कर्यु छे, एटले फरी करवुं नथी ए छ आवश्यक थइ रह्या तेनी प्रसन्नता थइ तेथी देवनी स्तुति रूप नमो स्तुवर्द्धमानाय, नमुत्थुणं स्तवन कहेवु. पछी १७० जिनने वां दवा रूप वरकनक कहेवा स्त्रीयोने पूर्वनु भणवानी मना छे तेथी स्त्रीउ ससारदावा कहे पछी भगवान प्रमुख वादे पछी अ ढीद्वीपना सर्व मुनिने नमस्कार करवा अढ्ढाइज्जेसु कहेवा पछी कइ दिवस सबधी पाप रह्यु होय ते सारु देवसि प्राय श्चित्तनो चार लोगसनो काउसग्ग करवो काउसग्ग करी लोगस क ही सज्झायनो आदेश लइ सज्झाय ध्यान करवु इहा सुधीना हेतु त्या दशाव्यो छे ते लख्या छे राइपडिक्कमणामा पहेलो कुसुमिण दुसु मिण उड्डावणियं राइय पायच्छित्तविसोहणत्थनो चार लोगसनो का उसग्ग करवो थाय छे. तेनो हेतु एवो छे जे स्वप्नना दोष निवारण करवाने वली जो निद्रामा, स्वप्नमां चोथाव्रतादिकमा दूषण लाग्यु होय तो १०८ श्वासोश्वासनो काउसग्ग करवो कह्यो छे माटे साग रवरगंभीरा सुधी लोगस गणवो पछी भरहेसरनी सज्झाय कहेवा मा आवे छे, ते उत्तम पुरुषनां नाम स्मरण करवा माटे छे तथा काउसग्ग एक लोगस्सनो चारित्र विशुद्धि अर्थे, रात्रिए दूषण थो डा लाग्या होय तेथी पछी दर्शननी विशुद्धि सारु एक लोगसनो काउसग्ग तथा ज्ञाननी विशुद्धि सारु आठ गाथानो काउसग्ग तेमा जे व्रतमा दूषण लाग्या होय, ते संभारी काढवां. आ काउ सग्गो वंदित्त कहेता पहेला करवाना आवे छे तेनु कारण एटलु ज छे

जे पहेली ए क्रिया थाय तो निद्रा वधारे मुक्त थाय, तो पाप बराब र आलोववामां आवे. माटे राइ पडिक्कमणामां पहेलो आवे छे. वंदि पछी काउसग्ग करवो छे. तेमां तपनी भावना भाववी छे. ते भा वे जे हे चेतन! तुं तपश्चर्या कर. भगवंते छमासी तप करी घणां क र्म नाश कर्यां छे, तेम तुं पण चेतन, छमासी तप कर. ते न बनी शके तो एक उपवास उंगे कर, तेम नहि बने तो बे उपवास उंगा क र. तेम न बने तो त्रण उपवास उंगा कर. एम उगणत्रीश उप वास उंगा करता सुधी अनुक्रमे भाववुं. पछी पांच मास कर. ते न बने तो पाछुं एक उपवासथी उगणत्रीस उपवास सुधी. उंगा करता जवा पछी चार मास कर. ते न बने तो एक उपवासथी उगणत्रीस उपवास सुधी उंगा करवा. पछी त्रण मास कर कहेवुं पाछुं एकथी उगणत्रीस सुधी उंगा करवा. पछी बे मास पछी पा छा एकथी उगणत्रीस उपवास सुधी उंगा करवा. पछी एक मा सना उपवास कर, पछी ते न बने तो एक उपवास उंगो कर. ते न बने तो बे उपवास उंगा कर. एम तेर उपवास उंगा करवाना भाववा. पछी हे चेतन! चोत्रीश भक्तनो त्याग कर. ते न बने तो बत्रीश भक्तनो त्याग कर. ते न बने तो त्रीस भक्तनो त्याग कर. ते न बने तो अठावीश भक्तनो त्याग कर. ते न बने तो छवीस भ क्तनो त्याग कर. ते न बने तो चोवीस भक्तनो त्याग कर. एम बे बे भक्त उंगा करतां जवा. छेवट चोथ भक्तना त्याग सुधी आववुं. पछी ते न बने तो आंबिल कर, ते न बने तो नीवी कर, ते न बने तो एकासणुं कर. ते न बने तो बेसणुं कर. ते न बने तो पुरिमढ्ढ कर. ते न बने तो साढ्ढपोरशी कर. ते न बने तो पोरशी कर. ते न बने तो नवकारशी कर. एवी रीते चिंतववुं. जे तप करवो होय त्यां अटकवुं. एवी रीते काउसग्ग कर्या पछी पारी लोगस्स कही, मुहपत्ति पडिलेहवी. वंदन करी तीर्थवंदन करी, पच्चक्खाण करी, वि

शाललोचन प्रमोद अर्थे कहेवा पछी चार थुइए देववंदन करवुं. प छी भगवान प्रमुख वांदीने अह्वाइक्षेसु खामी जो पौषध पहेलो ली घो होय ते बहुवेल प्रमुखना आदेश ले. आ मुजबना हेतु म्हारा समजवामा आव्या ते लख्या छे खामती वखत हाथ नीचे मूकवो छे, ते गुरुना चरण उपर मूकीए छीए एम भाववु स्थापना करती वखते हाथ स्थापना तरफ राखीए छे तेनो हेतु जे आ स्थापनाचा र्य स्थापु छु. वंदन करती वखते मुहपत्तिए बे हाथनां दस आगलां अडाडी मस्तके अडाडवा तेनो हेतु जे गुरुना पगनी रज माथे च ढावुं छुं ए सर्व विनय छे ने वीतरागनो धर्म विनयमय छे, वास्ते जेम बने तेम म्होटानो विनय करवो विनयथी ज्ञान दर्शन चारि त्रनी वृद्धि थाय छे.

प्रश्नः—४२ प्रतिक्रमण कइ वखते करवु?

उत्तरः—बे संध्याये प्रतिक्रमण करवुं साजनुं प्रतिक्रमण करता अर्धो सूर्य बहार होय ते वखते वदित्तु कहेवु ए रीत छे, ने ते करता मोडु वहेलु करवानुं प्रायश्चित्त ज्ञानविमलसूरिनी करेली सज्झायमां कह्यु छे. वली कोइ कारणाशर अपवादे तो, देवसी पडिक्कमणु वहेलुं करे तो बपोरना बार वाग्या पछी, ने मोडुं करे तो रात्रीना बार वा ग्या सुधी राइ पडिक्कमणु वहेलु करे तो रात्रीना बार वाग्या पछी, ने मोडु करे तो बपोरना बार वाग्या सुधी. ए रीते पडिक्कमणा हेतु गर्भितमा कह्यु छे. तेनुं कारण ए छे जे कंइ काममा धुंचवायो तो ए बदले पडिक्कमणुं रहे नहि, ने जीवनो स्वभाव एवो छे जे एक दिवस त्रूटक पडयु तो पछी घणा दिवसनुं पडिक्कमणु जाय ने प्रमा द वधी जाय माटे अपवादे आ काल बताव्यो, पण बनता सुधी काले ज करवु ए मर्यादा छे हरिभद्रसूरि महाराजे पंचाशकमा क ह्यु छे जे काले खेती करे तो सफल थाय, पण अकाले खेती करे ते सफल थाय नहि. तेम अकाले क्रिया करवी ते तेवी छे वास्ते

बनता सुधी जे जे धर्मकरणी प्रभुए कही छे, ते ते अवसरे करवी.

प्रश्नः—७३ पडिक्कमणामां छ आवश्यकमां कया कया आचारनी शुद्धि थाय छे. ?

उत्तरः—सामायिक आवश्यके तथा प्रतिक्रमण आवश्यके तथा काउसग्ग आवश्यके चारित्राचारनी विशुद्धि थाय. केम के सामायिक लेवाथी सावद्य जे पाप तेनो त्याग थाय छे, तेथी चारित्रनी विशुद्धि थाय छे. पडिक्कमणामां पापनी निंदा गर्हा करवाथी अतिचारनी विशुद्धि थाय छे. तेथी चारित्रनी विशुद्धि थाय छे काउसग्ग करवाथी कायानुं वोसिरावनुं थाय छे. एक आत्माने विषे उपयोग स्थपाय छे. तेथी समभाव वृद्धि पामे छे. प्रभुना गुणमां एकाग्रता थाय छे, ते ज चारित्र छे. वास्ते चारित्राचारनी शुद्धि थाय छे. चउवीसत्थो एटले लोगसथी दर्शनाचारनी विशुद्धि थाय छे. पच्चक्खाण आवश्यकथी तपाचारनी विशुद्धि थाय छे, ने वंदन आवश्यकथी ज्ञानाचारनी विशुद्धि थाय छे. कारण जे गुरुनो विनय करवो ए ज्ञाननो आचार छे ने छए आवश्यकमां वीर्य फोरववुं छे, वास्ते वीर्याचारनी शुद्धि थाय छे सदाकाल संसारमा वीर्य फोरवी रह्यो छे, ते बालवीर्य छे. धर्ममां वीर्य श्रावकने फोरववुं, ते श्रावकने बालपंडित वीर्य कह्युं छे ने मुनि आराधकपणे वर्त्ते छे, ते पंडितवीर्य छे. ए रीते छए आवश्यके पांचे आचारनी विशुद्धि थाय छे.

प्रश्नः—७४ ज्ञान भणवाथी वा, सांभळ्याथी वा, वांचवाथी शुं लाभ थाय ?

उत्तरः—ज्ञान बे प्रकारनुं छे. एक बाह्य ने एक आभ्यंतर. तेमां जे बाह्यज्ञान ते संसारना वेपार रोजगार धन पेदा करवुं. कला कुशलपणुं, विषय सेववा ए बाबतनुं जे ज्ञान ते आत्माने हित करता नथी. संसार वधारवानुं कारण छे अने स्वर्गनुं स्वरूप नरकनुं स्वरूप जाणवुं. तेथी वस्तुबोध थाय छे. तथा उत्तम पुरुषनां चरित्रो सांभळ

वा तथा श्रावकना मुनिना बाह्यना व्रतना अधिकार जाणवा, ते पण बाह्यज्ञान छे पण अंतरमा गुण थवानुं कारण छे केम के उत्तम पुरुषोए जे जे मार्गे अंतरंग ज्ञान मेलवी आत्मा निर्मल कर्यो तेम करवाने अवलंबन छे वली अंतरंग विशुद्धिना कारण छे बाह्यथी त्याग थएली वस्तुनो अभ्यास पडवाथी तेना उपर इच्छा जती नथी ए माह्या माणसना अनुभव गम्य छे एम थवाथी ते चीजो संबंधी विकल्प टली जाय छे तो आत्मानी निर्विकल्प दशा जागे छे वली व्रतोथी संसार संबंध छूटी जाय छे, तो ते संबंधी कारणो नाश पामे छे, तेथी तेना विकल्पो पण नाश पामे छे वली हिंसा, असत्य आ पण प्रमुखनो त्याग थाय छे त्यारे कोइ जीव साथे क्लेश विकल्प पण थाय नहि वास्ते ए बाह्यज्ञानथी व्रतादिक रूडी रीते पाले तो आवा अंतरंग गुणनु कारण थाय हवे बीजु अंतरज्ञान ते आत्मा शुं पदार्थ छे ? आ शरीर देखाय छे ते शु पदार्थ छे ? ए शरीरादिकनी प्राप्ति शाथी थाय छे ? आ वर्त्तना थाय छे ते स्वभाविक छे के विभाविक छे ? आत्मा नित्य छे के अनित्य छे ? के ए द्रव्यना शुं धर्म रह्या छे ? छए द्रव्यना शु शु गुण पर्याय छे ? निश्चय स्वरूप शु छे ? व्यवहार स्वरूप शुं छे ? आत्माने करवा योग्य तथा न करवा योग्य शु छे ? चेतनधर्म तथा जडधर्म ते शुं ? सहज स्वरूप ते शु ? कृत्रिम स्वरूप ते शुं ? स्वभाविक आनंद ते शु ? विभाविक आनंद ते शु ? आदि स्वपर स्वरूपनो बोध ए बोध थवाथी थाय. पछी एकांते बेसी पोताना आत्माना स्वरूपमा स्थिर चित्त करी बाह्यप्रवृत्ति उद्योग छोडी एक आत्मज्ञानमा लीनता करे प्रथम श्रुतज्ञानना बले पोताना आत्माना द्रव्य, क्षेत्र, काल, भाव विचारे जे द्रव्यथी आत्मा द्रव्य एक पदार्थ छे द्रव्य कोने कहिये ? जेनो त्रण कालमा विनाश नथी, जे विनाशी द्रव्य छे, ते उपचरित द्रव्य छे वली द्रव्य कोने कहिये ? गुण पर्याए युक्त ते द्रव्य कहिये ते आत्मद्रव्य जाणे ते क्षे

त्रथी असंख्यात प्रदेशमय छे. कुंथुवामां कुंथुवा जेटला क्षेत्रमां रहे छे ते जुगलिआनां त्रण गाउनां शरीर छे, तेमां ते प्रमाणे विस्तारे रहे छे. वली केवलज्ञानी महाराज केवल समुद्घात करे छे त्यारे आखा चौदराज लोकमां आत्मप्रदेश विस्तारे छे. त्यारे आखा लोक प्रमाणे क्षेत्र छे, कालथी अनादिकालनो छे ते कोइ दिवस अंत थवानो नथी. तेथी अनंत कहिए. भावथी अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत वीर्य, अव्याबाध सुखमय, अगम, अगोचर, अलक्ष्य ए आदि अनंत गुण ते आत्मानो भाव छे. आवो भाव जाणीने आत्मा परभावमांथी चित्त खशेडवा भावे जे, धन कुटुंबादिक जे पदार्थ छे ते म्हारा नथी. आ शरीर छे ते म्हारुं नथी कारण जे म्हारी वस्तु छे ते विनाश पामती नथी. म्हाराथी जूदी थाय नहि. ने आ शरीर तो विनाश पामे छे. म्हारो ने एनो स्वभाव जूदो छे. ए शरीर ते पुद्गल पदार्थ छे. पुद्गलना द्रव्य क्षेत्र, काल, भाव न्यारा छे. पुद्गल द्रव्य ते परमाणुं छे ने तेवा अनंता परमाणुं मलीने जे पदार्थ थयो छे, तेने स्कंध कहेवाय छे. तेनुं आ शरीर बन्युं छे. एवा ज स्कंध छे ते विखरीने पाछा परमाणुं थइ जाय छे. वली एमां जडता स्वभाव छे तेथी म्हारा द्रव्यने शरीरना द्रव्य न्यारा छे. वली क्षेत्र जेटलुं म्होटुं शरीर छे वा स्कंध छे तेटलुं क्षेत्र अवकाशी रहे छे. परमाणुं छे ते एक आकाशप्रदेश अवगाहीने रहे छे, माटे आत्मानुं ने पुद्गलनुं क्षेत्र न्यारुं छे. कालथी परमाणुं अनादि अनंत छे शरीरादि स्कंध सादिसांत छे. एटले आदि पण छे ने अंत पण छे. भावथी अचेतन एटले जडभाव वर्ण गंध रस स्पर्शमय छे तो भावथी पण आत्माना गुणथी शरीर जे पुद्गल द्रव्य तेनो भाव न्यारो छे. एवी रीते पुद्गल द्रव्यनुं स्वरूप जाणे छे, पोते जडभावथी न्यारो थाय छे. एम ज चारे निक्षेपाए विचारे. नामथी जीव वा आत्मा एवुं नाम छे. जीव ने स्थापना निक्षेपो ते जीव एवा अक्षर लखवा वा, मूर्त्ति बनाववी ते. द्रव्य निक्षेपो ते अ

संख्यात प्रदेशमय ए त्रण निक्षेपा तो व्यवहार छे भाव निक्षेपे आत्मानुं अरूपि स्वरूप, अव्याबाध स्वरूप अक्षय स्वरूप सर्व वस्तु जाणवा देखवानो स्वभाव एवो आत्मानो स्वभाव जाणे छे जे जे पुद्गलदशानी प्रवृत्ति मनन चिंतवन बनी रह्यु छे, ते म्हारा स्वभावनुं नथी एवुं निर्धार थवाथी जे जे जड प्रवृत्ति तेना उपर उदासीन वृत्ति थाय. इहा शंका थशे के उदासीनवृत्तिने वैराग्य ते जूदो छे ? ते विषे समजवुं के शास्त्रमा वैराग्य कोने कहे छे ? जे परवस्तु उपर भाव जाय छे तेने पाछा वाली पोतानुं मन खशेडे छे तेने उदासिन वृत्ति थाय तो कंइ चिंतवन करवुं पडतु नथी केम के जे जे वस्तुथी उदासवृत्ति थइ छे तेना उपर मन जतु नथी माटे न्यारु छे आवा विचार करी आत्मस्वरूप अनुभव गम्य छे एटले सहजे तेनी बाह्य दशा उपर चित्त प्रवृत्ति जती नथी मात्र पोताना स्वरूपमा मग्न थाय छे सुख दुःख समान माने छे एनी ए वस्तु मानतो ज नथी सुख दुःख भोगववानी तो चित्तवृत्ति होय ज केम के पोताना स्वभावमा ज मग्न थइ रह्या छे. विषयनी तो स्वप्नमा पण इच्छा नथी. ए कर्म सयोगे आ शरीरमा रह्यो छे तेने आधारे जोइये ते निरवद्य वस्तु अवसरे मली तो पण आनद छे, ते नहि मली तो पण आनद छे जेम के ऋषभदेवस्वामीने वर्ष दीवस सुधी शुद्धमान आहार न मल्यो तो पण पोताने विकल्प नथी ने समभावमां वर्त्या तेथी ते पण गणायो तेम ज उदासीन वृत्तिवाला थाय छे ते तो पोताना स्वरूपने पोतानी वस्तु माने छे तेमा जेटली कसर छे तेटली तेटली पुद्गल भावनी प्रवृत्ति करे छे. पण तेमा कोइ पण परभावनी इच्छा नथी, ने जो इच्छा थाय छे त्याथी वैराग्य करी पाछुं मन वाले छे एम करता वधारे विशुद्ध थाय छे त्यारे ते वस्तु उपरथी उदासिनता भाव थाय छे वली पोताने केटली हद प्राप्त थइ छे ते जोवा सारु प्रभुजीए साते नये स्वरूप बताव्युं छे, ने सात नयना ज्ञानथी बाह्यप्रवृत्तिनु

ने ते ज्ञावे. त्रीजा जपशम ज्ञावना बे ज्ञेद छे. जपशम चारित्र ते ज पशम श्रेणिमां प्राप्त थाय तथा जपशमज्ञावनुं समकित ते श्रेणिमां पण होय ते विना पण होय ते छे के नहि? ते विचारे. क्षायकज्ञाव, तेना नव ज्ञेद ते क्षायक समकित, यथाख्यात चारित्र, केवलज्ञान, केवलदर्शन, अनंत दान, अनंत लाज्ञ, अनंत ज्ञोग, अनंत जपज्ञोग, अनंत वीर्य ए नव ज्ञेद क्षायकज्ञावना छे ते प्राप्त करवानुं ज्ञावे. क्ष योपशम ज्ञावना अढार ज्ञेद छे. ते चार ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण द र्शन, दान, लाज्ञ, जोग, जपज्ञोग, वीर्य, क्षयोपशम समकित, देशवि रती, सर्वविरती आ अढार ज्ञेदमांथी जे जे ज्ञाव क्षयोपशमज्ञावे प्राप्त थाय छे, ते क्षायकज्ञावे करवानुं ज्ञावे. ए ज्ञाव विचारी अल्प बहुत्व विचारे जे आत्मा पंदर ज्ञेदे सिद्धि वरे छे, तेमां कया ज्ञेदे घ णा जीव सिद्धि वरे छे? ते आगमथी जाणे जे मुनिपणे एक समए १०८ सिद्धि वरे छे. बीजा सर्वे लिंगे जंगा सिद्धि वरे छे माटे मुनिप णामां वर्त्तवानुं ज्ञावे, मुनिज्ञावमां जे जे कसर छे ते प्राप्त

ज्ञावे. समज्ञावनी वृद्धि करे. वली छ स्थान विचारे जे पहेलुं स्थान क चेतन लक्षण ते विचारे जे आत्मानुं ज्ञान दर्शन चारित्र वीर्य, त प जपयोग ए छए लक्षणमय छे. बीजुं आत्मा नित्य छे. अविनाशी छे जन्म मरण पुद्गल संयोगे बने छे ते म्हारो स्वज्ञाव नथी. त्रीजुं स्थानक विचारे जे आत्मा पोतानो स्वज्ञावनो कर्त्ता छे. ने कर्म सं योगे पुद्गलिक ज्ञावनो कर्त्ता बनी गयो छे. त्यांथी जपयोग पलटावे. चोथुं ज्ञोक्तापणुं विचारे जे निश्चे नये पोताना स्वज्ञावनो ज्ञोगी छे, परज्ञावनुं ज्ञोगीपणुं पर संयोगे छे. पंचम स्थान ते परमपदनो वि चार करे जे आत्मानुं पद ने सिद्धनुं परम पद तुल्य छे, कर्म संयोगे ज्ञेद पड्यो छे. ते ज्ञेदथी रहित पोतानुं परम पद छे. ते प्रमाणे रहे वानुं ज्ञावे. छठुं स्थानक ते ए परम पद पामवानां कारण संयम अने ज्ञान ए बे छे, माटे बंधे वस्तुमां वर्त्तना करे. एवी रीते ज्ञावनाउ जा

ववानुं ज्ञान ते ज्ञान साफल्यार्थी थाय ने एम जावतां स्वजाविक अनुजवज्ञान प्रगट थया पछी जेम जेम स्वजावमा स्थिर थाय, तेम तेम आत्मानी निर्मलता थाय ने अनुजवज्ञाननी वृद्धि थाय ने तेम तेम निज तत्व प्रगट थाय माटे हम्मेश सुदर जावनानो उद्यम करवो वली हेमाचार्यजी महाराजे ध्याननी घणी रीतो योगशास्त्रमा वतावी छे त्यार्थी जोइने ए उद्यम विशेष रीते करवो. छेल्लो उद्यम ए छे माटे आत्मार्थी पुरुषो जे जे निवृत्तिनो वखत मले ते अवसरे ध्याननो अन्यास करे ए ज श्रेय छे.

प्रश्न —उ५ कोइ गछवाला कहे छे जे छए पर्व तथा कल्याणक दिवस शिवाय पौषध करवो नहि ते केम ?

उत्तर —आ वात न्यायथी तथा शास्त्रथी विरुद्ध जणाय छे कारण के प्रजुजीनो तो ए ज उपदेश छे जे समय मात्र प्रमाद करवो नहि ते उपदेश आत्मार्थीना मनमां वस्यो छे. सदा जावना तो अप्रमादजावनी वर्त्ते छे, पण पूर्वकर्मना जोरथी ते प्रकारनी विशुद्धि थती नथी तेथी सजम लेता नथी तो पण पर्वने दिवसे पौषध अवश्य करे छे ने पर्वना दिवस शिवायना दिवसे वखत मले तो ते काल प्रमादमा केम काढे ? ते दिवस पण पौषध अवश्य ले. ने शास्त्रमां तो ज्या ज्या अधिकार होय त्यां पर्वना ज दिवसनो होय कारण जे गृहस्थ ससारमा रोकाइ गयो छे ने न रोकायो होत तो संयम लेत पण रोकाणथी संयम लेतो नथी. त्यारे पर्वने दिवसे अवश्य पौषध करे. वास्ते तिथिनो दर्शाव कर्यो छे. आवो आशय तत्त्वार्थमां पाने २४३ मे छे ते आ प्रमाणे—सपौषधोपवासको त्रयपक्षयोरष्टम्यादि तिथि मन्निगृह्य निश्चित्य वुध्याऽन्यतमाचेति प्रतिपदादि तिथि मनेन वान्वासु तिथिषु अनियम दर्शयति "नावश्यतयान्यासुकर्त्तव्य" आ मुजब तत्वार्थनी टीकामा छे एमा कहेवुं छे जे अष्टमी प्रमुखने दिवसे अवश्य करवो ते सारु अष्टमी दर्शावी छे वीजी प्रतिपदादि

तिथिने दिवसे अवश्य कर्त्तव्य नथी, तो कंइ निषेध कर्यो कहेवाय नहि. ते छतां जे निषेध करे तेनो इलाज नथी. बुद्धि विचित्र प्रकार नी छे. आत्मार्थीने तो जे अवसर मळ्यो ते वखत धर्मप्रवृत्ति करवी ते ज श्रेय छे. वळी पडिक्कमणामां पण तप चिंतवननो काउस्सग्ग आवे छे. तेमां छ मासी तपथी उतरतुं तपनुं चिंतवन थाय छे. ते पण तिथि विनाना दिवसे चिंतवन करवुं नहि जोइए. कारण जे उपवास आहार पौषध छे ने पर्वतीथि विनाना दिवसे करवो नथी,त्यारे चिंतवन शुं करवा करवुं? पण ज्ञानीनो मार्ग तो सदाकाळ धर्म करणीनो छे. ज्ञानीए शास्त्रमां तप चिंतवन करवा कह्युं छे तप चिंतवन करवानो अधिकार योगशास्त्रमां तथा प्रवचनसारोद्धारनी छपेली चोपडीमां पाने ३७ मे छे. ए विना घणा शास्त्रमां छे माटे अवसर मळे ते वखते पौषध करवो एज उचित छे. वळी एज प्रवचनसारोद्धारमां पाने ४० मे अनागत तप पच्चक्खाणनुं स्वरूप कह्युं छे, तेमां कहेवुं छे जे आवता पर्यूषणादिक पर्वने दिवसे कांइ कारणशर तप थाय तेम नथी तो तेथी पछी तप करी ले. अथवा अतित तप पहेलो एवा कारणशर करी ले. आ अधिकारथी समजाय छे के पर्वनी अगाउ पण करे ने पछी पण करे; ने तप छे ते आहारपौषध छे माटे पर्वना दिवस शिवाय पण पौषध करवाने हरकत नथी पण लाभ छे. वळी ए पक्षवाळा एम पण कहे छे जे रोज उपवासनुं पच्चक्खाण करवुं, पण वधारे सामटुं पच्चक्खाण करवुं नहि. ए वात पण शास्त्र साथे मळती नथी. कारण जे ए ज तप चिंतवनमां जेटला भक्तनुं सामटुं हाल पच्चक्खाण थाय छे तेटला भक्तनुं चिंतवन छे. बीजुं चिंतवन बीजी रीते छे वळी पच्चक्खाण भाष्यमां पण छे. वळी प्रवचनसारोद्धार विगेरे घणी जग्याए पच्चक्खाणना अधिकार छे त्यां चोथभक्तादि पच्चक्खाण करवां कह्यां छे. ए आदि शब्दथी उपवासथी अधिक पच्चक्खाण सिद्ध थाय छे. माटे अधिक पच्चक्खाण चोत्रीश भक्त सुधी क

खाने हरकत नथी ने जो अडचण होय तो ए चिंतवन खोटुं पडे कारण जे जे बनी शके त्या अटकवा कह्यु छे ने त्या सुधी चिंतवन करवुं कह्यु छे पछी काउसग्ग पारी पच्चख्खाण करवानुं छे माटे बनी शके तेटलु पच्चख्खाण करवुं ते रीत सारी छे.

प्रश्न –४६ पजुसणमा कल्पसूत्र ज वाचवुं, एवी परंपरा चाली छे तेनु शु कारण?

उत्तर –कल्पसूत्रमां मुख्यत्वे साधुनो आचार छे ते वर्ष वर्ष दिवसे सांभळे तो सर्वे मुनि महाराजने उपयोग जागृत रहे. वळी ज्यारथी सभामां वंचाय छे, तेथी श्रावक प्रमुखने प्रभुना अद्भुत चरित्र जे आकरी तपश्चर्या, आकरो आचार, आकरा दुःखमा पूर्ण पण पोताना उपशांतपणामां रह्या, आकरां दुःख देनारा उपर पण समताभाव, जरा पण द्वेष नहि, अतिशय ज्ञानशक्ति एवी दशा सांभळ्याथी प्रभुना उपर आस्तिकता वृद्धि पामे केमके जे पुरुषने देव मानीये तेना आश्चर्यकारी चरित्र सांभळ्याथी जरूर रागनी वृद्धि थाय ने भगवान् गणधर मुनि महाराजादि उपर राग वधे अने आज्ञा आराधे, ते ज सम्यक्त्व निर्मल थवानुं कारण छे. आवा कारणशर उपकारी पुरुषोए हम्मेश वाचवानो वहिवट राखेलो समजाय छे

प्रश्न.–४७ अंजनशलाका कोण करे?

उत्तर –अंजनशलाका प्रभुने आचार्य महाराज करे एवी रीते षोडशजीमां हरिभद्रसूरि महाराजे कह्युं छे तथा बीजा पण प्रतिष्ठाकल्पोमा मुख्यपणे आचार्य महाराज करे. वळी कुलप्रभसूरि महाराजना शिष्य नरेश्वरसूरिए सामाचारी रची छे, तेमां आचार्य करे ते सूरिमंत्रथी करे, ने आचार्यना अभावे उपाध्यायादिक वर्धमान विद्याथी करे एवी रीत छे एक प्रतिष्ठाकल्पनी जूनी प्रत में दीठी हती तेमां श्रावक करे एम पण कह्युं छे ते मंत्र पण जूदो बताव्यो छे आचार्य सूरीमंत्रथी, उपाध्याय वर्धमान विद्याथी ने श्रावकनो

जूदो मंत्र छे. हवे इहां शंका थशे जे हीरविजयसूरि महाराजे हीर प्रश्नमां श्रावक प्रतिष्ठित प्रतिमाजी अपूजनीक कही छे, ते केम? ते विषे जाणवुं जे त्यां ज कह्युं छे जे एवी प्रतिष्ठेली मुनिना वासक्षेपे जनीक थाय. तेथी जाणीए छीए जे प्रतिष्ठाकल्पमां श्रावकनो मंत्र वर्ताव्यो छे. तेनुं कारण एवुं जणाय छे के आचार्य उपाध्यायनो न बने ने प्रभु भक्ति करवी छे, त्यारे पोते प्रतिष्ठा करी ले. ने ज्यारे आचार्यादिकनो योग बने त्यारे तेमनी पासे वासक्षेप करावी ले. आवी रीते बे वात युक्त थाय छे. वळी कोइक कहे छे जे आचार्य वा सक्षेप करे ज नहि. श्रावक करे. ते पण अयोग्य छे. कारण जे त्रेसठ शलाका पुरुषना चरित्रमां कपिल केवलीये प्रतिष्ठा करी छे. त्यार पछी पण घणा आचार्यें करी छे ते वात प्रसिद्ध छे. वास्ते मुख्यवृत्तिए तो छत्रीस गुणे बिराजमान आचार्य महाराज योग्य छे.

प्रश्नः—७० आ कालमां धर्मसाधन करनारमां केटलाएक दुःखी देखाय छे ने अधर्मी सुखी देखाय छे तेनुं शुं कारण?

उत्तरः—अधर्मी जीव छे तेने पाछला भवनी प्रायः अधर्मनी छा चाली आवे छे. तेथी अधर्मनी बुद्धि थाय छे, तो पाछले भवे अ धर्म सेव्यो छे, ते कंइ मनुष्यमांथी घणुं करीने मनुष्य थाय नहि. अ धर्मी तो प्रायः नरक तिर्यंचमां जाय. त्यारे ते भवनां पाप नरक ति र्यंचमां भोगवी मनुष्य थाय त्यारे तेने केटलांएक दुःख ओछां होय; पण ते सुख पामवाथी पाछां पापनां काम करे, तेथी नरक तिर्यंच नी दुर्गति पामे. त्यां दुःख भोगवे. एवा जीवने मनुष्यमां सुख छे, ते पण आवते काले दुःखनां हेतु छे. माटे अधर्मीने सुखी जोइ मन मां सुख विचारवानी जरूर नथी, ने धर्मिष्ठ जीव तो मनुष्य अथवा देवतामांथी आवे त्यां धर्म तो करेलो पण केटलांएक हिंसादिक पाप कर्यां होय, ते इहां भोगवे. तेथी दुःखी देखाय पण ते जीवने धर्म ना प्रणामो छे, तेथी ते समभावे भोगवे छे. तेथी ते निर्जरा करी ब

णा विशुद्ध थइ मुक्ति वा, सद्गतीने पामे छे. माटे देखीतुं गुणीने दुःख छे ते सुखनुं हेतु छे, ने निर्गुणीने सुख छे ते तेने दुःखनुं हेतु छे आवुं जाणी धर्ममा प्रवर्त्तवुं तथा दुःख आवे समनाव राखवो एज आत्माने हितकारी छे

प्रश्न.–७९ श्रावक आराधक थाय तो केटले नवे सिद्धि वरे?

उत्तर –आयुरपञ्चख्काण पयन्नामां कह्यु छे जे संथारो करी सर्व वस्तु वोसरावी सर्व जीव साथे खमतखामणा करी, आराधना करी काल करे तो उत्कृष्टा सात नव थाय. एथी अधिक नव थाय नही वास्ते जरूर आराधक थवानी नावना हमेश करवी ने आराधना करवानो छेली वखते उद्यम करवो.

प्रश्न –८० नगवत विचरे त्यारे रस्तामां साथे शुं शु वस्तु होय?

उत्तरः–उववाइजीनी छापेली प्रतमा पाने ५९ मे नीचे लखेली वस्तु आकाशमां साथे चाले छे

धर्मचक्र आगल चाले मस्तक उपर त्रण छत्र साथे चाले. बेहु पासे चामरो धरी रह्या छे सिंहासन पादपीठ सहित साथे चाले धर्मध्वज आगल चाले

आ वस्तु साथे चाले तथा चोत्रीश अतिशय तथा पात्रीश वाणी गुणे विराजमान होय. वली देवता पण घणा होय एवी रीते विचरे छे.

प्रश्नः–८१ गर्नमां जीव उपजे छे ते शी रीते उपजे? ने वधे छे ते अनुक्रमे शी रीते वधे छे?

उत्तर'–आ बाबतनो अधिकार तंडुलविआली पयन्नामा छे ते प्रथमथी ज चाल्यो छे स्त्रीनी नाभ्नी नीचे बे नाडीउ छे तेनो आकार नाडी सहित कमलना फूल जेवो छे तेनी नीचे स्त्रीनी जोनी छे जीव उपजवानु स्थानक ते अधोमुख कमलने आकारे छे. तेनी हेठे आंबानी माजर जेवी मांसनी मांजर छे, ते ऋतुकाले फूटे छे

जूदो मंत्र छे. हवे इहां शंका थशे जे हीरविजयसूरि महाराजे हीर प्रश्नमां श्रावक प्रतिष्ठित प्रतिमाजी अपूजनीक कही छे, ते केम? ते विषे जाणवुं जे त्यां ज कह्युं छे जे एवी प्रतिष्ठेली मुनिना वासक्षेपे पूजनीक थाय. तेथी जाणीए छीए जे प्रतिष्ठाकल्पमां श्रावकनो मंत्र बताव्यो छे. तेनुं कारण एवुं जणाय छे के आचार्य उपाध्यायनो योग न बने ने प्रभु भक्ति करवी छे, त्यारे पोते प्रतिष्ठा करी ले. ने ज्यारे आचार्यादिकनो योग बने त्यारे तेमनी पासे वासक्षेप करावी ले. आवी रीते बे वात युक्त थाय छे. वळी कोइक कहे छे जे आचार्य वासक्षेप करे ज नहि. श्रावक करे. ते पण अयोग्य छे. कारण जे त्रेसठ शलाका पुरुषना चरित्रमां कपिल केवलीये प्रतिष्ठा करी छे. त्यार पछी पण घणा आचार्ये करी छे ते वात प्रसिद्ध छे. वास्ते मुख्यवृत्तिए तो छत्रीस गुणे विराजमान आचार्य महाराज योग्य छे.

प्रश्नः—७८ आ काळमां धर्मसाधन करनारमां केटलाएक दुःखी देखाय छे ने अधर्मी सुखी देखाय छे तेनुं शुं कारण?

उत्तरः—अधर्मी जीव छे तेने पाछला भवनी प्रायः अधर्मनी संज्ञा चाली आवे छे. तेथी अधर्मनी बुद्धि थाय छे, तो पाछले भवे अधर्म सेव्यो छे, ते कंइ मनुष्यमांथी घणुं करीने मनुष्य थाय नहि. अधर्मी तो प्रायः नरक तिर्यंचमां जाय. त्यारे ते भवनां पाप नरक तिर्यंचमां भोगवी मनुष्य थाय त्यारे तेने केटलांएक दुःख ओछां होय; पण ते सुख पामवाथी पाछां पापनां काम करे, तेथी नरक तिर्यंचनी दुर्गति पामे. त्यां दुःख भोगवे. एवा जीवने मनुष्यमां सुख छे, ते पण आवते काळे दुःखनां हेतु छे. माटे अधर्मीने सुखी जोइ मनमां सुख विचारवानी जरूर नथी, ने धर्मिष्ट जीव तो मनुष्य अथवा देवतामांथी आवे त्यां धर्म तो करेलो पण केटलांएक हिंसादिक पाप कर्यां होय, ते इहां भोगवे. तेथी दुःखी देखाय पण ते जीवने धर्मना प्रणामो छे, तेथी ते समभावे भोगवे छे. तेथी ते निर्जरा करी घ

णा विशुद्ध थइ मुक्ति वा, सद्गतीने पामे छे. माटे देखीतुं गुणीने दु:ख छे ते सुखनुं हेतु छे, ने निर्गुणीने सुख छे ते तेने दु:खनुं हेतु छे. आवुं जाणी धर्ममां प्रवर्त्तवुं तथा दु:ख आवे समभाव राखवो एज आत्माने हितकारी छे

प्रश्नः—७९ श्रावक आराधक थाय तो केटले भवे सिद्धि वरे?

उत्तरः—आयुरपच्चस्काण पयन्नामां कह्यु छे जे संथारो करी सर्व वस्तु वोसरावी सर्व जीव साथे खमतखामणां करी, आराधना करी काल करे तो उत्कृष्टा सात भव थाय. एथी अधिक भव थाय नही. वास्ते जरूर आराधक थवानी भावना हमेश करवी ने आराधना करवानो छेली वखते उद्यम करवो.

प्रश्न.—८० भगवंत विचरे त्यारे रस्तामां साथे शु शुं वस्तुं होय?

उत्तरः—उववाइजीनी छापेली प्रतमां पाने ५९ मे नीचे लखेली वस्तु आकाशमां साथे चाले छे

धर्मचक्र आगल चाले मस्तक उपर त्रण छत्र साथे चाले बेहु पासे चामरो धरी रह्या छे सिंहासन पादपीठ सहित साथे चाले धर्मध्वज आगल चाले

आ वस्तु साथे चाले तथा चोत्रीश अतिशय तथा पांत्रीश वाणी गुणे बिराजमान होय. वली देवता पण घणा होय एवी रीते विचरे छे.

प्रश्नः—८१ गर्भमां जीव उपजे छे ते शी रीते उपजे? ने वधे छे ते अनुक्रमे शी रीते वधे छे?

उत्तरः—आ वावतनो अधिकार तंडुलवियाली पयन्नामा छे ते प्रथमथी ज चाल्यो छे स्त्रीनी नाभी नीचे बे नाडीउं छे तेनो आकार नाडी सहित कमलना फूल जेवो छे तेनी नीचे स्त्रीनी जोनी छे. जीव उपजवानु स्थानक ते अधोमुख कमलने आकारे छे तेनी हेठे आंबानी माजर जेवी मांसनी माजर छे, ते ऋतुकाले फूटे छे

त्यारे रक्त स्त्रवे छे. तेनुं नाम ऋतु कहेवाय छे. ते ऋतु आ व्याप छे. पुरुषना जोगथी वीर्य-स्त्रवे छे. ते वीर्य तथा मातानुं रुधीर ए वेनो अधोमुख कमलमा संयोग मले छे, त्यारे तेमां जीव उत्पन्न थाय छे ते प्रथम समये वीर्य तथा रुधीरनो आहार करे छे. पछी काले काले वृद्धि पामे छे. ते सात दिवस सुधी चोखाना पाणी जेवो थाय छे. त्यार पछी सात दिवसमां पाणीना परपोटा जेवो थाय छे, पछी सात दिवसमां मांसनी पेशी जेवो थाय छे. पछी ते पेशी आंबानी गोटली जेवी एक मासे थाय छे. वीजे मासे विशेष वृद्धि पामी मजबुत पेशी थाय छे, त्रीजे मासे तेथी वृद्धि पामे छे, ने माताने दोहला ते मनोरथ उपजावे छे. पुन्यवंत गर्भ होय तो सारां धर्मनां काम करवानी, सारुं खावानी इच्छा थाय छे. पापिष्ट गर्भ होय तो अधर्मनी इच्छा तथा माठी वस्तु खावानी इच्छा करावे छे. चोथे मासे गर्भ वधवाथी मातानां अंगोपांग पण वृद्धिने पामे छे. पांचमे मासे गर्भना पिंडमांथी पांच अंकूरा नीकले छे. वे हाथ, वे पग ने एक मस्तक, ए पांच वस्तु थाय छे. ए जोइने केटलाएक अज्ञानी जीव कहे छे जे पांचमे मासे जीव उपजे छे; पण तेणे एटलुं ज विचारवुं जे ए जीव पांच महिना सुधी क्यां रह्यो हतो? ने आ जीव विना आकारे शा कारणे थयो? माटे जीव तो प्रथमथी ज उत्पन्न थाय छे. पछी उपर मुजब वृद्धि पामे छे. छठे मासे पित्त तथा रुधीर उपजावे छे. सातमे मासे सातसे नाडीयो, पांचशो मांसनां स्थान, नव म्होटी नाडीओ ए रीते सर्वे तैयार थाय छे. आठमे मासे सर्वे अंगोपांगनी पूर्णता करे छे. ए अधिकार भगवंत कही रह्या पछी गौतमस्वामीए पूछ्युं जे भगवंत गर्भमां रह्यो निहार करे ? ते ना कही. त्यार वाद कवल आहारनुं प्रश्न कर्युं, ते पण ना कही. रोम आहार विगेरे करे ते मातानी रसहरनी नाडी एटले रस लेवानी नाडी नाभी आगल रहे छे, ने पुत्रनी रसहरनी नाडी पुत्रनी नाभी आगल रहे छे. ते पुत्रनी नाडीनो संबंध

मातानी रसहरनी नाडी साथे रहे छे तेथी मातानी रसहरनी नाडी थी पुत्र आहार ले, ने सघला शरीरमां प्रणमे, ए रीते आहार ले मातानी रुधीरनो नाग उत्पत्ति अवसरे वधारे होय तो पुत्री थाय. पिताना वीर्यनो नाग वधारे होय तो पुत्र थाय बे सरखा होय तो नपुंसक थाय. ए पण दर्शाव्युं छे वली मांस, लोही, माथा माहिनुं नेजु ए माताना रक्तथी थाय छे तेथी माताना अग कह्यां छे वली हाडकां, हाडकां मांहेली मिज तथा रोम ए पिताना वीर्यथी थाय छे माटे ए पीतानां अंग कह्या छे आ रीते घणु स्वरूप एमां दर्शाव्युं छे तथा जोगशास्त्रमां हेमाचार्यजी महाराज तथा नवनावना ग्रंथ मल्लधारी हेमचंद्र आचार्यनो करेलो छे, तेमा पण दर्शावे छे, त्या थी विस्तारे जोइ लेवुं.

प्रश्नः—८२ वासुदेव नरके जाय तेनुं शुं कारण ?

उत्तर.—वासुदेव पुद्गलीक सुखनुं नियाणुं करे छे, तेथी संजम धर्म आराधन थाय नही कृष्णवासुदेवे नगवंत नेमनाथजी महाराजने पुछ्यु जे मन दीक्षा लेवानु मन केम थतुं नथी ? त्या नगवंते कह्यु जे पाछले नवे ते नियाणुं कर्युं छे, तेथी आ नवमां संजम उदय आवशे नही, पण तु नरकथी नीकली तीर्थंकर थइ मुगते जइश. एवी रीते अंतगड दशांगनी लखेली प्रतमा पाने २२ मे अधिकार छे वली वसुदेवहिंडमा पांच नव कह्या छे तत्व केवलीगम्य छे

प्रश्नः—८३ पिंडस्थ ध्यान शी रीते करवुं ?

उत्तर —जोगशास्त्रमा हेमाचार्यजी महाराजे घणा प्रकारे वताव्युं छे, तेमाथी बे रीतो लखु छुं अरिहंतनो अ नाभीने विषे थापवो, सिद्ध महाराजनी सि मस्तकने विषे स्थापवी. आचार्य महाराजनो आ मुख उपर स्थापवो उपाध्यायजीनुं उ हृदये थापवु अने साधुजी महाराजनो सा कंठे स्थापवो ए रीते पाचे अक्षर स्थापी तेनुं एकाग्रपणे ध्यान करवु. ए एकसोने आठ वार ध्यान करवु ए

एकसोने आठ वार ध्यान करवाथी एक चोथभक्तनुं फल कह्युं छे. बीजी रीते पाने १०८ मे चिंतववुं ते पिंमस्थ ध्यान कह्युं छे. ते पिंमस्थ ध्याननी पांच प्रकारे धारणा कही छे. पृथ्वी, अग्नि, वारुणी, वायु, तत्वभु ए पांच धारणा करवी, ते कहे छे. प्रथम जेवडो तीर्गलोक छे, तेवो क्षीरसमुद्र ध्यावो. एटले चारे बाजुए जल छे एवुं ध्यावुं ने ते जल मध्ये जंबूद्वीप छे. तेवडुं सुवर्णनुं सहस्रदलमय कमल चिंतववुं ते कमलनी वच मां सुवर्णमय मेरुपर्वत कर्णिका रूप चिंतवीए. ते कर्णिका उपर श्वेत, सिंहासन उपर अष्ट कर्म छेदन करवा उद्यमवंत एवो हुं त्यां बेठो छुं एम चिंतववुं. आवी रीते एकाग्रताए चिंतववुं, ते पृथ्वीधारणा कहीए. पछी आपणी नाभ्नी कमलमा सोल पांखडीनुं कमल चिंतवीए. ए सोल पांखडीना कमलनी मध्ये कर्णिका मध्ये जागे महा मंत्र, सिद्धचक्र बीज अर्हं, एवो मंत्र समरीए. पछी कमल नी सोले पांखडीए अ, आ, इ, ई उ, ऊ, ऋ, ॠ, ऌ, ॡ, ए, ऐ, उ, औ, अं, अः एक एक स्वर थापीए. तेने समरवा पछी अर्हं, एवो महामंत्र बिंदुकला सहित रेफ एवो अक्षर छे. ते रेफ अक्षरमांथी थोडो थोडो नीसरतो, धुम्र शीखा धुमाडो चिंतववो ने समरवो. पछी धुमाडा नीसरता अग्निना तणखाना समूह नीसरता ध्यावा. पछी अग्निनी ज्वाला दिसी विदीसी, आकाश व्यापीत महाज्वाला समरीए ने ज्वालाना समूहे अष्टकर्म रूप अधोमुख कमल आठ पांखडीनुं दरेक पांखडीए एक एक कर्म थापीए. तेने रहेवानुं स्थान जे हृदय कमल तेने बालीए एटले आ मंत्रना ध्यान करवाथी ध्यान रूप सबल अग्नि प्राप्त थइ छे. ते अग्नि दहे छे. बाले छे. तेथी ते कर्म बले छे एम ध्यावुं. त्यार पछी देहथी बहार बलगुं, जलहलतुं, अग्नि त्रीकोण ध्याइए, ते त्रीकोणना त्रणे खुणे एक एक साथीउं समरीए ते त्रीकोण अग्नि रेफ समरीए. अंत शरीरमां महामंत्र थकी उपन्यो जे अग्नि ते अग्निनी ज्वाला जलहलती छे तेथी देह अने अष्ट

दल कर्म, थापेला कर्मने वालीने नस्म करीए तेथी आत्मा शात थाय एम ध्याइए ते अग्नि धारणा कहीए. हवे वायु समरीए ते वायु केवो छे के त्रण भुवन जे स्वर्ग मृत्यु पाताल तेने पूरी रह्यो छे. वली परवतने पण वायु उनमूलन करे छे. वली समुद्रने पण वायु क्षोन पमाडे छे. मर्यादा मुकावे छे. एवा अति प्रचंम वायुए करी भगनी धारणाए देह तथा अष्ट कर्म रूप कमलने वालीने नस्म करेलुं छे ते नस्मने ध्यान रूप वायुए उडाडीए पछी वायु समरवुं शात करीए. ए वायु धारणा पछी जल धारणाने अमृत रूपणी अति बहूल वेगवती वृष्टी करता मेघमाला परीपूर्ण आकाशमा समरवुं. ते कलाबिंछ सहित वरुणाकीत मंमल वारुण बीज वश्शु समरवुं. तेवार पछी वरुण बीजे उपन्यो अमृत रूपी ए जलना प्रवाहे आकाश नरवुं अने भगनी धारणाथी अगनी पुरथी देह तथा कर्म वल्या छे तेनी राख छे ते ध्यान रूप जलनी वृष्टीथी पखालवुं ते वारुणीथी समरवुं ए वारुणी धारणा कहीए. जे हवे पांचमी तत्वधारणा ते सप्त धातुए रहित निष्कलक, निर्मल, चंद्रबींब सरखो उज्वल एवी सर्वज्ञ सर्व वस्तुनो जाण ते सरखु आपणा आत्मापणुं नाववुं बहु तेजमय अज्ञान रूप तीमिरे रहित मणीमय सिंहासणे बेठा देव दाणव, गधर्व सिद्ध चारणादीके सेवीत अनेक अतिशये करी शोनीत, सघला कर्मे करी रहीत, सहज सरूपी, पर स्वरूपथी रहित, स्वन्नाव महीमा निधान एवो आत्मा आपणा शरीर मद्दे पुरुषाकारे समरीए ते तत्वनुधारणा कहीए. ए पिंडस्थध्यान जोगीसर ध्याय छे तेमा पोताना स्वरूपमा लीन थवाथी मुगतीनां सुख अनुनवे छे. वली ए ध्यान प्रन्नावे जोगीश्वरने उच्चाटण मारण स्थनन वीगेरेथी पीडा थाय नहीं शाकीनी डाकीनी लाकीनी काकीनी क्षुद्र योगीनी नूत प्रेत, पीशाचादीक, जोगीश्वरनुं तेज असहतां ततक्षण नासी जाय. वली मदोनमत्त गजेंद्र

व्याघ्र सींह शरभ, अष्टापद जीव विशेष दृष्टिवीष सर्प अती बीहा मणा ते जोगीश्वरने उपद्रव करवा आवतां जोगीश्वरने देखतां ज स्थंभी जाय वा दूर जाय. जोगीश्वरनुं तेज सहन करी शके नही, एवो महिमा पिंडस्थ ध्याननो छे ने छेवट नीज सुखनी प्राप्ती थाय.

प्रश्नः—७४ पदस्थ ध्यान शी रीते करवुं?

उत्तरः—जोगशास्त्रना आठमा प्रकाशमां पाने १५२ मे छे ते नीचे प्रमाणे ध्यान करवुं. नाभीकंदे सोल पांखडीनुं कमल छे, ते सोल पांखडी उपर एक एक पांखडीए अ, आ, आदे ए एक एक स्वर स्थापीए. एम सोल पांखडीए सोल स्वर अक्षर स्थापवा. ने ए सोले स्वरनुं चिंतववाने चित्तनी एकाग्रता करवी. पछी हृदय कमलमां एक कमल चोवीस पांखडीनुं चिंतवीए तेमां करणिका चिंतवीए, पछी चोवीसे पांखडी एकथी म सुधीनां चोवीस व्यंजन थापीए. ने कर्णिकामां थापीए. पछी तेनुं ध्यान करीए. पछी मुखे आठ पांखडीनुं कमल चिंतवीए ते एक एक पांखडीए य, र, ल, व, श, ष, स, ह, आठ व्यंजन थापी चिंतवीए. एवी रीते त्रणे कमल ना ध्यानमां एकाग्रता करवी. ए ध्यानमय रहेवाथी सर्व शास्त्रना पारगामी थाय त्रिकालज्ञानी थाय. ए आदि घणां फल दर्शाव्यां छे बीजी रीते नवकारमंत्रनुं ध्यान करवुं ते पण पदस्थ ध्यान कह्युं छे. एना ध्यानथी पण खांस्यादी १६ म्होटा रोग नाश पामे. वचन सिद्धि प्रमुख होय. वली हलुकरमीनी गतिने पामे. परमानंद सुख प्राप्त थाय. वली प्रकारांतरे कह्युं जे आठ पांखडीनुं उज्वल कमल चिंतवीए तेनी कर्णिका मध्ये प्रदेशे महा पवीत्र मुक्ति सुखना देनार आद्यपद सत्याक्षर मंत्र नमोअरिहंताणं चिंतववुं. पूर्व दिशाए नमो सिद्धाणं चिंतववुं, दक्षिणे नमोआयरिआणं चिंतववुं. पश्चिमे नमोउवझायाणं चिंतववुं. उत्तरे नमोलोए सव्वसाहूणं चिंतववुं. एसो पंच नमुक्कारो अग्नि कोणमां, सव्वपावप्पणासणो नैरुत्त कोणे, मंग

ताणं च सवेसिं वाव्य खूणे. पढमहवइमंगल इशान कोणमां एवी रीते नवपदनु ध्यान करवु. मन वचन कायानी एकाग्रता करवी ते थी महा फलनी प्राप्ति करे वली प्रकारांतरे आठ पाखडीनु उज्वल कमल मुख माहे थापवु ते एक एक पाखडीए अ, क, च, ट, त, प, य, श, ए एक एक अक्षर थापवा ने समरवा. पछी ॐ नमो अरिह ताण ए आठे अक्षर अनुक्रमे समरवा, पछी ए कमलनी केशरामां सोले स्वर अ, आ विगेरे समरवा. पछी सुखे करी संचरतु कांतिमं डल माहे रहेतु निकलंक उज्वल चंद्रबिंब सरखु मायाबीज ह्रींका र मंत्र समरीए तेवार पछी ते पाखडीउने विषे भमतु आकाशमंड लमा संचरतु, मनोमल विनासतुं, अमृतरस स्रवतुं, तालु मार्गे जतुं भममाही उल्लासतु, जलहलाट करतु त्रिलोक्य विभुत्वने रहे, अ चित्य महिमानो देनार अद्भूत आश्चर्यकारीउ चंद्र सूर्यना तेजने जी पतु जोतीमय साक्षात् तेज रूप अति पवित्र नि:पाप ए मंत्र एक चित्ते मन वचन कायानी एकाग्रताए ध्याता जे पाप कर्म कीधा छे, तेनो विनाश थाय अने श्रुतज्ञान सकल वचनमय शब्दब्रह्म प्रगट थाय. एवी रीते निश्चल मन करी छ महीना अभ्यास करवाथी मुख मांथी धुम्रशिखा नीसरती देखे एक वरस अभ्यास करवाथी मुख मांथी अग्निज्वाला नीसरती देखे. पछी विशेष अभ्यासे सर्वज्ञनुं मु खकमल देखे पछी विशेष अभ्यास करवाथी अष्टकर्म रहित कल्या ण माहात्म्य आनंद रूप समग्र अतिशय संयुक्त भामंडलमा रहे साक्षात् प्रगट सर्वज्ञ वीतरागने देखे पछी निश्चय मन थाय मननो वेपार जीतीने ते परमेश्वरना स्वरूपने विषे एकाग्र मन करी संसार रूपी भयंकर वनने परीहरी पछी सिद्धिमंदीर मुक्तिमंदीर आश्रये एटले पामे वली प्रकारांतरे जोगीश्वरे मंत्राधिराज हकारने उपर अ ने हेठल रेफ संयुक्त कलाबिंदु सहित अनाहत नाद नक सुवर्णनु कमल ते माही रह्यो नि:कलंक चंद्रबिंब

अति उज्वल, चपल आकाशे फरतो, दश दिशाए व्यापतो, मुख क मले प्रवेश करतो, ने मांहो मांहे नमतो, नेत्र प्रत्ये स्फुरतो, ललाट मध्ये रहेतो, तालु मार्गे निसरतो, अति बहुल शरीरने आनंद परम नीरन्तर सुख उपजावतो, अमृतरस स्त्रवतो, अति उज्वलपणे चंद्र मंमल साथे स्पर्धा करतो, ज्योति शरीरमां स्फुरती आकाश मंमल मां संचरता शिव श्री मोक्षलक्ष्मीषु एक जावनाथीने सर्व अव यव संपूर्ण कुंजक करी एटले स्वासोस्वास स्थिर करी एकाग्रताए ए रीते ध्यावुं. तेथी साक्षात् तत्वने पामे. बीजां पण बहु प्रकारे ध्या न आठमा प्रकाशमां छे ते जोइने ध्यावां.

प्रश्नः—७५ रूपस्थ ध्यान शी रीते करवुं ?

उत्तरः—जोगशास्त्रमां नवमा प्रकासमां छे. तेमांथी अल्प ल खुं छुं. प्रथम जगवंत समोसरणमां वीराजमान छे ते ध्यावा. ते के वा छे ? मोक्षलक्ष्मीने सनमुख छे. आठे कर्मना विनासना करता, अ न्य जीवने अजयदानना दातार छे. नीःकलंक अति उज्वल चंद्रबिंब सरखा त्रण छत्र मस्तक उपर धर्यां छे उलसतुं. जलहलतुं छे, जामं मल तेणे करी सूर्यनुं तेज वीडंब्युं छे. देवछुंदनी जेरी मृदंग आदे अ नेक वाजीत्रना शब्दे करी कीन्नर गंधर्वादीकनां गीत देवांगना अप्स रादीकनां नृत्य, देवेंद्रादीकनी सेवा इत्यादीक ऋद्धिए युक्त अशोक वृक्षे शोजीत छे. सिंहासन ते सिंहासने प्रजु बेठा छे, चामर विंजइ र ह्यां छे. देव दानव दैत्य गंधर्वादीक नमी रह्या छे. मंदार पारीजातक हरीचंदन कल्पवृक्षादीक दीव्य वृक्ष तेनां पुष्पोए करी सुगंधीत छे समोसरण. ते समोसरणना कोटमां मृग, वाघ, सिंह, सरप, हस्ती, अश्व आदे तीर्यंच शांतपणे रह्या छे. एक बीजाने वैरजाव प्रजु प साए शांत थयां छे. एम अनेक अतिशय संजुक्त वीतराग जगवानने केवलज्ञानी महाराज पण वांदी रह्या छे. सर्वने पूजनीक परमेष्टी ज गवंत अरीहंत श्री वीतरागनुं स्वरूप जोइने मनमां आणीने ध्यान

कीजे. ते प्रज्ञुना गुणमा एकाग्रता करीए ते रूपस्थ ध्यान कहीए व ली बीजी रीते आ प्रमाणे–राग द्वेष, मद, मछर, क्रोध, मान, मा या, लोज्ञ, अहकारादीक महा मोहने वीकारे अकलंकीत छे शांत छे कात तेजे करी जलहलतु छे मनोहर महा सौज्ञाग्ये करी सज़ु क्त छे सरव लक्षण १०८ तेणे सज़ुक्त छे अनेरे दरशने अणजाणी तो जोगमुद्रा माहातम छे आखने अमद घणु आश्चर्यकारी आणद परम आनदनो हेतु छे इंद्रीयो जीती मन वश करी निरमल चित्त हु तो अनीमेष द्रष्टीने मेषोन्मेष निवारीने एणी रीते श्री वितरागनी प्रतीमा रूप ध्याय तेने रूपस्थ ध्यान कहीए

एम अतिशे अभ्यासथी जोगीश्वर तनमयपणु वितराग प्रति मापणु पामे आपणुं सर्वज्ञपणु देखे निश्चे जे ज्ञगवत सर्वज्ञ वित राग ते हुंज एम एक मना तनमयता वितरागपणुं पाम्यो तु सर्व वे दी सर्वज्ञ मानीए वितरागनु ध्यान करता वितराग थइने मुगती जाय अने रागी देवनु ध्यान करतो क्षोज्ञण उचाटनादीक कर्मनो करनार थाय अज्ञानपणे एटले वस्तुधर्म जथार्थ जाण्या विना जे ध्यान करे ते असत ध्यान ते फोकट प्रयास थाय माटे जथार्थ व स्तुना कहेनार वितराग तेनी आज्ञाए ध्यान करवुं आ विगेरे घणा स्वरूप जोगशास्त्रमा छे ते जोवा

प्रश्न –८५ रूपातीत ध्यान शी रीते कह्युं छे ?

उत्तर –जोगशास्त्रमा पाने २०४ मे ते अमुरती चिदानंद स्वरूप नीत्य अव्यय निरजन निराकार शुद्ध परमात्मानु ध्यान ते रूपातित ध्यान कहीए ए रीते जोगीश्वर निराकार स्वरूप अवलंबतो निरा कार ध्यान करतो ग्राह्य ग्राहक वरजीत निराकारपणु पामे जे कं इक पुज्ञलीक इच्छाए जप ध्याने करीए ते ग्राह्य ग्राहक कहिए मन वश करी जप ध्याने काइक देवत आराधे ते ग्राहक कहीए तेथी र हित जे जोगीश्वर पर स्वरूपथी रहित अने निराकार परमात्म स्व

रूप चिंतवतो ऐक्य निराकारपणुं पामे. मनने परमात्माने जे समर स नावने एकी करण कहीए तेज आत्मा परमात्माने विषे एक करी ने लय पमाडे. ए एवी रीते जोगिश्वर इंडीन जीती मन वश करी तत्व अव्यय स्वरूप निरंजन निराकार चिंतवतो निरंजनपणुं पामे. आ ध्यान अनुनव ज्ञानने वले थाय ले. जेम जेम आत्मा स्वस्वरूपमां लीन थतो जाय तेम तेम विशेष विशुद्धीथी अपूर्व ज्ञान प्राप्त थाय तेम तेम विशेष अनुनव थाय. आ ध्यान कर्तृम नथी तेथी एनो वि स्तार अल्प दर्शाव्यो ले.

प्रश्नः—७७ जैनमां समाधी चडाववानो मारग ले के नहि ?

उत्तरः—जोगशास्त्रमां बहु विस्तारे ले तथा कपुरचंदजी महा राजे स्वरोदय नामनो ग्रंथ रच्यो ले. तेमां घणी रचना ले, बीजे पण घणे ठेकाणे ले. आज पण तेना अन्यासी ले.

प्रश्नः—७८ कंइक जैनधर्मि नामधारी तेरापंथी स्वेतांबरी कहे ले जे नगवतीजीमां पाने ६१३ मे असंजमीने दान आपवाथी केवल पाप कह्युं ले. माटे दान देवुं नही ते व्याजबी ले के केम ?

उत्तरः—जैनमारगनी शैली स्यादवाद ले. ते शैलीना ज्ञान वीना जीव एकांत मारग ग्रहण करे. तेना हाथमां सूत्रनो परमार्थ आवतो नथी. जेटलां सूत्रनां वचन ले ते अपेक्षीत ले. ते अपेक्षा गुरु पासे ज्ञा न लेवाथी थाय ले तें गुरु वीना पोताना स्वलंदपणे अर्थ करे तेना हा थमा परमार्थ केम आवे ? सूत्रना अर्थ नीरजुगतीकारे नाष्यकारे टीका कारे कह्या ले ते उपरथी तथा ते अर्थ गुरु महाराज पासे धारे त्यारे प्र नुना अन्नीप्रायनुं ज्ञान थाय, पण पुर्वधर पुरुष अर्थ करी गया ले तेथी वीपरीत बीजो अर्थ करी अल्पबुद्धीवालो पंथ चलावे ने ते पं थने प्रमाण करे त्यारे तेनी अज्ञानता आगल उपाय नथी. प्रनुजीए वरसीदान दीधां ले ते दानना लेनार असंजमी ले तो जो दानमार्गनो निषेध होय तो प्रनु केम दान दे ? प्रनु सम्यकद्रष्टी ले त्रण ज्ञानना

आण तेमणे गुण जाणीने कर्युं, ते सर्व गृहस्थने करवुं जोग्य छे ज्ञाता सूत्र छापेलुं छे पाने ७५४ मे मल्लीनाथ महाराजे दान दीधुं ते अधिकार छे तेम कुंभराजा एमना पीताए पण चारे प्रकारना आहारनु दान दीघु छे ते पण पाने ७५५ मे छे जो केवल दानीज होत तो मल्लीनाथ महाराज निपेध करत तेम निषेध कर्युं नथी. वली कृश्न वासुदेवे थावच्चा कुमार दीक्षा लेवा तैयार थया त्यारे पोते आखी द्वारका नगरीमा उदघोषणा करावी के जे कोइ दीक्षा लेशे तेना पाछलना कुटुंबनी प्रतीपालना हु करीश आवा आशयनो अधिकार ज्ञाता सूत्रमा पाने ५४६ मे छे. तेथी विचार करो जे पाछलना कंइ संजमी नथी तो असंजमीज छे तेनु रक्षण करवामां लाभ जाणी आ काम कर्युं तो तेम बीजाने पण हीतकारी छे.वली तीर्थंकर महाराज ज्या पारणुं करे छे त्या सोनइआनी वृष्टी थाय छे जेमके पुरण शेठने त्यां वीरस्वामीए पारणु कर्यु ते सम्यक्‌दृष्टी पण नथी ने त्यां सोनइआनी वृष्टी थइ छे ए लेनार असंजमीज छे अने एम मुनीयोनो पण महीमा करवा सम्यकद्दृष्टी देवता एवी भकती करे छे तो जे जे कृत्य सम्यकद्दृष्टीए करेला प्रभुए नीपेध्यां नथी तो ते आचरवा जोग्य गृहस्थने छे वली रायपसेणी सूत्रमा प्रदेसि राजानो अधिकार छे तीहा पण प्रदेसि राजाने केशि गणधर महाराजे धर्म पाम्या पछी कह्युं जे हे प्रदेसि! तु रमणीक थइने पछी अरमणीक न थतो ते वखते प्रदेसि राजाए कह्यु छे जे हु म्हारी ऋधीना चार भाग करीश ते माथी एक भाग दानशालामां आपीश. आ अधिकार रायपसेणी सूत्रमा पाने २७० मे छापेली प्रतमा मुलपाठमा छे माथी वीचारो जे दाननो नीपेध छे,ते मात्र कुपात्र ने सुपात्र बुधीए आपवुं ते छे पण अनुकंपाए दुखी जाणी आपवुं तथा शासन प्रभावनाए आपवु तेमां कोइ ठेकाणे नीपेध नथी. आगमनी परुपणा गुरुमुखे धारीने करे तोज बराबर समजाय. वली आत्मानो दान गुण तो स्वभावीक छे. पण ज्या

सुधी दान अंतराय होय त्यां सुधी वस्तु बराबर समजाय नही. दान देवुं नही एवुंज मनमां आवे. वली ज्यां ज्यां तीर्थंकर महाराज वा, आचारज महाराज समोसर्या छे ते वधामणी लावनारने प्रीतीदान बहु प्रकारे आप्यां छे. तेमांथी एक अधिकार लखुं छुं. चित्रसारथीए केसी महाराज समोसर्या त्यारे खबर लावनार वनपालकने दान आप्युं छे. ते अधिकार रायपसेणीजीमां छपेली प्रतमां पाने २३१ मे छे त्यांथी जोइ लेवुं.

ए दानमां लाभ न होत तो सम्यकद्रष्टी केम दे? ते पण इहां प्रभुनी भगतिभावनो उछाह छे ते मोटो लाभ छे तेथी दान दीधां छे. ए दानमां धर्म नथी एम कहे तेणे विचारवुं जोइए जे भगवंतने वांदवा जवाना रथनुं नाम, धर्मरथ मुलपाठमां बहु ठेकाणे कह्युं छे. तेमांथी ज्ञातासूत्र छपेलामां पाने १४९ मे छे. माटे हरेक वस्तु बधा शास्त्रनो विचार करीने ग्रहण करवी. दान विषे एवुं कहे छे के असंजमीने दान दइए तेथी ते पुष्ट थाय ने आरंभ करे तेनी हिंसा लागे वास्ते देवुं नही. तेने समजवुं जोइए के तेरापंथी पोताना गुरुने दान आपे छे. ते चाली जशे तेमां नीचे केटलाएक त्रस जीव तथा पेटमां आहारना जोगथी करमीआ सरमीया नीपजशे ते नीहार करशे त्यारे हणाइ जशे. तथा वडीनीत करशे ते विष्टामां जीव उपजशे ते हणाशे, ते ए सर्वे हिंसा लागशे, माटे तमारा गुरुने पण आहार आपवो जोइए नहीं. पण एम विचारो जे शुद्ध संजमी मुनी महाराज पोतानुं आत्मसाधन करे छे, तेनो वीचार करवानो छे. बीजो विचार आपणे लेवानो नथी मात्र आहार पाणीना आधारथी सुखे धर्मसाधन थशे. तेम दुखी जीवने आपवाथी आहार संबंधीना संकल्प विकल्प रूप तेनुं दुख टलशे. ने तेने संतोष वलशे तेज लाभ विचारी दान आपवुं छे. आपणे कंइ दुष्ट काम करवा आहार आपता नथी, तेथी आपणने ते दूषण लागतुं नथी. वली

तेरापंथी लोकने धर्म उपदेश करे छे ते उपदेश सान्नली अज्ञानप
णे तपस्या करे छे ते तपस्याथी देवलोकमा वा, मनुष्यमां पुद्गलिक
सुख न्नोगवशे ते पाप पण धर्म उपदेस देनारने लागवु जोइए ते
एम कहे जे एमने तो धर्म उपदेश देवो छे तेथी ते पाप लागतु न
थी तेम दान देनारने तेनी न्नुखनुं डु ख नागवु छे वीजो न्नाव नथी
जीव छोडावनारने जीवने मरतो वचाववो छे ते अन्नयदान करवु ते
न्नाव छे वीजो नाव नथी वास्ते करुणान्नावनो लान छे, ते पछी
शुं करशे ते दोप अन्नयदान देनारने लागतो नथी हरेक वस्तुमा
न्नाव वलवान छे. गुरुवदन करीए छीए वादवा जइए छीए तेमा रस्तामा
जता तथा उठ वेस करवामा हिसा थाय छे पण वदनना लान्नअर्थे
करीए छीए तेम दान देवानो न्नाव पण वलवान छे वली न्नगवते सर्व
दानमा अन्नयदान वलवत कह्यु ए अधिकार सुयगडाग सुत्रमां पाने
३१८ मे मुलपाठमा छे तथा तेनो अर्थ टीकाकारे पाने ३२० मां वि
स्तारे कर्यो छे तेमा कथा पण वसतपुरना राजानी छे तेमा सार ए
छे जे राजानी राणीए चोरने गरदन मारता मुकाव्यो छे ने ते चोर
वच्यो छे तेने अन्नयदान कह्यु छे ए उपरथी विचार करो जे जीव
वचे ने पछी हिसा करे तेनु पाप जो आवतुं होय तो अन्नयदानने न्न
गवत वखाणत नहीं माटे जीवने कोइ मारतु होय तो वचाववो ते
मज न्नुखे मरताने खवरावीने वचाववो ए अन्नयदानज छे माटे
विचार करवो जोइए कारण जे स्यादवाद मारग समजवो सुयगडा
गजीमा वीजा श्रुतस्कधमा पाचमा अध्ययनमा छापेली प्रतमा पाने
८७२ मे आलावामा कह्यु छे जे कोइक खुदग एवुं कहे जे एकेंद्रीथी ते
पचेंद्री सूधीना जीवना विनाशनुं सरखु पाप वा, एकात सरखुं पाप
नही. एम कहे तो अनाचार ए वधे वोल एकाते वोलवामा अनाचा
र कह्यो हवे एनो शब्दनो अर्थ कंइ वीजो नीकलवानो नथी पण
प्रन्नुए गणधर महाराजने परमार्थ दर्शाव्यो ते पाठ परपराए चाल्यो

आव्यो ते आधारे पुर्व पुरुषोए अर्थ जस्या होय तेथी अर्थ पामीए. एनो खुलासो टीकाकारे कस्यो छे. त्यां जोशो तो जणाशे. वली पाने ८७३ मे आलावो छे तेमां कह्युं छे के–

आधाकर्मी आहार करवाथी कर्मे करी लेपाय एम एकांत न कहेवुं तेमज आधाकर्मी आहार करवाथी न लेपाय एम पण कहेवुं न जोइए. ए वात एकांत बोलवाथी अनाचार ए उपरथी विचार करवो जे भगवतीजीना पाठने आधारे दाननो नीषेध छे पण पाठनो अर्थ टीकाकारे कस्यो छे. त्यां चोखुं दर्शाव्युं छे ने बीजा स्थाननी गाथा मुकी छे जे अनुकंपा दान जीनेस्वरे नीषेध्युं नथी एम अर्थ छे ते प्रमाणे पुर्व पुरुषना अभिप्रायथी तो दाननो निषेध कोइ ठेकाणे न थी. सूयगडांगजीना उपला पानानो अर्थ पण टीकाकारना खुलासा थी आवशे. तेम आपणे लेवो जोइए ने सूयगडांगजीना पाठनो अर्थ मुखथी कहे ते खरो मानवानो आधार शुं ? ने जीवने मीथ्यात खस्युं नही होय ते कल्पीत अर्थ माने पण थोडो थोडो क्षय उपशम थ यो हशे, ते तो महा पुरुषना अर्थ प्रमाण करशे. माटे आत्मार्थिने रीतशर कहेवुं ते न समजे तो कंठसोस करवो नही एज श्रेष्ठ छे. व ली ए लोको आचारांगजीमां हिंसाना निषेधना पाठ बतावे छे, पण ते पाठ सर्वे मुनी महाराज सर्वथा हिंसाना त्यागीनो छे. आचारांगजी मां पण पाने २२४ मे छापेली प्रतमां जे आश्रवनां कारण ते संवर थाय छे. ने संवरनां कारण ते आश्रवनां थाय छे. एमां प्रणाम विशेष नी मुख्यता दर्शावी छे. तेम हरकोइमां प्रणाम विशेष विचारवा. व ली ठाणांग सूत्रमां पाने ५६३ मे छापेलामां दशमा स्थानांगमां दश प्रकारनां दान दर्शाव्यां छे तेमां अनुकंपादान अभयदान कह्युं छे, ने अधर्मदान जुदु कह्युं छे.

वली केवल अधर्ममां तमारा विचार प्रमाणे अनुकंपादान हो त तो अधर्मदानमांज समास थात, जुदो दर्शाव शुं करवा करत ? पण

ए अनुकपादान तथा अभयदान अधर्ममां नही तेथी जुदो दर्शाव कर्यो छे माटे जेम प्रभु पोतेज दान दे छे तेम श्रावकना अभग द्वार कह्या छे जे श्रावक शकती माफक दान दे, सम्यकद्रष्टीना सडशठ बोल कह्या, तेमां समकितना पाच लक्षण कह्यां छे. तेमा चोथु अनुकपा लक्षण कह्युं छे द्रव्यथी दुखीने दान दइ सुखी करे, भावथी धर्म पमाडी धर्मे करी सुखी करे आ लक्षण छता केम दान आपे नही ? अवश्य सम्यकद्रष्टी दान देज सुपात्रने कुपात्रबुधीए आपवु ते महा दोष तेमज कुपात्रने सुपात्रबुधीए आपवु ते महा दोष छे, जे कारणे आपवुं ते ते भावे विचारी आपवामा दोष नथी उपासकदशागमा सगदाल पुत्रे गोशालाने आप्यु छे तीहा कह्युं जे तारा तप सजमथी नथी आपतो. महावीरस्वामीना गुण ग्राम करे छे तेथी आपु छु हवे ए गोसालो छे तो मीथ्याद्रष्टी तो पण प्रभुना गुण ग्रामनो पक्ष धारीने आप्यु तो लाभज छे वली वंदीता सूत्रनी गाथा २३) मीमा छेलु पद छे जे असइपोस च वज्जिज्जा पापीष्टने पोस्याना अतिचार छे पण एनो अर्थ कर्यो छे जे वेपार अर्थे एवा जीवने पोषीने वेचवाने पइसा पेदा करवा ते बाबत अतिचार छे. अनुकपाए पोसवानो अतिचार नथी. हेमाचार्य महाराजे पण ए प्रमाणे अर्थ कर्यो छे आ सर्वे वातनो सार एटलो छे जे घणा शास्त्रमा आ वात छे माटे आवा माणसनी वात थोडी शक्तीवालाए सांभलवी नहि महा पुरुषो आचारजो थइ गया. ते पुरुषना वचन उपर लक्ष देवो जेथी आत्मानुं हित थशे. ने शक्ति प्रमाणे दान आपवु एज मार्ग छे

प्रश्न –७९ आवा जैनमा बहु मत छे, ते लोकने शुं आत्मानी बीक नही होय ?

उत्तर.–केटलाएक जीव बिकवाला होय पण पूर्वकर्मनी प्रेरणाथी अवलो अर्थज खरो लागे एटले बापडा शु करे ? वली केट

लाएकनी बुद्धि मंद होय तेथी जे मतमां पड्या तेज प्रमाणे वारता करे. ए सर्व कर्मनी गति छे आपणे जैनधर्म नाम धरावी जैन मा र्गमां शुं छे? तेनुं पुरतुं ज्ञान मेलवता नथी, वली संसार असार जा णीए छीए तेम छतां छोडता नथी. ते आपणा कर्मनी गती छे तेम ज सर्व जीव कर्मने आधीन छे. माटे कोइ जीव उपर द्वेष न धरतां केवल आपणा आत्मानी प्रणती सुधरे तेवो उद्यम करवो. जेम बने तेम संसारनी उपाधी ओछी करवी, पोतानी आजीविका थोडा वि कल्पे चालती होय ते छतां वधारे धन मेलवी खरचवानी लालचे उपाधी करवी ते योग्य नथी. उपाधी जेम बने तेम छोडी रात्री दि वस ज्ञान अभ्यास करवो ने ते ज्ञानथी आत्मानुं स्वरूप जोवुं बे घडी एकांत बेसी आत्मानो विचार करवो ए श्रेयकारी छे, आत्मा नी परणती बगडे एवा वाद विवादमां काल गुमाववो नही. एज शीखामण छे.

प्रश्नः—ए० आत्मप्रदेश हालि रह्यानो अधिकार आचारांगजीनी छापेली टीकामां पाने १०३ मे छे तेनुं शुं हेतु?

उत्तरः—आचारांगजीमां उस्न उदक वत् उद्वर्तना करी रह्या छे ए वात सत्य प्रत्यक्ष समजाय छे के शरीरना सर्व भागोमां नसों हाली रही छे ते पाछी जीव रहित शरीर थाय छे त्यारे कंइ पण हा लतुं नथी तेथी समजाय छे के आत्मप्रदेसना चलायमानपणाथीज हाले छे. ए प्रमाणे लोकप्रकाशमां पण अधिकार छे.

प्रश्नः—ए१ मुनी कंखामोहनी कर्म बांधे ए अधिकार क्यां छे?

उत्तरः—श्री भगवतजीनी छापेली टीकामां तथा बालाबोधमां पाने ७० मे छे. तेर प्रकारनां अंतर कह्यां छे. ते कारणे मुनी शंका क रे तो कंखामोहनी बांधे, वास्ते जीन वचनमां शंका करवी नही. कं खा शब्दे मिथ्यातमोहनी कही छे. माटे जेम बने तेम परमात्माना वचन उपर दृढ रहेवुं.

प्रश्नः—९२ भुवनपती प्रमुख नीचेना देवता देवलोकमां जाय के नही ?

उत्तर·—भगवतीजीनी छापेली प्रतमां पाने २५६ मे चमरेंद्र गयानो अधिकार छे पण तेमां एटलुं विशेष छे के अरिहतनु, अरिहंत ना चैत्यनु एटले प्रतिमाजी वा, साधुनुं सरणु करी जाय तो जवाय ते शिवाय जवाय नहि

प्रश्नः—९३ तामली तापसे साठ हजार वरस सुधी तपस्या करी फोगट गइ कहे छे ते केम ?

उत्तर—भगवतीजीमा पाने २३२ मे तामली तापसनो अधिकार छे त्या अल्प फल कह्यु छे पण कंइ पाम्या नहि एम तो नथी वली इशान इंद्र थया ने अल्प फल ते मुक्तिनी अपेक्षाए कहु छे. कारण जे एवी तपस्या समकित सहित करी होत तो घणी निरजरा थात पण ते न थइ ते अपेक्षाए अल्प छे रुधि तो घणी पाम्या छे वली थानक पण एवुं पाम्या के समकित पाम्या

प्रश्न—९४ तुगीआ नगरीना श्रावकनो अधिकार क्यां छे ?

उत्तर·—भगवतीजीमा पाने १९१ मे अधिकार श्रवण प्रमुख ना फलनो अधिकार छे त्या तुगीया नगरीना श्रावकनु स्वरूप छे

प्रश्न—९५ अभवी क्या सुधी भणे ?

उत्तरः—नंदीसूत्रनी छापेली प्रतमा पाने ३९९मे साडानव पुर्व सुधी भणे कह्यु छे. पण सरधा नहि तेथी आत्मानुं काम थाय नहि

प्रश्न—९६ श्रावकना व्रत लीधा सिवाय बीजा परचुरण नीयम करवानी मरजाद छे के नहि ?

उत्तर·—भगवतीजीमा पाने ४६१ मे अधिकार छे त्यां कह्युं छे जे मुल गुण पच्चख्काणी करता उत्तर गुण पच्चख्काणी असख्याता छे पण तीर्यच पण श्रावकना व्रत ले छे तेथी असख्यात गुण कह्या छे. टीकाकारे विशेषपणे कह्यु छे जे मध, माखण, मांस मदीराना नीयम

करे ते पण उत्तर गुण पच्चरकाणी कहीए, एवी रीते त्यां अधिकार छे.

प्रश्नः—एए छठा आरामां जे जीवो थशे तेनुं केटलुं आउखुं तथा समकिती के मिथ्याती?

उत्तरः—छठा आराना जीवनुं आउखुं १६ थी २० वरस सुधीनुं कह्युं छे. प्राये समकित रहित कयां वससे ए विगेरे सर्वे अधिकार जगवतीजी छापेलीमां पाने ४७ए मे छे त्यांथी जोइ लेवुं.

प्रश्नः—एट पांच इंडीमां कामी इंडी कयी ने जोगी कयी?

उत्तरः—श्रोत इंद्री, चक्षु इंद्री कामी तथा फरस इंडी, रसइंडी, घ्राणेंडी ए जोगी. कारण जे ए इंडीए जोगववाथी सुख छे एनो विसतारे अधिकार जगवतीजीमां पाने ४ट७ मे छे.

प्रश्नः—एए श्रावक संथारो करे त्यारे सर्वथा पांचे व्रत आदरे?

उत्तरः—वरुननाग नटुआए सर्वथा प्राणातीपात प्रमुखनो त्याग कर्यो छे. ए अधिकार जगवतीजीमां पाने ५६० मे छे वास्ते करी शके एम समजाय छे.

प्रश्नः—१०० श्रावक रात पोसो करे तो दीवो राखे के नहि?

उत्तरः—श्रावक पौषधमां दीवो राखे नहि, कारण जे श्रावक पडीक्कमणुं करे छे त्यारे वे घडीनुं सामायक छे. तेमां काउसग करे छे, त्यारे पण आगार राखे छे जे दीवा विजलीनी उजेइ आवे तो वस्त्र ओढवुं तो काउसग जागे नहि. ए सारु आगार राखे छे. हवे विचारो जे उचिंतो कोइ लावे तो वस्त्र ओढवुं तो रखाय तो केम? इहां शंका थशे जे उजेइ ते अजवालुं तेमां शा वास्ते वस्त्र ओढवुं? तेनुं समजवुं जे उजेइ छे ते अग्निकायना जीव छे. तेने आपणो फरस थवाथी ते जीव विनाश पामे छे. ए अधिकार समयसुंदरना प्रश्नमां छे. वली महानीसिथ सूत्रमां चोथा अध्ययनमां पाने ५ मे सुमतिनागीलनो अधिकार चाल्यो छे. तेमां पण एक मुनीराजे विजलीनो चमकारो थयो त्यारे वस्त्र ओढयुं नहि.

तेथी त्या कह्युं छे जे अग्निकायना जीवनी विराधना थइ एथी पण अग्निकाय सिद्ध थाय छे, वली भगवतीजी छापेलीमा ५१८ मे पाने अग्नि सलगावनार महा आरंभी के होलवनार महाआरम्भी ? त्या अग्नि सलगावनार महा आरम्भी कह्या छे विगेरे अधिकार चाल्यो छे त्यार पछी प्रश्न थयुं छे जे, जेम सचेतन अग्निकाय प्रकाश करे छे तेम अचित्त पुद्गलनी एवी प्रभा होय के नहि ? त्यारे भगवते कह्युं छे जे ज्यारे मुनी तेजुलेसा मुके छे त्यारे ते अचित पुद्गलनो प्रकास थाय छे एथी पण समजाय छे के अग्निनीनी प्रभा सचित्त कही वली मुनि पाखी अतिचारमा तथा श्रावक पाखी अतिचारमा पण उजेइ आलोवे छे वली श्राधजितकल्पमा उजेइनु प्रायश्चित कह्यु छे तथा वृहतकल्पमा पण ज्या दिवानो उद्योत होय त्यां कारणे एक बे दिवस रहे ने वधारे रहे तो प्रायश्चित कह्युं. वली टीकामां विस्तारे अधिकार छे के आणसण कर्यु होय तो दीवो राखे आवा कारणे राखवानी तो मरजादा छे. पण ते शिवाय तो निषेध छे तो पछी पौषधमा श्रावक भणवा सारु राखे ए तो संभवतुं नथी कारण जे समणोइव सावउ एवो पाठ छे माटे जेम साधु रात्रे दीवो राखता नथी, तेम श्रावक पण राखे नहि एम अमारू समजवु छे उजेइ सारु वस्त्र ढांढवानो अधिकार वृदारुवृतीमा पाने २८ मे छे वली सेनप्रश्नमा प्रश्न १८ मे पाने ६७ मे दीवानी उजेइनु प्रश्न छे तेमा पण काउसगनी कृजुगतीनी साख आपी छे ए सर्वे अधिकार जोतां दीवो राखवो जोग्य लागतो नथी.

प्रश्न –१०१ श्रावक देरासरनुं द्रव्य व्याजे राखे तो केम ? तथा पूजाना काममा वापरे तो केम ?

उत्तर –हालना वखतमां श्रावकोने देराना कारभारी जवराइथी व्याजे आपे छे पण श्राधविधीमा पाने १०१ मे श्रावकने घेरणुं राखी पण धीरवानी मनाइ करी छे कारण जे श्रावक छते व्याजे ले ने

वधारे व्याज उपजावे ते फायदो देवद्रव्यमाथी काढ्यो. हवे श्राध वीधीमां सागरशेठनी कथा छे. ते कथामां फक्त देरासरना माण सने पइसा बदले अनाज आप्युं हतुं. तेमां मात्र रु. १) नी ८० कांगणी थाय तेमांथी मात्र १०००) कांगणीनो लाभ थयो हतो तेथी केटलो संसार रोलाया ते कथा जो वांचशो तो हृदय भेदइ जाय एटलां कष्ट भोगववां पडे छे. माटे श्रावकने संकटमां पाडनार आपनार ज छे. वली जे वखत श्रावक पइसा ले छे. ते वखत तो सारी हालतज होय, पण माणसनी सदाकाल स्थीति सरखी रहेती नथी. त्यारे ज्यारे नबली स्थिति आवे ते वखत जो शेठीआनुं लेहणुं तेना उपर होय तो पहेलुं लहेणुं पोतानुं वसुल करे तो शेठीया पण दुषणमां आवे. कदापी पोतानुं लहेणुं न होय पण पोते एक धर्मी छे, तेथी शरम राखी ताकीद थाय नही. तेथी ते घणी बीजा देवावालाने आपे ने देरावालाने आपे नही. तो देरानुं द्रव्य जाय ने लेनारने तो घणाज भव भमवुं पडे. देवद्रव्य भक्षणनां फल घणा शास्त्रमां लख्यां छे उपदेशपदमां हरिभद्रसुरी माहाराजे देवद्रव्य कोइ खातो होय तेनी संभाल न राखे तो ते श्रावकने केटला कडवां फल बताव्यां छे. ने खानारने तो भवनो पार नथी. वली श्रावकने धीरवानो धारो होय तो शेठीआ पोते पण उपाडी ले अने हालमां तो ठेर ठेर एवा बनाव बन्या छे. ने ए रीवाजथी घणाज देवद्रव्यनो विनाश थयो छे. सर्वे भाइओना जाणवामां छे वली षष्टीशतकनी टीकामां एटला सुधी कह्युं छे जे देवद्रव्य वधारवा सारु घणुं मुल आपीने देरानी वस्तु ले छे. ने पोते वापरे छे तो नरकगामी जीव कह्या छे. माटे देवद्रव्यथी तो जेम बने तेम अलगा रहेवुं.

वली जीनपुजा करवामां पण सर्वे उपगरण शक्तीवालाने तो पोताना घरनांज राखवां. उरसिया प्रमुख पदार्थ छे ते पण श्रावको पोताना पइसाथीज बनावे. जे वधारे धनवान छे ते एवी वस्तु

बनावी राखे सामान्य धनवाळाथी एवी चीजो नही बने पण केस
र चंदन फुल वीगेरे तो पोतानुज वापरे, पण देरासरनुं वापरवाथी
लाभ थाय नही. आत्मप्रबोधमा कह्या छे तेने पाछला भवमा देव
द्रव्यथी नुकशान थयु छे तेथी आ भवमा एवो नीयम कर्यो जे देरा
सरना जले हाथ पण धोउ नही वली श्राद्धविधिमां कह्या छे. तेमा
ज एक लक्ष्मीबाइए देवद्रव्य वधारवाने सारु घणा उच्छव करा
व्या छे. तेमा देराना उपगरण वापर्या छे तेनो नकरो पण आप्यो छे
पण नकरो उछो पडवाथी भोग अतराय बाध्यो जेथी बीजा भवमा
जनमी त्यारथी पीयरमा शोग पडवा लाग्यो ने पाणीग्रहण कर्या
पछी सासरे शोग पडवा लाग्यो पछी मुनी मल्या त्यारे पुछ्युं जे
माहाराज! म्हारे जनमथी शोग पडे छे तेनु शु कारण? पछी गुरुए क
ह्यु जे देराना उपगरण वापर्यां तेनो नकरो उछो आप्यो तेनां फल
थया आ उपरथी विचार करो जे नकरो आप्यो पण उछो पडवा
थी नुकशान थयु तो मफत देरानी चिज वापरीए तो वधारे नुक
शानज थाय देरानी चिज पोताना घरना काम सारु वापरीए तेनुं
तो केहेवुंज शु? माटे देरासरनी तथा साधारणनी तथा ज्ञानद्रव्य
नी चीजोथी घणाज अलगा रहेवु. कोइ पण अश आपणा घरना
काममा न आवे एम करवु ए द्रव्यनी न्यायथी वृद्धि करवामा त
त्पर रहेवु ने पुजा सेवामा तो पोताना द्रव्य विना चित्त प्रफुलीत
ज नही थाय, वास्ते शुद्ध सुंदर द्रव्य पोताना वापरवा.

साकेतपुर नगरे सागर शेठ नामे परम श्रावक वसे छे तेने धर्मी
जाणी बीजा श्रावकोए देरासरनुं द्रव्य सोप्यु ने कह्युं जे आ द्रव्य
माथी देरासरना काम करनार सूत्रधार, सलाट, मजुरने तेनी महे
नतना पइसा तमे आपजो आ द्रव्य सागरशेठना हाथमां आप
वाथी सागरशेठ लोभमा पड्या तेथी सुथार प्रमुखने रोकडु द्रव्य
आपे नही. तेने वदले अनाज गोल वस्त्र प्रमुख आपे तेमाथी रु १)

नी कांगणी ८०) थाय छे. एवी एक हजार कांगणी पेदा करी ने पेदाश पोताना घरमां राखी. तेथी महा पाप उपारजन कर्युं ते आलोव्या विना मरण पाम्या. तेथी ते समुद्रमां जलमाणस थयो. ते जल माणसने इंदगोली थाय छे. ते इंदगोली जे माणस पासे राखी समुद्रमां रत्न काढवा जाय तो डूबे नहि तेथी समुद्रना उपकंठवा सी वाणीयाए सागरशेठना जीव जल माणसने पकडीने घंटी नीचे घाल्या ते छमास सुधी घंटी नीचे पीलाइ मरण पामीने त्यांथी त्री जी नरके गया. तीहां नरकनां दुःख भोगवी आयुष पुरुं करी मरण पामीने पांचसे धनुशना शरीरनो मच्छ थयो. त्यां मलेच्छोए पकडी अं गोपांग काप्यां तेथी मरण पामी, चोथी नरके गयो. त्यांथी नीकली एक एक भवने आंतरे पांचमी छठी सातमी नरके बबे वार जइ आव्यो. एम नरकना परमाधामीनी वेदना खेत्रवेदना सहन करी पाछा तीर्यंचना भव करी एक हजार भव कुतराना कर्या. तथा बी जा पण एक एक हजार भव नीचे मुजबना कर्या.

सुवरना, बोकडाना, गाडरना, ससलाना, हरणना, साबरना, सीयालना, बीलाडाना, उंदरना, कोलना, गीरोलीना, पाटलागोहना, सापना, वींछीना, वीष्टाना, कीडाना, शंखपणे, छीपपणे, जलोपणे, कीडीपणे, कोडामां, पतंगीयामां, मच्छरमां, काचबामां, गद्धामां, भेंश मां, बलदमां, उंटमां, खचरमां, घोडामां, हाथीमां.

ए सर्वे जातीमां हजार हजार भव कर्या. तथा पृथ्वीकायमां, अपकायमां, तेउकायमां वायुकायमां, वनस्पतीकायमां, ए सर्वे जा तीमां लाखो भव भमीने ए सर्वे भवमां प्राए हथीयार प्रमुख शस्त्र ना घाए करीने मोटी पीडा भोगवी मरण पामी, देवद्रव्य भक्षण नुं पाप घणुं क्षय थवाथी वसंतपुर नगरे कोटी द्रव्यनो सामी वसुदत्त शेठनी वसुमती राणीनी कुखे पुत्रपणे उपन्यो. ए सागरशेठनो जी व गरभमां आव्यो त्यारथीज वसुदत्तशेठनुं द्रव्य नाश पामवा लाग्युं.

जे दीवसे जनम थयो ते दीवसे पिता मरण पाम्यो पाचमे वरशे माता मरण पामी लोंके निप्पुन्निक नाम दीधु दलडी रांकनीपरे वध्यो ते एकदा मामाए दीठो ते पोताने घेर तेडी गयो तेज राते मामानु घर चोरोए लुट्यु त्याथी बीजे ठेकाणे गयो, ते ज्यां जाय तेने त्या चोर लुटे अथवा अग्नी लागे, ने आपदा पामे. हरकोइ विपति तेने आवी पडे आवी स्थती जोइ कोइ ऊभो राखे नहि ने लोक नींदे के आतो बलती ऊपाधी छे. एवी अनेक प्रकारे लोक निंदा करे ते सांभळी मन ऊदवेगता पाम्युं तेथी परदेश गयो ते तामलीप्त नगरमा रह्यो. त्या विनयधर शेठ वसे छे. तेने त्या सेवकपणे रह्यो तेज दिवसे विनयधर शेठने त्या आग लागी तेथी घरमाथी हडकाया कुतरानी पेठें काढ्यो तेवारे पश्चाताप करवा लाग्यो पूर्वनु करेलुं कर्म निंदतो हवो जे जे कर्म स्ववशपणे करे छे ते कर्म ऊदे आवे त्यारे परवसपणे भोगववा पडे छे एवी निंदा करतां त्यांथी बीजे ठेकाणे जाय छे एम करतो समुद्रने कांठे गयो ते दिवसे धनवान नामे शेठ वाहाणे चडे छे, तेनो सेवक थइने वाहाणे चड्यो ते वाहाण कुशले करी परद्वीपे पहोच्यु त्यारे निपुनिक विचारवा लाग्यो के आ अचरीज जेवुं लागे छे जे हुं चड्यो छता वाहाण भाग्यु नहि, एवो विचार करे छे एटलामा दुष्ट देवे दरू करीने वाहाणने भाग्युं निपुणीक समुद्रमां डुब्यो त्या पाटीयु जड्यु तेने आधारे समुद्रने कांठे आव्यो त्या गाम छे. ते गामना ठाकोर पासे चाकरपणे रह्यो त्या धाड पडी, ते धाडीए ठाकोरनो छोकरो जाणी मारी पीटी धाडमा पकडी लइ गया ने पोतानी पलीमा राख्यो त्या बीजा पलीपतीए आवी पलीनो विनाश पमाड्यो तेथी पलीपतीए काढी मुक्यो ते बिलाना वृक्ष नीचे जइने बेठो तो ऊपरथी बिलु पड्यु तेथी माथु फुट्यु त्याथी बीजे ठेकाणे गयो एम एक हजार ठेकाणे भम्यो. ज्या ज्या जाय त्या चोरनो, पाणीनो,

अग्निनो, परस्त्रीनो, मरणनो एवा उपद्रव्य थाय. तेथी ज्यां जाय त्यां थी काढी मुके एम दुःख भोगवतो अटवीने विषे गयो. त्यां सेलक नामे जक्ष छे. ते महा प्रभावक छे ते जक्षने माटे एक चित्ते करी आराधन करतो हवो. पोतानुं लख दुःख कहीने एकवीस उपवास कर्या तेथी जक्ष प्रसन्न थइ केहेवा लाग्यो के हे भोला! सांजे सांजे म्हारी आगल सोनाना चांदला सहस्त्र शोभतो मोटो मोर नाटक करशे ते मोरना पिछां निरंतर पडशे ते तुं लेजे. ते सांभली निपुणीत हरख पाम्यो. ने नित्य सुवर्णनां पिछां खरे छे ते ले छे. एम हमेश लेतां नवसो पिछां एकठां थयां.

एक सो लेवानां बाकी रह्यां त्यारे निपुणीयाने दुष्ट कर्मे पेर्यो तेथी विचारे छे के आ उजड भूमीमां क्यां सुधी वेसी रहीश? एम विचारीने मोरना पिछां मुठीवडे लेवा गयो. एटले ते भुंइ उपरथी उडी गयो. ने पिछां भेगां करेलां जतां रह्यां. देवनी आज्ञा उलंगी कार्य करे ते केम सफल थाय? निपुणीयो पोताना आत्माने धिकारतो में क्यां मुरखता शुं उतावल कीधी? जेथी पामेली वस्तु गइ. एम दुःखी थतां अटवीमां भमतां एक मुनी महाराजने दीठा, ते मुनी महाराजने नमस्कार करी पोताना पाछला कर्मनुं स्वरूप पुछतो हवो. मुनी महाराजे कह्युं के, देवद्रव्य भक्षण एक हजार कांकणीनुं कीधुं तेथी आ भवमां तथा पाछला भवोमां जे जे दुःख भोगव्यां हतां ते स्वरूप कीधुं. पछे मुनी महाराज देवद्रव्य भक्षणना पापथी मुक्त थवानो उपाय कहे छे. हजार कांकणी खाधी छे तेथी अधिक द्रव्य आपवुं तथा देवद्रव्यनुं रक्षण करवुं तथा देवद्रव्यनी वृद्धि करवी. तेथी दुष्ट कर्म दूर थशे. सर्व जीवोने भोग लक्ष्मी सुखनो लाभ थाय. एवी रीते गुरु मुखे सांभलवाथी एवो नियम कर्यो के एथी हजारगणुं द्रव्य देवद्रव्यमां आपवुं. म्हारे पहेरवानां वस्त्र तथा आहारादिकमां वापरतां जे द्रव्य वधे ते देवद्रव्यमां आपवुं

थोडो पण द्रव्यनो संग्रह करुं नहि एम मुनी पासे नियम लीधो तथा विशुद्द श्रावकनो धर्म आदर्यो त्यार वाद जे जे वेपार करे ते मां द्रव्य पेदा करवा लाग्यो. तेथी पाछले नवे हजार कांकणी खाधी हती, तेने बदले दश लाख कांकणी देवद्रव्यमा आपी, तेवारे देवद्रव्यना भरणवालो थयो. तेथी अनुक्रमे घणुं धन उपार्जन कर्यु पछे पोतानु व्याज उपजावे एम करीने घणीज देवद्रव्यनी वृद्धि करी ते वृद्धि करवाना पुन्ये करी तीर्थंकर नाम कर्म उपार्जन कर्यु अवसरे दिक्षा आदरी गीतारथ थया धर्मदेशनादिके करी देव भक्तिना अतिशये करी जिनभक्तिनु पहेलु स्थानक आराधि तिर्थंकर नामकर्म निकाचित करी काल करी सर्वार्थसिधे पहोत्या त्याथी चवी महाविदेह क्षेत्रमां तिर्थंकर पदवी भोगवीनें सिद्धिने वरशे. आ मुजवनी कथा श्राधविधिमा पाने १०१ थी ते पाने १०३ सुधी छे.

अथ साधारण द्रव्य तथा ज्ञानद्रव्य उपर कथा.

भोगपुर नामे नगरने विषे धनवा नामे शेठ वस्यो छे ते चोवीस कोडी सोनइआनो धणी छे, तेने धनवती नामे स्त्री छे ते स्त्रीने जोडले वे पुत्र थया. एक पुत्रनुं नाम करमसार ने एक पुत्रनु नाम पुन्यसार छे एकदा पिताए निमित्तीआने पुछ्युं जे ए पुत्रो केवा थशे? निमीतिञ कहे छे के, करमसार जड प्रकृतिनो घणो निरबुद्धि थशे अनें विप्रीत बुद्धिए करी घरनु सरव धन गुमावशे नवुं धन उपार्जन करशे नहि, घणो काल घणा दरिद्रिपणे चाकरीए करी दुखवत थशे. पुण्यसार पण पाछलु सारु धन तथा नवु उपार्ज्युं धन वारवार हानी करशे, तेम तेम दुखी थशे पण वेपारादिकनी कलाए डाह्यो थशे वने जणाने वृद्धपणे धननु सुख पुत्रादिकनु सुख थशे एवी रीते निमीतिआए कह्यु पछी पिताए वन्ने पुत्रोने चतुर उपाध्यायनी पासे भणवा मुक्या पुण्यसार तो सुखे करी सर्व विद्या भण्यो कर्मसारने घणा उपाय करे तो पण अक्षर मात्र नहि आवडे.

शब्द लखवादिक करवाने पण समर्थ नहि. सर्वथा पशु जेवो रह्यो. तथा उपाध्याए नणाववो मुक्यो. बन्ने जाइउनी जवान अवस्था जाणी पिताए धनवंतनी कन्याउ परणावी. पछी पिताए बन्ने नाइउने बार बार क्रोड सोनइया आपी जूदा राख्या. पछे मात पिता दिक्षा लेइ देवलोके गया.

हवे करमसारने सजनादिक वारता थका पण पोतानी बुद्धिथी वेपार करे. त्यां त्यां धननी हानी होय, एम थोडा दिवसमां पिताना दीधा बार कोडी सोनइआ गुमाव्या. हवे पुण्यसारना बार कोडी सोनइआ खातर देइ चोर लइ गया, बन्ने जण दुःखी रह्या. स्वजनादिके पण छांड्या, स्त्रीउ पण नुखे पिडाइने पोत पोताने घेर गइउ. धन विना गुणी पण निरगुणी होय, स्वजन चाकरादिकनी पेरे निर्धनने जाणे नहि. धनवंतने थोडी पण चतुराइ होय तेने चतुर कहे, ते वारे निरबुद्धि निर्नागी एम लोके अपमान दिधुं. ते अपमानथी लाजता बन्ने नाइ देशांतरे जइ जुदा जुदा रह्या. करमसार कोइ धनवंतने घेर अवर उपायना अनावथी चाकरपणे रह्यो. ते शेठ जूठाबोलो अदत्तनो लेनारो छे. तेनी पासे चाकरी मागे पण आपे नहि. एम विटंबणा नोगवी पुण्यसारे केटलुंक द्रव्य उपार्जन कर्युं. तेने प्रयत्ने गोपव्युं पण धुरते छेतरी लीधो. एम अनेक ठकाणे चाकरीनी प्रतीथी धातुरवादिथी खाण खोदी सिद्ध रसायण कर्यां. रोहणाचल रत्न लेवाना ने मंत्र साधना करी रुदवती प्रमुख जडी लेवादिक महा प्राक्रम ११–१२ वार कर्युं पण धन प्राप्त थयुं ते रह्युं नहि. कर्मसारने पण विपरीत अवे करीने धन उपार्जना थइ नहि. पुण्यसारे पण उपार्जी अगीआर वार गुमाव्युं. पछे बन्ने नाइउ उदास थइ झाझे चडी रत्नद्वीपे गया. बन्ने जण सांप्रत्य रत्नद्वीपनी देवी जाणीने मरण आदरी देवी आगल बेठा. आठमे उपवासे देवी प्रगट थइने कर्मसारने कहे छे तारा नाग्यमां धन नथी. त्यारे कर्मसार उठ्यो.

पुण्यसार एकवीस दिवस उपवास करी बेंठो तेथी देवीए प्रसन्न थइने चिंतामणी रत्न आप्यु ते जोइने करमसार पश्चाताप करवा लाग्यो तेवारे पुण्यसारे कह्युं के मा विखवाद कर आ चिंतामणीरत्नथी तारु पण कार्य थशे हवे बंने जण प्रितीथी पाछा झाजे चड्या. हवे रात्रीए पुर्णिमानो चंद्रमा उग्यो तेवारे कर्मसार कहे हे नाइ! तारी पासे चिंतामणीरत्न छे. तेनुं तेज वधारे छे के चद्रमानु तेज वधारे छे ते आपणे जोइए पछे पुण्यसारने पण पूर्व कर्मनी प्रेरणा थकी रत्न लेइने झाजने छेडे बेठा हाथमा रत्न स्थापी दृष्टीए जुए छे एटले हाथमाथी रत्न समुद्रमा पड्यु मनोरथ निष्फल थया, बन्ने जण दुखी थता पोताने नगरे आव्या पछी ज्ञानी गुरु मळ्या तेमने वदन नमस्कार करी पोताना पुर्वज्ञा नव पुछे छे ते ज्ञानी माहाराज कहे छे, चंद्रपुर नगरने विषे जीनदत्त अने जीनदास नामे शेठ परम अरिहतना नक्त छे एकदा सर्वे श्रावके मळी घणु ज्ञान द्रव्य तथा घणु साधारण द्रव्य बन्ने जणने एकेक द्रव्य रखवाल करवाने आप्यु बन्ने जण नली रीते रक्षा करे छे. हवे जीनदासे पोताने सारु पोथी पुस्तक लखाव्यु ने पोतानी पासे बीजा द्रव्यनो अनाव छे तेथी विचार्यु जे मारी पोथी लखावी छे ते पण ज्ञाननुं ठेकाणु छे एम चितवी ज्ञान द्रव्यमाथी वार दाम लेखकने आप्या हवे जीनदास साधारण द्रव्यमाथी पोताने घेर घणा प्रयोजनना कार्यने वास्ते अवर द्रव्यना अन्नावथी पोताना काममा वावर्या तेवारे बन्ने जण मरीने पेहेली नरके गया नरकमाथी नीकळी सर्प थया, त्याथी मरी बीजी नरके गया त्याथी नीकळी ग्रधपखी थया त्याथी मरी त्रीजी नरके गया एम एक बे नवने आंतरे साते नरके गया एकेंद्री, बेरेंद्री, तेरेंद्री, चौरेंद्री, पंचेंद्री, तिर्यचना वार वार हजार नव करी वारंवार दुख नोगवी घणा कर्म क्षीण थए ते दुष्ट कर्मथी उपरना बन्ने जणने वार हजार नव, वार दामना नोगववाथी दुख

भोगव्यां. वली आ भवमां बारकरोड सोनैआ गुमाव्या, वारे वारे घणा उपायथी धन उपज्युं ते पण नाश पाम्युं. पराया घरनी चाक री करी दुःख भोगव्यां. कर्मसारना जीवें ज्ञानद्रव्यनुं भक्षण कर्युं तेथी घणो निर्बुद्धि थयो. बुद्धि भ्रष्ट थयो. एम घणां दुःख पाम्या. पुण्यसारे साधारण द्रव्यना भक्षणथी वारंवार धन गुमाव्युं. आ रीतनुं मुनी महाराज पासे पाछला भवनुं चरित्र सांभली बन्ने भाइ उए श्रावक धर्म अंगीकार कर्यो, ने प्रायश्चितना बदलामां बार हजार दाम ज्ञानद्रव्यमां तथा साधारण द्रव्यमां आपवा एम नियम लीधो. तेवार पछी बन्ने जणाए पूर्व कर्म क्षय थवाथी घणुं धन उपार्जन कर्युं. ज्ञानद्रव्य तथा साधारण द्रव्य हजार गुणा आप्या ने बार बार करोड सोनैआना धणी थया ने भला श्रावक थया. भली ज्ञानद्रव्यनी तथा साधारण द्रव्यनी रक्षा कीधी, तथा इच्छाए करी ज्ञानद्रव्य तथा साधारण द्रव्यनी वृद्धि करी. श्रावकनो धर्म रूडी रीते आराधी दीक्षा लेइ मुक्तिए पहोत्या. आ कथा सांभली ज्ञानद्रव्य देवद्रव्यनी पेरे श्रावकने नही कल्पे. साधारण द्रव्य पण संघनुं दीधुं कल्पे, पोताने हाथे लेवुं नहि. संघने पण सातक्षेत्रना कार्यमां वापरवुं कल्पें, पण मागण लोकोने देवुं कल्पे नहि. ज्ञान संबंधी द्रव्य तथा कागल प्रमुख साधुने आपेला श्रावके पोताना कार्यमां वापरवा नहि. पोतानुं पुस्तक पण लखवुं नहि. गुरुनी आज्ञा विना गुरुना लहीया पासे लखाववुं पण कल्पे नहि. थोडा जीववा भणी प्रमाणथी अधीक कठोर पाप जाणी विवेकीए थोडुं पण देवद्रव्य तथा ज्ञानद्रव्य वापरवुं नहि. ए ज्ञानद्रव्य तथा साधारण द्रव्य तथा देवद्रव्य आपवुं कह्युं होय ते आपवामां ढील करवी नहि, तरत आपवाथी अधिक लाभ थाय अने ढील करवाथी कदापि दुष्ट भाग्योदयथी सर्व द्रव्यनो नाश थाय वा, मरण थाय ने देवुं रही जाय तो भलो श्रावक पण दुर्गतिने पामे. ते कथा कहीए छीए.

महापुर नामे नगरने विषे धनवत एवो ऋषनदत्त नामे शेठ वसे छे ते अरिहंतनो परम जक्त छे ते पर्वने दिवसे देहेरे गयो त्यां पोतानी पासे ते वखते द्रव्य नथी, तेथी उधारे द्रव्य लेइ चडाव्युं ते द्रव्य तत्काल आप्युं नहि बीजा कार्यमा व्यग्र चित्ते करी अपायुं नहि केटलाएक दिवस व्यतीत थया. एवा अवसरमां धाड पडीने सर्व धन लुटाइ गयु ने शेठने पण ते लुटाराउए शस्त्रे करी हण्यो. तेथी मरण पामीने तेज नगरे निर्दय दरिद्री नेंसावाला पखालीने त्या पाडो थयो ते हमेश पाणीनी पखालो उठावे छे ते नगरने काठे न दी नीची छे ने नगर उंचु छे ते टेकरा हमेश चढवा पडे छे रात्री दिवस नार वेहेवरावे छे निर्दय थको नाठीना मार मारे छे. नूख तरस सहन करे छे एम अहरनीश दुःख जोगवे छे एक दिवसे देरासरनो नवो कोट बने छे तेने सारु पाणी वहन करे छे. ते देरासरनी श्रावको पूजा करे छे ते जोइने नेंसाने जातीस्मरण ज्ञान थयु तेवारे पाछला जवनु स्वरूप जाणवामां आव्युं देहेरानुं द्रव्य आपवु रही गयु हतुं तेथी हु पाडो थयो एम जाणवामा आ व्यु तेथी देहेरा आगलथी खसतो नथी एवा अवसरमा ज्ञानी गुरु पधार्या तेमणे नेंसानु पाछला जवनु स्वरूप प्रकास्युं तेथी शेठना पुत्रे एक हजारगणु द्रव्य देवद्रव्यना देवामा आप्युं नेंसाना धणीने पैसा आपीने नेंसाने छोडाव्यो पछी ते नेंसाए अनशन कीधुं ते अ नशन आराधीने देवलोके गयो अनुक्रमे मोक्षे जशे आ कथा सां जलीने देहेरानु साधारणनु जे जे आपवुं कह्यु होय ते तत्काल आ पवुं. देहेराना उपगरणो उजमणा उच्छवादीक कारणमा वापरी तेनुं नाडु बराबर नहि आपवाथी लक्ष्मीवतीने जे हानी थइ ते कथा

लक्ष्मीवती नामे एक बाइ महा ऋद्धीवंत हती ने धर्मवती हती ते बाइ देवद्रव्य वधारवाने उजमणादीक पुण्यकार्य घणा आ डंबर निरंतर करे, पण देहेराना उपगरणनु जाडु थोडु मुक्यु, आ

वक धर्म उच्छाहवंतपणे आराधि मरीने देवलोके गइ, पण हिन त्रु
छिए करी न्हाडुं उंचुं आप्युं तेथी हिन जातीनी देवांगनापणे उपनी.
अनुक्रमे त्यांथी चवी धनवंत अपुत्रीआ शेठने त्यां पुत्रीपणे उपनी.
तेनो गर्भ रह्यो तेथी माताना श्रीमंत उच्छवमां परचक्रनो भय उत्पन्न थ
यो. तेथी उच्छव बराबर थयो नहि. वली जन्म उच्छवादिकने विषे राजाने
घेर शोकनी उत्पत्ती थइ. पिताए घणा घणा आडंबरे काम आरंभ्यां ते
निष्फल गयां. वली मणिरत्न सुवर्णना घरेणां कराव्यां पण पहेर
वाने समर्थ थइ नहि. कारण के, चोरादिकना भय उत्पन्न थया. व
ली भोजन वस्त्रादिक पण भोगववा वखत आव्यो नहि. कारण जे
पूर्वला कर्मना योगे शोक आवीने पड्या. एवी रीते कोइ पण काम
मां उच्छाह पूरो थयो नहि. त्यारे पिताए पुत्रीना विवाह महोछवमां
मोटा आडंबरे लग्न करवा आरंभ कर्यो तो लग्नना निकट दिवसे
माता मुइ. तेथी लग्न पण उच्छाह रहित थयां. पछी सासरे गइ, त्यां
पण गइ त्यारथी पूर्वली पेरे नवा नवा भय, शोक उत्पन्न थया, ते
थी सासरे पण मनोवांछीत भोग सुख भोगवायां नहि. तेथी वाइ
घणी उदास थइने संवेग पामी तेणे केवलज्ञानी महाराजने पूछ्युं.
केवलज्ञानी महाराजे कह्युं जे पुर्वले भवे उजमणादिकने विषे देहे
राना उपगरणनुं भाडुं उंछुं आप्युं ने घणो आडंबर देखाड्यो तेथी ए
दुष्टकर्म भोग अंतराय उपार्ज्युं. एवो केवलज्ञानी भगवाननो उपदे
श सांभली दिक्षा लिधी. अनुक्रमे मुक्तिए पहोती. आ मुजबनी क
था श्राद्धविधिमां पाने ११० मे छे. माटे हरेक उपगरण पोताना घ
रना राखवां ने कदापि देहेरानां वापरवां तो तेनो नकरो पूरो आपवो.

देहेरे दीवो करी ते दीवो घेर लावी घरनां काममां वापरवो
नहि. तथा देहेराने दीवे कागल वांचवो नहि. तथा नाणुं परखवुं न
हि. तथा देहरे धूप करे ते अंगारा घेर लावी वापरवा नहि. तेना उ
पर श्राद्धविधीमां कथा कहि छे.

इंद्रपुर नगरे देवसेन नामे वेपारी छे तेने त्यां धनसेन नामे उंटवाळो चाकर छे. तेना घरनी एक उंटणी हमेश देवसेनने त्यां आवे छे, ते उटणीने मारी कुटिने धनसेन घेर लइ गयो तो पण पाछी देवसेनने घेर जाय छे. पछी देवसेने धनसेनने मुल आपी उटणी राखी ते उंटणी उपर देवसेननो स्नेह वर्त्ते छे ने देवसेन उपर उंटणीनो स्नेह वर्त्ते छे एवामा ज्ञानी मुनि समोसर्या ते ज्ञानीने देवसेने स्नेह नु कारण पुछ्यु ज्ञानी कहे छे जे आ उटणी पूर्व भवे तारी माता हती. तेणे प्रभु आगल दीवो करी ते दीवो घर कार्यमा वापर्यो ने प्रभु आगल धूप कर्यो ते धूपना अगारावडे घरनो चूलो सलगाव्यो ते कर्मे करी उटणी थइ ते पुर्वना स्नेहथी तेने स्नेह उपज्यो ए मुजब वृत्तात कहीने कह्यु जे देराना चदने करी तिलक करीए नहि तथा देराने जले हाथ पण पखालीए नहि देव सबधी शेष पण लइए नहि देव संबधी झालर प्रमुख गुरु आगल पण वगाडीए नहि आ मुजब श्राद्धविधिमा पाने १०८ मेथी छे तथा पाने ८० मे काची कली छेदवी नहि वली माली पण काची कली तोडता नथी, तो आपणे चडाववी ते केम जोग्य होय? माटे काची कलीउ चडाववी उचित नथी

प्रश्न –१०२ घर देरासरमा नैवेद्य फल अक्षत विगेरे मुके तेनुं शी रीते करवुं?

उत्तर.–घर देरासरमा जे चिज चडावे ते म्होटा देरासरे मोकली आपे, वली नैवेद्य माली प्रमुखने आपे तेने बदले माली फूल आपे तो बीजाने कहि मोटे देरे चडावे जे आ म्हारा पैमाना फूल नथी नैवेद्य बदले आव्या छे ते छे घर देरासरमां पोताना द्रव्यथी भक्ति करवी ए अधिकार श्राद्धविधिमां पाने ११२ मे छे. ते त्या विस्तारे व्याख्या करी छे

प्रश्न –१०३ सचित्त, अचित्त, मिश्र शु शु समजवुं?

उत्तरः—श्राद्धविधिमां पाने ५१ मे निचे मुजब छे. सचित ते सर्व जातिनां धान, जीरु, अजमो, वरियाली, सूवा, राइ, खसखस, सर्व जातिनां फल पानडां, लुण, खारी, खारो रातो, सिंधव, खाणमांथी निकलेलो संचल. बनावेलो सचित नहि, खारी माटी, हिरमजी, दातण लीलुं. हवे मिश्र कह्या छे ते नीचे प्रमाणे. पाणीए पलालेला चणा, घउं प्रमुख धान्य तथा चणा तथा तुवेर विगेरनी दाल पलालेली होय तेमां पण कोइ नहियुं रहि जाय तेथी मिश्र कहिए. शेकेलुं धान ते रेतीमां शेकेलुं तो अचित थाय तथा खार दइ शेकेलुं अचित थाय, पण रेती विना शेकेला चणा प्रमुख मिश्र कहिए. लोलेल (शेकेला) तल, उंला, पोंक, शेकेली फली, पापडीनुं उढीयुं, ए मिश्र तथा चीभडा प्रमुख काचा ने हींग प्रमुखनो वघार मात्र रांधेला ते मिश्र. केरी काचीमां मीठुं दीधेलुं पण नरमाश थइ नथी त्यां सुधी मिश्र. बीज सहित पाकेलां फल मिश्र ने बीज गोटला जुदा पड्या पछी बे घडि पछी अचित थाय. तीलवटी ते दिवसे मिश्र, मालवा देशे दक्षिण देशे गोल बहु नांखे छे तेथी तेज दिवसे अचित थाय छे. झाडथी तत्काल उखाडेलो गुंदर तथा नालिएरनुं पाणी, आंबानो रस, शेलडी प्रमुख वनस्पतिनो रस तथा तत्काल घाणीथी काढेलुं तेल, तथा अलशीनुं तथा एरंडीनुं तेल तथा बीज काढी नांख्यां एवा नालिएर, शिंगोडां, सोपारी, फल प्रमुख तथा पाका घणुं मरदन करेला कणिआ काढेला एवा जीरु अजमा प्रमुख एक मुहुर्त्त सुधी मिश्र जाणवा ने मुहुर्त्त पछी अचित थाय. पाणी तेमज काचां फल, काचां धान आकरुं लूण प्रमुख ते अग्नि पाणीना आकरां शस्त्र लाग्या विना अचित थाय नहि, कारण जे जगवतिमां कह्युं छे के वज्रमय पाषाणना खरलमां वज्रना दस्तावडे मीठा प्रमुखने एकवीस वार वाटे, तो पण केटलाएक जीवने शस्त्र पण फरशुं नथी. वास्ते अग्नि पाणीना फरस विना अचित थाय नहि. हवे अचित नीचे मुजब.

सो जोजन जलवटे वहाणमा आवेली वस्तु अचित्त थाय. करीआतुं, हरडे, खारेक, नानी द्राक्ष, मोटी द्राक्ष, खजूर, मरी, पींपर, जायफल, बदाम, अखोड, नीमजा, जरगो, पस्तां, कबाबचीनी ए अचित्त छे ने फटक सरीखो उजलो सिंधव, साजी, जठीमा पाकेलुं लूण प्रमुख, करेलो खार, शोधेली माटी प्रमुख एलची, लविंग, जावत्री, सूकी मोथ, कोकण प्रमुखनां पाकेलां केला, उकालेला शींगोडा, सोपारी प्रमुख ए अचित होय वली आदि शब्दथी हरताल, मनशील, पींपर, खजूर, द्राक्ष, हरडे, ए पण सो सो जोजन आववाथी अचित थाय, पण आचरवा जोग्य नथी आ मुजब श्राद्धविधिमा छे. वली बीजा काल पाने ५५ मे छे ते नीचे मुजब आटो वगर चालेलो मिश्र.

श्रावण मासे तथा भादरवा मासे चार दिवस मिश्र
कारतग, मागशर, पोसमा त्रण दिवस मिश्र
माहा तथा फागण मासे चार पहोरे मिश्र.
चैतर, वैशाख, जेठ मासे त्रण पहोरे मिश्र

आटलो काल वित्या पछी अचित थाय चालेलो आटो मुहूर्त एटले बे घडी पछी अचित्त थाय चालेलो आटो पण वर्ण, गंध, रस पलटाय एटले अनक्ष थाय चोमासामा पंदर दिवस, शिआलामां एक मास ए रीतनी मरजाद छे त्यार बाद ग्रहण करवा जोग्य नथी. पकवानादीकनो काल चोमासामां पंदर दिवस, उनालामा वीस दिवस, शीआले एक मास, ए उपरांत ग्रहण करवु नही पण एनी अगाउ वर्ण, गंध, रस फरस बदलाय तो ग्रहण करवा जोग्य नथी दहीं बे दिवस उपरातनु कल्पे नही काचुं दूध तथा दही तथा छाश साथे कठोल खावाथी बेइन्द्री जीव उपजे, वास्ते ए वर्जवु वाशी नरम पूरी प्रमुख बीजे दिवसे कल्पे नही उकालेलुं त्रण उभरानु पाणी चोमासामा त्रण पहोर अचित्त रहे पछी कल्पे नहीं.

उनाले पाच पहोर सुधी कल्पे, पछी सचित थाय. आ मुजब श्राघ विधिमां छे.

प्रश्नः– १०४ बकुश कुशील बे नियंठा आ कालमां कह्या छे, ते मां कुशील तो, भगवतीना पचीसमा शतकमां मूलगुणमां प्रतिसेवी कह्या छे. ज्यारे मूलगुणमां दूषण लागे त्यारे संयम गुणठाणुं केम रहे?

उत्तरः–हरीभद्रसूरी महाराजे आवश्यकनी टीका करी छे. ते मां कह्युं छे जे, मुलगुण प्रतीसेवीने संजलना कषायथी होय ने ते अतीक्रम व्यतीक्रम ने अतिचार ए त्रण भांगा सुधी होय, अनाचार होय नही. तेथी समजाय छे जे आलोवी पडीक्रमी शुद्ध थाय. अनाचार सेवीने संजलना कषाय वीना बीजा कषाय वर्ते त्यारे गुण स्थान जाय.

प्रश्नः– १०५ अढार भावदीशा केवी रीते ?

उत्तरः–आचारांगजीमां पाने ए से छापेली प्रतमां छे. १ समुर्छीम मनुष्य, २ कर्मभूमीना मनुष्य; ३ अकर्मभूमिना मनुष्य, ४ अंतरद्वीपना मनुष्य, ५ बेइंद्री, ६ तेरेंद्री, ७ चौरेंद्री, ८ पंचेंद्री, ए पृथ्वीकाय, १० अपकाय, ११ तेउकाय, १२ वायुकाय, १३ वनस्पति ते मूल बीज, १४ स्कंध बीज, १५ पर्वबीज, १६ अग्रबीज, १७ देवता, १८ नारकी ए अढार भावदिशा कही. तेनुं कारण जे जीव एटली जग्याए संसारमां रोलाय छे माटे पोते विचारे जे हुं कइ दिशाएथी आव्यो? एटले कइ गतिथी आव्यो ? आदि विचारे ने संसारथी विमुख थाय.

प्रश्नः–१०६ नव प्रकारे पुण्य बांधे ते शेमां छे ?

उत्तरः–ठाणांगजी छापेलामां पाने ५१४ से नव प्रकारे पुण्य बांधवानां कह्यां छे.

अन्न पुण्य ते अन्न आपवाथी थाय छे.

पाण पुण्य ते पाणी आपवाथी होय.

वस्त्र पुण्य ते वस्त्र आपवाथी थाय
शयन पुण्य ते मुनिने संथारो आपवाथी थाय
लेण पुण्य ते मुनिने जग्या विगेरे उतरवा आपवी ते.
मन पुण्य ते मन शुद्ध प्रवर्त्तवाथी लागे ते
वचन पुण्य ते गुणी पुरुपना गुण गावाथी थाय
काय पुण्य ते कायाए देव गुरुनी भक्ति करवाथी पुण्य वधाय ते
नमस्कार पुण्य ते देव गुरु स्वामिभाइने नमस्कार करवाथी वंधाय ते

आ मुजव नव प्रकारे छे इहा कोइने शका थशे के आ जिनप्रतिमानी पूजा शेमा आवी ? ते विपे जाणवु जे मन वचन कायाए करी भक्ति करवी तेमा ज समास थाय तथा जीवदया पण मन वचन कायाना पुण्यमा आवी जाय कारण जे कोइ जीवने दुःख न देवु ने सर्व जीवने सुख करवु तथा देव गुरु उपकारीनी भक्ति करवी एमा शुद्ध मन वचन कायाथी पुण्य बधाय छे, तेथी एमा सर्व समास थाय छे

प्रश्न –१०३ व्याख्यान करवाने योग्य कोण ?

उत्तर –आचारागजीमा छापेली प्रतमां पाने १९५ मे सोल वचन जाणे ते उपदेश देवाने योग्य होय ते सोल वचन निचे मुजव

१ एक वचनना शब्दो'–वृक्ष, घट, पट, नर, शुर, ए सस्कृत रुक्खो, घडो, पडो, नरो, सूरो ए प्राकृतभापा जे जे एक वचन होय ते एक वचन जाणे

२ द्विवचन जाणे, वृक्षौ, घटौ, पटौ, शुरौ, ए सस्कृत भापामां. रुक्खा, घडा, पडा, नरा, सूरा, ए प्राकृतभापा

३ बहु वचन जाणे, वृक्षा, घटा, पटा, नरा, शूरा, ए संस्कृत, घडा, रुक्खा, पडा, नरा, सुरा ए प्राकृतभापामा बहु वचन ए द्विवचन साथे मलता छे, प्राकृतमां बहु वचनना शब्द जूदा नथी आवता

४ स्त्री लिंग शब्द.

५ पुरुष लिंग शब्द.

६ नपुंसक लिंगना शब्द.

७ अध्यात्म वचन ते अंतरंगनुं वचन.

० उपनीत वचन ते प्रशंसाकारी वचन.

ए अपनीत वचन ते परनी निंदानुं वचन.

१० उपनित अपनित वचन ते पहेलां प्रशंसी पछी निंदीए.

११ अपनित उपनित ते पहेलां निंदि पछी प्रशंसा करवी.

१२ अतित वचन ते गया कालनुं वचन. जेम गये काले अनंता तीर्थंकर थया.

१३ वर्त्तमान वचन ते वर्त्तता कालनो व्याख्या.

१४ अनागत वचन ते आवता कालनुं वचन, जेम आवते काले तीर्थंकर थशे.

१५ प्रत्यक्ष वचन ते एणे मने कह्युं छे.

१६ परोक्ष वचन ते भगवान् कही गया छे.

ए रूपनां सोले वचन जाणे ते उपदेश शुद्ध दइ शके, ए ज्ञान विना शुद्ध परूपणा बने नहि.

प्रश्नः—१०० सिद्ध भगवान् कये अनंते छे?

उत्तरः—समकित विचार गर्भित महावीरस्वामिना स्तवन छपेला भाग बीजामां पाने ४४ए मे बीजा शास्त्रनी गाथा मूकी छे, तेमां अभवी चोथे अनंते तथा पडवाइ पांचमे अनंते तथा सिद्धादिक आठमे अनंते कह्या छे. तथा मतांतरे सिद्ध पांचमे अनंते कह्या छे. पण विजयानंदसूरि महाराजना कहेवामां एम हतुं जे आठमे अनंते समजवुं सुगम पडे छे. दिगंबरना शास्त्रमां पण आठमे अनंते सिद्ध कह्या छे.

प्रश्नः—१०ए पौषध क्यारे लेवा? अने तेनो काल शी रीते?

उत्तरः—श्राद्धविधिमा एकला दिवसना चार प्रहरनो काल क ह्यो तथा अहो रात्रीना पौषधनो आठ प्रहरनो काल कह्यो छे. पौष ध लेवानी विधि पाने २४५ मे बतावी छे ते प्रथम पौषध लइ, पछी थोइ पडीकमणु पडिलेहण करे ए रीते छे ने ए रीते करे तो ज पौ षधनो चार प्रहरनो काल पूरो थाय ने मोडो ले ने मोडो पारे ते वात पाठमां नथी वास्ते सूर्य उदय अगाउ पौषध लेवो तेज योग्य छे, ने पचाशकमा पौषध पारी पूजा करी पछी पौषध लेवानी म र्याद बतावी छे, पण ते पडिमाधर श्रावकना सवधमां छे, कारण जे पडिमाधरने पाछली पडिमा सहित छे, वास्ते ते पडिमा साचववी तेथी तेम विधि दर्शावी छे पडिमाधर शिवायना श्रावकने सारु तो श्राद्धविधिमा कह्यु छे ए ज रीते छे

प्रश्न.—११० पौषधमा चोमासामा श्रावक भूमि उपर संथारो करे के पाट उपर ?

उत्तरः—चोमासामां तो पाट उपरज संथारो करवो कह्यो छे विचाररत्नाकर ग्रंथ कीर्त्तिविजयजी महाराजनो करेलो छे, तेमा आवश्यकनी चूर्णिनो पाठ लख्यो छे तेमा काष्ट आसनना आदेश लेवाना कह्या छे. तेम श्राद्धविधिमां पण कह्यु छे वली श्रावकने सा रु पाट पाटला करावीने उपाशरे श्रावके मुकवा एम पण अधिकार श्राद्धविधिमा छे. वली हुंडी पत्र करीने प्रश्न रूप ग्रथ छे तेमा चोमा सामा पाट पाटला न वापरे तेने पासत्थो कह्यो छे.

प्रश्न.—१११ साधुजी पुस्तक राखे के नहि ?

उत्तर —आ कालमा साधुजी पुस्तक राखे ए अधिकार तत्त्वा र्थमा पाने २०५ मे छे. तेमा जणाव्यु छे जे दुषम काले धारणानी खामी तेथी आज्ञा करी छे. वास्ते पुस्तक राखवाने हरकत नथी, पण पोताना शिष्य सारा न होय ते छता ते पुस्तक शिष्यने आपी जवु ने ते वेची खाय ए योग्य नथी. ए पुस्तक संघना रुपियाथी

लीधुं छे तेथी पुस्तक उपर भालकी संघनी राखवी के जेथी बगाड थाय नहि. शिष्यने जणवा जोइए तो श्रावक आपे, पण वेची खाय एवा शिष्य होय तो श्रावक तेने पण पुस्तक आपे नहि. आवी रीती साधुजीए राखवी जोइए.

प्रश्नः—११२ देवताने देवी साथे कामभोग केवी रीते होय?

उत्तरः—भवनपति व्यंतर ज्योतसि तथा सुधर्म देवलोक तथा इशान देवलोक सुधीना देवताने तो मनुष्यनी पेठे भोग छे, ने सनत्कुमार माहेंद्र देवलोकवालाने मात्र स्पर्श करवानो छे. तथा ब्रह्म देवलोक तथा लांतक देवलोकवालाने रूप जुए एटलोज काम छे. शुक्र तथा सहस्रार देवलोकना देवताने शब्द सांभलवानो विषय छे. आनत, प्राणत, आरण, अच्युत ए चार देवलोकवालाने एक बीजानुं मन मलवानो विषय छे. बीजा देवलोक उपर स्त्री नथी तेथी त्यांथी पोतानुं मन करे, तेम स्त्री पण मन करे एटले संतोष थाय छे, कारण जे जेम जेम बीजा देवलोकथी उपर चडता जाय, तेम तेम विषय कामना ओछी थाय छे. ने बारमा देवलोक पछी नव ग्रैवेयक तथा पांच अनुत्तर विमानना देवताने तो समुलगी कामनी इछाज नथी. आ अधिकार पन्नवणा सूत्रनी छापेली प्रतमां पाने ४७८ मे छे.

प्रश्नः—११३ देवता मनुष्य साथे भोग करे? तथा मुल शरीरे आवे?

उत्तरः—पन्नवणाजीमां छापेली प्रतमां पाने ६२५ मे तेजस शरीरनी अवगाहना अंगुलना असंख्यातमा भागनी कही छे. तेनुं कारण ए जाणवुं जे, पूर्वभव संबंधी मनुष्यनी स्त्री उपर गाढ अनुराग होय तो देवता देवलोकथी आवीने ते स्त्री साथे भोग करे, ने भोग करतां काल करीने ते ज स्त्रीने पेटे तरत उत्पन्न थाय. आ रीतनो अधिकार छे. तेथी समजाय छे के मूल शरीरे आवे तो तेजस शरीरनी अवगाहना अंगुलना असंख्यातमा भागनी होय ने भोगनी वात

पण एमाज छे

प्रश्न –११४ चंद्रमा पूनम पछी थोडो ढंकातो जाय छे, ने शुद १ थी उघाडो थतो जणाय छे तेनुं शु कारण ?

उत्तर –जीवाभिगमसूत्रमा छापेली प्रतमा पाने ७०५ मे ए अधिकार छे त्या एवु कह्यु छे जे, नित्यराहु ने पर्वराहु ए बे प्रकारना राहुना विमान छे, तेमा नित्यराहु छे ते चन्द्रमाना विमानथी नीचो छे ने एनी चालवानी गति एवी छे जे वद १ थी चंद्रमाना विमाननी नीचे थोडो थोडो आवतो जाय तेम चन्द्रमा ढकातो जाय अमासने दिवसे सर्व प्रकारे नीचो आवे छे तेथी बिलकुल चंद्र देखातो नथी शुद १ थी नित्य दूर खसतो जाय छे ते शुद १५ मे सर्वथा चंद्र नीचेथी खशी जाय छे तेथी सर्वथा चन्द्रमा देखाय छे ने पर्वराहु छे ते कोइ वखत नीचे आवी जाय छे त्यारे ग्रहण थयु कहेवाय छे ए ग्रहण थयु होय ते वखत जमवु नहि एवी रीते श्राद्धविधिमां कह्युं छे ए निमित्त सारु नथी, ए कारणे मना करी छे

प्रश्न –११५ आचार्य पच महाव्रत रहित होय तो ते आचार्य गणाय के नहि ?

उत्तर –पच महाव्रत रहित आचार्य होय ज नहि पंच महाव्रत रहितने आचार्य पदवी आपवानी आज्ञा कोइ ठेकाणे नथी व्यवहारसूत्रमा मूलमा पाने ९७ मे एवुं कहेलु छे जे बहुश्रुत होय ने मायामृषा बोले, उत्सूत्र बोले, पापकर्म करी आजीविका करे एवाने आचार्य पदवी, उपाध्याय पदवी, प्रवर्त्तकपणु स्थविरपणु गणीपणु कोइ पण पदवी आपवी नहि ते जावज्जीव सुधी आपवी नहि आ रीतनी मर्यादा छे वली पच महाव्रत रहितने साधु गणाय नहि तो आचार्य तो केम ज गणाय ?

प्रश्न –११६ एवा गुणवत आचार्य न होय तो केम करे ?

उत्तर –घणा गुणी पुरुषो क्रियाउद्धार करी शुद्ध रीते पोते प्रव

बीजी त्रण गतिनुं न थाय. जे गति होय तेनो फेरफार थाय.

प्रश्नः—१२१ वर्त्तमानकाले आयुष्य केटलुं होय ?

उत्तरः—जंबुद्वीपपन्नत्तिमां तो मुख्यवृत्तिये उत्कृष्ट एकसो वीश वर्षनुं कह्युं छे. तेम घणा जीवने तो तेमज आयुष्य होय, ने ते प्रमाणे जणाय छे. ने कोइक जीवनुं वधारे पण सांभलवामां आवे छे. तेवीश उदयना यंत्रमां पहेला उदयमां छेल्ला युगप्रधान स्वामीनुं आयुष्य एकसो अढावीश वर्षनुं कह्युं छे. तेथी एम जणाय छे के, कोइक पुरुषनुं एकसो वीश वर्ष करतां अधिक वर्षनुं पण होय. ते वात शतावधानी शा. रायचंद रवजीभाइए भद्रबाहुसंहिता जोइ हती. तेमां तेमना कहेवामां एवुं छे जे धनलग्नमां जन्म होय ते कुंडलीमां चोथे मीननो गुरु होय ने अग्यारमे तुलानो शनी तथा शुक्र होय. एवी रीतना ग्रह होय ते अंशे करी बलवान् होय, वली आठमे कोइ ग्रह आवे नहि ने शनीनी के शुक्रनी दशामां जन्म थाय एवी रीतनो योग आवे तो बसेंने दश वर्षनुं तेनुं आयुष्य थाय. माटे कोइक जीवनुं विशेष थाय ते पण शास्त्रमां अधिकार छे. वली आवश्यकनी बावीश हजारी टीकामां आयरक्षितसूरि महाराजे इंद्रनो हाथ जोयो तेमां बसे त्रणशे वर्ष सुधी जोइ पछी कह्युं जे, आ तो इंद्र छे माटे विशेष पण थइ जाय, तो कंइ विरुद्ध नथी. परमात्मानां वचन केटलांएक बहु जीव आश्रित छे. केटलाएक जीव अपेक्षित छे ते गुरु परंपरागत ज्ञानवाला पुरुष जाणे, ते वर्त्तमानकालमां परंपरानुं यथार्थपणुं रह्युं नथी. आत्मार्थी पुरुषने परंपरागत ज्ञान जाणनार गुरुनो योग मलतो नथी. पछी शास्त्रमां जे टीकाकारोए दर्शाव कर्यो होय ते जाणी शके छे. बीजो इलाज नथी. ए पंचम कालनो प्रभाव छे. वास्ते बे शास्त्रमां जूदो जूदो अधिकार जोइ श्रद्धाभ्रष्ट थवुं नहि. ते बन्नेना आशय खोलवानी महेनत करवी. तेम करवाथी कोइ शास्त्रमांथी अथवा कोइक पंडितथी खुलासो मली जशे.

प्रश्नः—१२२ शुद्ध अशुद्ध क्षायक समकितना भेद कोइ ठेकाणे छे ?

उत्तर—तत्वार्थनी टीकामा पाने २७ मे तथा नवपद प्रकरण नी टीकामा केवलज्ञानी महाराजनु शुद्ध खायक समकित कह्यु छे, ने छद्मस्थ श्रेणिकादिकनु अशुद्ध कह्यु छे

प्रश्न.—१२३ चार अनुयोग छे तेमा निश्चय कया ? ने व्यवहार कया ?

उत्तर.—आगमसार तथा नयचक्रमा तथा द्रव्य गुण पर्यायना रासमा चरण करण अनुयोग, गणितानुयोग, धर्मकथा अनुयोग ए त्रण व्यवहारमा कह्या छे ने एक द्रव्यानुयोग ते निश्चयमा कह्यो छे अने आचारागजीनी शिलागाचार्यकृत टीकामां तो चरण करण अनुयोगने निश्चयमा कह्यो छे ने बीजा त्रण अनुयोग व्यवहारमा गण्या छे हवे ए बन्नेनो मतलब अपेक्षित समजाय छे. आचारागजीनु कहेवुं छे जे द्रव्य अनुयोगथी स्वपरनु ज्ञान थयु, पण परनु छाडवु ते चरण करण अनुयोगथी छे ते पर प्रवृत्ति छाडे तो ज आत्मप्रवृत्ति थाय ने ते ज आत्मधर्म छे वास्ते ए निश्चय छे वली आगमसार प्रमुखनु कहेवु छे जे द्रव्यानुयोगनु जाणपणु कर्युं नथी ने द्रव्य चारित्र पाले छे, तो ते स्वपरनुं ज्ञान नथी तेथी आत्मा निर्मल शी रीते थशे ? माटे द्रव्यानुयोगनुं ज्ञान थयाथी स्वधर्म परधर्म जाणे छे, तेथी ते निश्चय छे एम अपेक्षाये छे बाकी वस्तुपणे तो आधलो तथा पागलो बे जूदा जूदा काम करवानी इच्छा करे ते सफल थाय नहि जेम के पागलो आखे जुए छे ने आग लागे छे पण पग नथी तेथी ते चाली शकतो नथी तेथी ते पण आगमा बली मरे वली आधलो छे ते आग जोइ शकतो नथी, तेथी तेने पग छे पण चाली शकवानु तेना मनमा आवे नहि तेथी ते पण बली मरे तेम एकला ज्ञानवालो पागला जेवो छे. जेम पागलो आधलाने कहे जे आग ला

गे छे माटे तुं मने उपाडी ले तो हुं रस्तो बतावुं, ने आपणे बन्ने बची ये, तेम करे तो बन्ने बचे. एवी रीते ज्ञ्यानुयोग तथा चरण करण अनुयोग ए बन्नेनो योग मळवाथी शीघ्र मुक्ति फळ मळे.

प्रश्नः—१२४ नवकारशीनो काळ सूर्य उदयथी बे घडी? के ह थेलीनी रेखा सूझवाथी बे घडी?

उत्तरः—धर्मसंग्रह ग्रंथ मानविजयजी महाराजनो करेलो छे. ने ते उपाध्यायजी श्री यशविजयजी महाराजे शोध्यो छे तेमां कह्युं छे जे चौविहारवाळो सांजनो बे घडी दिवस होय त्यारथी चोविहार करे ने सवारे नवकारशी सूर्योदयथी बे घडी पछी करे ने कदापि तेम न बने ते नवकारशी न करे तो पण सूर्यनो तडको दीठा विना दातण करे तो रात्रिभोजनना नियमना भंगनो दोष लागे. ए उपरथी सम जवानुं छे जे सूर्यनो तडको देखाय त्यां सुधीमां तो नोकारशीनो का ळ थतोज नथी, त्यारे सूर्य उदयथीज बे घडी रही. वळी शेनप्रश्न मां पाने ५६ मे प्रश्न ९१ मुं छे त्यां पण सूर्योदयथी बे घडी कही छे. ते उपर शेनप्रश्नमां योगशास्त्रनी साक्षी आपी छे. वळी तेज प्रमा णे प्रवचनसारोद्धारनी टीकामां तथा पंचाशकनी टीकामां तथा श्रा द्धविधिमां पण सूर्योदयथी बे घडीए नवकारसी थाय एम अर्थ जणाय छे. माटे नवकारशी करीने वहेलुं दातण करवुं ते योग्य नथी.

प्रश्नः—१२५ प्रभुने वस्त्र पहेरावववानो अधिकार शास्त्रमां आवे छे ने पहेरावता नथी तेनुं शुं कारण?

उत्तरः—शेनप्रश्नमां ए बाबतनुं प्रश्न २४ पाने १७ मे छे. तेमां कह्युं छे जे जिनबिंबने वस्त्र पहेराववां कह्यां छे. परंतु प्रधान वस्त्र आंगी प्रमुखमां आभरणनी पेठे उचित करवुं योग्य छे, पण मस्तक उपर मुकवुं ते योग्य नथी. आ मुजब खुलासो छे. एथी समजाय छे के केटलाएक वर्ष थयां प्रवृत्ति बंध थइ गइ छे पण आंगी प्रमुखमां वपराय छे. वळी शास्त्रमां कोइ आचार्ये

बंध कर्यां एवो अधिकार जणातो नथी

प्रश्न.–१२६ देवताने अवधिज्ञान क्यां सुधीनुं होय ?

उत्तर –सुधर्म देवलोक तथा इशान देवलोकना देवताने नीचुं पहेली रत्नप्रभा नरक सुधी होय. सनत्कुमारने माहेंद्रना देवताने बीजी शर्कप्रभा नरक सुधी होय. ब्रह्मने लांतकना देवताने नीचु त्रीजी वालुप्रभा नरक सुधी होय शुक्रने सहस्रार देवलोकने नीचुं चोथी पंकप्रभा नरक सुधी होय आणत ने प्राणत ए बेना देवताने पांचमी धूमप्रभा सुधीनु ज्ञान होय आरणने अच्युत देवलोकना देवताने छठी तमप्रभा नरक सुधी होय, तथा पहेलेथी छठा ग्रैवेयकना देवता पण धूमप्रभा सुधी देखे, पण ते बारमा देवलोकना देवता करता विशुद्ध विशुद्ध देखे सातमा आठमा ने नवमा ग्रैवेयकना देवता सातमी तमतमा नरक सुधी देखे अनुत्तर विमानना देवता भिन्न चौदराजलोक देखे एटले चौदराज लोकमां कंइक उछुं देखे ए देवताओ तिर्छु असंख्यात द्वीप समुद्र सुधी देखे उंचुं पोताना विमाननी ध्वजा सुधी देखे भुवनपति व्यंतर देवताओमां अर्धा सागरोपममां कंइ उणा आयुष्यवालाने. तिर्छु संख्याता योजननुं ज्ञान होय अर्धा सागरोपम उपरनु आयुष्य होय तेने तिर्छु असंख्याता योजननुं ज्ञान होय जेनु दशहजार वर्षनु आयुष्य छे तेने पचीस जोजननुं ज्ञान छे असंख्याता वर्षनुं आयुष्य छे तेने असंख्याता योजननु तिर्छु ज्ञान होय आ मुजब नंदीसूत्रनी टीकामां पाने १७८ मे छापेली प्रतमा तथा आवश्यकजीमा कहेलु छे

प्रश्न –१२७ तीर्थंकर क्या आरामा थाय ? ने कया आरामा सिद्धि वरे ?

उत्तर –नंदीसूत्रनी छापेली प्रतमा पाने २०८ मे कह्यु छे के ऋषभदेव अवसर्पिणी कालना त्रीजा आराना त्रण वर्ष साडा आठ महिना बाकी हता, ते वखते मोक्ष गया त्यार पछी बीजा सर्वे ती

र्थंकर चोथा आरामां थया. छेल्ला महावीरस्वामी चोथा आराना त्रण वर्ष साडा आठ महिना बाकी हता त्यारे निर्वाण पाम्या. तेमज आवती चोवीशीमां त्रीजो आरो त्रण वर्ष साडा आठ मास गये थके तीर्थंकरनो जन्म थशे ने आखा त्रीजा आरामां त्रेवीश तीर्थंकर थशे. ने चोथा आरामां चोवीशमा तीर्थंकरनो जन्म थशे तथा निर्वाण पामशे. नें बीजा सामान्य केवली बीजा आराना जन्मेला त्रीजा आरामां केवलज्ञान पामे, ते वर्त्तमानकाले चोथा आराना जन्मेला पांचमा आरामां केवलज्ञान पाम्या आ मर्यादा छे.

प्रश्नः—१२८ मनुष्य गर्भजनी संख्या केटली कही छे ? ने सामान्य मनुष्यनी केटली ?

उत्तरः—अनुयोगद्वार सूत्रनी टीकामां पाने ४८८ मे मनुष्य गर्भजनी संख्या छ वर्ग करतां जे रकम थाय तेटली कही छे. ते वर्गनुं समजवुं जे एकनो वर्ग तो थाय नहि तेथी बेनो वर्ग ते चार थाय ए पहेलो वर्ग. चारनो वर्ग ते सोल थाय ए बीजो वर्ग. सोलनो वर्ग ते बसे छप्पन थाय ए त्रीजो वर्ग. बसे छप्पननो वर्ग ६५५३६ थाय ए चोथो वर्ग. एनो पांचमो वर्ग करतां ४२९४९६७२९६ थाय. ए पांचमानो वर्ग करतां १८४४६७४४०७३७०९५५१६१६ थाय ए छठो वर्ग. एनी साथे पांचमा वर्गमांनो वर्ग करतां आंक थाय ते (७९२२८१६२५१४२६४३३७५९३५४३९५०३३६) आ संख्याए उत्कृष्ट पदे गर्भज मनुष्य कह्या छे ने उत्कृष्ट पदे समूर्छिम गर्भज एकठा गणतां असंख्याता कह्या छे. आ मनुष्य अढीद्वीपमां मलीने थाय.

प्रश्नः—१२९ अढीद्वीप शी रीते कह्या छे. ?

उत्तरः—आ आपणे रहीये छीये ते जंबूद्वीप छे. ते वचमांथी फरो तो लाखयोजन थाय. ए गोल आकारे छे. एनी पाछल फरतो लवणसमुद्र छे ते बे लाख योजननो छे. तेनी पाछल धातकीखंड ना

मे द्दीप छे ते चारलाख योजन पहोलो छे तेमा मनुष्य छे. तेनी पाछल कालोदधि समुद्र छे ते आठ लाख योजननो छे तेनी पाछ ल पुष्करावर्त्त द्दीप छे ते सोललाख योजननो छे तेमा अडधा द्दीप मा मनुष्यनी वस्ती छे अडधामा मनुष्यनी वस्ती नथी तेथी अ ढीद्दीपने शास्त्रमा मनुष्यक्षेत्र कह्युं छे तेनी आगलना द्दीप समुद्र तो असख्याता छे पण त्यां मनुष्य नथी

प्रश्न–१३० देरासरमां दीवा उघाडा मूकाय छे ते योग्य छे के केम ?

उत्तर–एकवीश प्रकारी पूजामा सकलचंद उपाध्यायजीए कह्युं छे जे फानसमा दीवो मूकवो वली पूजाप्रकरण उद्वाहुस्वा मिनुं करेलुं छे तेमा कहेलु छे जे दीवा मूकवा ते प्रभुने ताप न लागे एवी रीते मूकवा जेम पोताने ताप लागे छे तेमज गणी प्रभुने ता प न लागे एम मूकवा एवी रीते दीपकपूजा करवी, उघाडा दीवा गृहस्थ पोताने घेर मूकता नथी, ने जिनमंदीरमां मूके तो अन्यद र्शनी पण कहे जे श्रावक लोक, देव आगल तो दीवा उघाडा मूके छे ने घर आगल ढांके छे । ए शुं ? ए पण लघुतानु कारण छे. वली पंचाशकजीमां कह्युं छे जे जीनपूजामा जेटली यतना थाय तेटली करवी तेमा प्रमाद करे तो अयोग्य छे ए उपरथी कोइना मनमां एम आवशे जे समूलगा दीवा करवा नहि, पाणी फूल चडाववां न हि. ए समजवु भूल भरेलु छे कारण जे स्थावरनी हिंसानो कइ श्रा वकने त्याग नथी त्रसनी हिसानो त्याग छे वली प्रमाद करे तो त्रसनी हिसा थाय ने ते प्रमाद छोडे तो प्रभु भक्तिमा त्रस जीवनी हिसा थाय नहि ने स्थावर विना तो भक्ति बनती नथी. वली श्राव कने अष्ट द्रव्ये भक्ति करवी महानिशीथजीमा तथा आवश्यकसूत्र विगेरेमा योग्य कहि छे. वास्ते विस्तारे भक्ति करे ते घणो लाभ उ पार्जन करे माटे प्रमाद छोडीने भक्ति करवी

प्रश्नः—१३१ देरासरनां खातमूहूर्त्त करवानी जग्या जोवानी रीत जैननी ने अन्यदर्शननी सरखी छे के केम?

उत्तरः—कालीदास पंमित विक्रमराजाना अवसरमां थया छे. तेमणे ज्योतिर्विदाभरण नामनो ज्योतीष शास्त्रनो ग्रंथ कर्यो छे. नी टीका जैनी आचार्यनी करेली छे. तेमां जैननी रीती जूदी बतावी छे तेमज आरंभसिद्धि नामे जैनग्रंथमां पण छे. वली ज्योतिर्विदाभरण ग्रंथमां प्रतिष्ठाना नक्षत्रमां पण जैननां नक्षत्र जूदां कह्यां छे. तेथी ढुंढीयाने पण समजवुं जोइए छीये के अन्यदर्शनी पण बे हजार वर्षना आशरा उपर जिनचैत्य सिद्ध करे छे.

प्रश्नः—१३२ सामायकमां घडी राखे छे ते आज्ञा छे?

उत्तरः—वृंदारवृत्तिमां घडी राखवानी कही छे ने तेमां नीशीथजीनी चूर्णिनी साक्षी आपी छे.

प्रश्नः—१३३ श्रावकने चरवलो मुहपत्ती राखवानी मर्यादा शास्त्रमां छे?

उत्तरः—आवश्यकनो बालावबोध यशविजयजीकृत छे तेमां. था अनुयोगद्वारनी छपेली टीकामां पाने ७० मे छे. वली श्राद्धविधि निश्चय ग्रंथमां अचलगच्छनी चर्चामां पण सारी पेठे स्थापना करी छे.

प्रश्नः—१३४ श्रावकने सूत्र वांचवानी आज्ञा छे के नहि?

उत्तरः—श्रावक अथवा साधुए दरेक चीज गुरु पासे भणवी पण पोतानी मेले भणवी नहि. ते सारु विशेषावश्यकमां कह्युं छे जे सामायक अध्ययन भणावुं ते गुरु पासे, पण पुस्तक चोरीने नहि. माटे पोतानी मेले तो वंचाय नहि, ने सूत्र वांचे तेनो आशय बराबर बेसे नहि तो उत्सूत्रनो दोष लागे ने वली श्रावकने

तथा दशवैकालीकनां चार अध्ययन सुधी तथा आवश्यकसूत्र भणवानी आज्ञा प्रभुए करी छे, वली श्रावकने अर्थना ग्रहण करनार कह्या छे. एटले गुरु अर्थ संभलावे ते सांभले एटले श्रावकने सूत्र वां

चवानी आज्ञा संभवती नथी, प्रकरण ग्रंथ घणा छे तेमां पूर्वाचार्ये सर्व रचना लावी मूकी छे ते भणे पण छे इहा कोइने शका थशे जे आनदादिक श्रावक शु भणता हशे? ते विषे विशेषावश्यकमा श्रुत ज्ञानना भेद चाल्या छे तेमा उपागसूत्रनो अधिकार पाने १७१ मे छे तेमां प्रश्न थयुं छे जे उपागादिकनी रचना शुं करवा करी? तेना उत्तरमा कह्युं छे जे साध्वीने दृष्टिवाद भणाववुं नहि ने ते दृष्टिवाद ना भाव जाण्या विना बोध केम थाय? ते सारु साध्वी श्रावकने अर्थे उपांगादिकनी रचना करी छे.आ जग्या उपर श्रावकनो शब्द छे पण उ पांग छेद सूत्र विगेरे भणाववा सारु व्यवहार सूत्रमा मुनिने केटला केट ला वर्षनी दीक्षापर्याय थाय त्यारे भणाववा कह्याछे तेथी उपागनी पण श्रावकने आज्ञा नथी पण श्रावक पयन्ना भणता हशे एम जणाय छे. हालमा पण चउसरण पयन्नादिक श्रावक भणे छे तेम ते पुरुषो भणता हशे एम लागे छे इहां कोइ एम कहेशे जे तमोए सूत्रनी साख्यो नाखी छे ते केम जाणी? ते विषे जाणवु जे म्हारी बालबुद्धि ना वखतमा मारा मनमा एम आव्यु हतु जे अर्थना ग्रहण करना र कह्या छे, माटे आपणे मूलसूत्र न वांचवा अर्थ जोवाने शु हर कत छे? एम जाणी सूत्रो वाच्या हता पण सूत्रना गहन अर्थ जोइ हवे म्हारा मनमा आवे छे के वीतरागना आगमनी गहन शैली मली न आरंभी संसार मूर्छित श्रावक शी रीते जाणे? तो कइनु कइ धा रण करे तो श्रद्धा भ्रष्ट थाय. माटे प्रभुजीए निषेध कर्यो छे तेज यो ग्य छे एक आवश्यक भणे तो तेमा बहु प्रकारनु ज्ञान थइ जाय वास्ते प्रभुनी आज्ञा वहार काम करवुं नहि, तेम सचा समकृ तो में सूत्र वाची सभलाव्यु नथी ते तो ग्रथोज वांचुं छु ने ते तो आज्ञा शास्त्रमा छे पण तेमा आज्ञा विरुद्धपणु एटलुं छे जे गुरु पा से भणेला वाचवा जोइये पण पचम कालना प्रभावे गुरुनी जोग वाइनी खामीने लीधे वाचवु थाय छे ते प्रभु स्वीकारे तो सत्य छे.

कारण जे उद्यम छोडवाथी अज्ञानता टलती नथी तेथी न चाले करवुं पडे छे ने जे पुरुष गुरु पासे धारीने उपदेश विगेरे दे छे तेम ने धन्य छे. म्हारो एवो भाग्योदय थशे ते दिवस धन्य मानीश. हाल पण कोइ कोइ उत्तम पुरुष मले छे तेमनी समीपमां जे जे वारण थाय छे ते कल्याणकारी मानुं छुं ने ते शिवाय पोतानी मेले जे वांचुं छुं तेमां प्रभु आज्ञा विरुद्ध थतुं होय ते त्रिविधे त्रिविधे मिच्छामि दुक्कडं देउं छुं. वली योगशास्त्रनी टीकामां पाने १०७मे सामायकना अतिचारमां कह्युं छे ने शास्त्रनी गाथा मूकी छे ते गाथामां कह्युं छे जे न करवुं ते करतां अविधिये करवुं श्रेष्ठ छे. ए आधारे गुरु पासे वांच्या विना बेसी रहेवुं प्रमाद करवो ते करतां गुरुमहाराजनी पासे वांचवानी इच्छा राखी योग न मले त्यां सुधी प्रमादमां काल न जाय ते सारुं वांचुं छुं ने ते हीतकारी मानुं छुं.

प्रश्नः—१३५ जैनमां लाखो रुपीया बीजा शुभ मार्गे वपराय छे तेवा ज्ञानमां नथी वपराता तेनुं शुं कारण ?

उत्तरः—जैनधर्मनुं मूल स्वरूप जाण्युं नथी ते पुरुषे एम समजवुं. जैनमार्ग जाण्यो होय वा जैनधर्मनुं जाणपणुं थवानुं नजीकमां होय, वा थोडा भवमां पार पामवानो होय तेने तो अवश्य ज्ञान उपरज लक्ष थाय. कारण जे आत्मानुं केवलज्ञान अवरायुं छे ते प्रगट करवुं. तेनुं मुख्य साधन श्रुतज्ञान छे. केमके केवलज्ञान पामतां पहेलां क्षपकश्रेणी मांडे छे ते क्षपकश्रेणीमां प्रथम श्रुतज्ञानथी चिंतवन करे छे पछी अपूर्व भाव प्रगट थाय छे ने स्वाभाविक ध्यान थाय छे माटे ए सर्व थवानुं कारण श्रुतज्ञान छे ने ते श्रुतज्ञान ज्ञानावर्णी कर्मना क्षयोपशमथी थाय छे, ज्ञानावर्णी कर्मनो क्षयोपशम ज्ञान भणवाथी, ज्ञान भणाववाथी, ज्ञाननो पाठ करवाथी, ज्ञानवाननो तथा ज्ञान जे पुस्तको, वा ज्ञानना उपगरणो तेनो विनय करवाथी, वा पुस्तको लखाववाथी तथा विद्याशा

लाभ काढवी ने श्रावकोनें जणाववा, तन मन अने धन ए त्रण प्रकारे शक्ति होय ते प्रमाणे ज्ञाननी पोताने तथा परने वृद्धि थाय एवी प्रवर्त्तना करवी. तेथी ज्ञानावर्णी कर्मनो क्षयोपशम थाय ने ज्ञान प्रगट थाय जेने धननी शक्ति होय ते धन ज्ञानना काममां वापरे जेने शरीरनी शक्ति होय ते शरीरथी ज्ञान नी संभाल राखे जेटली जेटली बने एटली शरीरथी सेवा भक्ति करे जे जे ज्ञान संबंधीना कामनी महेनत करवानी होय ते करे. वली मननी शक्तिवाला एटले भणेला होय ते बीजाओने भणावे दृ ष्टांत युक्तिये करी जेम समजे तेम समजाववानो उद्यम करे पोतानु काम छोडीने पण परने ज्ञाननो लाभ थतो होय ते उद्यम करे. पण स्वार्थज करया करे नहि आ लक्षणो ज्ञान निकट थवाना छे माटे नजीकमां ज्ञान थवावाला तो आ रीते वर्त्ते एटले ज्ञानना काममा जरूर पैसा वापरे पण जेने ज्ञान प्रगट थवुं दूर छे ते जीवो तो विचि त्र काम करे छे केटलाएकने में समजाव्या छे तेमणे मने जवाब दी धो के शास्त्र तो घणाज छे तेने आ दुनियामां वांचनार कोण छे? घणाए पुस्तको सडी जाय छे, वली कोइ कहे छे जे अमने कइ भ णता आवडतु नथी एटले पुस्तकने शु करीए? आवा अनेक प्रकार ना जवाब अज्ञानपणे आपे छे वली शासनमा केटलाएक कारभारी होय छे तेमना तावामा पैसा होय छे ते पैसा एकठा करी वधारे जाय छे पण ते पैसामाथी ज्ञानना काममा खरचता नथी व्याज उ पजावी पुंजी वधारे जाय छे कोइ ज्ञानमा खरचवानी प्रेरणा करे छे तो पण पोताने ज्ञानावर्णी कर्मनो उदय छे तेना प्रभावे उत्साह पा रका पैसा पण ज्ञानमा खरचता नथी ने वगर कारणे जीव ज्ञानावर्णी कर्म बाधे छे ए जीव उपर पण ज्ञानवाने तो करुणा लाववी, पण द्वेष लाववो नहि कारण जे ए जीव शु करे! कर्मराजा मार्ग आपे नहि ने आ भवमा तो समकित विना बुद्धिवान गणाया छे पण एनी

ભવિતવ્યતા એવીજ છે કે આવતે ભવે જ્ઞાન વિશેષ અવરાઇ જવાનું છે તેથી એ વિચારાની બુદ્ધિ એવી થાય છે. વળી જ્ઞાનવંતોએ એવાને સમજાવવા જોઇએ, પણ પ્રાયઃ કેટલાએક કારભારીઓ ધનવાન હોય તેથી તેમને કહેવા જઇએ તો ઉલટો વધારે દ્વેષ પ્રાપ્ત થાય એટલે જ્ઞાનવાનને પણ મુંગા બેસવું પડે છે. હવે પૈસાના આપનાર માણસ તો જ્ઞાનમાં ખરચવા આપે છે તે છતાં તે પૈસા ન ખરચવાથી તેમનો વિશ્વાસ ઉઠી જાય છે. વળી એવી ખબરો પડવાથી જે પૈસાના ખરચનાર હોય છે તે પણ જ્ઞાનના કામમાં ખરચતા નથી ને કહે છે જે જ્ઞાનના પૈસા અમે આપીએ તે ખોરંજે પડે. આમ વિચાર લઇ જ્ઞાનના કામમાં પૈસા ખરચતા બંધ થઇ જાય છે. આવાં અનેક કારણો મળવાથી જ્ઞાનમાં પૈસા ખરચવા બંધ થઇ ગયા છે પણ એમાં ઇલાજ નથી. પણ આત્માર્થીને તો સાત ક્ષેત્ર છે તેમાં છએ ક્ષેત્રને ઓળખાવનાર જ્ઞાન છે માટે જ્ઞાન જેવું કોઇ પણ ક્ષેત્ર નથી. મરણ વખતે પણ જીવો લાખો રુપીઆ માન પ્રતિષ્ઠાને અર્થે શુભ કામોમાં વાપરે છે પણ જ્ઞાનમાં વાપરતા નથી. તેમ આત્માર્થીએ કરવું નહિ. આત્માર્થીએ તો વધારે ભાગ એમાં વાપરવો. કારણ જે બીજા ક્ષેત્રમાં કેટલાએક આત્માર્થે કેટલાએક માન સારુ પણ ખરચનાર છે. તેથી તે કામો તો ચાલ્યા કરે છે તેમાં અડચણ નથી. ને આ જ્ઞાનક્ષેત્રમાં તો મોટી અડચણ છે કે જ્ઞાનના જૂના ભંડારો છે તેમાં કેટલાએક ભંડારો એવા શેઠીયા તથા સાધુઓ પાસે છે કે કોઇ વાંચવા માગે તો એક પાનું પણ આપતા નથી ને પુસ્તક ખવાઇ જાય છે. હવે એ પુસ્તકથી તો કંઇ ઉપકાર થનાર નહિ. વળી કેટલાએક ભાગ્યશાળીના હાથમાં છે તે પુસ્તક આત્માર્થીના ઉપયોગમાં આવે છે. પણ સર્વ વસ્તુની કાળસ્થિતિ છે માટે એને પણ વધારે કાળ થવાથી નાશ થવાનો સંભવ છે. ત્યારે જો નવાં નવાં લખાતાં જતાં હોય તોજ આગળ પાછળ એમને એમ ચાલ્યા કરે, પણ તેમ ન થાય તો હાલમાં પણ કેટલાંએક શાસ્ત્રનાં નામ છે પ

ण ते पुस्तक मलता नथी केटलाएक अधुरा पुस्तको छे, केटलाएक पुस्तकोने उधेइ खाइ गइ छे ने जीर्ण थया छे एम बन्यु छे. वली ए वु कोइ पण स्थानक नथी के सर्व पुस्तको एक जग्याथी मली शके आ दशा पुस्तकोनी थइ छे माटे आत्मार्थिए तो जेम बने तेम ज्ञानमा खरच करी सर्व पुस्तको एक ठेकाणेथी नीकले एम करवुं जोइए आ काम मोटा धनवाननु छे अगर तो घणा माणस मली करे, अगर तो ज्ञानना पैसा होय तेमाथी करे, पण आ विचार जे ने ज्ञान थवानु निकट हशे तेने सूझशे बीजाने सूझशे नहि कार ण जे मने तो म्हारा भाग्योदयथी हु दश वर्षनो थयो त्यारथी ज्ञा नमां पैसा खरचवानी बुद्दि एवी थइ जे जेटला पैसा ज्ञानमा खरचु एटला बीजा काममा खरचवानु चित्त न हतु, पण एवी बुद्दि थवाथी म्हारा गाममा कोइ भणावनारनो योग नहि मुनि महाराजनुं आवा गमन नहि तेम श्रावक भणेला प्रेरणा करनार मलेला नही, तेम छता पण नाम मात्र कइक जैनधर्मनु ज्ञान मल्यु ते सर्व फल ज्ञान उपर प्रेम थवानु छे

वली इंग्रेज लोक परदेशी छे, धर्म पण जूदो छे तो पण आ देशना माणसोने कलाउ प्रमुख भणाववा सारु हजारो रुपीया खरचे छे तो तेथी ते लोकने केटलो क्षयोपशम थयो छे के अनेक प्रकारनी वगर जोएली कलाउ खोली काढे छे ने अनेक वस्तु नवी उत्पन्न करे छे के जेनुं कृत्य समजी शकातु नथी एटली बधी तेमने बुद्दि मलवानुं कारण एटलुं छे के ज्ञाननु उत्तेजन करवामा अत्यु त्साह छे ए उपरथी विचारवानु छे जे ससारी ज्ञानना उत्साहथी ए टलो लाभ मले छे तो वीतरागना ज्ञाननी वृद्दि करवाथी केटलो ला भ थाय ? माटे आत्मानुं हित करवा पोताना छोकराने तथा परने हित थाय ते सारु जैनशास्त्र भणाववा जैनशास्त्र भणवाथी बुद्दि सर्वे काममा वृद्दि पामशे अने भणावनारने लाभ थशे वली पुस्तक व

गडतां होय तो तेनी संन्नाळ करवी. जैननां सर्व शास्त्र अमरपद पा मे एम करवुं जोइए. पंजाब देशथी आत्मारामजी महाराजजी साहेब गुजरातमां आव्या ने शास्त्र हतां तो जोयां. तेथी ज्ञान मेळवी सर्व देशमां उपकार कर्यो. वळी यवनना मुलकमां पण एज साहेबे जैनधर्म प्रसिद्ध कर्यो ने जैननुं बहुमान कराव्युं तेमां निमित्त कारण शास्त्र हतां तो बन्युं, नहि तो बनत नहि. माटे आपणने वांचतां न आवडतुं होय तो ते लइ लेवो नहि. पुस्तक हशे तो वांचवाथी घणा पुरुषने लाभ थशे.

प्रश्नः—१२६ नात्रां करवानो रीवाज हिंदुमां नथी ने स्त्रीयो बाळहत्या करे छे, तो नात्रानो धारो होय तो सारो के नहि?

उत्तरः—नात्रां करवानी रीत धर्मथी घणीज विरुद्ध छे. वळी तमे बाळहत्या थाय छे तेथी नात्रां थवाथी घटवानुं समजो छो, पण म्हारे एक शेसन जडज साहेब साथे वातचित थइ हती. तेमने में पूछ्युं हतुं के आपनी आगळ खूननां काम आवे छे तेमां स्त्रीयोनी खटपटनां खूननां काम वधारे आवे छे के ते शिवायनां खूननां काम वधारे आवे छे? तेमणे तेनो जवाब आप्यो के स्त्रीओनी खटपटनां खून वधारे थाय छे. बीजो सवाल पूछ्यो जे जेनी नातमां नात्रां थाय छे तेनां खून स्त्रीयोथी वधारे थाय छे के नात्रां नहि करनारनी नातमां वधारे थाय छे? तेना जवाबमां जडज साहेबे फरमाव्युं जे नात्रावाळानी नातनी स्त्रीयोना संबंधनां खून वधारे आवे छे. हवे आ उपरथी विचारवानुं जे स्त्रीयो जेवी निर्दय जात बीजी नथी. एक शास्त्रमां कथा वांची छे तेमां एक राजा दशराने दिवसे माताने नमवा गयो, माताए आशिष आपी जे स्त्री जेवी छाती थजो. ते राजाने नहि पसन पडवाथी माताने पूछ्युं जे आ आशीष केम आपी? माताए कह्युं जे स्त्री जेवी छाती पुरुषनी नथी तेथी आशीष आपी ते तने बतावुं. तुं हूकम फे

ख के जे पोतानी स्त्रीनु माथु लावे तेने अरधु राज्य आपुं ते प्रमाणे राजाए कर्युं पण कोइ पुरुष माथु लाव्यो नहि बीजे दिवसे ढंढेरो फेरव्यो जे जे स्त्री पोताना धणीनुं माथु लावे तेने अर्द्ध राज्य आपुं. ते सान्नली धणी स्त्रीयो धणीना माथा लावी राजाना मनमा आव्यु जे स्त्री जेवुं क्रूर कोइ नहि आ कथा उपरथी समजवुं के स्त्रीने नात्रानी छूट मले तो आवी क्रूरता वापरे ने पुरुषने परणवानी छूट छे तो पण क्रूरता वापरे नहि ने स्त्री निर्दयता वापरे. माटे नातरानी छूट नथी तेथी पोताना धणीनु खून करतां करावतां पोतानो लाग्न तपासे छे के जन्म पर्यंत पहेरवा उढवानुं खावानुं सुख जतुं रहेशे ने रम्मापो नोगववो पडशे. तेथी बनता सुधी खुन करे नहि ने नात्रांनी छूट होय तो ए धणी मरी जशे तो हु नातरे जइश ने बीजो धणी करीश एटले पोताना सौन्नाग्यपणाना सुखमां खामी पडवानी नथी तेथी धणीने मारी नाखता बिहे नहि तो महोटा माणसना मरण करे वली बालहत्या तो घटेज नहि कारण जे हालमा नात्रा नथी करता तो पण वर नहि मलवाथी केटलीएक न्यातमां कन्याउ महोटी करवी पडे छे ने ज्यारे नात्रा थाय त्यारे तेने बदले वली तेटली कन्यानो वधारो थाय ते मोटीउ थाय तो ते सारी चालनी न रहे तेथी ते गर्न्नपात करे हालमा म्हारा सान्नलवामा आव्युं छे के इग्लाडमा कुंवारीउ घणी छे ते बालहत्या करे छे. तेमज अहीं उंची न्यातमा नात्रा नथी थता, ते थाय तो बालहत्याने म्होटानी हत्या बन्ने जारी थाय. माटे पूर्वना पुरुषोए जे रीवाज राखेलो छे तेज सारो छे. कोइ एम सवाल करशे जे ब्राह्मणमा असल नात्रा थता हतां ते विषे जाणवु जे हाल जेम केटलाएक माणस नात्रामा फायदो माने छे तेम ते वखतमा पण माननारा हशे तेमणे तेम कर्यु हशे तेमज बालहत्या तथा जुवानहत्या वे विचारनार म्हाह्या पुरुषे ए वात अंगीकार न करी ते वहिवट चालु रह्यो ते आज चाले छे ते फेरववामा

कंइ फायदो नथी पण नुकशान छे. वली आपणे जैनधर्मीने तो जेम विषय घटे कामथी मुक्त थवाय एम करवुं छे ने ते प्रत्यक्ष जोइए छीए के जेटली विधवा बाइओ धर्म साधन करे छे ने जेटली संसार छोडी संयम ले छे तेटली सौभाग्यवती स्त्रीयो करी शकती नथी. ज्वरा इथी शील, कुलनी मर्यादथी पालवाथी पण महानिशीथजीमां धन्य कृतार्थ कहेल छे माटे शील पालवानो म्होटो फायदो छे ते श्रट की जाय. ने घणी एक विधवाओ तो भावे छे के म्हारे ज्यां सुधी स्वामीनो योग हतो त्यां सुधी तो म्हारुं चित्त विषय त्याग करवानुं थतुं न हतुं. पण हवे सहजे स्वामीनुं कारण छूटी गयुं एटले सहजे म्हाराथी शील पलशे एवी सुंदर भावनाओ भावे छे. आत्माने निर्मल करे छे ते नजरे जोइए छीए. वली जेनी नात्यमां नात्रां थाय छे तेने आ दशा बनवानी नथी तेमां पण कुलवान होय छे ते नात्रां करता नथी ते पण जोइए छीए तेथी एमां लाभ दर्शावे छे ते योग्य नथी.

प्रश्नः—१३७ आत्मा निर्विकल्प छे के सविकल्प छे?

उत्तरः—आत्मा निर्विकल्प छे. विकल्प करवा ते जडनी संगते आत्मानो उपयोग बगडवाथी थाय छे.

प्रश्नः—१३८ बार भावना तथा चार भावना भाववी एमां पण विकल्प करवामां आवे छे?

उत्तरः—ए विकल्प छे ते निर्विकल्पदशाने लावनार छे. ए प्रथम अवस्थाए आदरवा योग्य छे. ज्यारे शुक्लध्याननो बीजो पायो ध्याय छे. ते वखत अभेद ज्ञान थाय छे. त्यारे विकल्प टली जाय छे. पण शुक्लध्याननो पहेलो पायो ध्याता पहेलां श्रुतज्ञाननुं चिंतवन थाय छे, तेनाथी असंग अनुष्ठान रूप एटले कुंभार जेम चक्र हलावे पछी एनी मेले चक्र फर्या करे, तेम श्रुतज्ञानथी विचार्या पछी सहजदशा प्रगट थाय छे तेथी स्वभाविक ध्यान थाय त्यारे अभेद ज्ञान प्रगट थाय छे. त्यांथी निर्विकल्पदशाना अंश प्रगट थता जाय

छे पण ज्यारे बीजो पायो ध्याय छे त्यारे विशेषनिर्विकल्पता प्रगटे छे अने ज्यारे केवलज्ञान प्रगटे छे त्यारे पूर्ण निर्विकल्पदशा प्रगटे छे

प्रश्नः—१३७ केवलज्ञान तो निर्विकल्पदशाथी प्रगटे छे त्यारे विकल्प रूप भावना तथा पूजा प्रतिक्रमण करवुं ए तो वधारे विकल्प सहित रह्युं, ते करवाथी शुं लाभ ?

उत्तरः—भावना विगेरे जे जे करणी छे एमां पण अंशे अशे निर्विकल्पदशा थाय छे पूजानी वस्तु लाववा द्रव्य वपराय ए द्रव्य उपरथी मूर्छा उतरे छे ते निर्विकल्पदशाना अश प्रगटे छे वली ससारनो राग छूटे त्यारे प्रभु उपर राग थाय छे त्यारे ससार उपरथी जेटलो जेटलो राग छूटे ए निर्विकल्प अश छे वली देह पूजामां वपराय छे ते वखत विषयमा वपरातो नथी ते विषयमां वापरवानी इच्छा छूटी ए निर्विकल्प अश छे तेमज पडिक्कमणामा पण ससार उपरथी चित्त खशेडे छे, ने पुद्गलदशाथी भाव उतारी व्रतो अगीकार कर्यां छे तेम छतां पण कइक चित्त पलटाइ जवाथी परभावनी प्रवृत्ति करवाथी दूषण लागे छे ते चित्त स्वात्मदशानुं थवाथी रुचता नथी तेथी परभाव वृत्तिनी निंदा करे छे त्यारे ते निंदा करता पुद्गल दशानु अरुचकपणु जे बने छे ने निज स्वभाव सन्मुख थाय छे ते पण निर्विकल्पदशाना अंश छे तेमज पौषधमा अने भावना भावे छे ते भावनामा भाववानु कारण एटलुज छे के पुद्गलदशा जे विभावदशा विकल्पमय तेमां अनादीना अभ्यासथी म्हारापणु मान्यु छे ते खशी जाय त्यारे विभाव वस्तु आत्माने सारी न लागे, ने अनादिनी सारी लागती हती ते कइक मिथ्यात्व पुद्गल खसवाथी थाय छे जेटला मिथ्यात्वना पुद्गल खशा ते स्वात्मभावमा वर्त्तवाना भाव छे तेटला निर्विकल्प अश प्राप्त थाय छे माटे जे जे जीव धर्मसाधन आत्म सन्मुख थइने करे छे तेमा अशे अशे निर्विकल्पदशा प्राप्त थाय छे. तेमज ज्ञान जे शास्त्र वांचवा ए पण आत्मानी स्वदशानो

विचार करीए तो निश्चय नये आत्मा केवलज्ञानमय छे तेने न णवुं शुं? पण आत्मा केवलज्ञानमय छे ते शास्त्र सांभलवाथी ने वांच वाथी जाणे छे. हवे इहां पण अनादिकालनो जीवनो उपयोग शा स्त्र सांभलवा वांचवानो आत्मा जाणवा अर्थे हतो नहि, पण ज्यारे आत्मानी साथे आवरण करनार मिथ्यात्वना पुद्गल हता ते खस्या त्यारे आत्मधर्म जाणवाने माटे शास्त्र सांभलवा वांचवानी रुचि थ इ त्यारे इहां पण आत्मा निर्विकल्पमय हतो तेना अंश खुल्ला थया पछी अनुक्रमे जेम जेम शास्त्र सांभलवा मनन करवानुं विशेष थयुं, तेम तेम आत्मानां आवरण खसतां गयां तेम तेम जीव निर्विकल्प थयो. पण जीवने प्रथमथी ज निर्विकल्पदशा थती नथी. माटे नि र्विकल्पी पुरुषोए जेम अनुक्रमे गुणस्थानको बताव्यां छे ते प्रमाणे अनुक्रमे गुणस्थान चढी निर्विकल्पी पुरुष जे भगवान् तेमणे व्यव हार रूप चडवानी रीती दर्शावी छे, तेना अर्थि जीव वर्त्ते छे तेने ते मां जेटली जेटली निर्विकल्प अंशनी दशा प्रगटे छे तेथी ते आनं दित थाय छे अने देवपूजा श्रावकनां व्रत मुनिनां व्रत प्रतिक्रमण भा वना ध्यानादिक सर्वे करणी पोतानी निर्विकल्पदशाने सारु करे छे एम करतां करतां अनुक्रमे निर्विकल्पदशा पूर्ण थाय छे.

प्रश्नः—१४० आत्मा परभावनो अकर्त्ता कह्यो छे ने आ प्रवृत्ति तो कर्त्तापणे थाय छे ते केम ?

उत्तरः—तमारी वात सत्य छे. निश्चय नये आत्मा परभावनो अकर्त्ता छे. तेमज व्यवहार नये कर्त्ता पण कह्यो छे.ने व्यवहार नये कर्त्ता न मानीये तो आत्माने आवरण पण न लागे, ने आवरण न लागे तो तेने मुक्तथवानुं पण नथी.ज्यारे मुक्तथवानुं बाकी रह्युं नही त्यारेतो सर्वे जीव सर्वज्ञ जेवा होवा जोइए. ते तो जणाता नथी, त्यारे प्रभुजीए व्यवहार नये कर्त्ता कह्यो छे ते सिद्ध थाय छे. आत्मा व्यवहार नये कर्मने योगे कर्ममय परिणत थइ विभावमय पुद्गलनी करणी विषय

कषायनी करी रह्यो छे. हवे व्यवहार नये कर्मबंधना कारण सेवे छे पण तेमांथी भवितव्यताना योगे कंइक स्वाभाविक कर्मथी हलको थयो ने जेम कोठीमां दाणा थोडा नांखे ने घणा काढे तो सहजे दाणा कोठीमांथी ओछा थाय तेमज जीव वधारे कर्म भोगवे ने अकामनिर्जरा करे ने नवां थोडां बांधे तेथी हलको थाय, तेथी वीतराग सर्वज्ञ पुरुष उपर प्रीति जागे अने सत्संग करे सत्संगथी पोतानुं स्वरूप साभळे जे निश्चय नये तो म्हारो आत्मा सर्वज्ञ तुल्य छे जो एवो आत्मा न रह्यो होय तो कोइ दिवस आत्मा शुद्ध न थाय आत्मा अवराय छे ते जेम स्फटीकने डाक मुकीए छीए तेथी स्फटीक डाक जेवा रंगनुं देखाय छे पण ते डाक निकली जाय तो जेवो निर्मल छे तेवो देखाय छे पण एवो डाक प्रणमी गयो नथी के फरी स्फटिकनुं रूप प्रगटज न थाय तेम आत्माने एवां कर्म लाग्या नथी के कोइ काले विशुद्ध थाय नहि कर्मनां आवरण जेम जेम खसता जाय तेम तेम विशुद्ध थाय ने ते प्रत्यक्ष अनुमान थाय छे जेम के कोइक जीव ज्ञाननो अभ्यास वधारे करे छे तो वधारे विद्वान थाय छे तो जो आवरण अभ्यासथी खसता न होय तो बुद्धिवान केम थाय ? पण एवां आवरण छे के आत्मतत्त्व प्रगट करवानो अभ्यास करे तो आवरण नाश पामे माटे आत्मानी स्वाभाविक दशा कायम छे गइ नथी, ते प्रगट करवाने व्यवहार नये गुणस्थाननो व्यवहार प्रभुजीए बताव्यो छे तेम करवो, ने तेम अभ्यास करवाथी आत्मा शुद्ध थशे ने निश्चय नये अकर्त्ता कह्यो छे ते पण छे जो अकर्त्तापणानुं निज स्वरूप न जाणे, तो शुद्ध करवानी बुद्धि थाय नहि, ने जे विभावीक करणी छे ते मह्यारे कर्त्तापणे करवा योग्य नथी एम जाणे. माटे निश्चय नयनो पक्ष हृदयमां अभ्यंतरे राखे, पण निश्चय नये आत्मा विभावनो कर्त्ता छे एम ज्यां सुधी जीव जाणे त्यां सुधी आत्मा शुद्ध करवानी बुद्धि थाय नहि. ज्यां सुधी आत्मा पुद्गलभावनो

विकल्प ज्ञानी, जडभावनुं जे जे कर्त्तव्य करेलुं छे ते म्हारो स्वभाव नथी. ज्यारे म्हारुं कर्त्तव्य नथी त्यारे तेनो हुं कर्त्ता थउं छुं ते पण अ ज्ञानता छे. ए वस्तु अनुकूल प्रतिकूल जेने मळे तेमां हुं सुख दुःख मानु छुं ते पण अज्ञानता छे. म्हारो स्वभाव तो जाणवा देखवानो छे ते स्वभावनो हुं कर्त्ता छुं ने ते करवा योग्य छे. आवुं ज्ञान थाय छे. माटे निश्चय नये आत्मा स्वभावनो कर्त्ता छे. व्यवहारे विभावनो कर्त्ता छे. जेम जेम निश्चय गुण प्रगट थाय छे, तेम तेम अशुद्ध व्य वहार त्याग थतो जाय छे ने परभावनुं कर्त्तापणुं टळी जाय छे अने जेवुं आत्मानुं स्वरूप छे तेवुं प्रगट थाय छे.

प्रश्नः—१४३ तमे जे जे भावना करवानी कहो छो, ते आत्म घरनी छे के परघरनी ?

उत्तरः—जेटलो व्यवहार वर्त्ते छे, पुद्गले करी वर्त्तना करवी छे अने ते सारु भावना भाववी छे, ते सर्व व्यवहार पर घरनो छे. एटले पुद्गल मिश्रित छे. कारण जे आत्माना स्वभाविक गुण तो जाणवा देखवाना छे, पण विचार करवो ते आत्मानो धर्म नथी, ज्यां सुधी संपूर्ण केवलज्ञान प्रगट नथी थयुं, त्यां सुधी पुद्गले करी सहित वि चार छे. कारण जे मति श्रुतज्ञान छे ते इंद्रियजनित ज्ञान छे, इंद्रि योनुं बळ छे. अवबोध थाय ते पांच इंद्रिने छठुं मन एना संयोगथी ज्ञान थाय छे. ए ज्ञान आत्मा अने परने संजोगे थाय छे, ते पण जीवनो आत्मा अवराइ जवाथी मति श्रुतज्ञाननो जेटलो बोध छे तेटलो थतो नथी. ज्ञाननी भक्ति, ज्ञानवाननी भक्ति ज्ञान प्रगट क रवानी अतिशय उत्कंठा, तेमज भणवाना वांचवाना काममां अ तिशय अभ्यास, जे ठेकाणे ज्ञान मळवानुं होय वा दूर होय, वा न जीक होय ने तेनो वखत साचववो पडतो होय ते सहन करवुं प डतुं होय, ने जे हुकम फरमावे ते करवो पडतो होय, ते सर्वे हुकम तथा सर्व दुःख सहन करी, ज्ञान मेळववाने आळस छोडी, रात्री

दिवस उद्यम करे छे, त्यारे ज्ञानावर्णी कर्म थोडा थोडा जेम जेम क्षय थता जाय, तेम तेम मति श्रुतज्ञाननो बोध वधतो जाय छे. त्यारे जीव म्हारू स्वरूप अने पारकु एटले जडनु स्वरूप उलखे छे त्यारे शास्त्रमा जडनी संगत छोडवाना जे जे उपायो वताव्या छे ते जाणे छे तेथी तेनी विचारणा करे छे ए विचारणा एवी छे के, जेथी आत्मा पोताना स्वरूपनी सन्मुख थतो जाय छे ने परभावथी चित्त खशेड तो जाय छे जेटलु परभावथी चित्त खश्यु तेटलो आत्मा शुद्ध थतो जाय छे जेम के आपणा कुटुंबना माणस शिवायना माणसने घरमा मुनम करीने राखीए छीए तो तेने द्रव्य आपवु पडे छे एटलुं द्रव्य व्यवहारथी तो उछु थयु लागे छे पण बीजी तरफ विचार करीए तो आपणु जे धन छे तेनु रक्षण करे छे ने नवुं व्याज विगेरे उत्पन्न करी धन वधारी आपे छे तेम ज्ञान तथा भावनाई जे पुद्गलमा मलीने करवी ते आत्मरूपथी पररूप देखीतुं वहारथी छे, पण वस्तुपणे आत्माने आत्म स्वरूपे जाणे जडने जड स्वरूपे जाणे आत्माने निरावरण करवानो उद्यम करी रह्यो छे विषय कषायना काम उछां थता जाय छे अने पूर्वना कर्म क्षय थता जाय छे ए वधु काम परवस्तुथी थाय छे माटे ज्या सुधी केवलज्ञान नथी प्रगट थयु त्या सुधी भावनाई विगेरे वहुज उपकार करे छे. पण जेम दीकराने तथा मुनमने वस्तुपणे वाप जूदा जाणे छे, तेम वस्तुधर्म उलखवापणे जे ज्ञान आत्म उपयोगना, ते अवधि मनपर्यव केवलज्ञान तथा मति श्रुत ज्ञान इंद्रियजनित छे. तेने ते रूपे जाणवा पण आत्मजनित ज्ञान प्रगट नथी थयु त्या सुधी आ ज्ञाननो अभ्यास छोडी दे तो एना आवरण शी रीते नाश पामे ? एम जे जे रीते सर्वज्ञ महाराजे वताव्यु छे तेम सेवीने आत्मानो आत्मभाव प्रगट करवो. जेम जेम आत्मा विशुद्ध थाय, तेम तेम नीचली प्रवृत्ति छोडता जवी छे अने सद्भाव वधारता जवो छे जे जे परभावना सयोगथी सुख दुःख अ

नुकूल प्रतिकूल शरीरे वने छे, तेमां पोतानो समभाव छोडतो नथी. कोइ मारी जाय छे. कोइ पूजी जाय छे, कोइ गाळो दे छे. कोइ गुण ग्राम करे छे ते सर्वमां समवृत्ति छे. एवा गुण जेम जेम वधे, तेम तेम जाणवुं जे, हुं चढते पगथीए छुं. तेथी गुणस्थाने चड्यो पण समजाय, ने जेम जेम गुणस्थाने चढे, तेम ज्ञानीए निचली प्रवृत्ति छोडवानी वतावी छे तेमज छोडवी. एवा पुरुषो तो मर्यादा प्रमाणे ज वर्त्तशे, ने वीतरागना ज्ञानथी स्वचेतनने चेतन रूपे जाणशे. पर पुद्गलने पुद्गल रूपे जाणशे. आत्मा अक्रियपणे जाणशे. क्रिया पुद्गलने संगे थाय छे ते पण जाणशे. ज्यां सुधी आत्मानो अक्रिय गुण प्रगट नथी थयो, त्यां सुधी नीचेथी जेम जेम उंचो चढे छे, ने जेटलुं जेटलुं शुद्ध स्वरूप प्रगट थाय छे, तेटली तेटली क्रिया छोडतो जाय छे. दशा तो अक्रियपदनी आवे छे. स्वधर्म तो जेटलो आत्मधर्म प्रगट थाय छे, तेमां स्थाप्यो छे. साधन रूप धर्मने साधन रूप माने छे. जेम कोइ माणसना घरमां लक्ष रूपीयानी दोलत छे पण ते जीव जाणतो नथी. एने कोइ पुरुष ते दोलतना गुणनो जाणकार मळ्यो, तेणे समजाव्यो के तहारा घरमां आ म्होटी दोलत छे तेना उपर वधो कचरो मेल पथ्थरनो थर चढी जवाथी ते देखाती नथी. माटे उद्यम कर, उद्यम करवाथी तारी सर्वे दोलत हाथ आवशे. हवे जे पुरुषने ए कहेनार पुरुषनी प्रतीती छे तेणे ए दोलत तो जमीनमां रही छे तेथी ने द्रव्य विना कंइ काम थइ शकतुं नथी अने पोतानी पासे द्रव्य हतुं नहि तेथी पारकाना पैसा देवा करी व्यय करी मजूरो बोलावी मजूरथी तथा पोतानी महेनतथी महेनत करी द्रव्य काढयुं. तेमज सर्वज्ञ महाराजे आत्मद्रव्यनुं स्वरूप दर्शाव्युं. तेथी आत्मानुं स्वरूप जाण्युं, पण हाल तो जडनी संगतमां छे तेथी ते स्वरूप जणातुं नथी. ते प्रगट करवाने जेम धन काढवा पारकुं धन लइने काम कर्युं तो धन मळ्युं, तेम आत्माने अज्ञान संगतमांथी

छोडावाना ज्ञानीए जे उपायो बताव्या छे, ते करे तो आत्मधर्म रूप धन प्रगट थाय. वली एक पुरुषने दोलतना जाणकारे दोलत बतावी, पण ते पुरुषना वचननी प्रतीति करी नहि तेथी तेने दोलत मली नहि एक पुरुषे कह्युं जे, दोलत छे तो पण हु पारकानी सहायता नहि लउ पारकुं देवु कोण करे ? एनी मेले नीकलशे तो लइश ए बन्ने पुरुषने द्रव्यनी प्राप्ति थती नथी, तेम सर्वज्ञना वचनथी श्रद्धा करता नथी तेने आत्मधर्मनु ज्ञान थतु नथी तेमज आत्मधर्म छे एम नाममात्र जाणयु, पण तेना साधननी श्रद्धा सर्वज्ञना वचनथी विपरीत करी अने निरुद्यमी थया आत्मानी वातो करवी, पण काम क्रोध, विषय कषाय छोडता नथी उलटा विषय कषायनी वृद्धि करता जाय छे ए जीवने पण धर्म क्याथी थशे ? वली केटलाएक जीव एकला व्यवहार मार्गने सत्य माने छे, केटलाएक जीव एकला निश्चय मार्गने सत्य जाणे छे प्रभुनो मार्ग तो निश्चय व्यवहार सहित छे. तेथी स्याद्वाद मार्ग कहेवाय छे बीजा धर्ममा एवो स्याद्वाद धर्म नथी तेथी ज मिथ्यात्व कह्यु छे, ते छता जैनधर्ममा रहि स्याद्वाद मार्गनु ज्ञान थयु नही तो आत्मानु कार्य केम थाय ? माटे जेम सर्वज्ञे निश्चय व्यवहार बन्ने मार्ग कह्या छे तेज रीते प्रवृत्ति करवाथी निकटमा आत्मानी शुद्ध प्रवृत्ति थाय. माटे प्रथम अशुभ प्रवृत्ति छोडी शुभ प्रवृत्ति करवी पछी जेम जेम आत्मा शुद्ध थाय, तेम तेम शुभ क्रिया छूटे

प्रश्नः—२४४ आत्मानी शुद्ध प्रवृत्ति शी रीते थाय ?

उत्तरः—सर्वज्ञे आत्मानु स्वरूप बताव्यु छे ते जाणे पण आत्माना अनंत गुण छे ते सर्वे छद्मस्थपणे जाणी शकतो नथी पण केटलाएक सर्वज्ञना मुख्य गुण सिद्धांतथी जाणे के आत्मा अरूपी, अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत वीर्य, अव्याबाध, अगुरु अलघु, अक्षय, आ गुण आत्माना छे. आथी विपरीत ते जडना

गुण छे, रूपी गंध, रस स्पर्शवालो ए चार मुख्य गुण जडना छे. ती
हृण बुद्धिवालाए आ बे स्वरूप चेतन तथा जडनां जाण्यां, तेथी ज
विचार करे जे वर्ण, गंध, रस, स्पर्श रहित ते चेतन छे. ज्ञान शक्ति
वान छे तेथी जाणे छे ते चेतन छे त्यारे हवे हुं म्हारा गुणमां वर्त्तु
छुं के, परगुणमां वर्त्तु छुं? तेनो विचार करे. प्रथम आ म्हारुं शरीर
देखाय छे, तेथी रूपी छे. श्वासोश्वास लेउं छुं तेनो स्पर्श, उष्ण अथ
वा शीतल थाय छे तो ते पण रूपी छे. शब्द बोलुं छुं ते पण कानमां
शब्दना पुद्गल अथडाय छे ते पण रूपी छे. आ शरीरनी अंदर रुधिर
मांस छे, ते पण रूपी छे. वास्ते ए सर्व शरीर जड छे माटे ते म्हारुं
नहि. त्यारे छोकरानुं स्वरूप देखाय छे, तेथी ते पण म्हारो नहि
त्यारे स्त्री पण म्हारी नहि. आ घर छे ते म्हारुं नहि. बेसुं छुं ते हुं
नहि. चालुं छुं ते हुं नहि, वली आहारना पुद्गल तो रूपी छे ने म्हारो
गुण अरूपी छे, तो म्हारे ग्रहण करवा योग्य केम होय? त्यारे भूख
लागी कहुं छुं ते हुं नहि, मने खाटुं लाग्युं, मने कषायुं लाग्युं, मने
खारुं तीखुं लाग्युं. ए पण म्हारे करवा योग्य नथी. एमां जे मुझा
उं छुं ते अज्ञानता छे तेमज मने सुरभिगंध लागे छे, मने दुर्गंधता ला
गे छे, मने राग सारो लागे छे, मने आ राग नबलो लागे छे, मने आ
स्पर्श सूंवालो लागे छे, मने आ स्पर्श बरसट लागे छे आ बधुं ए पु
द्गलने थाय छे; ते छतां मने थाय छे एम मानुं छुं ए म्हारी अज्ञान
ता छे. म्हारुं स्वरूप में न जाण्युं, तेथी हुं मानुं छुं. मने मारे छे ते हुं
नहि, मने गालो दे छे एम मानुं ते अज्ञानता छे. मारुं धन जतुं रह्युं,
हुं धन पेदा करुं छुं, में लूगडां पहेर्यां छे, में न्हायां छे, में पाथर्यां छे,
हुं सूतो छुं, बेठो छुं, आ हुं कहुं छुं, ते अज्ञानता छे. हुं सुखी करुं छुं, हुं
दुःखी करुं छुं, हुं धनवान् छुं, हुं ऋद्धिवान छुं, हुं परिवारवालो छुं, म
हारुं सर्वे माने छे, हुं सर्वने शिक्षा करुं छुं. हुं सर्वे उपर हूकम चला
वुं छुं, हुं प्रधान छुं, हुं राजा छुं. आवा जे जे गर्व करुं छुं, ते म्हारी अ

ज्ञानदशाना प्रभावथी करुं छु, मे घरो बाध्यां, मारु घर पडी गयुं, प
ण वस्तुपणे ए वस्तुज महारी नहि ते छतां महारी मानी बेठो, तें
अज्ञानता छे में धन आप्यु, में धन लीधु, मारु धन जतुं रह्यु, ए वि
कल्पो अज्ञानपणे हु करु छु में शास्त्र वाच्या, हु जण्यो, मे जणा
व्या, में चेला कर्या, में व्रत आप्या लीधा, मे गृहस्थ कर्या, में स
मजाव्या ए काइ पण विकल्प करवा योग्य नथी. मात्र अज्ञानताना
योगे अहकार दशा प्रगट थवाथी थाय छे परवस्तु महारी नहि. पर
जे पुद्गल तेने हु करु ने ते अहकारना मदे करी जड कर्त्तव्यने महा
रा वा, मे वा, हु शब्दथी बोलु छु, पण बोलवु ए ज महारो धर्म नथी.
रोग आवेथी मने रोग थयो कहु छु पण अरूपी आत्माने रोग थाय
छे? ना ना थाय ज नहि जे रोग थाय छे त तो आ उदारिक शरीरने थाय,
ते उदारिक शरीर महारु नहि ने महारुं मान्यु तेथी मने रोग थयो एम
मानुं छु ते अज्ञानता छे मने जगत् नमे छे, पूजे छे, महारी महत्व
ता करे छे पण जे महारु नाम छे ते तो पुद्गलनु छे ते हु पुद्गल ते हु
नहि तो नमे छे मानुं छु, ते अज्ञानता छे अनेक प्रकारना आभूषण
धारण करी मनमां मानुं छु जे में घरेणा पहेर्या छे ते पहेरे छे ते तो
शरीर छे हु तो अरूपी छु ए ज्ञान नथी थयु तेथी हु मानी रह्यो छुं
स्त्रीननां मुख जोइ मनमा मानु छु के अहो! शु सुंदर रूप छे? एनी
साथे क्यारे जोग करुं? केटलीएक वखत योग बने छे तो तेमा आ
नदित थउ छु आ महारी केवी मूढता? जे शरीर जड पदार्थ ते हु
नहि वली स्त्रीनुं शरीर ते पण जड पदार्थ, ए बन्ने जड पदार्थना
सयोगमा महारे शुं आनंद करवो? ते कइ विचार न करता महारी
मूढता वर्त्ती रही छे ते केवी धिक्कारवा योग्य छे? कोइ पण परसुख
मा लीन थवु, ते महारो धर्म केम होय? अहो! आवु स्वरूप जाणु
छु तो पण अनादिना अभ्यासथी ए विषयादिकमाथी मूर्छितपणु ज
तु नथी, पूर्वे अनेक महापुरुषो थया तेमणे पोताना आत्माने जड

थी मुक्त करी निज स्वरूपमांज आनंदितपणुं आदर्युं. अहो! ता रामां कर्मनां आवरण केवुं जोर करे छे के जेथी वीतरागनी वाणी स्वपरस्वरूपनी सांभळी तो पण तेनी असर थती ज नथी! ने हजु पण आत्मा अवराय एवी प्रवृत्ति कर्या करुं छुं. पण हवे तो म्हारा अरूपी स्वरूपमां रहेवुं एज उत्तम छे. जेम कोइ गांडो माणस जेम तेम बोले, जेम तेम चाले, कूदे, दोडे पण खरुं पोताने शुं करवा योग्य छे? ते जाणतो नथी. तेवो हुं कर्मना संयोगथी मूढ थइ जइ म्हारा आत्माना स्वरूपने भूली जइ जड जे पुद्गल तेनी प्रवृत्ति रात्री दिवस गांडानी माफक करी रह्यो छुं. संसारमां अनेक प्रकारनां कर्त्तव्य बने छे, ते बधां म्हारां जाणीने कर्या करुं छुं. वळी जडनां कर्त्तव्य करी अहंकारमां म्हालुं छुं. अहो! शुं अज्ञानता? अनेक जीवोने अनेक प्रकारनां दुःख देउं छुं. धिक् धिक् अज्ञानदशाने! आ हुं जड संगते शुं कृत्य करुं छुं? स्त्रीओनां महा दुर्गंधमय स्थानक जेनी विष्टा विक जीवो पण दुगंछा करे छे, एवा स्थानकोने जीव चुंबनादिक अनेक कृत्यो करे छे! आ सर्वे कृत्यो आत्माना स्वरूपथी भिन्न छे. व्यापारादिकमां लुच्चाइ ठगाइ चोरी आदि अनेक प्रकारना जडनी सोबते हुं कृत्य करुं छुं. आवी जड प्रवृत्ति अनादिकाळनी पडी रही छे, ते म्हारा स्वरूपथी भिन्नपणुं छे ने आ नजरे मोटी मोटी हवेलीओ देखुं छुं. तेमां नवी नवी रचनाओ कोरणी काम जोइने आनंदित थउं छुं, ते म्हारे करवा योग्य छे? ना, ना, ए सर्वे जडनी संगतनो प्रभाव छे. अमारा मकानमां केवो सारो रंग कर्यो छे? केवी हांडीओ तकता टांगेला छे? केवा रमकडां गोठवेलां छे? केवी सुंदर तलाइओ बिछावी छे? आवी वस्तु जोइ मने आनंद थाय छे ते केवुं आश्चर्य जेवुं छे? जे वस्तु जड ते म्हारो पदार्थ नथी. वळी जडनी संगतमां पण ए चीज स्थिर रहेवानी नथी. विनाशी छे ते पण विचारतो नथी. तुं एने मूकीने जइश, अगर ए तने मूकीने जशे. तेनुं पण ज्ञा

न थतुं नथी अने आसक्तता थाय छे अने निज स्वरूपथी भूलो पडे छे, हवे में महारा आत्मानु स्वरूप जाण्यु माटे हवे तो एथी हुं न्यारो छु एम चोकस थाय छे तो पण हजु ज्ञानीना कहेवा प्रमाणे स्पर्शज्ञान थयुं नथी, तेथी हजु एना उपरथी विचार जतो नथी माटे हवे महारे शुं करवुं ? ते चेतन, विचार कर. वीतराग देवनो उपदेश सांजळ्यो, महारा आत्मानु रूप जाण्युं, जडनु रूप जाण्युं, तो पण जडथी चित्त उतरतु नथी तेने सारु प्रभुजीए उपाय वताव्या छे, ते महारे करवा योग्य छे जेम आ सघला विचार थाय छे, तेम ए पण आत्माना स्वाभाविक धर्ममा निश्चय नयथी स्वरूप प्रगट थयुं नथी त्या सुधी अनुभवथी विचार करवा योग्य लागे छे तेमज रोज आत्मानो विचार करवो ने रोज शास्त्रनो अभ्यास करवो ते जेम कूवा उपर पथ्थर अथवा लाकडा दाटेला होय छे, तेनी साथे दोरडु राखी पाणी काढे छे तो ते रोजना घसाराथी पथ्थर या, लाकडामा मोटा खाडा पडी जाय छे, तेमज रोज अभ्यास करवाथी कर्मने घसारो लागशे तो आत्मा निर्मल थशे माटे अहर्निश सर्व बीजी उपाधि छोडी शास्त्रनो अभ्यास करु पण ज्या सुधी संसारनी उपाधि छे त्या सुधी एक चित्ते शास्त्राभ्यास थाय नहि. माटे संसार छोडी संयम लउ तो ससारी कुटुंबनी उपाधि, व्यापारनी उपाधि छूटी जाय तो पछी निर्विघ्नपणे ज्ञानाभ्यास थाय, पण एटली बधी महारी विभावदशा छूटी नथी तेथी साधुपणु तो महाराथी पली शके नहि, त्यारे महारो श्रावकनो धर्म जे रीते बारव्रत रूप कह्यो छे ते मुजब अगीकार करू तेथी जेटली श्रावकनी मर्यादा करीश, तेटलु तेटलु निरुपाधिकपणु थशे जेम के सामायिक करीश एटली वार शास्त्राध्ययन करवामा महारु ससारी काम हरकत करशे नहि आखा दिवसनो अथवा अहोरात्रिनो पौषध करीश, त्यारे बधो वखत ज्ञाननो अभ्यास बनी सकशे वली जेटली जेटली वस्तु

ने व्रत लइने त्याग करीश, ते संबंधीनी उपाधीयो मठारी टली जशे, ने जेटली जेटली जडनी प्रवृत्ति उठी थशे एटलुं निरुपाधिक सुख थशे. अनेक प्रकारनी विषयनी इच्छाउ थाय, छे ते बधी इच्छा तो रोकाती नथी पण जेटली जेटली रोकाय एटली रोकी स्त्रीना विषय, खावाना विषय, पहेरवाना विषय, सूंघवाना विषय रात्री दिवस मनें थइ रह्या छे, ते बधा छोडुं एवी विशुद्धि नथी जणाती; तो जेटला जेटला छूटे ते छोडीने व्रत धारण करुं, एम विचारी श्रावकनां व्रत ले, प्रभु भक्ति करे. प्रभु भक्ति करवा जाय, एटली वार संसारनां कार्य छूटी जाय. वली प्रभु सामा बेसी भावना भावे ते भावनानुं स्वरूप आ चोपडीमां आगल छे ते प्रमाणे करी ले. ते भावनाथी घणी विशुद्धि थशे एम धारीने भावे. इहां केटलाएक माणसना मनमां आवे छे जे संसारथी राग उतार्यो ने प्रभु उपर राग कर्यो. विषयनो राग छोडी व्रत उपर राग कर्यो तो ए तो आत्माने बंधन छे. पाछो उपाधिमां पडे छे. वली व्रतनो अहंकार थाय, बीजा नथी करता तेनी निंदा थाय. विगेरे आवा घणा कारणोथी आत्मानी मलीनता थाय छे. ते विषे समजवुं जे संसार उपरथी राग उतारी प्रभु उपर राग करे छे, ते राग प्रभु उपर न करे तो संसारनो राग कायम रहे तेथी कंइ आत्माने बंधन छूटवानुं नथी. पण घरमां बेठो जेटली विभाविक वर्त्तणुक करशे तेटली वर्त्तना कंइ जिनमंदिरमां जइ करवानो नथी. प्रभुना गुण विगेरे गाशे तो तेथी विभावमांथी चित्त खसवानुं साधन छे ने ज्यां सुधी पूर्ण विशुद्धि थइ नथी, त्यां सुधी जीवने चढवानो रस्तो एज छे. तेथी वीतरागे बताव्यो छे ते छतां आवी पोतानी कल्पनाथी एम कल्पे जे आ पण राग बंधन छे ते कहेवा रूप छे. वस्तुपणे तो विभाव उपरथी राग खस्यो नथी तेथी आम बतावी प्रभुना गुण गावा नथी, जेने आत्मानुं कार्य करवुं छे, तेनें तो जेटली विशुद्धि थाय, ते प्रमाणे करवा प्र

नुजीए बताव्युं छे तेमज करशो

आगल घणा दृष्टांतो आप्या छे जेम के कोइ माणसे विष खा धु छे हवे ते माणसने खवर पडी जे महारा खावामां विष आव्यु छे ते टालवा सारु कइक औषध खाइ पछी विषटालवाना औषधो खा वाथी निर्विष थयो. एक माणस कहे छे जे औषध तो कडवु लागे छे ए कइ खावानो पदार्थ नथी तेथी खाइ नहि तो ते माणसने वि ष उतरे नहि. तेमज प्रज्ञु ज्ञक्ति विगेरे छे ते विष उतारवाना औषध रूप छे विष उतस्था पछी औषधनु काम नथी तेमज राग द्वेष रहि त थाय तेने शुज्ञ रागनी जरूर नथी, पण संसारना राग उतस्था न थी ने शुज्ञ रागने वघन जाणे ए तो जेम विषवालो कडवु जाणी औषध खातो नथी तेथी ते जेम निर्विष थतो नथी, तेम जे अशुज्ञ राग छोडी शुज्ञ राग आदरतो नथी, तेने आत्मानी विशुद्धि थवानी नथी वली अहंकारादिक विषे कहेवु छे ते अहकार कइ शुज्ञ करणी थी आवता नथी. पण एनी परिणती हजु जडज्ञावमाथी खशी नथी ते करावे छे, हजु ज्ञान थयु नथी तेथी ते पोते अहकार करे छे के अ मे प्रज्ञुनी ज्ञक्ति करीए छीए, व्रत करीए छीए, हजारो रुपैया खरच करीए छीए अमे मोटा मोटा शासनना काम करीए छीए, अमारा जेवा कोण छे? आ दशाउ थाय छे ते महा अज्ञानदशानु जोर छे तेथी ते विषे तो जेमना समजवामा आव्यु छे जे अहो! महारा आत्मानी स्वज्ञावदशा तो जाणवुं देखवु छे जडप्रवृत्ति कंइ पण करवी ते महारो आत्मधर्म नथी वली आ शुज्ञ करणी पण मात्र हजु जडज्ञाव उपरथी चित्त खसतु नथी ते खशेड वाने सारू करवी छे वस्तुपणे महारो धर्म नथी, जेन आवी बुद्धि प्राप्त थइ छे तेने केम अहकार आवशे? ने एम करता थोडी विशुद्धि हशे तेथी मनमा आवशे तो तेने पण पर प्रवृत्ति जाणी ते अहकारनी निंदा करशे तेथी पाछा उसरवानी ज्ञावना ज्ञावशे अहो!

थी आवी पडे छे. माटे अनेक प्रकारना पूर्वे महा पुरुषोए शास्त्र र च्यां छे तेनो अभ्यास करी काम जीताय एम करवुं. कामने जीतवा थी घणाज विकल्पनां कारण छूटी जशे ते सारु पूर्व पुरुषोए काम प्रथम जीत्यो छे. अहो! अहो! स्त्रीनुं दुर्गंधमय शरीर. ए जग्या पण महा दुर्गंधमय तेमां शुं मग्न थवुं? केटलाएक जीव चोथुंव्रत धारण करे छे पण धननी तृष्णा छूटती नथी ए लोभनुं माहात्म्य छे, पण जीव विचार करे के अनेक प्रकारनां पाप करी द्रव्य मेलव्युं ते तुं शुं साथे लइ जइश? ना, ना ते तो कंइ बनवानुं नथी. फक्त जगत्मां क हेवाशे जे हुं करोडपति लक्षपति ए शिवाय घणा द्रव्यथी बीजो ला भ नथी. तो ए द्रव्य परवस्तु तेमां शुं मूर्छित बनी जाय छे? ए यो गे जे जे कर्म बांधीश तेनां दुःख तहारे भोगववां पडशे. धननुं सुख छोकरा विगेरेने आपी जइश ते धन ते भोगवशे. वली छोकरां विगेरे मल्यां छे ते शुं संबंधे मल्या छे? ते तुं विचार कर, केटलीएक वखत स्नेहथी मले छे, केटलीएक वखत वैरभावथी मले छे, केटलीएक व खत पाछला भवनुं मागतुं लेवा आवे छे एम अनेक संबंधथी मले छे; ते तुं जाणतो नथी. फक्त महारा छोकरा जाणी मूर्छित थइ कर्म बांधे छे ने आत्माने मलीन करे छे माटे आत्मा शुद्ध करवो होय तो छोकरानी धननी ममता छोडी कर. जे जे बने छे ते पूर्वे कर्म बांध्यां छे तेने अनुसारे बने छे. एमां राजी पण शुं थवुं? ने दिलगीर पण शुं थवुं? फक्त जे जे बने तेमां जाणवानो आत्मानो स्वभाव छे ते जाणी लेवुं. पण तेमां खुशी दिलगीर थवुं ते आत्माना धर्मथी व हार छे. माटे आत्मानो धर्म जाणयो. हवे शुं जडना काममां राजी दिलगीर थवुं? तेना विकल्प करवो ए कंइ करवुं नहि. पोताना स हज सुखमां मग्न थवुं एम भावतां विशुद्धि वधारे थाय छे तो संसार छोडी संयम लइ आत्माने भावता विचरे छे. शरीर छे ते आहारने आधारे रहे छे तेम छतां आहार न मले ने क्षुधा लागी तो विचारे

छे जे अहो आत्मा! तारो अणाहारी धर्म छे आहार करवो ए जडनो धर्म छे माटे एमा तारे विकल्प करवो ते केवल कर्मबंधनु कारण छे. एथी आत्मा मलीन थाय छे एम विचारी पोते समभावमा रहे एम करता आहार मळ्यो ते अनुकूल एटले स्वादिष्ट वा, प्रतिकूल ते बस्वाद मळ्यो तो पण विचारे छे के जे जे पुद्गल मळ्या छे, तेमा तेवो स्वाद छे पण ए पुद्गल ग्रहण करवा एज तारो धर्म नथी तो सारा छे वा, नवला छे, ए विचार करवो योग्यज नथी शरीरमां रह्यो छे ने हजु एटली विशुद्धि नथी के आहार न करु ने शरीरे पीडा थाय अने महारो आत्मा समभावमा रही शके नही तेथी आहार ग्रहण करवो छे, पण विकल्प करवो ए मारो धर्म नथी एम विचारी पोतानी समभाव दशामा रहे छे.एज प्रमाणे तृषा लागे त्यारे पण एमज विचारी तृषानो विकल्प करता नथी शियालानी ऋतुमा टाढ बहु पडवाथी शरीरे टाढनी वेदना थाय छे ते वेदनामा विचारे छे जे टाढ पुद्गलने लागे छे ते मारो जाणवानो स्वभाव छे. ते में जाणी एमा मने टाढ लागे छे एम विचारु छे ते अज्ञानता छे वली एमज उनालानी ऋतुमा तापना पुद्गल आववानो स्वभाव छे ते प्रमाणे पुद्गलने स्पर्शे छे तेमा मारे शु? हु तो अरूपी छुं तेने कोइ पुद्गल स्पर्शता नथी ने ताप लागतो नथी वली बफारो थवाथी पवननी इच्छा थाय छे ते मारी अज्ञानता छे जडमाथी ममता नथी नीकली तेथी पवन खावानो भाव थाय छे तेथी नवां कर्म बधाइ मारो आत्मा मलीन थशे. एम भावी पवन खावानी इच्छा रोकी बाफनो विकल्प मूकी पोताना आत्माना आनंदमा आनंदितपणे रहे छे, पण चित्तमा उपाधि चिंतवता नथी वली मास, मच्छर, करडे छे ते वखत पण पोतानो समभाव छोडता नथी, ने तेने उडाडवानो विचार करता नथी ए करडे छे ते मने करडता नथी पद्गलने करडे छे तेमा मारे शुं? कोइ पण माणस पारकु घर बलतु होय तेमा पोते फिकर करता नथी, तेम आ जड शरीरने

करडे छे तेमां पोताने विकल्प करवानुं कंइ कारण नथी. तुं तारा आनंदमां रहे एम ज्ञावे छे. वली वस्त्र फाटेलां होय, वा न मले, जाडां जोइतां होय अने पातलां होय, पातलां जोइतां होय ने जाडां होय एवुं वस्त्र संबंधी कारण मलेथी पोताना समज्ञावथी खसता नथी ने विचारे छे जे वस्त्र पुद्गलने पहेरवां छे आत्माने वस्त्र पहेरवानां नथी तो एमां हुं शी बावत राग द्वेष करुं? जेवुं पूर्वे कर्म बांध्युं छे तेना उदय माफक मले छे. एमां सारु शुं? ने नबलुं शुं? आत्माने पहेरवानाज नथी तो आत्मा शी बाबत विकल्प करे? एवा ज्ञावथी समज्ञावमां वर्त्ते छे. वली शरीरे पीडा थवाथी कंइ पण प्रकारनी अरति उत्पन्न थवानां कारण मले. पण जेणे स्वपरनुं स्वरूप जाण्युं छे ते पुरुष अरति चिंतवता ज नथी. कारण जे स्वज्ञाव बहारना काम बने तेमां आत्माने अरति करवानुं कंइ कारण नथी. तेथी अरति करता नथी. स्त्री परीषह ते स्त्रीउ रूपवाली आज्ञूषणवाली कदापि इंद्रनी इंद्राणी आवीने मुनि आगल हाव ज्ञाव करे छे, विषयना चाला करे छे, आंखोनां कटाक्ष मारे छे, हास्य विनोदना शब्द बोले छे, ते सांज्ञली मुनि विचारे छे जे अहो! आ जीव पुद्गलना रंगमा शुं रंगाइ गया छे! पुद्गलने शोज्ञावीने आनंदित थाय छे! पुद्गलना चाला करी खुशी थाय छे! शुं जीवने अज्ञान पीडे छे! मारे तो एनी सामुं जोवानी जरूर नथी. कारण जे अनादिकालनो हुं पण पुद्गलनो रंगी हतो तेथी स्त्रीउनो रागी हतो हुं पण अज्ञानपणे आ स्त्रीनी पेठे चाला करतो हतो ते चाला रखे याद आवे! ने पाछी एना जेवी प्रवृत्ति थाय! माटे मारे तो कामिनीनी साथे बोलवुं नहि. एना अंगोपाग जोवाए नहि. हुं एने जोउं तो मारा आत्मानुं आत्मतत्त्व ज्ञूली जउं माटे मारे जोवुंज नहि. ए सारु ज्ञानीए पण जेम सूर्य सामी दृष्टि पडी होय ते तरत जेम खेंची लइए छीए, तेम खेंची ले कह्युं छे. ते पण सत्य छे. ए स्त्रीनी संगते में पण पूर्वे बहु

अज्ञानता करी छे, माटे एना कर्मनी विचित्रता प्रमाणे करे छे, ते मां मारे शुं ? एम विचारी स्त्रीनो परीसह जीते छे आवा स्त्रीयादि कना राग बंधन थाय ते सारु मुनि विहार करे छे एक ठेकाणे रहे ता नथी विहार करवामा चालवुं पडे तेनो थाक रस्तामा लागे, पग दुखे, तो ते वखत पण मुनि भावे छे जे अहो आत्मा ! थाक तो पु फलने लागे छे. दुःखे छे ते पण पुद्गलने दुखे छे तुं शी बाबत वि कल्प करे छे ? एम विचारी पोताना आत्मस्वभावमाज मग्न रहे छे, पण पोताना आत्मभावथी चित्त चलायमान करता नथी, ने ए स बंधी कइ पण विकल्प करता नथी ए प्रभुना वचनथी तथा पोताना अनुभवथी पोताना आत्मधर्मनी श्रद्धा करी छे, तेना फल छे हर कोइ मुकाम निरवद्य मले छे, ते मकानमा रहे छे ते मकान प्रतिकूल होय वा, बहु सुंदर होय तेथी अनुकूल होय तो पण ते संबंधी राग द्वेष धरता नथी प्रतिकूल करता अनुकूल परिसह जीतवो कठण छे, पण आत्मज्ञानी पुरुषो तो गमे ते होय पण पोताना निज स्वरू पथी बाधा जता नथी एटले विकल्प आवतोज नथी पाथरवानो संथारो अनुकूल वा, प्रतिकूल मले, तेमा पण कइ चिंतवता नथी. ने आत्मानो उदासीभाव थइ गयो छे, त प्रतिकूल अनुकूलमा चित्त जतुज नथी एटले कइ पण विचार करवो पडतो नथी गमे तेम था य पण पोते पोतानाज स्वरूपमा रहे छे ने जड कृति सामुं लक्ष दे ता नथी जाणवानो धर्म छे, तेथी तेनु स्वरूप जाणी ले छे आक्रो श परिसह उपजे ते कोइ भावीने कडवा मर्मना द्वेषमय वचन कहे यद्वा तद्वा बोले, वा मकार चकार बोले तो पण जराग निज स्वरू पथी चलायमान थता नथी. पोते जे आनंदमा वर्त्तता होय, तेज आ नंदमा वर्त्ते, कोइ भावीने वध करे तो पण समभाव छोडता नथी. जेम के मेतार्यमुनिने वाधर बांधी जेथी माथुं फाटी गयु, प्राण गया, गजसुकुमालजीने सोमील ससराए अग्निना अंगारा माथे माटीनी

पाल बांधीने सिंच्या तो पण जराय पोताना आत्मभावथी चलाय मान न थया अने ध्यानधारा वधारी केवलज्ञान पामी सिद्धिने वर्या. पांचशे मुनिने पालके घाणीमां पील्या, तो पण समभावमां रह्या. तेथी केवलज्ञान पाम्या. एवी रीत जे जे मारकूट करे छे तेनी दया भावे छे के, आ बिचारो अज्ञानपणे कर्मबंध करे छे, पण पोताने दुःख थाय छे ते सामुं लक्ष आपतो नथी. एवी रीते मुनि महाराज समभावमां रहे छे. मारनार उपर द्वेषभाव जरा पण करता नथी. भगवानने संगम देवे अतिशय आकरा घणा उपसर्ग कर्या. तो पण भगवान् चलायमान थया नहि. तेमज आत्मज्ञानीने अध्यात्म ज्ञान प्रगट थयुं छे. तेना प्रभावे गमे ते उपसर्ग आवे छे, ते समभावे सहन करे छे, पण तेने दुःख देवानुं स्वप्नमां पण विचारता नथी. आहार विना रहेवातुं नथी. तेथी शरीरने आधार आपवा आहार पाणी लेवा जाय छे तेमां मनमां एम विचारता नथी जे, हुं गृहस्थपणे चक्रवर्त्ति वा, वासुदेव वा, मंडलिक राजा वा, शाहुकार हतो ते हुं याचना करवा केम जउं ? फक्त एमज विचारे छे जे आ शरीर आहारने आधारे चाले छे, तेथी एने आहार नहि आपुं ने शरीर मंद पडशे तो महारो समभाव कायम रहेवानो नथी. माटे ए शरीरने आहार आपवो छे, ते सारु तीर्थंकर महाराजे याचना करवानी मर्यादा बतावी छे. ते करवी एमां हुं महोटो राजा छुं. ए विचार कंइ करवानो नथी. कारण के राजाने रंकपणुं तो पुद्गलने छे आत्मा तो राजाए नथी ने रंक पण नथी. पोताना आनंदमय छे. पुद्गलने आहार पोषवा पुद्गल फरे छे. याचना करे छे एमां महारे कंइ विकल्प करवाना नथी. जे जे पूर्वकर्मने योगे क्रिया करवानी छे, ते थाय छे. एम याचना करवा जतां आहार मल्यो नहि ते अलाभ परिसह उत्पन्न थयो तो पण अलाभथी राग द्वेष करता नथी, ने विचारे छे जे आहार संबंधी अंतराय कर्म पूर्वे बांधेलुं छे ते उदय आव्युं छे तेथी आ

द्वार मलतो नथी, माटे एमा कइ विकल्प करवानु कारण नथी एम विचारी पोताना समभावमा रहे छे वली पूर्वकर्मना प्रभावथी शरीरे रोग उत्पन्न थाय तो ते पण पोतानी आत्मदशामा रहीने भोगवे छे, पण रोग सबधी कइ पण चिंतवन करता नथी. जाणे छे जे रोगनी पीडा उत्पन्न थइ छे तेमा हु विकल्प करीश तो पाछा ए वां कर्म बधाशे, तो आत्माने कर्म थकी मूकाववाने प्रवर्तु छु तेने ब दले कर्मना बधनमा पडीश एम उपयोग बनी गयो छे तेथीज पो तानी समभावनी धारा वर्त्या करे छे ने जे थाय छे ते जाणी ले छे, पण तेमा लीन थता नथी कदापि पगमा घास प्रमुखना तृण का करा खुचे छे, कारण जे मुनिने जोडा पहेरवा नथी तेथी पगमा खू चे, वली पोते भाग्यशाली सुकोमल होय तो पण जरा तेमा खेद धरता नथी मात्र कर्म स्वरूप जाणयु छे, तेथी ते सबधीनो विचार ज चित्तमां आवतो नथी कदापि थोडी विशुद्धिवालाने विचार आवे तो पाछो विचार करे छे के पगने खूचे छे, आत्मा अरुपीने कंइ खू चतुं नथी. माटे शा बदले हु विकल्प करु ? एम करी समभावमा रहे छे. शरीरे मेल प्रमुख थाय छे कारण जे शरीरनी विभूषा तथा शुश्रुषा कइ पण करवी नथी. तेथी शरीरे मेल थाय तो पण शरीर ते हुं नहि ए भाव बन्यो छे तेथी विकल्प थतो नथी सत्कार परि षह ते मोटा मोटा राजा आवीने बहुमान करे छे अहो महात्मा! तमारा जेवा सत्पुरुष आ दुनीयामा नथी. पाचे इन्द्रियो वश करी छे जरा पण शरीरनी ममता नथी केवल आत्मभाव तमे खरो जा णयो छे कोइ पण वखत तमे आत्मभावथी चूकता नथी, तमारा जे वा ज्ञानी आ जगत्मा नथी. तमारा जेवा उपकारी कोइ नथी मने जे धर्म बताव्यो छे तेनो जे उपकार कर्यो छे ते पण महारा माथा उपर छे, आप साहेबजीनी जेटली भक्ति करु ते थोडी छे. एवी अ नेक प्रकारनी स्तुति आवीने करे पण जराए अहंकार करता नथी.

मनमां विचारे छे जे हजु हुं पुद्गलदशामांथी तो खस्यो नथी. आ पुरुषो तो आवी महोटाइ आपे छे तो महारे पण जे जे पुद्गलदशामां उपयोग जाय छे, ते पाछो वालवा जोइए. ए ज्ञानदशानां बहुमान करे छे तेवी ज्ञानदशा हजु थइ नथी. माटे जे जे ज्ञानमां खामी छे, ते प्रगट करवाना उद्यमी थवुं जोइए. अहो! सर्वज्ञना ज्ञान प्रमाणे हजु तो मने ज्ञाननी बहु खामी छे. आवा विचारथी अहंकार आवतो नथी ने पोताना समभावमां कायम रहे छे. ज्ञान परिसह उपजे जे बीजाउ करतां पोताने बहु बोध थयो होय तेथी मनमां आवे जे, हुं ज्ञानी छुं तेवो जगत्मां कोइ ज्ञानवान नथी, आवा विचार करीने कर्म बांधी आत्माने मलीन करे छे, पण ए कोण करे छे? जेणे पोतानो आत्मधर्म जाण्यो नथी. ने बहारथी ज्ञान मेलव्युं छे तेवा जीवने ज्ञानीपणानो अहंकार आवे छे ने ते जीव आवते भवे अज्ञानी थशे. पण ज्ञानी जीव तो एम विचारे छे जे; मारा आत्मानो स्वभाव तो केवलज्ञानमय छे. तेमांथी तो हजु सुधी कांइ पण ज्ञान प्रगट थयुं नथी. वली श्रुतज्ञानी पण पूर्वे चौदपूर्वना धणी दशपूर्वना धणी थया छे. तेनी अपेक्षाए मने शुं ज्ञान थयुं छे? के हुं अहंकार करुं? एम पोतानी अपूर्णता भावी ज्ञाननो अहंकार करता नथी. पोते पोतानी दशामां रहे छे.

हवे अज्ञान परिषह ते पोते पोताना आत्मभावने गुरु मुखे जाण्यो छे. पुद्गलभावने जाणे छे तेथी स्वपर भेदनुं ज्ञान थयुं छे. ने जेम गुरु महाराज कहे छे, तेम आत्मतत्त्वनी श्रद्धा करी पोतानी आत्मदशामां वर्त्ते छे, पण तर्क वितर्कनो बोध नथी. षट्शास्त्रनुं ज्ञान नथी तेथी कोइनी साथे वाद करवानी शक्ति नथी, परने बोध करवानी शक्ति नथी, तेथी बीजा जीवो निंदा करे छे. अहो मूढ! अहो अज्ञानी! माथुं मुंडाव्युं पण कंइ ज्ञानतो छे नहि. एवा आकरां वचन कहे छे त्यारे समभावी मुनि थोडुं भण्या छे, पण पोते

पोतानो विचार करी शके छे एवा मुनि जावे छे के, ए जे कहे छे ते सत्य छे. मारामां ज्ञान नथी अने पाछला भवना आवरण छे तेथी मने बोध नथी त्यारे ए कहे छे ए तो महारो सद्गुरु छे माटे एमां शी बाबतनो खेद करु ? वली बीजी रीते शास्त्र जणे छे पण आवरणने लीधे आवडतुं नथी त्यारे जेने आत्मार्थिपणुं प्रगट थयुं नथी, ते शुं विचारे छे के, मने आवडतुं नथी एटले जणवानो वखत काढीने शुं करुं ? एम विचारी ज्ञानाभ्यास वध करे छे तेने ज्ञानावरणी कर्म बंधाता जाय छे. मासतुस मुनि सरखा आत्मार्थि छे ते तो नथी आवडतु तो पण उद्यम छोडता नथी, ने उद्यम नहि छोडवाथी कदापि ज्ञान आवडतुं नथी पण समये समये ज्ञानावर्णी कर्म क्षय थता जाय छे माटे आत्मार्थी पुरुपो तो ज्ञान नथी आवडतु तो पण ज्ञाननो अभ्यास छोडता नथी ने सदा ज्ञानना उद्यममा प्रवर्त्ते छे एवा पुरुपो अज्ञान परिपह जीते छे

सम्यक्त्व परिपह ते आ चौदराज लोकने विषे छ द्रव्य रह्या छे, तेमां पाच द्रव्य अरूपी रह्या छे ने एक पुद्गलद्रव्य रूपी छे तो पण पुद्गल परमाणु तो अतिपय नहानो छे, दृष्टिए आवतो नथी एवा घणा परमाणु एकठा थइ बादर स्कंध थाय छे ते देखवामा आवे छे, पण सूक्ष्मस्कंध देखवामा आवता नथी अरूपी पदार्थ पण देखवामा आवता नथी ए पदार्थनुं वर्णन सर्वज्ञ करी गया छे ते सर्वज्ञ तो रूपी अरूपी सर्व पदार्थ जाणे छे तेमने जाणवु मुश्केल नथी सहज जाणी लीधा छे ने ते प्ररुप्या छे हवे एवा पट्द्रव्यना भावना वर्णन शास्त्रमा छे, ते जोइने अनेक प्रकारनी अज्ञानपणे शंका थाय छे ने सर्वज्ञना वचन उपरथी आस्ता टळी जाय छे पण जे पुरुषने सम्यक्ज्ञान थयु छे, ते पुरुषे अनुमानथी केटलीएक वस्तुनो निर्णय कर्यो छे तेथी ते जाणे छे जे आ सर्वज्ञ निष्पक्षपाती छे जेनी घणी वातो साची समजाय छे, ने कोइ कोइ सूक्ष्म वातो नथी

समजाती तो पण प्रभुना वचन उपर श्रद्धा राखवी ए योग्य छे. महावीरस्वामी महाराजे जे मार्ग आत्मधर्म प्रगट करवानो बताव्यो छे, तेथी अधिक कोइ धर्मवालाने देखता नथी. तो हुं शा वास्ते अश्रद्धा करुं? केटलीएक वात तो प्रत्यक्ष सिद्ध थाय छे. तो जेम आखा तपेलामां चोखा चडाववा मूक्या होय, तेमांनो एक दाणो सिझ्यो जोइ बधा दाणा शीझी गया मानीए छीए. तेम आ पुरुषना घणां वचन न्यायथी सिद्ध थाय छे ने बीजां कंइक नथी समजातां, तेनुं कारण मारुं अज्ञान छे. कारण जे अज्ञानना जोरथी यथार्थ न्याय जोडी शकाय नही, तेमां कंइ सर्वज्ञनी भूल नथी. एम विचार करी सूक्ष्म वातनी श्रद्धा करे छे, ते पुरुष सम्यक्त परिषह जीत्यो कहीए. ने केटलाएक अज्ञानी जीव बीजा जीवोनी बाह्यनी बावतोनी तकरारो सांभली तेमां मूझाइ जाय छे. जेम के हालमां इंग्रेज लोक पृथ्वि फरे छे अने सूर्य स्थिर छे एवुं कहे छे ने ते उपर अनेक दुर्बिनो वडे जोइने माणसने समजावे छे. ते समजीने माणसो कहे छे जे शास्त्रमां तो सूर्य फरतो कह्यो छे, ते वात मलती नथी. माटे जैनशास्त्र उपर शुं श्रद्धा करीए? आवी दशा थाय छे, पण ए विषे विचारवानुं छे के जेम लाखो रुपीआ इंग्रेज लोको एवा काममां खर्चे छे ने तेनी महेनत करे छे महेनत करनारने पण हजारो रुपीआना पगार तथा इनामो मले छे तेवी रीते हालमां जैनमां कोइ राजा नथी अने एवा पइसा खरचवा ते राजाउनुं काम छे, अने पइसा खरच्या विना पृथ्वि उपर फरी शकाय नहीं अने तेनो निर्धार थइ शके नहि अने ज्यां सुधी निर्धार करवानी शक्ति नहि, त्यां सुधी प्रभुना वचन उपर प्रतीत राखवी जोइए. आपणी शक्तिनी कसूर बदले शास्त्र उपरथी आस्ता उतारवी योग्य नथी. वली इंग्रेजो कहे छे ते वात न्यायथी पण बेसती नथी, ते छतां तेनां वचनोनी माणसो श्रद्धा करे छे ते करतां प्रभुना वचननी श्रद्धा करे छे, तेज बहु सारी छे.

हवे इग्रेजो कहे छे जे सूर्य इहाथी त्रण करोड माइल दूर छे ने आ पृथ्विनो फेरावो २४ हजार माइलनों छे, ते करतां सूर्य चौद लाख गणो महाटो छे. आ रीते माने छे हवे विचार करो जे पृथ्वि करता चौद लाख गुणो सूर्य मोटो छे, तो पृथ्विमा रात्री पडवी न जोइए कारण जे पासा उपरथी अजवालु वधे जवुं जोइए जेम एक इंचनी सोपारी एक बाजु उपर होय ने एक बाजु उपर चौद लाख इचनु अजवालुं होय तो सोपारीनी कोइ पण बाजु उपर प्रकाश विनानु रहे? अर्थात् नहिज रहे. तेमज पृथ्विनो गोळो माने छे ते गोळा उपर वधे प्रकाश होवो जोइए रात्री पडवी जोइए नहि ए बाबतमा केटलाएक एवु कहे छे जे त्रण करोड माइल आघुं छ, तेथी गोळानी एक बाजु उपर अजवालु आवे नहि ए कहेवु अक्कलथी विरुद्ध छे. ए चोवीश हजार माइल तो गोल चक्र फरतां छे, पण एक जाडाइने लबाइ गणीए तो आठ हजार माइल थाय हवे त्रण करोड माइल सुधी जे प्रकाश आवी शके छे, तेने आठ हजार माइल आववामा काइ हरकत होय ए वात सम्भवती नथी वळी एम कहे जे पृथ्वि काली छे, तेनु छंदु पडे छे. ए वात पण सम्भवती नथी गोल वस्तुनी चारे पासे प्रकाश व्याप्त थाय तेमा कइ हरकत थाय ए वात पण अक्कलथी दूर छे. तेम छता केटलाएक माणसो इग्रेजोनी कला कौशल्यता जोइने श्रद्धा करी धर्मनी श्रद्धा उपाडे छे, ते अज्ञानता छे एम समजवु जोइए ससारनी कलाउ करवानो जीवने अनादिनो अभ्यास छे ते कलाउ आवी तेमा कइ नवाइ नथी, पण धर्मनी कला आववी ए बहु दुष्कर छे हजारो माणसमाथी धर्मना प्रवर्त्तनार बहुज थोडा होय धर्मनु जाणवु ते मुश्केल छे. इग्रेज लोक दूर देश रह्या, ने सर्वज्ञ आ देशमा थया, तेथी आ देशना माणसोने तो कइ कइ वासना पण सर्वज्ञनी आवेली, पण दूर देशवालाने कइ पण वासना आवेली नहि तेथी धर्मनी बाबतमा

ए लोक कंइ पण समजता नथी. व्यवहारीक कलाउ तो पोताने हाथे शीखवाथी आवे छे, पण अरूपी पदार्थनुं ज्ञान सर्वज्ञना वचनथी थाय छे. माटे सर्वज्ञना वचन उपर जेनी श्रद्धा कायम रहे छे, तेने सम्यक्त परिषहनो जय कर्यो कहीए. इहां कोइने शंका थशे जे भगवाने कह्युं तेज हा कहेवी, ने कंइ विचार करवो नहि. ते विषे जाणवुं जे सर्वज्ञनी उलखाण प्रथम करवी, तेमां सर्व प्रकारे शुद्धता जोवानी छे, ते जोइ लीधी अने तेमां पण कोइ ठेकाणे विरोधता देखाय नहि, त्यारे तेमना उपर आस्ता राखवी एज योग्य छे. माणसो सूर्य पृथ्विनी वात प्रत्यक्ष गणे छे, पण ए प्रत्यक्ष नथी. कारण जे ए लोक त्रण करोड माइल दूर सूर्य कहे छे तेनुं मुकरर करे छे ते अनुमानथी करे छे. दूर कहे छे ते अनुमानथी कहे छे. तेम पृथ्विनुं मान कहे छे ते पण अनुमानथी करे छे. माटे अनुमानमां घणो फेर पडी जाय छे. जेम के डुंगरो छे ते उंचा छे, पण दूरथी जोइए तो नीचा देखाय छे, एक माणस नीचे उभो छे ने तेने सात मालनी हवेलीमांथी जोइशुं, तो ते माणस नहानो सरखो देखाशे. वली कंइक चित्र चितरेलां छे ते बे आंखो उघाडी राखी जोइशुं तो चित्रज देखाशे. बधुं अंग देखाशे नहि. तेज चित्र जो एक आंख मीची ने एक आंखे धारी धारीने जोइशुं तो चित्रमां चितरेलुं माणस साक्षात् जेवुं माणस होय एवुं देखाशे. खरी रीते जोइए तो चित्र छे ते कंइ वस्तुपणे माणस नथी. ते छतां माणस देखाय छे. एमज दूरबीनथी पण विचित्र प्रकारनां देखाय तेमां केटलाएक भ्रम रहि जाय. माटे ज्यां ज्यां जे वस्तु छे, ते वस्तु ते ठेकाणे जइने जोइ नथी त्यां सुधी ते वात मानवी ते व्याजबी नथी. कोइना कहेवाथी सर्वज्ञना वचननी आस्ता छोडवी नहीं. बधे ठेकाणे फरी निर्धार करवो जोइए. ते बनी शकतुं नथी, त्यारे इंग्रेजोनुं कहेवुं अनुमाननुं मानवुं, ते करतां सर्वज्ञनुं कह्युं मानवुं तेज सारूं छे. आवा विचार करी

आत्मार्थिने तो कंइ पण व्यामोह थतो नथी बीजी रीते आत्माने तो ससारथी मुक्त थवु छे, ते मुक्त थवाना उपाय जे सर्वज्ञे बताव्या छे, तेनो अभ्यास करता सर्वज्ञता प्रगट थशे, त्यारे बधु देखाइ जशे हाल ए तकरारमा महारी शक्ति विना क्या पडु? ए तकरारमा पडुं तो तेमा बधी तपास करता महारी उम्मर वहि जाय तो पछी म हारे आत्मसाधन करवु तेनो वखत मले नहि माटे हाल तो आत्म साधन करी जडभावमा जे महारी प्रवृत्ति छे, तेथी मुक्त थउं अने स्वभावमा रहेवाने उद्यम करु आम विचार करी दश प्रकार नो यतिधर्म छे ते पाले छे, तेमा प्रथम क्षमा ते क्रोधनो जय कोइ अनेक प्रकारे तिरस्कार करे, आकरा वचन कहे, कंइ चीज लइ जा य, नुकशान करे, पण क्षमा गुण आव्यो छे तेथी तेना उपर द्वेष थतोज नथी. कारण जे ते वस्तु बहार बने छे, तिरस्कार महारा नामने करे छे वा, आ शरीर छे तेने करे छे तो शरीर ते हु नहि एम जाणी लीधु छे कइ चीज लइ जाय छे,ते चीज महारी नथी, ते तो जड पदार्थ छे तेथी तेमा पण महारुं कंइ नथी एम जाणवुं ने जे जे बने छे ते ते कर्मना योगथी बने छे ते जोवुं छे एमां कंइ राग द्वेष करवानु कारण नथी आ दशा थइ जवाथी क्षमा गुण आवे छे तेथी क्रोध थतो नथी तेमज माननो जय करे छे मान शी बाबतनु करवु? आ शरीर, धन, स्त्री इत्यादि पदार्थ कंइ महारा नथी एम निर्धार कर्यो छे एटले शी बाबतनु मान थाय? वली पोते ज्ञानवान छे ते विषे पोताना मनमां छे के महारा आ त्मानि शक्ति तो केवलज्ञाननी छे, ते हजु प्रगट न थयु ने अवराइ गयु छे, ते छती वस्तु महारी प्रगट नथी थइ तो महारी लघुतानु स्थानक छे तो हवे हु शी बाबतनु मान करुं? आवी दशाओ बनी छे तेथी मार्दव गुण आव्या छे तेथी मानदशा सहज छूटी जाय छे मान मूकवानो विचार पण अधुराने करवानो छे पूरा पुरुषने

तो विचार करवो पडतो नथी कारण जे मान आवे तो मूकवानो विचार करे, पण आवी दशाथी मान आवतुंज नथी. हवे आर्जव ते मायानो त्याग ते माया जे कपटनी रचनापणुं सहज छूटी गयुं छे, मुनिए आत्मापणुं जाण्युं छे, तेमां सर्वे जड पदार्थ पर जाण्या छे ते मां केटलीएक प्रवृत्ति करे छे, ते मात्र निज स्वरूप अवरायलुं प्रगट करवा करे छे. तो हवे कपट शुं करवा करवुं पडे ? चेलानी इच्छा नथी, श्रावकनी इच्छा नथी. धननी इच्छा नथी, आ महारा ने आ महारा नहि ! ए पण करवुं नथी. फक्त पूर्ण ज्ञान नथी उत्पन्न थयुं त्यां सुधी पूर्ण ज्ञान उत्पन्न करवानो उद्यम करवो छे. तेमां निर्वाह करवो जोइए ते वस्तु मली तो ठीक, अने न मली तो पण ठीक. आ दशाना वर्त्तनारने कपट करवानी जरूर शी पडे के करे ? माटे निष्कपट आर्जव गुण प्रगट थवाथी सहजे वर्त्ते छे. निर्लोभता गुण ते पोताना शरीरने महारुं जाण्युं नथी, तो लोभ शी बाबतनो रहे ? शरीर महारुं नहि ने शरीर रक्षणना पदार्थ महारा नहि. ए सर्वे जड पदार्थ उपरथी राग उतरी गयो छे, एटले लोभ शी बाबतनो करे ? माटे निर्लोभता उत्पन्न थइ छे. कंइ वस्तु शरीरनो निर्वाह करवा जोइए छे, ते वस्तु मली तो ले, न मली तो ते बाबतनो विकल्प नथी करता. एम विचार छे जे पुद्गलने वस्तु जोइए छे ने पुद्गलने मलती नथी. एम विचारी पुद्गलीक वस्तुनो लोभ करता नथी. त्यारे इहां कोइ प्रश्न करशे के ज्ञान भणवानो लोभ होय के नहि ? ते विषे जाणवुं जे ज्ञान भणवा वांचवानो लोभ पण निश्चे दशामा जाय छे, ने ज्यारे ध्यानी पुरुषो थाय छे. ने आठमे गुणस्थाने क्षपकश्रेणी मांडे छे, त्यारे ज्ञाननो लोभ पण रहेतो नथी महारा आत्मामा अनंत ज्ञानशक्ति छे, तेमा महारे पामवुं शुं छे ? जेनी पासे न होय ते वस्तु पामवानो लोभ करे छे, पण होय ते शानो लोभ करे ? तेम आ पुरुषे पोतानो सत्ताधर्म जाण्यो छे, ने तेमां सहज

सुखनो अनुनव थयो ठे अपूर्व ज्ञान पण प्रगट थयुं ठे एटले ज्ञान पामवानी इच्छा त्या रोकाइ जाय ठे, पण ए दशा केवलज्ञान पाम वाने अंतरमुहूर्त्तकाल बाकी रहे ठे, त्यारे थाय ठे तेनी अगाउ वन ती नथी. तो पण ए लोन्न करे ठे ते निर्लोन्नता करवा सारु ठे. माटे निचली हदमा त्यागवा योग्य नथी पण ज्ञानना लोन्ने नीति मूकीने वर्त्ते नहि. न्यायथी चाले एक ज्ञान मेलववानी इच्छा वर्त्ते ठे, ते रूप लोन्न ठे पण ते इच्छा सारु संसारी जीव अन्यायनी प्रवृत्ति करे ठे तेम करता नथी मात्र सर्वे काम ठोडी मुख्यपणे ज्ञाननो उद्यम करी रह्या ठे. बाकी सर्वे पुफ्लीक चीज उपरथी लोन्न खशी गयो ठे, वली तप ते बार प्रकारनो करे ठे ते सहज न्नावे थाय ठे आत्मानो अणाहारी गुण जाण्यो ठे आहार करवो ते महारो धर्म नथी एम जाणी आहारनी इच्छा उठी ठे, तेथी सहजे तप करे ठे संयम ते स्व गुणमा रहेवु ने पुद्गल प्रवृत्ति रोकवी, ते सयम गुण प्रगट थयो ठे तेथी इन्द्रिना विषयनी इच्छा वर्त्तती नथी अव्रतनी प्रवृत्ति करता नथी. कषायथी रहित वर्त्ते ठे, मन, वचन अने कायानी माठी प्रवृ त्ति रोकाइ गइ ठे तेने पण आत्मा निर्मल थाय एवी प्रवृत्तिमा वर्त्ता वे ठे ए रूप सत्तर प्रकारे सयम धरे ठे. बाह्यसयम सत्तर प्रकारे पा लवाथी अंतरंग निज स्वन्नावमा स्थिर थाय ठे ए रूप सयम गुण वर्त्ते ठे सत्य ते साचु वचन बोले ठे जेने आत्मज्ञान नथी, ते शरी रने महारु कहे ठे. आत्मज्ञानी मुनि तेम कहेता नथी व्यवहारथी तो जेम बोलातुं होय तेम बोले, पण वस्तुधर्मे पारकुं जाण्यु ठे तेथी बो ले ठे पण अतरंग उपयोग महारु नथी ए वर्त्ति रह्यो ठे जे पुरुष पुफ्लनेज महारु मानता नथी ते पुरुष बीजी बाबतमा असत्य बोले ज शाना? प्ररूपणा पण सहजे यथार्थज थाय. ए सत्य गुण प्रगट्यो ठे तेना फल ठे हवे शौच गुण ते निरतिचार वर्त्ते ठे अतिचारादिक दूषण लागे नहि. एटले पवित्रपणुं वर्त्ते ठे. अर्थात् निज आत्मतत्व

मां वृत्ति रही छे, ए रूप पवित्रता थइ रही छे, तेथी पुद्गल प्रवृत्तिनां दूषण लागतां नथी एटले सहजे निरतिचार वर्त्ते छे. कंइ पण पुद्गलिक काममां राग द्वेष करता नथी. जे थाय तेमां कर्म उदय जाणी वर्त्ते छे. आकिंचन गुण ते बाह्य परिग्रह त्याग धन धान्यादि नव प्रकारे अने आभ्यंतर परिग्रह जे शरीरादिक उपर महारापणानो ममत्व भाव ते सर्व प्रकारे त्याग कर्यो छे तेथी बाह्य परिग्रह उपरथी सहजे मूर्छा उतरी गइ छे, वस्त्र प्रमुख राखे छे, ते निर्मूर्छापणे जगत्‌नो व्यवहार साचववा राखे छे, पण ते सारां नवलां मळ्यां, तेनो कंइ पण विकल्प नथी. मूर्छा गइ छे तेनां फल छे. ए रूप मुनि आकिंचन गुण प्रगट करे छे. ब्रह्मचर्य ते बाह्य थकी स्त्रीनो सर्व प्रकारे त्याग कर्यो छे. अंतरंगथी पांचे इंद्रियोना विषयनी तृष्णा नाश पामी गइ छे. स्वात्म ज्ञानमांज आनंदपणे वर्त्ते छे. ज्ञानाचारमांज उपयोग वर्त्ति रह्यो छे. स्वप्नमां पण कामनी वांछा नथी. अंतरंगना सुख आगळ तुच्छ स्त्रीउनां विषयसुख दुःख रूप जाण्यां छे तेमने कामनी इच्छा केम थाय? तेथी सहजे ब्रह्मचर्य गुण प्रगट थयो छे. ए रीते दशे प्रकारे यतिधर्म प्रगट्यो छे. ते अनुक्रमे पूर्ण गुण प्रगट करशे, ने आत्मार्थि एवी रीतना उद्यम करी पुद्गलभावथी मुक्त थाय छे. प्रथम थोडी शुद्धता थाय छे, त्यारे मार्गानुसारी थाय छे. तेथी विशेष विशुद्धिए सम्यक्तदृष्टि थाय छे. तेथी विशेष विशुद्धिए श्रावकपणुं प्रगटे छे. तेथी विशुद्धि थाय छे, त्यारे मुनिपणुं प्रगटे छे. तेमां पण जेम जेम विशुद्धि वधती जाय छे, तेम तेम गुणस्थान चडी जाय छे, ने केवलज्ञान प्रगट करे छे. एम अनुक्रमे शुद्ध थाय छे.

प्रश्नः—१४५ निर्जरातत्वना भेद अरूपीमां गण्या छे, अने कर्म छे ते तो रूपी छे तेनी निर्जरा थाय ते अरूपी केम थाय?

उत्तरः—कर्म छे ते बे प्रकारनां छे. एक द्रव्यकर्म ते आठ कर्म रूपी छे, अने बीजां भावकर्म ते अरूपी छे. हवे भावकर्म ते शुं पदा

र्थ छे? द्रव्य कर्मने योगे आत्मानी अशुद्द परिणती थाय छे राग द्वेषमय तेज भावकर्म कहीए ते भावकर्मनी निर्जरा थाय छे, तेज निर्जरा तत्वमा गणी छे ते निर्जरा सम्यक्दृष्टि आदि पुरुषो करे छे सम्यक्ज्ञान विना सकामनिर्जरा थती नथी चोथा गुणस्थानथी ते चौदमा गुणस्थान सुधी थाय छे ते निर्जरातत्वमां छे ते शिवायना जीवो अज्ञानपणे द्रव्यकर्मनी निर्जरा करे, पण भावकर्मनी निर्जरा करी शकता नथी माटे द्रव्यकर्मनी निर्जरा रूपी कहीए अने भावकर्मनी अरूपी कहीए

प्रश्नः—१४६—जीव अरूपी छे अने नवतत्वमा जीवना भेद रूपीमां गण्या छे तेनो हेतु शु ?

उत्तर —जीव तो अरूपी छे पण शरीर बहार देखाय छे ते शरीर इंद्रियो पुन्य जोगे मली छे ते शरीर इंद्रियोथी जीव उलखाय छे के, आ एकेंद्रि, आ पचेंद्रि, माटे कर्मना सजोगथी जेवी जेवी कर्मनी मलीनता, तेवा तेवा शरीरादिक जूदा जूदा भेद पड्या छे तेथी शरीर इंद्रि अपेक्षित रूपी भेद गण्या छे

प्रश्न·—१४७—सवरना सत्तावन भेद अरूपी कह्या छे, ने सवरनी प्रवृत्ति बाह्यथी देखाय छे ते तो शरीरथी छे तो अरूपी केम?

उत्तरः—बाह्यथी पुद्गल उपरथी मोह उतरे, त्यारे बराबर बाह्य वर्त्तना थाय छे, ने जेम जेम सवरनी बाह्यवर्त्तना थाय छे, तेम तेम मुद्गलदशामाथी प्रवृत्ती रोकाती जाय छे अने निज आत्म स्वरूपमा लीनता थाय छे, जेम जेम निज ज्ञानमा लीन थाय छे एटले आवतां कर्म रोकाय छे, आत्म स्वरूपमा रहेवाथी द्रव्यकर्म, भावकर्म बन्ने रोकाय छे, ते जे भावकर्म रोकाया ते अरूपी छे माटे सवर पण अरूपी छे तेथी संवरना भेद अरूपीमा गण्या छे

प्रश्न —१४८ सवर निर्जरा मिथ्यात्वी करे के नही ?

उत्तर·—मार्गानुसारी मिथ्यात गुणस्थाने अशे सवर, अशे नि

जेरा करे, एम हेमाचार्य महाराज जोगशास्त्रमां कहे छे. तेम विचा रबिंदुमां उपाध्याय महाराज श्री जशविजयजी महाराज पण कहेछे.

प्रश्नः—१४ए देरासरमां प्रभुजीनां अंगलूहणां मेलां वा फाटेलां वापरे तेनो दोष कारभारीने के बधा श्रावकोने?

उत्तरः—प्रभुने तो सर्वे उत्तम उत्तम वस्तु चडाववीज जोइए. आपणुं शरीर लूहवाने फाटेलुं वस्त्र कोइए लोहवा सारु आप्युं होय तो ते अनुकूल आवतुं नथी ने आपनार उपर द्वेष आवे छे. वली आपणे घेर कोइ परदेशी परोणा आव्या होय, तेने फाटेलो वा, मेलो रुमाल आपता नथी तो प्रभुनां अंगलूहणां फाटेलां वा मेलां वापरीये तो आपणा करतां ने परोणा करतां प्रभु मनमां अधिक न आव्या अने ज्यारे प्रभुनी अधिकता मनमां न आवी, त्यारे आत्माने लाभ शी रीते थशे? अने मुखे तो प्रभु मोटा छे एम कहीए छीए पण चित्तमां मोटाइ नही आवे, त्यारे लाभ तो नही थाय, पण अवश्य मिथ्यात्व लागशे. वली बीजी रीते विचारतां प्रभुनुं महत्वपणुं मनमां न आव्युं, तो मिथ्यात्व गयुंज नथी. ज्यारे मिथ्यात्व गयुं नथी, त्यारे दूषणनुं तो कहेवुं ज शुं? पण एम विचारी थाकीने बेसवुं नही, पण प्रभुना देरासरमां गया ने एवां मेलां अंगलूहणां जोयां के तुरत धोवानी तजवीज करवी, साधारण पुन्यवालो होय तो पोते धुए, अने पुन्यवंत होय तो पोताना माणस पासे धोवरावे, देरासरना कारभारीनी नजरे पडे तो तेमणे तरत धोवानी तजवीज करवी. फाटेलुं होय तो तरत कारभारी नवां आपे, अगर बीजाना जोवामां आव्युं तो ते पण नवां लावी आपे, पण एवुं न थवुं जोइए के कारभारी जाणे के बीजो भाइजं करशे, बीजा भाइजं जाणे के कारभारी करशे! एम थवाथी ते काम थतुं नथी अने आशातना जारी रहे छे. माटे जेनी नजरे पडे तेने करवुं उचित छे. ए कंइ मोटा खरचनुं काम नथी. हवे कोइ कहेशे जे जेने नजरे जोवुंज न

ही, अने नजरे पडयुंज नथी, तेने दूषण नही जे आवुं कहे ते नि ध्वंस प्रणामनां लक्षण छे जेने जोवु नही तेने पण प्रभु उपर प्री ती होत तो केम न जुमत ? वा पूजानी प्रवृत्ति केम न करत ? पण प्रमादी छे एटले एने जोवामा आवतु नथी एने कइ उलु दूषण छे एम समजवुं नही जेटलो प्रमाद छे एटलु दूषण अधिक छे माटे जे संसारथी तरवानी इच्छा करे छे, ए सर्वने ए काम करवा योग्य छे. अगलूहणा बरावर घोयेला न होय तो बरसट थइ जाय छे तो ते अंगलूहणाथी प्रभुने घसारो लागे तेनुं दूषण लागे, माटे सूंवाला कोमल सारा घोयलां अगलूहणा वापरवा तेथी भक्ति सुंदर थशे, माटे पुन्यवते जरूर विवेक करवो ने पुण्यवत न करे तो पाच भा ईओ एकठा थइ सामान्य पुण्यवालाए करवुं जोइए हरेक प्रकारे सा रा सारा द्रव्य चढे एम करवु एम न करे तो वधाने अशुद्ध वापर वानी आशातना लागे.

प्रश्न –१५० देरासरमां वासण अजवाळ्या विना वापरे तो केम?

उत्तर·–देरासरमा वासण ससारी काममा वापरेला शिवायनां सारा अजवालेला वापरवां सारा द्रव्य होय तो मन प्रसन्न थाय, ने लाभ पण थाय अने तेम न होय त्यारे दूषण पण लागे ए अधिकार श्राद्धविधिमा छे

प्रश्न·–१५१ देरासरमां जाला विगेरेनी आशातना होय ते न टाले ने पूजा करे तो ते केम ?

उत्तर –दरासरमा गया के प्रथम आशातना टालवी जोइए. प हेली निसीही कह्या पछी एज काम करवानु छे, माटे जाला विगेरे जे जे आशातना होय, ते पहेली वर्जवी जोइए देरानी आशातना टालवामा एम विचारे जे आ काम तो नोकरोनु छे ए नवला प्रणा मनु कारण छे पोताने त्या नोकरो होय तो ते नोकरो पासे एवा काम करावे, ने ते न होय तो पोते आशातना दूर करे आपणा घ

रमां कंइक अनिष्ट वस्तु पडी होय तो ते तरत काढी नांखीए छी ए. तेमज देरासरमां नहि करीए तो प्रभु उपर प्रेम, घर जेवो नहि रह्यो, एज मोटुं दूषण छे माटे पेहली आशातना टाली पूजा करवी. आशातना टाल्या विना पूजा करवी ते पूजा नही कर्या जेवी जाणवी.

प्रश्नः—१५२ प्रभुने पूजा करवानी जगोए चांदीनां वा सोनानां चकतां चोडे छे ते व्याजबी छे के केम?

उत्तरः—प्रभुजीने सोना रुपाना चकतां चोडवानी तथा अंगलां उपर पंजा चोडवानी रीत बहु सारी छे. कारण जे भाविक श्रावको केसर सारी पेठे चडावे छे तेथी ज्यां चोडेलां नथी होतां, ते बिंबना अंगमां खाडा पडी गयेला नजरे जोइए छीए. अने जो ए चकता चोडेला होय तो केसर अंगने लागतुं नथी. तेथी प्रभुनुं अंग खवातुं नथी ते मोटो लाभ छे अने जो न चोड्यां होय तो अंग खवाइ जाय ते आशातना लागे. ए मोटुं दूषण छे. वली थोडी समजवाला पूजा करनारने अंगोनी खबर नथी, तेने पण पूजा करवानां नव अंग सहजे समजाइ जाय ए पण फायदो छे. मुख्यपणे तो अंगमां खाडा न पडे एज लाभ विचारी चकतांने चोडवानुं पूरतुं लक्ष राखवुं जोइए. तेमा मूलनायकजीने चोडवां एम नहि, सर्व प्रतिमाजी महाराजने चोडवानुं लक्ष राखवुं जोइए. केटलाएक खाडा पड्या पछी चोडवानो विचार करे छे तेम न थवुं जोइए. पहेलेथी चोडवां जोइए के खाडा पडवानी आशातना थायज नहि.

प्रश्नः—१५३ फूलनी जग्याए केसरवाला चोखा करी चडावीए तो केम?

उत्तरः—स्नात्र भणावती वखत बीजां फूल न मले तो चडावे छे, तेमां हरकत जणाती नथी. कारण जे पोतानी पुष्पपूजानी भावना छे ने फूल मलतां नथी तो पोतानी भावना पूरी करवा

फूलने वदले केसरवाळा चोखा करीने चडावे तो कंइ हरकत नथी.

प्रश्न –१५४ जे जीवे मरण वखते शरीर वोशिराव्यु नथी. ते शरीरवडे शुभाशुभ जे क्रिया थाय, तेनुं शुभाशुभ बन्ने फल थाय के केम ?

उत्तरः–शरीर वोशिराव्या विना जे मरे छे अने तेना शरीर वडे जे जे दुष्ट क्रिया थाय छे, तेनां कर्म ते शरीरना धणीने आवे छे. एम भगवतीमा पाच क्रियाना अधिकारमा कह्यु छे, माटे हरेक प्रकारे आयुष्यनु ज्ञान मेळवी मरती वखत सथारो करी सर्वे वस्तु वोशिराववी अने वोशिरावीने मरण करवाथी आराधक थाय तेथी त्रीजे भवे मुनि अने सातमे भवे श्रावक मोक्षे जाय वली ए शरीरे शुभकर्म थाय ते विषे पण वासुपूज्यस्वामीना चरित्रमा जे जे एकेंद्रिपणे शरीर भगवंतनी भक्तिना काममा आव्या छे, तेनी अनुमोदना करी छे ते जोता अनुमोदना करवाथी शुभ कर्मनो पण लाभ थाय छे

प्रश्न.–१५५ जे जे वस्तु वोशिराववामा आवे छे, ते आ भवना अंत सुधी वोशिराववामा आवे छे तो आवते भवे तेनुं पाप आवे के केम ?

उत्तर'–आ भवमां जे जे वोशिरावे छे ते तेना उपरथी रागदशा दूटी जाय छे अने रागदशा टूटवाथी ते वस्तु उपर ममत्वपणानी सज्ञा रहेती नथी, तेथी ते वस्तुनी क्रिया तेने लगती नथी. अने जेणे एम वोशिराव्युं नथी, तेने तो राग द्वेषनी सज्ञा कायम रहे छे, ने ते सज्ञा कायम रहेवाथी राग द्वेषना कर्म बधाय, ने जेणे वोशिराव्यु छे तेने बीजा भवमा अव्रत प्राप्त थाय छे. अव्रतनी क्रिया अव्रत होय त्या सुधी आवे, पण सज्ञा सबधी नहि आवे. सज्ञा उदासीन भावथी वोशिराववाथी उठी जाय छे. माटे वोशिरावनारने पाप आवतुं नथी

प्रश्नः—१५६ विवेक ते शुं ?

उत्तरः—देवने जाणे, अदेवने जाणे, मुक्तिने जाणे, संसारने जाणे, जडने जाणे, चेतनने जाणे, आत्मानो शुं स्वभाव छे? जडनो शुं स्वभाव छे? आत्माने ग्रहण करवा योग्य शुं छे? अग्रहण करवा योग्य शुं छे? एवी रीते जे जे द्रव्य छे, तेना धर्म जाणी पोताना आत्माथी जे जे परवस्तु जाणे तेने ग्रहण न करे. तेमां मग्न न थाय. जड वस्तुनुं कर्तापणुं न करे. आत्माना धर्ममांज आनंदित थाय. जडधर्ममां जराए राग करे ते जडनी संगत छूटी नथी तेम कंइ पण प्रकारे परने ग्रहण न करुं एवी विशुद्धि नथी बनी, तेथी जे जे क्रिया करे छे, ते जडनी वृत्ति खशेडवाने, पण जडनी क्रियामां मग्न नथी थतो. आहार विना चित्त शांत नथी रहेतुं ते सारु आहार करे छे, पण तेमां प्रसन्नता नथी. तथा बनता सुधी तपस्या करे छे. आत्मानो अणइच्छा धर्म छे ते भावे छे. जे जे पुरुष आत्मधर्म बतावी गया छे, तेने आधारे वर्त्तमानमां आत्मधर्म जे बतावे छे, तेनो उपगार भावे छे. पोतानी आत्मदशा प्रगट थती नथी तेथी लघुता भावे छे. एवा तत्वज्ञानी पुरुषोनी सदा संगत करे छे. जे जे आत्मधर्म निरमल थतो जाय छे, तेमांज मात्र खुशवखती छे. उद्यम निमित्तो पण जे जे सेव्याथी आत्मधर्म प्रगट थाय, तेवाज सेवी रह्या छे. विषयादिकनां निमित्त आत्माने घातकर्त्ता जाण्यां छे, तेथी ते निमित्तोथी हमेश दूर रहे छे. अने जेटलुं दूर नथी रहेवातुं, ते दूर थयानी मनोवृत्ति रहे छे. जे जे काम करे छे; तेमां जड कामने जडपणे जाणे. छे अने आत्माना कामने आत्मापणे जाणे छे.

प्रश्नः—१५७ शांतपणुं ते शुं ?

उत्तरः—कोइ शांत पुरुषने उपद्रव करे वा. मारे कूटे, अजोग्य वचन कहे, जे भूल होय ते कहे, कोइ पण अजोग्य काम कर्युं होय ते कहीने निंदे, वा वगर कारणे निंदे, तो पण तेनो उपर द्वेषभा

व न भते तेने मारवाना वा कूडा वचन कहेवाना भाव न उठे तेम तेनुं बूरुं करवाना भाव न थाय. कारण के शांत पुरुषे कर्मनु स्वरूप जाण्यु छे के आ शरीरे मार खावानु कर्म बाध्यु छे तो मारे छे. गालो खावानु कर्म बाध्यु छे, तो गालो दे छे निंदनिकपणानु कर्म बांध्युं छे तो निंदे छे. ए जीवो तो निमित्त मात्र छे एमां ए जीवनो शो दोष छे? एम आत्मामा भावी रह्यो छे तेथी कोइ एवा जीव उपर खेद आवतो नथी ने भावे छे के, खेद करीश तो पाछा कर्म बधाशे. तो पाछां आगळ एवा कर्म उदय आवशे अने समभावे भोगवीश तो ए कर्मनी निर्जरा थशे वली स्वभाविक तडको लागे छे, टाढ वाय छे, पवन आवे छे, नथी आवतो तो ते सर्वे ऋतुनो स्वभाव जाणी ले, पण तेमां विकल्प न करे आहार पाणी वस्त्र विगेरे जे कंइ खपनी वस्तु नहि मले, तेनो पण जराए विकल्प नथी. मात्र अंतराय कर्मनो उदय विचारी ले. अने पोताना आत्मस्वरुपमाज आनंदित रहे. अनुकूलमा प्रसन्नता नथी, ने प्रतिकूलमा अरति नथी जडभाव जाणी ले ए पुरुषने शांतपणु कहीए माटे उत्तम पुरुषे ए दशा लाववी.

प्रश्नः–१५८ दांत ते शु?

उत्तरः–पांच इंद्रि वश करी छे. कोइ पण इंद्रि मोकली नथी. आहार पाणी मात्र शरीरने आधार आपवा आपे छे ते जेटलो आधार जोइए, एटला हरकोइ पुद्गल मळ्या ते आपे छे तेमा सारा नबला जोवा नथी मात्र शरीरने व्याधि उपद्रव न थाय, एवा पुद्गल ग्रहण करे छे. एवी रीते फरस इंद्रिए वस्त्र मले छे ते, सूवाला के कर्कश मले छे, ते बन्नेमां समभाव छे जाणे छे के आ शरीर म्हारु नहि तो सूवाला बरसट वस्त्रनो पण म्हारे विकल्प करवो नहि एम पांचे इंद्रिना विषयमा भावी रह्या छे. कोइ पण इंद्रिने पोषवानो भावज नथी. कोइ पण विषय जोर करतो नथी. विषय उपर

उदासिन ज्ञाव थयो छे. तेथी मनने खेंचीने राखवुं पडतुं नथी. आत्मानी दशा सहज प्रगट थइ छे, तेथी इंद्रियोना विषयनुं मन थतुं ज नथी. ते पुरुषने दांत कहीए.

प्रश्नः—१५९ कामनो जय ते शुं?

उत्तरः—स्त्रीने पुरुषनो अभिलाष, पुरुषने स्त्रीनो अभिलाष, नपुंसकने स्त्री पुरुष बेनो अभिलाष, एवी रीतनी कामनी इच्छाउ छे ते पोताना आत्मस्वरूपनुं जाणपणुं थयुं छे तेथी पर स्वरूपमां वर्त्तवुं नथी. माटे सहजे बंध थइ छे. थतीज नथी. स्वप्नामां पण स्त्री याद आवती नथी. स्त्री सामी दृष्टि पडे छे तेज वखत पोतानी दृष्टि खेंची ले छे, पण निरखीने जोता नथी. जेम सूर्य सामी दृष्टि पडे छे ते वखते ताप नहि सहवाथी जीव खेंची ले छे, तेम निष्कामी पुरुषे स्त्रीनुं रूप जोवुं दुःखकारी ज्ञाव्युं छे. तेथी सहजे दृष्टि पाछी खेंचाइ आवे छे. वली स्त्रीउनो संग पण करता नथी. अने कदापि कोइ स्त्री चलाववा आवे छे तो पण चलावी शकती नथी. कदापि फरस करे तो पण पुरुषचिन्ह जागृत थतुं नथी, ने तेनी दशा पलटाती नथी. जेम सुदर्शन शेठने अभया राणीए घणाए उपसर्ग कर्या, पुरुषचिन्हने घणी विटंबना करी तो पण नपुंसक जेवुं कायम रह्युं. एवा पुरुषे काम जीत्यो कहीए. माटे काम जीतीने एवी दशा बनाववी.

प्रश्नः—१६० मुक्तिमां शुं सुख छे के मुक्तिनो प्रयास करवो?

उत्तरः—मुक्ति जेवां सुख आ दुनियामां नथी. अने ते विचार करशो तो तमने संसारमां खात्री थशे. संसारमां रहेलो जीव अज्ञानपणे संसारमां सुख माने छे. जे सुख संसारमां थाय छे, ते तपासने जुउ, आखो दिवस संसारी मोज शोख वेपार करे छे. ए मांथी फुरसद मले छे अने ज्यारे कंइ पण काम न होय, त्यारे सूवानो वखत मले छे. ने ज्यारे सूए छे त्यारे प्रसन्न थइने हाश करे छे एटले मने निवृत्ति मली पण छोकरा विगेरे कंइ गरबड करे तो सू

नार कहेशे जे, हुं निराते सूतो हुं माटे हमणा मने पीडवा क्यां आ वो छो ? ए छोकरा जाय एवामा कंइ छपाविनां काम याद आवे, तो छंघ आवे नहि कइ पण वात याद आवे नहि तो छघ आवे

हवे वाचनार, विचार करो जे जेटली वार कामनी निवृति म ली, एटलो वखत सुखनो मळ्यो कामना वखतमा अज्ञानपणे सु ख मानतो हतो ते सुख खोटुं मानेलु हतुं कारण जे ते वखते सुख होत तो निराते सूतो त्यारे सुख मानत नहि ने हाश करत नहि ने आनदित थात नहि, पण जीव कामथी निरांते वेसे छे त्यारेज आ 'हाश' शब्द बोले छे माटे आ संसारमां पण संसारना कामोथी अने विकल्पोथी रहित थाय छे, त्यारे ज सुख थाय छे तो मुक्तिमां तो कंइ काम करवानुं नथी अने कइ विकल्प चिंतववानो नथी ते थी वधो वखत सुखमाज जशे. माटे एना वरावर सुख आ दुनिया मां नथी वीजी रीते आ दुनियामां अज्ञानपणे पदार्थ देखीने तथा जाणीनें सुख थाय छे, सारां मकान जोइ, सारा आनूपण जोइ, सारा बाग जोइ माणस खुशी थाय छे पण तेनी साथे कोइ आंध लो होय तेना जोवामा ए पदार्थ आवता नथी तेथी ते आधलो खु शी थतो नथी पण ते हकिकत आधलाने देखतो समजावे, त्यारे तेना जाणवामां आवे छे तेथी ते खुशी थाय छे सूवानी तलाइ सू वाली होय तेने ते आधलो हाथ फेरवी जुए, त्यारे ते सूंवाली लागे छे, तेथी ते आधलो खुशी थाय छे हवे विचार करो के जेटला पदा र्थ देखवामा आवे छे वा, जाणवामा आवे छे तेनु ज सुख थाय छे, पण जे चीज जाणी नथी, दीठी नथी, तेनु सुख थवानु नथी पण सिद्ध महाराज तो जगत्मा जेटला पदार्थ छे, ते सर्वे रूपी तथा अरूपीने जाणी देखी रह्या छे आपणे तो सिद्ध महाराजना अ नतमे भागे पण जाणता नथी ते आपणाथी अनंता पदार्थजाणी देखी रह्या छे तो अनत सुख पण सिद्धमहाराजने छे ते सिद्ध थाय छे.

इहां कोइने शंका थशे जे नजरे लाडुवा जोया, पण खाधा विना शुं सुख? ते विषे जाणवुं जे लाडुवा खावामां पण रसइंद्रिने विषय ग्रहण करवानी शक्ति न होय, तो स्वादनुं सुख नथी. जेम के कंइक रोग थयो होय छे त्यारे खारी वस्तुने मोली कहे छे, मोळीने खारी कहे छे, एवी विषय लेवानी शक्ति वगडी जाय छे त्यारे लाडुवा केवा छे? ते विषय लेवानी शक्ति न होय तेने लाडुवा सारा न बलानुं सुख थतुं नथी जेने लाडुवा सारा नबलाना विषय लेवानी शक्ति होय छे, तेज लाडुवानुं सुख जाणी शकशे. माटे खावाथी सुख नथी. लाडुवानो स्वाद जाणवाथी सुख छे. उंघमां कोइ माणसना मुखमां साकर मूके, पण तेने कंइ साकरनुं सुख नथी. रोगी बेभान होय तेना मुखमां अमृत मूके ते खाइ जशे, पण ते जाण्या विना अमृतनुं सुख नथी. माटे जे जे वस्तु जाणवामां आवे छे तेनुं ज जगत्मां सुख छे. माटे मुक्तिमां तमाम वस्तु जाणवामां आवे छे तेथी तमाम सुख छे. वली भूख्या माणस खावामां सुख माने छे जमेला माणसने जबराइथी कंइ खवरावे छे तो ते नाखुश थाय छे पण ते सुख मानता नथी तेमज मुक्त आत्माने भूख लागती नथी एटले जमवानी इच्छा थती नथी. धराएलो माणस खावानी इच्छा करतो नथी, तेम सिद्ध महाराजने इच्छा थती नथी. सदा धरायेला छे. कोइ दिवसे भूख लागती नथी, ने खावानी इच्छा थती नथी. इच्छाओ जडनी संगते थाय छे. ते जडनी संगत छूटी गइ छे अने स्व आत्मानी दशा छे तेवी प्रगट थइ छे. स्वदशामां कोइ प्रकारनी जडनी इच्छा छेज नही. विकल्प पण ज्यां सुधी जडनी संगत होय त्यां सुधी थाय छे सिद्ध महाराजने ते जड संबंध नथी तेथी कोइ पण प्रकारनो विकल्प नथी. जगत्मां संसारी जीवने संसारमां छे त्यां सुधी विकल्प छे ने सर्वथा संसार छूटी गयो ने सिद्ध महाराज थया एटले विकल्पनुं नाम नथी. त्यां निरविकल्प दशानुं पूर्ण सुख छे ते एवुं छे

जे मुखे कही शकाय नही. आखा जगतनुं सुख एकठुं करीए ते क रतां अनंतगुण सुख छे ते सुखनु वर्णन केवलज्ञानी मुखे करीने आ उखा पर्यंत कही शके नही एटलु छे माटे सिद्धना सुखनो पार न थी, पण जीव आत्मसुखना अंश ने सम्यक्त पामशे त्यारे तेने अनु भव थशे अने त्यारे सिद्धने केटलु सुख छे ? ते प्रत्यक्ष समजाशे.

प्रश्न:-१६१ मनुष्य मरण अवसरे संथारो करे ते शी रीते ? अने तेमा शु भावे? अने तेथी शुं लाभ थाय ?

उत्तर:-हालना कालमा आवखानी चोकस खबर पडती नथी. ते थी जावजीवनो संथारो बनी शके नही केम के भत्तपच्चक्खाण पय न्नामां कह्यु छे के, केवलज्ञानी, मनपर्यवज्ञानी, अवधिज्ञानी, पूर्व धर एवा मुनि महाराजना कहेवाथी वा, निमित्तशास्त्रथी वा, देव ताना कहेवाथी आयुष्यनी खबर पडे ने खात्री थाय तो जावजीवनु अनशन करे अने एवा महा पुरुषोनो हाल कालमा विरह छे, तेथी आयुष्यनी चोकश खबर पडे नही, तो सागारी अनशन करे सागा री अनशन एटले एक दिवस वा, बे दिवस वा, एक पहोर वा, बे पहोर जावत् बे घडी, चार घडी वा अभिग्रह राखे जे मूठी वाली नवकार गणुं त्या सुधी सर्व आहारनो त्याग तथा संसारी सर्व काम करवानो त्याग, कइ पण पाप आरंभना काम करवा नहि एवी री ते संथारो करवानी विधि सर्व करवी ते अवसर न मले तो द्रव्य, क्षेत्र, काल, भाव जोइने उच्चरावीए ते आलावानी विधि.

अहन्न भते तुम्हाण समीवे, भत्तं चरिम सागारियं पच्चक्खामि जइ मे हुज्ज पमाओ, इमस्स देहस्स इमाइ रयणीए ॥अथवा॥ इमाइ वेलाए ॥ आहार मुवहि देह, सव्व तिविहेण वोसरिय ॥१॥ अरिहंत सक्खिय, सिद्ध सक्खीय, साहू सक्खिय, देव सक्खियं, अप्प सक्खिय, उवसपज्जामि, अन्नत्थणा भोगेण, सहसागारेण, महत्तरागारेण, सव्व समाहिवत्तियागारेणं, वोसिरामि नवकार ३ पूर्वक त्रण वार उच्चरा

विये. विशेष सागारिक—अहन्नं भंते तुम्हाणं समीवे सागारियं अणस णं उवसंपज्जामि, दव्वउ, खेत्तउ, कालउ, भावउ, दव्वउणं इमं सागा रियं, अणसणं. खित्तउणं, इत्थंवा, अनित्थंवा, कालउणं, अहोरत्तंवा, बीयदिन्नंवा, तइयदिन्नंवा पासखमणंवा, मासखमणंवा, भावउणं जाव गहणं न गहिज्जामि, जाव छलेणं न छलिज्जामि, जाव सन्निवा एणं, अन्नेणयकेणइ रोगायंकेणं एसपरिणामो न परिवडइ तावमेयं इमं सागारियं अणसणं उवसंपज्जामि, तिविहंपि आहारं असणं खा इमं साइमं अन्नछ० सहसा० महत्त० सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसि रामि. ॥ पाणहार गंठ सहियं पच्चक्खामि, अन्नछ० सहसा० महत्त० स व्व० वोसिरामि. अरिहंत सक्खियं, सिद्ध स० साहू स० देव स० अप्प स० उसंपज्जामि, निछारपारगहोहं ॥ जं जं मणेण बद्धं, जं जं वाएण भासियं पावं ॥ जं जं काएण कयं, मिछामिदुक्कडं तस्स ॥ १ ॥ अरिहंतो महदेवो, जावज्जीवं सुसाहुणो गुरुणो ॥ जिणपन्नत्तं तत्तं, इय समत्तं मए गहियं ॥ २ ॥ ए सर्व आलावो नवकार पूर्वक त्रण वार उच्चराववो.

आ आलावामां प्रथम पाठ ते जावजीवनो संथारो करवानो छे, अने थोडा काळनो करवानो पाठ विशेष सागारीक कह्यो छे, त्यांथी छे. हालना कालना जीवने उच्चरवुं जेम अनुकूल होय, ते प्रमाणे उ च्चरे. अनशन विधिना पानामां जेम हतुं तेम लख्युं छे. महानीशि थजी सूत्रमां कह्युं छे जे जे करवुं ते इर्यावहि पडिक्कमीने करवुं, माटे वखते मले तो इरियावहि पडिक्कमी जघन्य मध्यम उत्कृष्ट त्रणमां थी जे बने ते, देववंदन करी गुरु वंदन करीने आ पाठ उच्चरे, तो व धारे श्रेष्ठ छे. पण जेवो अवसर होय तेम करी ले. अवसर मले तो सर्व जीव साथे खमत खामणां करी ले. वली मुनि होय तो मुनि नां, श्रावक होय तो श्रावकनां बार व्रत उच्चरी ले, अने चउसरण प यन्नो तथा आउरपच्चरकाण, भत्तपच्चरकाण, संथारापयन्नो, आराधना

प्रकिर्णक, आराधनापताका विगेरेनुं अध्ययन करे वा, सांजले तेथी अध्यवसाय वहुज सुंदर थशे चउसरण, आउरपच्चक्काण पयन्नादिक सांजलवाथी समाधी मरण थाय छे, तेनो मने अनुजव छे आयुष्य बाकी रह्यु होय तो मरणथी तो वचता नथी, पण रोग शांत पडे छे अने धर्म श्रवण करवामा चित्त परोवाइ शके छे ते में जोयु छे माटे ए पयन्नानो अभ्यास मरण अवसरे जरूर करवो ए पयन्नामा जावार्थ एवो छे के जरूर धर्ममा जीव दृढ थाय अने आत्माने सारी जावना थाय ते जावना आ प्रमाणे के, अहो! मे पूर्वे आ जवे पाछला जवे पाप कर्या छे वा, जेथी पाप थाय एवा घर, हाट, खेतर विगेरे मकानो, कोदाला पावडा, वासण, शस्त्र, तरवार प्रमुख इत्यादिकोइ पापना उपगरण जे वस्तुथी पाप थाय एवा जे पदार्थ बनाव्या छे ते सर्वेने वोशीरावु छु कोइ पण पुद्गलीक वस्तु साथे मारापणानो संबंध मान्यो छे. ते सर्वेने वोशीरावु छु. जे कोइ वस्तु उपर महारो कइ पण राग रहेतो अने ते रागवाली वस्तुथी पाप थाय तो ते पापनी क्रिया मने आवे माटे सर्वे जड पदार्थ उपरथी महारा ममत्वजावने त्याग करु छु कइ पण वस्तु महारी छेज नही. मारी वस्तु तो मारो आत्मधर्म छे, अने जे जे पुद्गलीक पदार्थ छे, तेने अज्ञानपणे में महारा मान्या हता, तेथी अज्ञानपणे अनेक पाप उपार्जन कर्या, हवे पुन्य उदय पूर्ण जाग्यो, तेथी में कंइक वीतरागनो मार्ग जाण्यो, तेथी ए सर्वे वस्तु जड पदार्थ साथे महारो धर्म तपासता–कोइ पण रीते संबंध राखवो जोग्य नथी माटे महारा अज्ञानपणाना जे जे जावे महारापणु मान्यु हतुं, ते त्याग करु छु ने ते पापने हु निंदु छु में अज्ञानपणे अनादि काल थयो, ए शरीर धन नें महारा मान्या, तेथी में चार गतिमा भ्रमण कर्यु अने अनेक दुःख जोगव्या, माटे हवे महारा आत्मा शिवाय स्त्री, पुत्र, पुत्रियो जे जे महारा मान्या छे, ते सर्वे अज्ञानता अने अज्ञानजाव ते वो

सिरावुं छुं अने एक आत्मानुं आलंबन ग्रहण करी मरणनी बीक ने छोमीने अदीनपणे महारो आत्मा अविनाशी छे, तेनुं आलंबन लउं छुं. ते शिवाय महारो कंइ पदार्थ नथी. आत्माना पोताना आचारमां रहीने पण मरवुं अने अज्ञानपणे पण मरवुं, मरण कंइ कोइने छोडवानुं नथी, तो अज्ञानपणे मरण करवाथी आत्मा कर्मे करी लेपाय अने नव नवने विषे अनेक प्रकारनां दुःख न्नोगववां पमे, माटे महारा आत्मानो आचार जे जे शरीरने थाय ते जाणवुं, पण ते मने सुख दुःख थाय छे एम मानवुं जोग्य नथी. माटे हुं महारा आत्मस्वन्नावने जाणवा रूप रहीने मरण करुं के जेथी महारो आत्मा निर्मल रहे ने मलीनता थाय नहि.

इहां कोइने शंका थाय जे प्रत्यक्ष दुःख थाय ने शरीरने थाय छे एम केम मनाय ? ते विषे जाणवुं जे ज्यां सुधी पोतानुं आत्मस्वरूप नथी जाण्युं, ने तेनुं फरसज्ञान नथी थयुं, त्यां सुधी तमारा मनमां मने दुःख थाय छे एम लागशे, पण तमने तमारा आत्मस्वरूपनुं ज्ञान अनुन्नवगम्य थशे, जेम प्रन्नुजीए कह्युं छे एवुंज मारुं आत्मस्वरूप छे. ते न्याय जुक्तिए करी चित्तमां शुद्ध थशे एटले तमारा न्नाव एवा थशे जे, हवे महारा आत्मधर्मथी बीजी रीते नहि वर्तुं. आ शरीर प्रमुख जड पदार्थ छे एनी साथे कंइ पण महारो संबंध नथी एवुं थशे. पछी शरीरने कोइ कापी नांखशे, वा रोगनी वेदना थशे तेमां तमारुं चित्त जशे नहि. तमारा मनमां मने दुःख थाय छे एम आवशे नहि. जेम के कोइ माणस न्नवइ जोवा जाय छे, या नाटक जोवा जाय छे ते आखी रात उजागरो करे छे, ते उजागरानो खेद मनमां आवतो नथी, उन्ना उन्ना पग दुःखे छे, ते दुःख मनमां आवतुं नथी. केम के जोवामां चित्त वर्त्ते छे. वली लग्न—विवाहना काममां अनेक प्रकारनी महेनत करे छे, पग दुःखे छे, पण लग्नना हर्षमां ते दुःख मनमां आवतुं नथी. आन्नूषण पहेरे छे तेनो न्नार पहेर

वाना सुख आगल मनमा लागतो नथी वेपारमा पेदाश थाय छे तेनी पाछल मेहनत करवी पडे छे, तेनु दुःख मनमा आवतु नथी तेमज तमारा आत्माना सुखना रागी थशो. आत्मसुखमा मग्न थशो तो शरीरे वेदना थशे ते वेदना मने थाय छे एम मनमा आवशे नहि ज्यां सुधी शरीरना दुःखमा मन परोवाय छे, त्या सुधी तमारो जाव तमारा आत्मजाव उपर तमारी दशा थइ नथी. तेथी प्रश्न थाय छे के, ज्यारे तमारी दशानी सनमुख थशो त्यारे तो तमारा मनमा आवशे जे मे अज्ञानपणे जे जे कर्म बाध्या छे, ते कर्म शरीरमां रहीने बाध्या छे. ते शरीरे जोगव्या विना आत्मा निर्मल थवानो नथी, वली ए दुःखने दुःख मानीश तो पाछां नवा कर्म वधाशे अने आत्मा मलीन थशे शरीरना सुख दुःखने मने सुख दुःख थाय छे एम मानवु ए महारा आत्मानो धर्म नथी हु सच्चिदानद छु अनंत सुखनो धणी छु,अरागी छुं, अद्वेषी छु, अछेदी छुं, अभेदी छु, अगम छु, अलख छु, अगोचर छुं, पूर्णानद छु सहजानदी छु, अचल छु, अमर छुं, अमल छुं, अति इंद्रिय छुं, अशरीरी छु अविनाशी छु आ महारु स्वरुप छे तो महारो आ आत्मा विनाश थवानो नथी. मरणथी शरीरनो विनाश थशे तेथी महारे शुं करवा जय करवो ? शरीर तो सडण पडण विध्वंसण धर्मवालु छे ते विनाश थाय तेमा महारे शी चिंता करवी ? महारो आत्मा अमर छे, तेथी मरवानो नथी माटे महारे मरणानो जय नथी जेटलो जेटलो जय आवे, ते तो अज्ञानदशा छे ते महारे हवे अज्ञानदशाना विचार शुं करवा करवा ? महारे महारा आत्मधर्ममां रहेवुं तेज उत्तम छे पूर्वजवोमां अज्ञानताए मरणना जय कर्या अज्ञानताए मरण कर्या अने जीव जवचक्रमा जम्यो, अनेक प्रकारनी नरकादिकनी वेदना जोगवी हवे मस्तके गर्जावासनी वेदना जोगवी आ जवमा जाग्योदये वीतरागनो धर्म मल्यो जेथी में महारा आत्मानु स्वरूप जाएयु. हवे रोगादिकनी वेदनाथी हुं बीतो नथी.

रोगनां औषध अनेक प्रकारे करीश पण जो कर्मनी स्थिति पाकी नथी, तो त्यां सुधी राग मटवानो नथी. रोगनुं खरुं औषध तो समभाव छे. जो समभावमां रहीश अने जे जे वेदना थाय छे, ते तो पूर्वनां कर्म भोगवाय छे. तेथी आत्मा निर्मल थाय छे. तो रोगनी वेदना मने थाय एवो विकल्प शा सारु करुं? आम विचारी हुं रोगनो विकल्प बिलकूल नहि करुं तो वेदनी कर्मनी स्थिति तथा रस घटशे. निकाचित मध्यम स्थानवृत्ति हशे, ते शिथिल थशे. शिथिल कर्म हशे, ते नाश थशे. माटे महारा आत्मस्वभावमां रहेवुं एज औषध छे. बीजा औषधना अभिलाष शा सारु करुं? महारा कुटुंबादिकनी फिकर करवी ते पण व्यर्थ छे. कारण जे सर्व जीवो पोताना पुन्यने अनुसारे सुख भोगवे छे. कोइने कोइ सुख दुःख करवाने समर्थ नथी, तो हुं शुं करवानो छुं? वली अनादि काल गयो ते मात्र भवोभवने विषे कुटुंब मल्या. तो हुं केटला कुटुंबनी चिंता करीश? अने पूर्वे तो अज्ञानपणुं हतुं. कर्मनुं स्वरूप नहि जाणवाथी चिंता करतो हतो, पण आ भवमां कर्मनुं स्वरूप जाण्युं तेथी जाणुं छुं जे, सर्वे सुख दुःख कर्मने अनुसारे थाय छे. माटे महारे महारी तथा पारकी चिंता करवी ते फोगट छे. हुं महारा आत्मानंदमां वर्तीश. महारी कुटुंब चाकरी करे छे, ते पण पूर्वे पुन्य उपार्जन कर्युं छे, तेना फल छे. में तेनी चाकरी करी छे, अने ते जीव चाकरी नथी करता, ते महारा पापना उदयनुं फल छे. तेमां ते जीव उपर द्वेष करवो जोग्य नथी. मरण अवसरे कोइ पण जीव उपर द्वेष करवाथी ते जीव साथे वैरभाव थाय छे. माटे हवे महारे जे जे सुख दुःख उत्पन्न थाय ते समभावे भोगववुं. पूर्वे मुनिउने माथा उपर अंगारा भर्या, तो पण वेदना सामी दृष्टि करी नथी. मेतारज मुनिने शरीरे खाल उतारी, तो पण समभावमां रह्या. माटे आ मरणनी वेदना पण ते मुनि महाराजनी पेठे समभावे भोगववी. जरा कंइ पण परभावमां म

हारे पेसवुं नहि ने महारु चित्त परजावमा जशे तो आत्मा अवरा शे. वली में शरीर, धन, कुटुंब सर्वने वोशिराव्यु ठे तेमा कइ पण चीजमा मारुं चित्त जशे तो महारी आराधना निष्फल जशे माटे जेम राधावेध साधनार राधावेध साधवामा तत्पर रहे ठे, तेम महा रे पण महारा आत्मस्वजावमा रहेवुं ने तेनो विचार करवो तथा तेमा ज स्थिर रहेवु एम आराधकपणे मरण करवाथी निश्चे त्रीजे जवे वा सातमे जवे जीव सिद्धिने वरे ठे एम प्रजुजीए आगममा क ह्युं ठे माटे प्रमाद ठोडीने केवल महारा आत्मामा वर्त्तु अहो! प्रजु जीए आज मार्ग कह्यो ठे, आ मार्ग ग्रहण करवाथी आत्माने आन द थाय ठे के, हवे महारो जव फेरो टलशे जरा पण पुद्गलजावमा राग धरीश वा, धननी ममता करीश वा कुटुंब उपर राग करीश तो महारी आत्मदशा टली जशे अने जवच्रमण वधशे अने हु महा री आत्मदशामा रहीश तो थोडा कालमा महारी कार्यसिद्धि थशे केसरी चोर जेवा महा माग चोरी विगेरे अकार्यना करनारे पण समजाव आदर्यो तो ते तत्काल केवलज्ञान पाम्यो तो हवे हु पण महारा आत्माना उपयोगमा रहु हु महारा आत्माना गुण पर्याय विचारु. जेम जेम हुं स्वगुणमा लीन थइश, तेम तेम कर्म नाश थ शे, ने महारो आत्मा निर्मल थशे अने महारा आत्माना अपूर्वजाव प्रगट थशे महारा आत्माना सहज सुखनो अनुजव थशे तेम तेम पुद्गल सुखनी वल्लजता नाश पामशे परसुखनी इच्छा नाश थशे, तेम तेम कर्म खसता जशे तेथी वधारे विशुद्धि थती जशे पठी ग मे ते वेदना थशे, कोइ कापशे, मारशे, तो पण कइ विकल्प आवशे नहि ज्या सुधी आत्मानी मलीनता ठे, त्या सुधी शरीरा दिकना विकल्पो आवशे माटे हवे तो महारा अविनाशी सुखने जावु. आ मरण अवसरे साधवा तत्पर थउं, परजाव उपर उदासिन दशा महारी प्रगट थाय के, जेथी कुटुंबादिक उपर चित्त जाय नहि

पूर्वे मुनियोए पोतानी आत्मदशा नावी केवलज्ञान निपजाव्युं छे, तेवी दशा हजु म्हारी थइ नथी. तो पण श्रावक दशा प्रमाणे विशुद्धि थशे. तो पण सातमे नवे मुक्ति जइश. माटे म्हारो आत्म आनंद शिवाय बीजो कोइ आनंद जगत्‌मां नथी. जे जे बने ते जाणवुं एज म्हारो धर्म छे, शरीरादिके जे उपाधि थाय छे, तेथी म्हारां कर्म नोगवाय छे. तेथी पण म्हारो आत्मा निर्मल थाय छे, एटलेए पण आनंद थवानुं कारण छे. हुं शा कारणे दिलगीर थउं? के विकल्प करुं? नगवान् श्रीमत् महावीरस्वामी महाराजने संगम देवताए अत्यंत उपसर्ग कर्या तो पण समनाव छोड्यो नहि, तेम हुं पण समनावमांज रहुं कंइ पण चीज म्हारी नथी तो हुं शी बाबतनो विकल्प करुं? आ रीते निरविकल्पपणे सर्वथा रहेशे तो केवलज्ञान पामी सिद्धिने वरशे. अने तेथी उतरती विशुद्धिवाला पण गुणस्थाननी हदमां रहेशे तो सातमे नवे सिद्धिने वरशे. माटे संथारो करवो अने समनावे रहेवानो उद्यम करवो. सर्व मंगल मांगल्यं, सर्व कल्याण कारणं ॥ प्रधानं सर्व धर्माणां; जैनं जयति शासनं ॥ १ ॥ वली नत्तपच्चरकाण पयन्नामां संथारो करनारने गाथा ४१ मीमां शीतल समाधी सारु नागकेसर, तज, तमालपत्र, एलची, साकर ए वस्तु दूधमां नांखी दूध उकाली दूध टाढुं करीने अनशन करनारने पावुं. एथी अनशन करनारने शीतलता रहे ए मुजब कह्युं छे. श्रावक धनवान होय तो साते क्षेत्रे धन वापरीने देव गुरुने वांदीने अनशन करे. अनशननो लान्न ए पयन्नामां बहु कह्यो छे. आ मुजब अनशन विधि सामान्य छे.

प्रश्नः—१६१ आत्मारामजी महाराज विजयानंदसूरि महाराजने प्रश्न लख्यां हतां तेनो जवाब शुं छे?

उत्तरः—आत्मारामजी महाराजजी साहेबनो कागल नीचे मुजब आव्यो हतो.

शेहेर अंबाला संवत् १९५१ ना भादरवा वद ११ रवेज पूज्य पाद श्री श्री श्री १०८ श्रीमद्विजयानंदसूरीश्वरजी आत्मारामजी महाराजजी आदि साधु १० ना तरफथी धर्मलाभ वांचजो.

भरुच बंदरे श्रावक, पुण्य प्रभावक, देव गुरु भक्तिकारक, शेठ अनोपचंद मलुकचंद विगेरे अत्रे सुखशाता छे धर्मध्यान करवामां उद्यम राखजो तमारी चोपडी तपासीने पाछी मोकली आपी छे, ते पोचेथी पोच लखजो तमारा लखेला प्रश्नोनो उत्तर नीचे मुजब जाणजो

१ केवलज्ञानीमां पांच इंद्रिप्राण वर्जी बाकीना पाच प्राण जाणवा कारण जे केवलज्ञानी महाराज केवलज्ञाने सर्व पदार्थ जाणे छे, जेटली इन्द्रियोनुं काम नथी तेथी ए प्राण प्रवृत्त नहि

२ केवलज्ञानीमा उदारीक, तेजस, कार्मण ए त्रण शरीर तथा मन वचन काया ए त्रणे जोग एक समयमा लाभे, परतु मन जागमां द्रव्य मन समजवु.

३ चय उपचयने प्राप्त थाय अने औदारिकादि वर्गणानु बनेल होय ते शरीर, अने शरीरनो व्यापार ते कायजोग जाणवो

४ त्रण जोगनी स्थिति अतर्मुहूर्त अने अवगाहना शरीर प्रमाण

५ ज्या शरीर होय, त्या कायजोगनी भजना शैलेशी अवस्थामा कायानो वेपार न होय तेथी

६ शरीर बंधक पण छे, ने अबंधक पण छे ते अबधक शैलेसी अवस्थामा

७ तेरमे गुणस्थाने नोसन्नि नोअसन्नि

८ केवलज्ञानी महाराजने, आहारादिक चार संज्ञामाथी कोइ पण सज्ञा होय नहि.

९ कायबल नाम शरीरनु सामर्थ्य छे, अने स्पर्श इंद्री शीत उ आदिनी परिक्षा करनार छे

१० ज्ञाननी अवगाहना आत्म प्रमाण.

११ तीर्थंकरना वचन, केवलज्ञानीने कोइ पण ज्ञानपणे न प्रण मे. क्षायकभावनुं ज्ञान छे, तेथी प्रणमवुं ए क्षयोपशमनो धर्म छे.

१२ देवताने आहार करतां कोइ देखे अने कोइ न देखे.

१३ जीव आहार ले, ते शरीर ले अने इंद्रि तो फक्त रसादिकनुं ज्ञान करनार छे.

आ मुजबनो महाराजजी साहेबनो कागल छे. आ उत्तरो विज जयानंदसूरि महाराज साहेबजी शिवाय बीजाथी लखावा बहु कठण छे. वांचीने अमे बहु खुशी थया तथा आ चोपडीमां दाखल कर्या छे.

प्रश्नः—१६३ मरण अवसरे समाधिमां चित रहे, ते सारु कंइ जाप करवाना कह्या छे ?

उत्तरः—लोगस्सना कल्पमां ॐ ह्रँ अवंराय कित्तिय वंदिय म हीया, जे ए लोगस्स उत्तमा सिद्धा ॥ आरुग्ग बोहिलाभं, समाहिव र मुत्तमं दिंतु ॥ १ ॥ आ मंत्रना (१५०००) जाप करवा, धूप दीप करीने वली गणती वखत स्थिर आसने बेसवुं. आसन चलायमान करवुं नहि. खरज आवे मच्छर करडे तो पण हाथ उंचो नीचो कर वो नहि. माला उपर दृष्टि थापवी ते फेरववी नहि. जीभ होठ गण तां हलाववा नहि. एक ध्याने गणी राखवाथी मरण अवसरे समा धि रहेशे एम लोगस्सना कल्पमां कह्युं छे. मांदगी अवसरे ए गाथानुं ध्यान जरूर राखवुं, आतुरपच्चख्खाण पयन्नामां कह्युं छे के बार अंग ना जाण पण मरण अवसरे वधारे ध्यान करी शकता नथी, तेथी एक गाथानुं ध्यान पण भव समुद्रथी तारनार छे. माटे वीतरागना धर्मनी हरकोइ गाथानुं ध्यान करवुं. समाधीमा रहेवानी भावना प ण जीवने तारनार छे, माटे आ जाप करी मूकवा बहु श्रेष्ठ छे.

प्रश्नः—१६४ साधारण द्रव्यथी धर्मशाला विगेरे बांधी छे, ते त था संघ विगेरे जमाडे ते श्रावक वापरे तो केम ?

उत्तर.–धर्मशाला बाधी छे, ते श्रावकने उतरवा सारु छे तेमा उ तरवाने हरकत नथी, पण पोत पोतानी शक्ति प्रमाणे साधारणमा कंइ आपवु जोइए. श्राद्धविधिमा पाने ११० मे छे तेमा साफ कह्यु छे के, उलु चाडुं आपे तो प्रगट दोष छे कारण जे धर्मशाला करावी जनार कइ दीर्घकाल एक स्थितिवाला रहेता नथी, तो ते धर्मशाला नी मरामत चलाववी विगेरे क्यांथी काढवी? माटे श्रावको आपी जाय तो ते मकान सारी स्थितिमा रहे वली स्वामिभक्ति करवा पै सा मूकी गया छे तेनु जमवाने कंइ पण हरकत नथी, पण स्वामि नो माल तृष्णापणे इन्द्रियोना विषयने सारु अतिशय आ कत सुधी खावो नहि फक्त स्वामिभाइनुं मन साचववा जमवा जवुं छे तेथी जमाडनारना बहुमान करतो योग्य रीते जे वस्तु हाजर होय, ते निर्वाह रीते वापरे, तो कइ हरकत नथी पण तेना कारभारी थइ ते माथी कइ वस्तु घेर लइ जवी, वा पोताना लागता वलगताने आपी देवी, वा हरकोइ प्रकारे पोताना ससारी काममा साधारणनी चीज वापरवी वा, पैसा वगाडवा तेथी तो श्राद्धविधिमा नुकशान कह्यु छे माटे साधारण द्रव्य पण विणसाडवु नहि साधारण द्रव्य उपर आ गल कथा आवी गइ छे, ते आनी साथे जोडवी

आ कथाओ साभली तुच्छ श्रद्धावालाने व्यामोह थशे के आटलु देवद्रव्य वा, साधारण द्रव्य, ज्ञान द्रव्य खाधुं तेनां आटला कर्म बं धाय? तेने विचार करवानो के जेम के दुनियामा कोइ लोकरीना पै सा खाय छे तेनी केटली निदा थाय छे? तेनु कारण जे तेने आपवा योग्य छे ते न आपता तेनु खाय तेम आ द्रव्यमा पोतानु द्रव्य वा परवा योग्य छे, तेने बदले खाय तो वधारे पाप थाय ज वास्ते ज्ञा नीये ज्ञानमा वधारे पाप जोयु ते बताव्यु

प्रश्न –१६५ पुद्गल केटला प्रकारना कह्या छे?

उत्तर –पुद्गल त्रण प्रकारना कह्या छे जीवे जे ग्रहण करेला छे

तेमां जीव छे त्यां सुधी प्रयोगशा कहीये. ते शरीरमांथी जीव नी कली गया पछी जे पुद्गल रह्या छे ते मिश्रशा कहीये. त्रीजा विश्रशा ते स्वभाविक पुद्गलना स्कंध थाय छे. जेम के आकाशमां लीला पीला रंग देखाय छे, तें तथा अंधाराना पुद्गल तथा वादलाना पुद्गल ए जीवे ग्रहण कर्या विना थाय छे ते विश्रशा कहीये. ए रीते त्रण जातना पूद्गलनो अधिकार भगवतीजीमां पाने ५२१ में छे.

प्रश्नः–१६६ परिहारविशुद्धि चारित्र केटला पूर्व भणेला अंगीकार करे ?

उत्तरः–नव पूर्वनी त्रीजी वस्तु सुधी भण्या होय, तेनु परिहार विशुद्धि सयम आदरे, नव जण गछमांथी नीकले, तेमां चार जण छ मास सुधी तपश्चर्या करे ने चार जणा तेमनी वैयावच्च करे, ने एक गुरु स्थापे. तपश्चर्या करनार छ मास सुधी करी रहे, त्यारे वैयावच्चवाला छ महिना सुधी तपश्चर्या करे. पछी छ महिना गुरु तपश्चर्या करे ने बीजा आठमांथी एकने गुरु स्थापे, ने सात जण वैयावच्च करे. एवी रीते अढार मास सुधी तपश्चर्या करे. तेनुं नाम परिहारविशुद्धिचारित्र कह्युं छे.ए अधिकार भगवतीजीमा पाने ५७१ मेछे.

प्रश्नः–१६७ सिद्ध महाराजने चारित्र कहीये के नहि ?

उत्तरः–सिद्ध महाराजनें व्यवहार रूप चारित्र नथी, तेथी भगवतीजीमां पाने ५७६ मे नोचारित्र नोअचारित्र कह्युं छे.

प्रश्नः–१६८ विभंग ज्ञानवालाने दर्शन होय के नहि ?

उत्तरः–कर्मग्रंथमां तो ना कही छे,पण भगवतीजीमां पाने ५८८ मे विभंगज्ञानवालाने अवधिदर्शन कह्युं छे. पन्नवणाजीमां पण अवधिदर्शन कह्युं छे. हवे ए बे मतांतर जणाय छे. तत्त्व केवलीगम्य.

प्रश्नः–१६९ मुनिने अशुद्धमान आहार पाणी आपवाथी शुं फल थाय ?

उत्तरः–मुनिने मुख्यपणे तो शुद्धमान आहार पाणी आपवाना

ज न्नाव होय पण केटलाएक कारणे अशुद्दमान पण आपे वली गुरु उपर राग छे तेथी कइ कइ चित्तमा पण आवी जाय पण मुनिने प्रतिलान्नवाना अतिशय न्नाव छे, तेथी अल्प दोष ने घणी निर्जरा न्नगवतीजीमा पाने ६१० मे कही छे

प्रश्न·—१७० प्रायश्चित्त लेवाना न्नाव छे, ने एटलामा काल करे तो आराधक के केम ?

उत्तर —न्नगवतीजीमां पाने ६१५ मे मुनि गोचरी गया छे ने त्यां कइ दोष लाग्यो छे, ते गुरु पासे जइ आलोववाना न्नाव छे, ने वचमां काल करे तो तेनें आराधक कह्या छे

प्रश्न.—१७१ मोटामा मोटो दिवस केटलो होय ? ने रात्री केटली होय ?

उत्तर·—न्नगवतीजीमा पाने ए३० मे उंछामां उंछो दिवस बार मुहूर्त एटले चोवीश घडी तथा उंछामां उंछी रात्री पण एज प्रमाणे, तेम वधारेमा वधारे दिवस १० मुहूर्तनो एटले छत्रीश घडीनो तथा रात्री पण वधारेमा वधारे एटली थाय

प्रश्न.—१७२ श्रावको पौषध लइ धर्मकथा करे ते अधिकार शी रीते छे ?

उत्तर.—न्नगवतीजीमां पाने ए४० मे रुषिन्नद्रपुत्रनो अधिकार छे त्या श्रावको आसन लइ बेठा छे,ने रुषिन्नद्र धर्म प्ररूपे छे. तेमांथी श्रावकने शंका थइ छे तेथी न्नगवंतने पूछ्युं छे जे रुषिन्नद्र आ प्रमाणे प्ररूपे छे न्नगवंते कह्यु के रुषिन्नद्र प्ररूपे छे ते सत्य छे.ए रीते अधिकार छे. तथा उपदेशमालामा गाथा २२२ मी मा श्रावक बीजाने धर्मोपदेश करे एम कह्यु छे.

प्रश्न —१७३ न्नव्य जीव छे ते सर्वे सिद्धि वरे, त्यारे वधा अन्नवि रेहे के केम ?

उत्तर —जयती श्राविकाए न्नगवतीजीमा प्रश्न पूछ्या छे तेमा

ए प्रश्न छे तेनो जवाब पाने ८८१ मे छे के, गयो काल अनंतो गयो तेनो छेडो नथी, तो पण एक निगोदने अनंतमे भागे सिद्धि वरया छे. तेमज आवता कालनो छेडो नथी. माटे बन्ने तुल्य छे. तेथी आवते काले पण बीजा एक निगोदने अनंते भागे सिद्धि वरशे. तेथी कोइ दिवस भवि खाली थवाना नथी.

प्रश्नः—१७४ समकित सहित कइ नरक सुधी जाय ?

उत्तरः—समकित सहित छठी नरक सुधी जाय अने सातमी नरके समकित वमीने जाय. ए अधिकार भगवतीजीमां पाने १०८७ मे छे.

प्रश्नः—१७५—पुस्तक तथा प्रतिमाजी होय त्यां हास्य विनोद करतां आशातना लागे के नहि ?

उत्तरः—ज्यां ज्ञान अने जिनप्रतिमाजी होय त्यां आहारनिहार स्त्री साथे भोग तथा हास्यादिक क्रीडा करवाथी आशातना थाय छे. ए अधिकार भगवतीजीमां पाने ११७७ मे छे. सुधर्म सभामां थंभा छे, तेमां पुस्तक तथा प्रभुनी दाढाना डाबडा छे तेथी इंडाणी साथे हास्यादि विनोद सुधर्म इंद्र त्यां करता नथी, तेम मनुष्ये पण करवो नहि.

प्रश्नः—१७६ क्षयोपशम भावनुं समकित ने उपशम भावना समकितमां शुं फेर छे ?

उत्तरः—क्षयोपशम भावनुं समकित छे तेने समकितमोहनी विपाक उदये छे, ने मिथ्यात्वमोहनी प्रदेश उदये छे ने उपशम समकितवालाने मिथ्यात, मिश्र तथा समकितमोहनी विपाक उदय तथा प्रदेश उदयथी टली जाय छे. ए अधिकार भगवतीजीमां पाने ११८३ मे छे.

प्रश्नः—१७७ श्रावक उघाडे मुखे बोले तो उचित छे के नहि ?

उत्तरः—श्रावके अवश्य मुखे वस्त्र अथवा हाथ अथवा मुहप

त्ति राखीने बोलवुं उघाडे मुखे बोलवुं नहि जोइए. ए सबधी ज्ञग वतीजीमा गौतमस्वामी महाराजे प्रश्न पूछ्यु छे जे इन्द्र सावद्य ज्ञाषा बोले छे, के निरवद्य ज्ञाषा बोले छे ? तेनो उत्तर ज्ञगवते कह्यो छे जे, इन्द्र जे वखत मुखे वस्त्र अथवा हाथ राखीने बोले छे, ते वखत निरवद्य ज्ञाषा बोले छे ने जे वखत उघाडे मुखे बोले छे, ते वखत सावद्य ज्ञाषा बोले छे एवी रीते पाने १३०७ मे अधिकार छे

प्रश्न –१७८ पूर्वनु ज्ञान क्या सुधी रह्यु ?

उत्तर –पूर्वनु ज्ञान ज्ञगवानना निर्वाण पछी एक हजार वर्ष सुधी रह्यु ए अधिकार ज्ञगवतीजीमा पाने १५०३ मे छे

प्रश्न –१७९ प्रज्ञुनु शासन क्या सुधी रहेशे ?

उत्तर–एकवीश हजार वर्ष सुधी रहेशे ए अधिकार ज्ञगवतीजी मां पाने १५०४ मे छे

प्रश्न –१८० विद्याचारण जंघाचारण मुनि नदीश्वर द्वीपे जिन प्रतिमाने वादवा जाय ए अधिकार शेमा छे ?

उत्तर –ज्ञगवतीजीमा पाने १५०६ मे छे

प्रश्नः–१८१ श्रावक श्रावकने, तथा श्राविकाने व्रत उच्च रावे के केम ?

उत्तर –श्रावक–श्रावक श्राविकाने व्रत उच्चरावे छे ज्ञाताजी मा छापेली प्रतने पाने १०१६ मे जितशत्रु राजाए सुबुद्धि प्रधान पासे धर्म साज्ञलीने प्रतिबोध पामी श्रावकना वार व्रत सुबुद्धि प्र धान पासे लीधा छे वली पच्चरकाणना करावनार जाण अजाणना चार ज्ञागा कह्या छे ते आ प्रमाणे–करावनार जाण ने करनार जा ण ए पच्चरकाण शुद्ध करावनार जाण ने करनार अजाण पण करा वनार जाणे छे तेथी व्रतनी विधि बतावे, वास्ते ए पण शुद्ध छे क रावनार अजाण ने करनार जाण, ते पण शुद्ध कह्या छे पण त्या दर्शाव्यु छे जे तथाविध गुरुने अज्ञावे पिता, दादा, मामा, ज्ञाई, वा

कोइनी पण साक्षी राखीए. तेज अजाण छे, पण पोते जाणे छे तेथी शुद्ध छे. चोथो ज्ञांगो करावनार अजाण ने करनार पण अजाण ए अशुद्ध पच्चक्खाण कह्युं छे. आवी रीते प्रवचनसारोद्धारनी टीकामां ३ए मे पाने कह्युं छे. ए उपरथी त्रीजा ज्ञांगाथी सिद्ध थाय छे जे पिता विगेरे अजाण छे, तेमनी समक्ष पच्चखाण लेवुं, तो जाणकार श्रावक पासे लेवुं ए तो वधारे योग्य छे. आवी चौज्ञंगी योगशास्त्रमां तथा पंचाशकमां पण छे. वास्ते मुनि महाराजना अज्ञावे श्रावक पासे पच्चक्खाण लेवुं योग्य छे.

प्रश्नः—१७२ श्रावकने फासुक पाणी पीवाथी शुं फायदो छे? कारण जे आरंभ तो करवो कराववो रह्यो छे, तो सचित्तनुं अचित्त करीने पीवुं तेथी शुं फल?

उत्तरः—श्रावकने सचित्त वस्तुनी मूर्छा उतरी ए मोटो लाभ छे. कर्मबंधन छे ते इच्छाए करीने छे, ते सचित्त वस्तुनी इच्छा बंध थइ गइ, ए मोटो लाभ छे. वली सचित्त जल जगत्मां छे ते वधा उपर चित्त मोकलुं छे, ते फासुक जल पीनारने बंध थइ जाय छे. फासुक पाणी ज्यां जाय, त्यां मलतुं नथी. तो ते परिसह पण वखते खमवो पडे छे. वली सचित्त जलमां समये समये जीव उपजे छे ने विणसे छे तेनो पण आरंभ टली जाय छे. तथी श्रावकने सचित्तनो त्याग थाय छे. तेना अतिचार पण कह्या छे. वली महंत श्रावक आनंदजी प्रमुखे सचित्तनो त्याग कर्यो छे ने आरंभ मोकलो छे. आ सचित्त त्याग ७ मी पडिमामां कर्यो छे अने आरंभनो त्याग ८ मी पडिमामां छे. ए अधिकार उपासकदशांगनी छापेली प्रतमां पाने ६६ मे छे. वली आठमी पडिमामां पोताने आरंभ करवानो त्याग छे, पण कराववानो त्याग नथी. आरंभ कराववानो नवमी पडिमामां त्याग छे. वास्ते आरंभ मोकलो छे तो पण आनंदादिक श्रावके सचित्तनो त्याग कर्यो तेम ज हालना श्रावकने पण करवा योग्य छे.

प्रश्न·—१०३ श्रावक देरासरमां जाय, त्या सारी आंगी रचेली होय तथा गायन थतु होय तो त्या तेणे शु जाववु ?

उत्तरः—जें जे पुरुषोए आगीना काममा पैसा खरच्या छे ते ते पुरुषोनी अनुमोदना करवी जे धन्य छे ! ससारना काममा पैसा वा परवा वध करी प्रजु जक्तिमां पैसा वापरे छे! मारु चित्त क्यारे एवु थशे जे हु एवी प्रजु जक्ति करीश वली आगीना वनावनार पुरुष नी अनुमोदना करे जे पोतानु काम छोडी आगी करवामा पोतानो काल गूमावे छे महारा जाव एवा क्यारे थशे ? वली गायन थतु होय तो जे जे प्रजुना गुण गाय छे तेमां लीन थवु, पण गायनना विषयमा लीन थवु नहि वली दृष्टि पण प्रजु सामी स्थापवी, पण गानारना सामी स्थापवी नहि कारण के प्रजु शिवायनी त्रण दिशा जोवानु दशत्रीकमा वर्जव कह्यु छे माटे प्रजु सामी दृष्टि स्थापवी. वली राग सारो गाय छे तेने सारु जाववु जे मने एवुं गाता आवडतु होत तो प्रजुना गुण गायनमा हुं पण गात एम जाववुं पण रागमा लीन न थवु वाल जीवने तो प्रजुनु जे जे प्रशसे छे ते ते परपराये गुणदायक छे, पण विवेकीने तो प्रजुना गुण गावा तेज गुणकारी छे. यशविजय महाराजे सवासो गाथाना स्तवनमा कह्युं छे जे "जिनपूजामा शुन्न जावथी, विषय आरंजतणो जय नथी " माटे जिनमदिरमा जइ विषयनी दृष्टि न राखवी तेज गुणकारी छे जिन मदिरमा परजाव छोडवा सारुं जवु छे, ने त्या विषयनी दृष्टि थाय त्यारे विषय क्या छूटे ? माटे पुद्गलिक पदार्थमा दृष्टि न राखता प्रजुना गुण सजारी प्रजुनी आज्ञा सजारी शुन्न जावनी वृद्धि करवी ने पुद्गल राग घटाडवो तेज धर्म छे.

प्रश्न —१०४ पाछले जवे आयुष्य वाध्यु होय, तेज प्रमाणे पुरुं थाय के कोइ रीते तूटे ?

उत्तर —शास्त्रमा आयुष्य बे प्रकारनां कह्यां छे. एक ०

अने बीजुं निरुपक्रमी. हवे उपक्रमी आयुष्य छे तेने उपक्रम जे विष शस्त्र प्रमुख लागवाथी आयुष्य तुटुं थाय छे. जेम के अकाल मृत्यु कहेवाय छे. ए उपक्रमी आयुष्यवालाए जे आयुष्य बांधेलुं छे, ते शिथिल छे तेथी तेने उपक्रम लागे छे. ए अधिकार तत्वार्थमां बीजो अध्याय पूरो थतां पाने १०५ मेथी चाले छे. ते बीजो अध्याय पूरो थतां सुधी छे. वली विशेषावश्यकमां पण अधिकार छे. तथा आचारांगजीनी शिलांगाचार्य कृत टीका छापेलीमां पाने ११/ मे छे. बाकी पण घणी जग्याए छे. माटे उपक्रमनी सारी रीते संन्नाल राखवी. कारणे जे प्रायः आ कालमां घणा माणसनां उपक्रमी आयुष्य होय. वास्ते उपक्रम लाग्युं होय तो ते टालवानो उद्यम करवो. ते साधु मुनि महाराज पण औषधादिक करे छे. पण आखो जव व्रत पालवां ने छेल्ली वखत व्रतमां दूषण लागे वा न्नागे एवी दवा वापरवी ते ठीक नहि. जेम बने तेम व्रत राखवां ने रोगनो विकल्प न करवो. रोगनो विकल्प न करवाथी रोग जलदी दूर थाय छे, वास्ते पोतानो आत्मधर्म न बगडे एम उद्यम करवो.

इहां कोइने शंका थशे जे हरेक व्रतमां चार आगार छे, तेमां सव्वसमाहिवत्तियागारेणं आ आगार छे वास्ते कदापि अयोग्य वस्तु त्याग करेली वापरे तेथी शुं व्रत न्नंग थाय छे? ते विषे जाणवुं जे आगार राख्या छे पण ते विषे शास्त्रमां कहेलुं छे जे दृढ प्रतिज्ञावान आगार सेवता नथी, पण जेनुं मन ढीलुं छे एटले रोगादिक सहन थता नथी, प्रणाम बगडी जाय छे एवुं लागे तो व्रत उपर प्रणाम राखवाने प्रायश्चित्त लेवानी न्नावना सहित वापरवुं. ते आगारवाली वस्तु सेव्यानुं पण प्रायश्चित्त कह्युं छे. तो ए अपवाद मार्ग छे, पण जे आगार नथी सेवता ने शुद्ध स्वरूप उपर नजर राखे छे तेनी अपेक्षाए तो ए उतरतो छे. वली केटलाएक जीव पैसाना

थी एटले निर्दोष दवानुं खरच वधारे लागे छे तेना कृपणपणा

थी दूषित दवानु वापरे छे ए तो बहुज दूषण छे एवा माणसो पैसा नी कसरथी अनक्ष दवानु वापरे छे ने पाछु शुभ खाते द्रव्य वापरे छे, ते करतां शुभ खाते कमी वापरी जक्ष दवामां पैसा वापरे तो ए वधारे उत्तम नीति छे वास्ते व्रत रहे एम करवुं एज कल्याणकारी छे तेम जेना प्रणाम बगडता होय तेमने आगार सेववानी मना करवी ते पण योग्य नथी.

प्रश्न –१७५ साधुजी गाममा प्रवेश करे तो तेमने वाजते गाजते सामैयु करी तेडी लाववानु शास्त्रमां कह्यु छे ?

उत्तर –श्राद्धविधिमा पाने २६७ मे एवो अधिकार छे के, श्री धर्मघोषसूरीना नगर प्रवेशना उच्छवमा बहोंतेर हजार टका श्रावके खरच कर्या छे वली व्यवहार सूत्रनी भाष्यमा पाने १७२ मे छे तेनुं त्या प्रमाण आप्यु छे जे प्रतिमाधर मुनि प्रतिमा पूरी थाय त्यारे नगर बहार रही गुरुने खबर आपे के, हु आव्यो छु पछी गुरु, राजा प्रमुख जे श्रावक होय तेने जणावे. पछी श्रावक वडा आडंबरथी प्रवेश करावे तेथी शासननी प्रभावना थाय घणा जीव धर्मना रागी थाय ए विगेरे घणो दर्शाव श्राद्धविधिमा छे माटे वडा आडंबरथी गुरु महाराजने नगर प्रवेश कराववो

प्रश्न.–१७६ चोमासामा खाड विगेरेनो त्याग करवानुं कया शास्त्रमा छे ?

उत्तर.–श्राद्धविधिमा पाने २५४ मे चोमासामा खांड, खजूर, द्राक्ष, मेवा, सूकवणी शाक, भाजी विगेरे अभक्ष कह्या छे त्या जोशो तो जणाशे कारण जे चोमासामा ए चीजोमा त्रस जीवनी उत्पत्ति थाय छे माटे त्याग करवी जोइए

प्रश्न –१७७ गुरुद्रव्य कोने कहीए ?

उत्तर –श्राद्धविधिमा पाने १०० मे टवावाली प्रतमा वस्त्र पात्र प्रमुख उपगरणने गुरुद्रव्य कह्यु छे

प्रश्नः—१०७ जिनबिंबनी प्रतिष्ठामां तथा दीक्षामां मुहूर्त्त शी रीते जोवानां छे ?

उत्तरः—में लग्नशुद्धि विगेरे जैनना मुहूर्त्तना ग्रंथो जोया छे, तेमां थी सामान्य रीते आ नीचे जणाव्युं छे. विशेष तो ते शास्त्र जोवाथी जणाशे.

प्रथम मास जोवा. ते मार्गशीर्ष, माघ, फागण, वैशाख, ज्येष्ठ, आषाढ ए मासमां प्रतिष्ठा करवी लग्नशुद्धिमां कही छे. तथा ज्योतिर्विदाभरण नामनो कालीदास पंडिते ज्योतिषनो ग्रंथ कर्यो छे, तेमां जैनप्रतिष्ठानी संक्रांती कही छे, ते वृश्चिक, मकर, कुंभ, मेष, वृषभ, मिथुन, ए छ संक्रातिज कही छे. ए ग्रंथनी टीका जैनाचार्यनी करेली छे. वली प्रतिष्ठानी विधिना टीपणामां श्रावण मास पण लखेलो छे अने श्रावण मासमां प्रतिष्ठा थयेली पण देरासरमां जोवामां आवे छे. तत्व केवलीगम्य. आपणा सिद्धांतमा पूनमीआ मास कह्या छे तेथी मुहूर्त्तमां पण तेज माफक मास लेवा.

तिथियो सामान्य रीते शुक्ल पक्षनी शुदि १० थी ते कृष्णपक्षनी वदि ५ सुधी उत्तम कही छे. तथा तिथियो प्रत्येक पण कही छे ते १-२-५-१०-१३-१५ ए शुक्लपक्षनी अने कृष्णपक्षनी १-२-५ सुंदर कही छे.

वार सोम, बुध, गुरु, शुक्र ए सुंदर कह्या छे. तथापि ए शिवायनी तिथि तथा वार सिद्धियोगे युक्त होय तो लग्नशुद्धिमां सुखना आपनार कह्या छे.

वली आरंभसिद्धिनी मोटी टीकामां एक मंगलवार वर्जी सर्वे वार प्रतिष्ठामां लीधा छे. माटे बलवान् योग होय तो तिथि वारनो नियम नहि.

प्रतिष्ठामां मघा, मृगशीर्ष, हस्त, उत्तराफालगुणी, उत्तराषाढा, उत्तराभाद्रपद, अनुराधा रेवती, श्रवण, मूल, पुष्य, पुनर्वसु, रोहिणी

स्वाति, धनिष्ठा ए नक्षत्र लेवा

कुंभस्थापनमा, रवि नक्षत्रथी प्रथमनां पाच नक्षत्र मूकीने प छीना आठ नक्षत्र तथा पछीना आठ वर्जी ते पछीना छ नक्षत्र ए चौद नक्षत्र कुंभचक्रनां छे तेमा मुहूर्त्त कुंभस्थापननुं करवु पहेलां पाच तथा आठ पछीना आठ वर्जवां.

उपर प्रतिष्ठा नक्षत्र कह्या, तेमांनुं नक्षत्र प्रतिष्ठा करावनारना जन्म नक्षत्रथी १०-१६-१७-१८-२३-२५ होय तो वर्जवुं

आम्रल योग ते रवि नक्षत्रथी २-७-९-१६-२१-२३-२८ ए नक्षत्र होय तो आम्रल योग थाय, ते परदेश जता वर्जे छे ने बीजा काममा पण वर्जाय तो सारां

वार तिथि नक्षत्रथी कुयोग वर्जवा

	रवी	सोम	मगल	बुध.	गुरु	शुक्र	शनि	कुयोग
तिथि	७	६	५	४	३	२	१	कुलिकयोग व
,,	५	४	३	२	१	७	६	उपकुलिक व
,,	३	२	१	७	६	५	४	कटक योग व
,,	४	७	२	५	८	३	६	अर्धप्रहरवर्जवो
,,	८	३	६	१	४	७	२	कालवेला व
,,	१२	११	१०	९	८	७	६	कर्कयोगवर्जवो
नक्षत्र	मघा	विशाखा	आर्द्रा	मूल	कृतिका	रोहि	हस्त	यमघट वर्जवो
,,	विशाखा	पूर्वाषाढा	धनिष्ठा	रेवती	रोहीणी	पुष्य.	उ. फा	उत्पातयोग व.
,,	अनुराधा	उ०षा	शतभिषा	अश्विनी	मृग	अश्ले-	हस्त	मृत्युयोग व
,,	ज्येष्ठा	अभिजित	पू०भा०	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा	काणयोग व.
तिथि	७	७	०	१—३	६	३	०	सह्नतयोग व.
,,	भ	चि०	उ०षा	धनिष्ठा	उ फा.	पुष्य	रेवती	वारनाजन्मनक्षत्रवर्जवा)
,,	जे० मघा विषा० अनु०	पूर्वाषाढा विशाखा उ०षा०	शत आर्द्रा. धनिष्ठा	पू भा मू आ भरणी	रो. मृ. आर्द्रा शत	रो मृ अश्ले पू. प.	उ का ह चि पू पा उ पा	कुयोगवर्जवा
तिथि	५ ह	६ मृ	७	८	९	१०	११	
नक्षत्र			अश्विनी	अनुराधा	पुष्य	रेवति	रोहि	महामृत्युयोग

कुलिकयोग थाय ठे ते चार घडी थाय ठे. ते पह्मवाने दिवसे प हेले चोघडीए, वीजे बीजे चोघडीए एम सातमने दिवसे सातमे चोघडीए थाय. तेम उपकुलिक, कंटक, अर्धप्रहर, कालवेला एवा २ कोठामां तिथि ठे. ते जे तिथि होय तेटलामुं चोघडीयुं ए योग रहे ठे. ते वखत शिवायनो वखत सारो.

आनंदादिकमां कुयोग कह्या ठे, ते वर्जवा.

रवी	सोम.	मंगल.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.	
भ.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा.	अभि.	पु. भा.	कालदंड.
आर्द्रा	मघा.	चि.	ज्येष्ठा	अभि.	पु.भा.	भरणी	ध्वांक्ष.
अश्ले.	हस्त.	अनु.	उ. षा.	शत.	अश्वि.	मृ.	वज्र.
मघा.	चि.	ज्ये.	अभि.	पु. भा.	भर.	आर्द्रा.	मुद्‌गर.
चि.	ज्ये.	अभि.	पु. भा.	भर.	आर्द्रा.	मघा.	कंप.
स्वा.	मूल.	श्रवण.	उ. भा.	कृत्ति.	पुनर्व.	पु.फा.	लुंपक.
वि.	पु. षा.	धनी.	रे.	रोहि.	पुष्य.	उ.फा.	प्रवास.
अनु.	उ. षा.	शत.	अश्वि.	मृग.	अश्ले.	हस्त.	मरण.
ज्ये.	अभी.	पु. भा.	भर.	आर्द्रा	मघा.	चित्रा.	व्याध.
पू. षा.	धनी.	रेव.	रो.	पुष्य	उ. फा.	विशा.	शूल.
अभी.	पु. भा.	भ.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा,	मूशल.
शत.	अश्वी.	मृग.	अश्ले	हस्त.	अनु.	उ. षा.	क्षय.
पु.भा.	भर.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा.	अभि.	क्षिप्र.

यमल योग वर्जवो ते गुरुवार, मंगलवार, शनिवार एमांनो वार तिथि २-७-१२ एमांनी तिथी, मृग, विशाखा, धनिष्ठा एमांनुं नक्षत्र ए त्रणने योगे वर्जवुं.

त्रिपुष्कर योग ते २-७-१२ तिथि, गुरु, मंगल, शनि एमांनो वार ने कृत्तिका, पुनर्वसु, उत्तराफालगुनी, विशाखा, उत्तराषाढा, पूर्वाभाद्रपद, एमांनुं नक्षत्र ए त्रणे योगे थाय ते वर्जवुं.

गुरु शुक्रना अस्तमां प्रतिष्ठा, उजमणुं करवानो निषेध कर्यो ठे तथा दीक्षा शुक्रना अस्तमां आपवी संभवे ठे. केम के, लग्नशुद्धि

मां शुक्र निर्बल लेखो कह्यो छे तो अनिर्बल छे तथा प्रतिष्ठादिकमा गुरु, शुक्र वाल होय, वूढो होय ते दिवस पण वर्जवा

गुरु शुक्रनो उदय पूर्व दिशाये थाय तो त्रण दिवस बाल जाणवो अने पश्चिम दिशाए उदय थाय तो दश दिवस बाल जाणवो

गुरु शुक्रनो पूर्व दिशाए अस्त थाय तो ते पहेला पदर दिवस वृद्ध जाणवो अने पश्चिम दिशाए अस्त थाय तो ते पहेला पाच दिवस वृद्ध जाणवो ए दिवसोमा मुहूर्त आपवु नहि

शुक्र देरासरमा पेसता जे दिशाए उदय होय, ते सन्मुख आवे तथा जमणो अवश्य वर्जवो, पण कदापि अध शुक्र होय तो हरकत नहि एम आरंभसिद्धिनी नानी टीकामा कह्यु छे बीजा वे प्रकारना शुक्र पण तजाय तो तजवा कह्या छे सक्रातीए वर्त्ततो जे सक्राती होय ते सक्रातीमा जुदे ने सन्मुख आवे तो वर्जो

नक्षत्रे वर्त्ततो ते कृत्तिका, रोहिणी, मृगशार्ष, आर्द्रा, पुनर्वसु, पुष्य, अश्लेषा ए नक्षत्रने दिवसे पूर्वे शुक्र होय मघा, पूर्वाफालगुनी, उत्तराफालगुनी, हस्त, चित्रा, स्वाति, विशाखा ए नक्षत्रे दक्षिण दिशाए होय अनुराधा, ज्येष्टा, मूल, पूर्वाषाढा, उत्तराषाढा, अभिजीत, श्रवण ए नक्षत्रे पश्चिम दिशाए होय धनिष्ठा, शतभिषा, पूर्वाभाद्रपद, उत्तराभाद्रपद, रेवती, अश्विनी, भरणी ए नक्षत्रने दिवसे उत्तर दिशाए शुक्र होय मुहूर्त नक्षत्र जे होय ते जोता सन्मुख शुक्र आवे ते वर्जवो

रवि नक्षत्र चालतुं होय, तेथी सातमु नक्षत्र होय ते भस्मयोग कहेवाय छे माटे ते नक्षत्र न लेवुं रजे करी आकाश न देखातुं होय तो ते दिवसे मुहूर्त करवु नही सक्राती बेसे तेनो आगलो दिवस तथा पाछलो दिवस तथा ते दिवस वर्जवो

वादल गाजवाथी वीजलीना कडाका थाय, आकाशमा धनुष खेंचे, सूर्य चंद्रनो पाडल कुन्डालु थाय ने रक्त वर्ण आकाश थाय ते

रक्त वर्ण आकाश थाय ते दिवस वा, अकाले वृष्टि थाय ते सर्व दिवस वर्जवा.

ग्रहण थया पछी सात दिवस तथा पहेला सात दिवस ग्रहण दग्धतिथि कहिए. तेमां पण मुहूर्त्त करीए नहि, पण आखो घेरायो होय तो अथवा अरधो घेरायो होय तो त्रण दिवस गोचरशुद्धि जोवी ते नीचे प्रमाणे.

जे राशीए गुरु होय ते प्रतिष्ठा करावनारनी जन्मराशिथी २-५-७-९-११ मो होय तो श्रेष्ट जाणवो.

चंद्रमा जे राशीनो होय ते जन्मराशीथी १-३-६ ७-१०-११ २-५-९ मो होय तो ते सारो जाणवो. प्रभुनी राशीथी प्रभुनो पण जोवो.

जे राशीनो रवि होय ते जन्मराशीथी ३-६-१०-११ मो होय तो सारो जाणवो.

आ मुजब प्रतिष्ठा करावनारने गुरु, चंद्र, रवि त्रणे जोवा. प्रतिमाजी महाराजने चंद्रबल जोवुं, पण जो कृष्ण पक्ष होय तो ताराबल जोवुं ते नीचे मुजब.

जन्मनक्षत्रथी गणवुं, ते जन्मनक्षत्र अश्विनी छे तो दशमुं नक्षत्र मघा आव्युं एम गणवुं.

तारा	नक्षत्र	नक्षत्र	नक्षत्र.	सारी नवली तारा.
१	१	१०	१९	शुभ तारा नक्षत्रमां मुहूर्त आवनुं.
२	२	११	२०	शुभ.
३	३	१२	२१	अशुभ
४	४	१३	२२	शुभ.
५	५	१४	२३	अशुभ.
६	६	१५	२४	शुभ
७	७	१६	२५	अशुभ.
८	८	१७	२६	शुभ
९	९	१८	२७	शुभ तारा कही ते नक्षत्रमां मुहूर्त करवुं

एटले जन्म नक्षत्रथी १–१०–१९ मुं नक्षत्र होय तो १ तारा एमज २–३ प्रमुख जाणवी

हवे जन्म जेनु नक्षत्र न होय तो तेनु जे नाम होय ते उपरथी अक्षरो अवकहडा चक्रथी जोइने नक्षत्र काढवुं ते नीचे प्रमाणे.

च चे. चै चो चौ अश्विनी ली. लु. ले लो. लौ. ले. भरणी अ ई क ए ऐ कृतिका उ वा वी. वु. रोहिणी. वे. वो. का. की मृगशीर्ष कु घ ङ छ आर्द्रा के.को. ह. ही पुनर्वसु. हु. ह. हो हा पुष्य के.डी डु डो अश्लेषा.म. मी. मु.मे. मघा मा ट. टी. टु पूर्वाफाल्गुनी. पु प ण ठ हस्त पे पो. र. री. चित्रा. रु. रे. रो ता स्वाति ती तु. ते तो विशाखा. न. नी. नु. ने. अनुराधा. नो य यी यु ज्येष्टा ये यो भ. भी. मूल. भु. ध. फ. ढ. पूर्वा षाढा भे भो ज जी उत्तराषाढा जु. जे. जो. षा. अभिजीत. षी. षु षे षो श्रवण ग गी गु गे. धनिष्टा. गो. स. सी. सु. श तभिषा से सो द दी पूर्वाभाद्रपद. दे दो. ची. चै.शी. [illegible] व उत्तराभाद्रपद आ प्रमाणे नामना अक्षर [illegible] जोइ नक्षत्र काढवु

मुहूर्त्तने दिवसे विष्टि होय तेनुं जोवुं. ते संक्रांतिमा जोवुं. तेमां स्वर्गे भद्रा होय तो, जे काम करे ते सिद्ध थाय. तथा पातालभद्रामां काम करे तो कार्यनी सिद्धि थाय. पण मनुष्य लोकनी भद्रामां काम करवुं नहि, करे तो हानी थाय. योगिनी जोवी ते सन्मुख अवश्य वर्जवी. जमणी पण बने तो वर्जवी, ने पूंठनी तथा डावी लेवी.

काल तथा पास सन्मुख वर्जवो. ते तिथिद्वारमां बताव्यो छे त्यां जुवो. ए वास्तुकशास्त्रमां जोवुं कह्यं छे. विशेष जैनमां जोवुं कह्युं नथी. एम प्रतिष्टा टीपणामां कह्यु छे.

घातचंद, नक्षत्र, तिथि, मास वर्जवो.

राहू सूर्य उदयथी चार घडी पूर्वे रहे, त्यार पछी चार घडी वायुकोण. त्यार पछी चार घडी दक्षिणे, पछी चार घडी इशाने, पछी ४ घडी पश्चिमे, पछी ४ घडी अग्निकोण, पछी ४ घडी उत्तरे, पछी चार घडी नैरुत्ये ए रीते दिवसे तेमज रात्रीए फरे छे.

संक्रांतिमां जे जे जोवानुं छे, ते संक्रांतिमां जोवुं ते लखीये छीये. तेमां राहु सनमुख वर्जवो. तथा—वत्स सनमुख तथा पूंठे देरासरमां पेसतां वर्जवो.

१ मेष संक्रांतिए राहु दक्षिणे वत्स पश्चिमे शुक्र पश्चिमे विष्टि, स्वर्गे छठ रवि दग्ध.

२ वृष संक्रांतिये राहू दक्षिणे वत्स पश्चिमे शुक्र उत्तरे विष्टि स्वर्गे चोथ रवि दग्ध.

३ मिथुन संक्रांतिये राहू पश्चिमे वत्स उत्तरे शुक्र उत्तरे विष्टि पाताले आठम रवि दग्ध.

४ कर्क संक्रांतिए राहू पश्चिमे वत्स उत्तरे शुक्र उत्तरे विष्टि पाताले छठ रवि दग्ध.

५ सिंह संक्रांतिए राहू पश्चिमे वत्स उत्तरे शुक्र पूर्वे विष्टि मनुष्य लोके ते तजवी. दशम रवि दग्ध.

६ कन्या सक्रातिए राहू उत्तरे वछ पूर्वे शुक्र पूर्वे विटि पाताले आठम रवि दग्ध

७ तोला सक्रातिए राहू उतरे वछ पूर्वे शुक्र पूर्वे विटि पाताले वारश रवि दग्ध

८ वृश्चिक सक्रांतिए राहू उत्तरे वछ पूर्वे शुक्र दक्षिणे विटि मनुष्य लोके ते वर्जवी. दशम रवि दग्ध

९ धन संक्रांतिए राहू पूर्वे वछ दक्षिणे शुक्र दक्षिणे विटि पाताले वीज रवि दग्ध

१० मकर सक्रातिए राहू पूर्वे वछ दक्षिणे शुक्र दक्षिणे विटि स्वर्गे वारस रवि दग्ध.

११ कुंभ सक्रातिए राहू पूर्वे वछ दक्षिणे शुक्र पश्चिमे विटि मनुष्य लोके ते वर्जवी चोथ रवि दग्ध

१२ मीन सक्रातिए राहू दक्षिणे वछ पश्चिमे शुक्र पश्चिमे विटि मनुष्य लोके ते वर्जवी वीज रवि दग्ध.

तिथियो साथे कुयोग वर्जवा ते

ति. तिथिमा जोवानु

१ मूल नक्षत्रे ज्वालामुखी ते वर्जवो योगिनी पूर्वे पाश शुदिमा पूर्वे वदिमा वायुमा काल शुदिमां पश्चिमे वदिमा अग्निकोण

२ अनुराधाये वज्रपात वर्जवो धन तथा मीनना चडे, चडदग्ध वीज योगिनी उत्तर पाश शुदिमा अग्निकोण वदिमा उत्तरे काल शुदिमां तथा वदिमा वायुकोण

३ त्रणे उत्तरा साथे वर्जपात वर्जवो, अनुराधा साथे कालमुखी वर्जवो योगिनी इशाने पाश वदिमा इशाने शुदिमा दक्षिणे काल शुदिमा उत्तरे वदिमा नैरुते

४ त्रणे उत्तरा साथे कालमुखीने वर्जवो वृषभ कुंभना चंडथी चडदग्ध तिथि योगिनी नैरुते पास शुदिमां नैरुते वदिमा अधोलोक

शुभयोग ते आनंदादि शुभ योग.

रवी.	सोम.	मंगल.	बुध.	गुरू.	शुक्र.	शनि.	शुभयोगनांनाम.
अश्वनी	मृग.	अश्लेपा	हस्त.	अनु.	उ. पा	शत	आनंद योग.
कृत्ति.	पुनर्व.	पु. फा.	स्वा.	मूल.	श्रवण	उ. भा	प्रजापति
रोहि	पुष्य.	उ. फा.	विशा	पुष्य.	धनि.	रेवती	शुभ.
मृग	अश्ले.	हस्त.	अनु.	उ. पा	शत.	अश्वि	सौम्य.
पुन	पु. फा.	स्वा	मूल.	श्रव.	उ. भा	कृत्ति.	ध्वज योग.
पुष्य	उ.फा.	विशा.	पु. पा.	धनि.	रेव.	रोहि.	श्रीवत्स.
पु. फा.	स्वा	मू.	श्रव.	उ. भा	कृत्ति.	पुन.	छत्रयोग.
उ. फा.	विशा.	पु. पा.	धनि.	रेवती	रो.	पुष्य	मित्रयोग.
हस्त	अनु.	उ. पा.	शत.	अश्वि.	मृग.	अश्ले.	मनोज्ञयोग.
मूल	श्रवण.	उ. भा.	कृत्ति.	पुन.	पु. फा	स्वा.	सिद्धियोग.
उ. पा.	शत.	अश्वि.	मृग.	अश्ले.	हस्त.	अनु.	अमृतयोग.
श्रवण	उ. भा.	कृत्ति.	पुन.	पु. फा	स्वा.	मूल.	गजयोग.
उ. भा.	कृत्ति	पुन.	पु. फा	स्वा.	मूल.	श्रव.	स्थिरयोग.
रेवती	रो.	पुष्य.	उ. फा	विशा	पु. पा	धनि.	वर्धमानयोग.
धन	रे.	रो.	पुष्य.	उ. फा	विशा	पु. पा	मातंगयोग.

आरंभसिद्धिने अनुसारे अमृतसिद्धि योग तथा सिद्धियोग थाय छे ते नीचेना कोठा मुजब.

तिथि.	वार.	नक्षत्र.	नक्षत्र.
३-८-९	रवी.	हस्त.	पुन. रे. रो. मृग. उत्तरा ३. पुष्य. मू. अश्वि. ध.
२-९	सोम.	मृग.	रो. अनु. उ. फा. हस्त. श्र. विशा. पुष्य. शतभि.
३-८-१३-६	मंगल.	अश्विनी	रो.उ.भा.मू.उ.फा.कृत्ति.मृग.पुष्य.अनु. अश्लेषा.
२-७-१२-६	बुध.	अनु.	श्र.ज्ये.पुष्य.हस्त.उ.फा.कृत्ति. मृ.रो.पु. फा. उ.भा
५-१०-१५-११	गुरू.	पुष्य.	अश्वि. पुन. पूर्वा. ३ अश्ले.ध.रे.स्वा.विशा. अनु.
१-६-११-९	शुक्र.	रेवती	अश्वि.पु. पा. उ. पा. अनु. श्र. ध. पु. फा. हस्त.
४-८-१४-९	शनि.	रोहि.	श्र. ध. अश्वि. स्वाती. पुष्य. अनु. मघा. शतभी.
तीथी वारे सिद्धि योग.		वारनक्षत्रेअमृत सिद्धि.	वार नक्षत्रे सिद्धियोग.

लग्नशुद्दि प्रमाणे सिद्धियोग नीचे प्रमाणे

तिथि	वार.	नक्षत्र
८	रवी	हस्त उत्तरा ३ मू
ए	सोम	रो मृग पुष्य अनु श्रवण
२ ६ ८ १३	मगल	उ भा अश्विनी रेवती
७ २-१२	बुध.	कृत्ति रोह मृग पुष्य अनु
१० १-१५	गुरु	अश्वि पुष्य पुन अनुरा. रेवती
७-६ ११-१३-१	शुक्र.	रे अनु श्रवण.
१-ए-१४	शनि	रोहणी श्रवण स्वाति
तीथीवारेसिद्धियोग		वार नक्षत्रे सिद्धियोग

आरम्भसिद्दिमा ने लग्नशुद्दिमां सिद्दियोगनो मेलाप मलतो न थी, ते तत्त्व केवलीगम्य छे

रवियोगनी, कुमारयोगनी, राजयोगनी महत्त्वता आपणा ज्योतिषना ग्रंथोमा घणी करी छे ए योगमा काम करवाथी अतिशय उत्तम फल कह्यु छे ए योग होय ने बीजा कुयोग होय तो ते कुयोग हरकत करी शके नहि

रवियोग ते चालता सूर्य नक्षत्रथी ४-६-ए-१०-१३-२० एमांनु नक्षत्र होय ते रवियोग जाणवो

कुमारयोग ते मगलवार, बुध, सोम शुक्र, तिथि १-६-१०-११ ५ नक्षत्र अश्विनी, रोहिणी, पुनर्वसु, मघा, हस्त, विशाखा, मूल, श्रवण, पूर्वाभाद्रपद आ वारमानो वार, तिथिमानी तिथि, नक्षत्रमानु नक्षत्र आवे तो कुमारयोग थाय

राजयोग ते रविवार, मगल, बुध, शुक्र, २-७ १२-३-१५ ए तिथिए भरणी, मृगशीर्ष, पुष्य, पूर्वाफालगुनी, चित्रा, अनुराधा, पूर्वाषाढा, धनिष्टा, उत्तराभाद्रपद ए नक्षत्र माहेलु नक्षत्र, तिथिमानी तिथि, आ वारमांनो वार होय तो राजयोग थाय ते पण घणो उत्तम छे

स्थिविरयोग ते अनशन करवामा, रोगनु औषध करवामा उत्तम कह्यो छे गुरुवार, शनिवार ए वार १३-८-४-ए-१४ तिथियो कृ

तिका, आर्द्रा, अश्लेषा, उत्तराफालगुनी, स्वाति, ज्येष्टा, उत्तराषाढा, शतभिषा, रेवती ए नक्षत्रमांनुं नक्षत्र, तिथिमांनी तिथि, वारमांनो वार आवे तो स्थविर योय थाय.

मुहूर्तना नक्षत्रोमां दूषित नक्षत्र लग्नशुद्धि प्रकरणमां कह्यां छे ते कहिए छीए.

१ संजागत ते जे नक्षत्र सूर्य अस्त थती वखत उदय थाय ते संजागत नक्षत्र कहीये, ते वर्जवुं.

२ आदित्यगत ते जे नक्षत्रनो सूर्य होय ते नक्षत्रमां मुहूर्त करे तो निवृत्ति पामे नहि, माटे वर्जवुं.

३ वडे २ ते अभिजीत नक्षत्रथी सात नक्षत्र पूर्व दिशानां, त्यार पछीनां सात दक्षिण दिशानां, ते पछीनां सात पश्चिम दिशा नां, ते पछीनां सात उत्तर दिशानां, ए रीते स्थापीने जोवुं. जे प्रभु बेसे तेना सन्मुख नक्षत्र आवे ते नक्षत्रमां मुहूर्त करवुं ते सुंदर छे. सन्मुख शिवायना ते वडे २ ते नक्षत्रमां कार्य करे तो शत्रुनो जय ने पोतानी हानी थाय.

४ संग्रह ते क्रूरग्रहे सहित जे नक्षत्र ते वर्जवुं. ते नक्षत्रमां काम करे तो विघ्न थाय.

५ विलंबीए ते सूर्य नक्षत्रना पूंछेना नक्षत्रमा काम करे तो विवाद थाय.

६ राहुहत ते जे नक्षत्र उपर ग्रह न होय, ते नक्षत्रमां काम करे तो मरण थाय.

७ ग्रहभिन्न ते जे नक्षत्रना वचमां थइने ग्रह जाय ते नक्षत्रमां मुहूर्त करे तो लोही वमे.

रोहिणीवेध ते

कृ रो मृ आ पु पुष्य अ

म
पू
उ
ह
चि
स्वा
वि

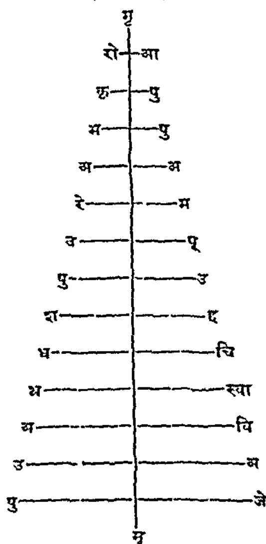
उपरनी रेखामा नक्षत्र लख्या छे ते नक्षत्र उपर मुहूर्त्तना दिवसे जे जे नक्षत्र उपर ग्रह होय, ते ग्रहो नक्षत्र उपर लखवा अने पछी तपासवु के, जे नक्षत्र उपर चन्द्रमा होय ते लीटीनी सामेना नक्षत्र उपर कोइ पण ग्रह होय तो ते वेध समजवो अने चन्द्रवाला नक्षत्रमा मुहूर्त करवु नहि ए नक्षत्र तजवु अभिजित नक्षत्र उपर कोइ पण ग्रह नहि होय पण उत्तराषाढाना चोथा पायामा जे ग्रह होय ते अथवा श्रवण नक्षत्र बेसता चार घडी सुधी जे ग्रह होय, ते ग्रह अभिजित उपर जाणवो केम के उत्तराषाढाना चोथा पायाने श्रवण बेसता चार घडी सुधीनेज अभिजित नक्षत्र कहेलुं छे आ मुजब रोहिणीवेधनु नक्षत्र तजवु

उपग्रह ते सूर्य नक्षत्र जे वर्ततुं होय ते नक्षत्रथी ५-१४-१८ १९-२१-२३-२४ मुं एमांनुं नक्षत्र होय तो ते उपग्रह वेध कहीए माटे ए तजवुं.

लग ते लता पोताना एटले प्रतिष्ठा करावनारना तथा दीक्षा लेनारना जन्म नक्षत्र थकी बारमा नक्षत्र उपर रवि होय अने त्रीजा नक्षत्र उपर मंगल तथा छठा नक्षत्र उपर गुरु होय अने आठमा नक्षत्र उपर चंद्रमा होय, ए नक्षत्रमां मुहूर्त करवुं नहि तेमज बुध जन्म नक्षत्रथी सातमा नक्षत्र उपर तथा शुक्र पांचमा नक्षत्र उपर, राहु नवमा नक्षत्र उपर, पूनमनो चंद्रमा बावीसमा उपर होय तो ते नक्षत्र वर्जवुं. ए लतादोष बंगाल देशे वर्जवो.

पातदोष ते सूर्य नक्षत्रथी अश्लेषा, मघा, चित्रा, अनुराधा, श्रवण, रेवती ए नक्षत्र जेटलामुं होय तेटलामुं नक्षत्र अश्विनीथी गणवुं. ते जे नक्षत्र आवे तेने पातदोष कहिए. जेमके हालमां पुनर्वसुनो सूर्य छे तो एथी गणतां अश्लेषा त्रीजुं आव्युं तो अश्विनीथी त्रीजुं नक्षत्र कृतिकाने पात कहिए. माटे ते वर्जवुं. ए कौशल देशे वर्जवुं.

इकारगल दोष ते सत्तावीश योगमांथी पहेलो, छठो, नवमो, दशमो, तेरमो, पंदरमो, सत्तरमो, उगणीशमो, सत्तावीशमो ए योगमांनो जे योग होय ते योग जेटलामांनो होय तेटलामा नक्षत्रनो आंक सम होय, तो तेनुं अरधुं करवुं अने विषम होय तो एक आंक उमेरीने अरधुं करवुं. ते जे आंक आवे तेटलामुं नक्षत्र यंत्रने मस्तके स्थापवुं. पछी बधां नक्षत्र स्थापवां. पछी जे नक्षत्र उपर सूर्य होय ते ते नक्षत्र उपर लखवुं. अने चंद्रमा जे नक्षत्र उपर होय ते त्यां लखवो. ए बे साम सामुं आवे ते इकारगल दोष कहिए. माटे ते तजवो. यंत्र शुक्रमां योग होय तो मृगशर. ए गौडदेशे वर्जवो.

आ यत्रमां जे शूलयोगे मृगशीर्ष नक्षत्र मूक्यु छे तेमज परिघयो ये मघा, वैधृते चित्रा, व्याघाते पुनर्वसु, वज्रे पुष्य, विष्कुंभे अश्वि नी, अतिगन्डे अनुराधा, गन्डे मूल, व्यतिपाते अश्लेषा ए प्रमाणे जेट लामो योग होय तेटलामुं नक्षत्र मूकवु.

आ मुजबना दोष तजीने प्रतिष्ठा दीक्षाना मुहूर्तना नक्षत्र ले वा दीक्षाना नक्षत्र लग्नशुद्धि प्रमाणे लेवा

उत्तराफाल्गुनी, उत्तराषाढा, उत्तराभाद्रपद, रोहिणी, हस्त, अ नुराधा, शतभिषा, पूर्वाभाद्रपद पुष्य, पुनर्वसु, रेवती, मूल, अश्विनी, श्रवण, स्वाती ए नक्षत्रोए दीक्षा आपवी गुरुने चंद्र बल जोवुं, ने शिष्यने चंद्रबल गुरुबल रविबल जे प्रतिष्ठा करावनारने जोवाने क

हुं छे तेम जोवुं. बीजुं सर्वे प्रतिष्ठा प्रमाणे जोवुं.

नारचंद्रना टीपणामां यात्राये प्रयाण विषे उत्तम नक्षत्र कह्यां छे, ते अश्विनी, पुष्य, रेवती, मृगशीर्ष, पुनर्वसु, हस्त, ज्येष्टा, अनुराधा, मूल तथा मध्यम कह्यां ते चित्रा, रोहिणी, स्वाती, श्रवण, धनिष्टा, शतभिषा, पूर्वा त्रणे, दीक्षाना वार रवि, बुध, गुरु, शनि, ए वार दीक्षामां उत्तम कह्या छे. ए शिवायना वारे सिद्धियोग प्रमुख शुभयोग होय तो लग्नशुद्धिमां उत्तम कह्या छे.

आ मुजबनी दिवसशुद्धि जोइने लग्नशुद्धि जोवी. तेमां छ वर्ग सुधी जोवी. तथा ग्रहनो उदय अस्त जोवो तथा ग्रहनुं बल जोवुं. हवे छ वर्ग कहीये छीये.

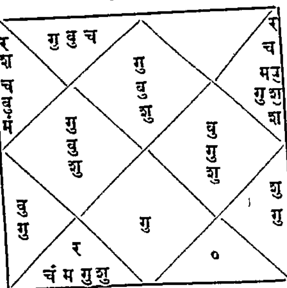
ग्रह होरा, देशकाल नवमांश बारांश त्रीशांश ए छए ठकाणे सौम्य ग्रह आवे तो उत्तम छे. कदापि पाच वर्ग शुभ होय तो पण मुहूर्त लइए. हवे लग्ननुं प्रमाण—

२१ए) मेष मीनपल.	३४७ वृश्चिक सिंहपल.
२५१) कुंभनें वरखपल.	३२७ कन्या तोला.
३०३ मकर मिथुन.	३४३ धन कर्क.

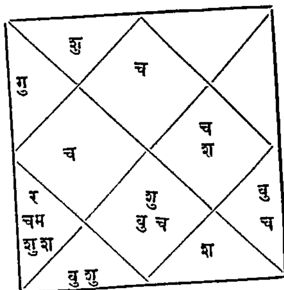
ए मुजब लग्ननो काल छे. हवे लग्न काढवुं होय तो छापेला टीपणामां रवी केटले अंशे छे? ते जोवा ने पछी टीपणामां लग्नपत्रोना कोठामां रवी केटले अंशे छे? ते जोवो ने पछी टीपणामां लग्नपत्रोना कोठामां जेटले अंशे रवि जे संक्रांतिनो होय, तेना कोठामां जे आंक होय ते ते लग्न सवारमां सूर्य उदये जाणवुं. पछीनुं जे सारुं लग्न होय ते कोठामां जे आंक होय ते जोवो. तेमां जेटलो घडीनो वधारो आवे तेटलो दीवस चढतां ते आंक आवशे एम जाणवुं. *पछी कुंडली काढीने ग्रह जे जे राशिना होय ते मूकवा. ते ग्रह सारा नरसा जोवानी लग्नशुद्धि प्रमाणे कुंडली करी छे, ते मुजब जोवा.

प्रतिष्ठामा ग्रह नीचे मुजब

उत्तम

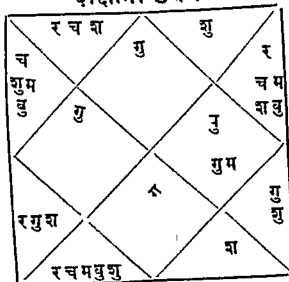

मध्यम

आ मुजबना ग्रहो होय तो प्रतिष्ठा करवामा श्रेष्ट ठे ए शिवा यना स्थानके ग्रह होय तो कार्यनी हानी कर्ता कह्या ठे. आ कुंडली आचार्य स्थापवा राज्याभिषेक विवाह अन्य पण शुभकार्यमां सुख ना आपनार ठे. हवे निचे–

दीक्षानी उत्तम

आ उत्तम कुंडलीमा ग्रह मूक्या ठे, ते मुजबना ग्रहमा दीक्ष

आपवी, ते बहु श्रेष्ठ छे पण ते प्रमाणे ग्रह न होय तो दीक्षाकुंडली मां शनि मध्यमबली होय, ने गुरु बलवान होय अने शुक्र निर्बल होय, तेमां दीक्षा आपवी तेनुं स्वरूप नीचे मुजब.

शनि. २-५-६-८-११ ए स्थानके मध्यम बलवान.

गुरु. १-४-७-१० ए स्थानके बलवान जाणवो.

शुक्र. ६-१२ अबल जाणवो ते दीक्षामां सारो.

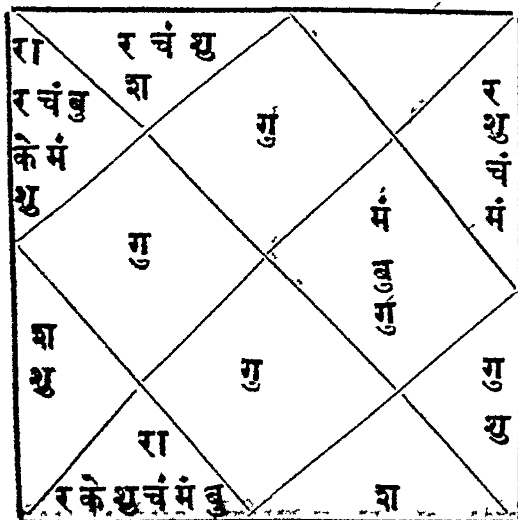
बुध. २-३-५-६-११ सुखनों आपनार.

मंगल दीक्षामां ३—६-१०-११ दीक्षा कुंडलीमां होय तो बहु सारो ज्ञान तप युक्त थाय.

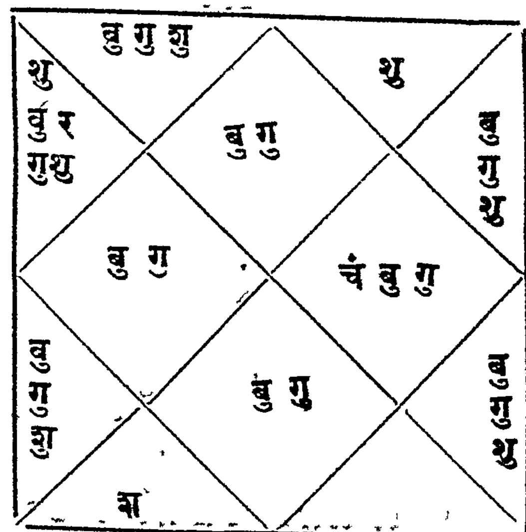
शुक्र मंगल शनि ए त्रणमांथी कोइथी पण चंद्रमा सातमे होय तो अयोग्य छे. दीक्षा लेनार अवश्य कुशीलियो थाय. तप ज्ञान रहित थाय.

नारचंद्रमां दीक्षा कुंडलीयो कही छे. ते कहुं छुं. एक उत्तम तो जेम लग्नशुद्धिमां कही छे, तेम कही छे. ते शिवायनी नीचे प्रमाणे ग्रंथातरथी कही छे.

दीक्षानी उत्तम

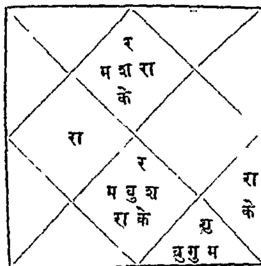

दीक्षानी मध्यम.

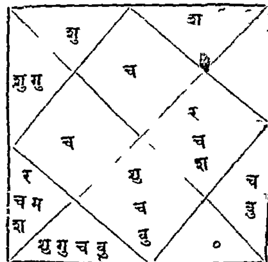

પ્રતિષ્ઠામા નારચંદ ગ્રંથ મુજબ જોવે

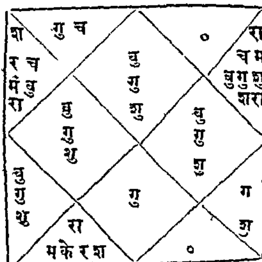
જઘન્ય.

મધ્યમ.

ઉત્તમ

આ જન્મકુંડલીમા ઉત્તમ ગ્રહ આવે તે ગ્રહશુદ્ધિ

હોરા તે લગ્ન લીધું હોય તેમા બે ભાગ કરવા તેમા ૧–૩–૫–૭–૯–૧૧ એટલામું લગ્ન હોય તો પહેલી હોરા રવિની અને બીજી હોરા ચંદ્રની અને ૨–૪–૬–૮–૧૦–૧૨ એમાનું લગ્ન હોય તો પહેલી હોરા ચંદ્રની અને બીજી હોરા સૂર્યની પ્રતિષ્ઠા દીક્ષાદિક ચંદ્રમાની હોરામા કરવું

देशकाण ते लग्नना त्रण नाग करवा. तेमां जो मेष लग्न लीधुं होय तो पहेलो देशकाण मेषनो, तेमज जे लग्न लीधुं होय तेनो पहेलो देशकाण जाणवो. बीजो देशकाण सिंहनो, त्रीजो देशकाण धननो, वर्ष लग्नमां पहेलो वर्षनो, बीजो कन्यानो, त्रीजो मकरनो ए प्रमाणे जे लग्न लीधुं होय तेनाथी जोड लेवो. पछी जे देशकाण आवे तेनो स्वामी लग्नकुंडलीमां जोवो ने स्वामी सारा स्थानमां होय ते देशकाणमां मुहूर्त्त करवुं. नवमांश जोवो ते जे लग्न होय तेनी पहेलो जे होय तेना नव नाग करवा. तेमां पहेला नागनो नवमांश जो मेष लग्न होय तो पहेलो मेषनो. १-२-३-४-५-६-७-८-९. जो वरख लग्न होय तो १०-११-१२-१-२-३-४-५-६. जो मिथुन लग्न होय तो पहेलो ७-८-९-१०-११-१२-१-२-३. जो कर्क लग्न होय तो पहेलो ४-५-६-७-८-९-१०-११-१२. जो सिंह लग्न होय तो पहेलो १-२-३-४-५-६-७-८-९. कन्या लग्न होय तो पहेलो १०-११-१२-१-२ ३-४-५-६. जो तोला लग्न होय तो पहेलो ७-८-९-१०-११-१२-१-२-३. जो वृश्चिक लग्न होय तो पहेलो ४-५-६-७-८-९-१०-११-१२. जो धन लग्न होय तो पहेलो १-२-३-४-५-६-७-८-९. मकर लग्न होय तो पहेलो १०-११-१२-१-२-३-४-५-६. जो कुंन लग्न होय तो पहेलो ७-८-९-१०-११-१२-१-२-३. जो मीन लग्न होय तो पहेलो ४-५-६ ७-८-९-१०-११-१२ ए मुजब नवे नवमांश जे नवमांशनो स्वामी बलवान् होय ते लेवो ने सौम्य ग्रहनो लेवो. सौम्य ग्रह ते चंड, बुध, गुरु, शुक्र.

वार अंश ते लग्नना वार नाग करवा. अने जे लग्न होय ते पहेला नागनो स्वामी तेमज तेनाथी अनुक्रमे वारे नागना स्वामी जोवा. तेमां जे नागमां मुहूर्त्त होय ते नागनो स्वामी लग्नमां ते शुन्न ग्रह होय तो श्रेष्ठ जाणवुं.

त्रीशांश ते लग्नना त्रीश नाग करवा. तेमां मेष लग्न होय तो पहेला पांच नागनो स्वामी मंगल, त्यार पछीना पांच नागनो

स्वामी शनी, त्यार पछीना आठ ज्ञागनो स्वामी गुरु, त्यार पछीना सात ज्ञागनो स्वामी बुध, त्यार पछीना पाच ज्ञागनो स्वामी शुक्र ए रीते मिथुन, सिंह, तुला, धन, कुंजना ज्ञागोना स्वामी एज जाणवा. अने समराशि जे वर्ष, कर्क, कन्या, वृश्चिक, मकर, मीन ए छए सम लग्नमा पहेला पाच ज्ञागनो स्वामी शुक्र, ते पछीना पाच ज्ञागनो स्वामी बुध, ते पछीना आठ ज्ञागनो स्वामी गुरु, ते पछीना सात ज्ञागनो स्वामी शनी, ते पछीना पांच ज्ञागनो स्वामी मंगल ए प्रमाणे अशना स्वामी जोवा. तेमा सौम्य ग्रहना अशमा मुहूर्त्त करवुं श्रेष्ठ छे वली बीजी रीते त्रीश अशमांथी अश कह्या छे ते नीचे मुजब. त्रीश अशमाना अंश

वर्ष तथा मकर लग्ननो वीशमो अश
मीन, कर्क कन्यानो १४ तथा ८ अश
वृश्चिकनो १२ अंश.

कुंजनो	२६ अश.
तोला लग्ननो.	२४ अश.
मेषनो.	२७ अंश.
सिंहनो.	१८ अंश
धन तथा मिथुन लग्ननो	१७ अंश

ए रीते जे लग्न होय, तेना उपर कहेला अशमां मुहूर्त्त करवु ते पण उत्तम कह्यु छे बारे लग्नना स्वामी जोवा ते मेषनो मंगल, वर्षनो शुक्र, मिथुननो बुध, कर्कनो चंद्रमा, सिंहनो रवि, कन्यानो बुध, तोलानो शुक्र, वृश्चिकनो मंगल, धननो गुरु, मकर तथा कुंजनो शनि, मीननो गुरु ए मुजबना लग्नना स्वामी जाणवा ते स्वामी बलवान् जोवा तथा उच्च स्वग्रही होय तो बहु सारो, पण नीचनो वा शत्रुना घरमा बेठेलो वा हस्तनो वक्रीनो होय ते वर्जवो. आ रीते छ वर्गशुद्धि जोवी वली एक आचार्य महाराज एम कहे

छे जे नवमांश शुद्ध जोइ प्रतिष्ठा करवी. एम लग्नशुद्धिमां कहे छे. चंद्रमा क्रूरग्रहे युक्त होय तो ते क्षीणचंद्र कह्यो छे, ते निर्बल जाणवो.

उदयशुद्धि ते नवमांशनो स्वामी लग्नकुंडलीमां लग्नना स्वामीने जोतो होय तो ते उदयशुद्धि कहीये. ते प्रतिष्ठा दीक्षामां जोवुं.

अस्तशुद्धि ते नवमांशनो स्वामी लग्नना सातमा स्थानकने जोतो होय, ते सातमा स्थानकनो स्वामी सातमा स्थानकने जोतो होय ते अस्तशुद्धि कहीये.

लग्नशुद्धिमां एम पण कहे छे जे अस्तशुद्धि उदयशुद्धि प्रतिष्ठा दीक्षामां जोवानी जरूर नथी. एम केटलाएक आचार्य कहे छे. बार राशिमां चर स्थिर ने द्विस्वभाव.

चरराशी. मेष. कर्क. तूला. मकर.

स्थिरराशी. वर्ष. सिंह. वृश्चिक. कुंभ.

द्विस्वभाव. मिथुन. कन्या. धन. मीन.

एमांथी प्रतिष्ठामां स्थिरलग्न लेवुं. ते नहि तो द्विस्वभाव लेवुं, अने आरंभसिद्धिमां बने त्यां सुधी द्विस्वभाव लेवुं, ने ते न आवे तो स्थिर लेवुं, ने ग्रहो घणा ज उत्तम आवता होय तो क्वचित् चर पण लेवुं,

नारचंद्रमां लग्नकुंडलीमां ग्रहो पड्या होय तेना योगायोग तथा फल कह्यां छे ते—

चंद्र साथे रवि मंगल होय तो अग्निभय थाय.

चंद्र साथे शनि होय तो मरण भय.

चंद्र साथे बुध होय तो समृद्धि करे.

चंद्र साथे गुरु होय तो महीमा प्रभाव करे.

चंद्र साथे शुक्र होय तो सर्व सौख्य.

प्रतिष्ठा कुंडलीमां रवि अबल होय तो घरना धणीनी हानी. चंद्र विबले स्त्रीनुं मरण, शुक्र विबले धन नाश, गुरु विबले सुख

नाश प्रतिष्ठा कुंमलीमा नीचग्रह क्रूरग्रहे युक्त होय वा, अस्तनो वा, शत्रुक्षेत्रनो ग्रह वा, वक्री ते विबल जाणवो, शनि रवि वक्री होय तो प्रासादनो नाश करे

मंगल, शनि, राहु, रवि, केतु, शुक्र पण आ ग्रहे सहीत ए ग्रहमाथी सातमो होय तो सूत्रधार, आचार्य, श्रावक ए सर्वेनुं मृत्यु करे मंगल, शनि, सूर्य १-१०-४-३-८-९ एटला स्थाने होय तो प्रासादनो भंग करे. मगल वारमे सुखजनक

शुक्रवार शुक्रनो नवमाश शुक्र लग्नाधिपति शुक्रना उदये शुक्र सातमेंथी लग्नने जोतो होय, तेमा दीक्षा आपवी नही

सोमवारे लग्ननो स्वामी चंद्र नवमाशनो स्वामी चंद्र चंद्रना उदये ते शुक्ल पक्षे ए एकत्र योगे दीक्षा आपवी नहि.

कुंमलीमां शुभयोग कुयोग थाय छे, ते आरंभसिद्धिने अनुसारे.

१	२	३	४	५	६	७	८	ए	१०	११	१२	सारा योग.
					श			शुभ ग्रह.		र.मं		श्रीवत्सयोग सारो.
		श			मं.					र.		अर्धयोग सारो.
			शुभ					शुभ	शुभ			शंखयोग सारो.
शुभ							पाप ग्रह					ध्वजयोग सारो.
बु.								गु.				गजयोग थाय ते सारो.
		चं		शुभ	अ	ने	क	न्या	लग्न	होय	तो	हर्षयोग सारो.
बु.												आनंदयोग सारो.
गु.												जीत्रयोग सारो.
शुक्र												नंदनयोग सारो.
गुरु												स्थिरयोग सारो.
शुक्र बु.												जीमीतयोग सारो.
गुरु. बु.												जययोग सारो.
गुरु. बु.गु शुक्र												अमृतयोग सारो.
							शुभ				पाप	धनुर्योग तजवो.
					शुभ			र			श	कुठारयोग तजवो.

कुंमलीना ग्रह.

१	२	३	४	५	६	७	८	ए	१०	११	१२	
			मं				चं				श	मुशलयोग तजवो.
	श			मं			चं				र	कूर्मयोग तजवो.
पाप			पाप			पाप			पाप			वापीयोग तजवो.
पाप			पाप						पाप			शल्ययोग तजवो.
पाप												पाणीयोग तजवो.
पाप							पाप					मर्मयोग तजवो.
				श								वक्रयोग तजवो
				पाप					पाप			संकटयोग तजवो,

आ उपर ज्या पाप तथा क्रूर शब्द लख्या ते रवि, मगल, शनि, राहु एमाना ग्रह समजवा ज्यां शुभग्रह लख्या छे ते चद्र, गुरु शुक्र बुध जाणी लेवा ने कुयोग वर्जी शुभयोगमा मुहूर्त्त आपवु

मुहूर्त्त करवानी उतावल होय, ने शुभ मुहूर्त वा, लग्नशुद्धि सारी नहि मलती होय तो लग्नशुद्धि प्रकरणमा तथा नारचद्र टीप्पणमा छायालग्ननी विधि कही छे तेथी मुहूर्त्त करवामा श्लोक कह्यो छे ते.

न तिथिर्न च नक्षत्र, न वारो न च चद्रमाः ॥
न ग्रहोपग्रहाश्चैव, छायालग्नं प्रशस्यते ॥ १ ॥

ए रीते कह्यु छे, माटे छायालग्नथी काम करवु ते, पुरुष जे उभो रहे, सूर्य जे दिशाए होय त्या पूठ करीने उभो रहे तेणे पोताना पगना पगला भरवा ते पगला वार प्रमाणे जोवा, अथवा सात आगलनो शंकु मूके तेनी छायाथी छाया जुवे ते आगल भरवा पुरुष उभो रही जुए तो पगलां भरवा

रवीवारे ११, सोमवारे ८॥ मंगलवारे ९, बुधवारे ८,गुरुवारे७, शुक्रवारे ८ ॥ शनीवारे ८

आ मुजब आगला जोवा ते शकु बार आगलनो पाटीआ उपर मूकवो ते पाटीयु वाकुचुकुं न रहे सरखो रीते रहे एम मूकवु पछी जे वारे मुहूर्त्त करवुं ते दिवसना कह्या प्रमाणे छाया आवे के मुहूर्त्त करवु ते कल्याणकारक छे ए छायालग्नथी यात्रा जवु होय अथवा हरकोई कामनो प्रारभ करे तो कल्याणकारक छे

यात्रा वा, परदेश जवु होय तो सन्मुख वा, जमणो चद्र लेवो. योगिनी पूठे राखवी सामोकाल वर्जवो नक्षत्र प्रयाणना पाने १२६ मा कह्या छे त्या जोवु शुभ लग्नमा वा छायालग्नमा प्रयाण करवु नारचद्रमा चद्र जोवानी रीत कही छे ते

जन्मना ते पहेलो त्रीजो पाचमो ए चंद्र जेने होय ते माथे चंद्र कहीये. तेमां जाय तो धननी प्राप्ति करे ६-९-८-११ मों चद्रमा हो

य तो ठातीये चंद्र कहीये, जो तेमा जायतो धननो लाज्ञ करे. १-४ थो चंड्मा हो: तो ते हाथे चंड् कहीये तेमां जाय तो लाज्ञ करे.

सातें वारनां फल नारचंड् प्रमाणे—गुरु पाणिग्रहणमां सारो, परदेश जवामां शुक्र सारो, ज्ञणवामां बुध सारो, दक्षिणा आपवामां शनि सारो, लडाईमां मंगल सारो, राजाने मलवामां मंगल सारो, सोमवार सघला काममां सारो, परदेश जवामां सारो, मंगल तथा रविवार विशेषे करी वर्ज्या ठे. ते वने तो वर्जवो. शुज्ञयोग लइ काम करे तो जय थाय. कुयोगोना यंत्रमां तथा तिथिना यंत्र जोई वर्जवा योग्य वर्जवुं. हरकोई सारा काममां कुयोग शिवायनी शुज्ञ योगवाली तिथि लेई काम करवुं.

जे वार होय ते दिवसे ग्रह बलवान् होय. कृष्णपक्षे रवि, राहु, शनि, मंगल, बलवान्. शुक्लपक्षे सोम, बुध, गुरु, शुक्र ए बलवान.

नवग्रहनो दृष्टि तथा शत्रुमित्र जोवानो यंत्र तथा उंच नीच स्वग्रहीवल.

रवी.	सोम.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	रा.	के	
७	७	४-८	७	९-९	७	३-१०	०	०	संपूर्ण दृष्टि.
४-८	४-८	५ ९	४-८	३-१०	४-८	७	०	०	त्रिपाददृष्टि.
९-९	५-९	३-१०	५-९	७	५-९	४-८	०	०	द्विपाददृष्टि.
३ १०	३-१०	७	३-१०	४-८	३-१०	९-९	०	०	एकपाददृष्टि.
चं-मं गु	र.बु	र. गु. चं.	र. रा. शु.	र. चं. मं.	बृ. रा. श.	बृ. श. शु	बृ.श. शु.	बृ	मित्र ग्रह
बु	मं.शु. गु.रा.	शु. श. गु.	मं. श. गु.	श. रा.	मं. गु.	गु.	गु.	०	समग्रह.
श-रा शु	श.	बु. रा.	चं.	बृ. शु.	र. चं.	र. चं. मं.	र. चं. मं.	०	शत्रुग्रह.
मेष	वृष.	मकर.	कन्या.	कर्क.	मीन.	तुला.	मि.	०	उंचग्रह.
तोला.	वृश्चि	कर्क.	मीन.	मकर.	कन्या	मेष.	धन.	०	नीचग्रह.
सिंह	कर्क	मे. वृ.	कन्या. मीन.	ध. मी.	वृष. त	. कुं.	क.	०	स्वग्रही.
	रात्रे	रात्रे.	निशि.	दिवसे			०	०	बलवान्.

कुंडलीमां ग्रह जे स्थाने बेठा होय, तेनाथी २–३–४–१२-१० आटलामे स्थाने बीजो ग्रह होय, तेनी साथे तात्कालिक मित्रता कहिये तथा ५–६–७–८–९ ए स्थाने बेठेला ग्रह तात्कालिक शत्रु कहिये कुडलीमा मित्र होय अने अहर्निश मित्र होय तो अधिमित्र थाय. तेम शत्रु पण बधे ठेकाणे होय तो अधिशत्रु जाणवो

प्रतिष्ठा दीक्षा कुडलीमा त्रण शुन्न ग्रह बलवान् होय अने बीजा हीनबली होय तो पण मुहूर्त्त करवु एम आरम्नसिद्धिनी टीकामा कह्युं छे

लग्नकुडलीमा बुध रविये रहित १–४–७–१० आ चार स्थानके होय तो लग्नना सो दोषने हणे शुक्र केंद्रस्थान १–४–७–१० होय. क्रूरग्रहे रहित होय तो हजार दोष हणे गुरु पण १-४-७-१० ए स्थानके बलवान् होय तो लग्नना लक्ष दोष हणे आ रीते आरम्नसिद्धिनी नहानी टीकामां कह्यु छे तेम मोटा प्रतिष्ठाकल्पमा ५-९ गुरु, शुक्रनु एवुंज फल कह्युं छे वली प्रतिष्ठाकल्पमा मेष तथा वृषनो चंद्र अथवा सूर्य होय अने शनि बलवान होय अने मंगल बुध हीनबली होय तो पण प्रतिष्ठा करवी वार तिथि नक्षत्र चद्रबल जोवुं नहीं लग्न बलवान लेवु ३–६–११ सूर्य होय १-४–९–१०–५ गुरु अथवा शुक्र होय तो बीजा दोष जेटला होय तेने टाले ने शुन्न फल आपे ए ग्रथमा लग्नकुन्डलीमा राहु अथवा केतु १–४ होय ते उत्तम कह्यो पण बीजा ग्रथोमा तो उत्तम जोवामा आवतो नथी

सर्वे ग्रह शत्रुना घरमा होय तो प्रतिष्ठा नेष्ट जाणवी लग्न वा सातमे चद्रमा, राहु वा, केतु युक्त होय तो ते अधम फलने आपे लग्ने वा, चद्र युक्त, गुरु होय तो निर्विघनपणे प्रतिष्ठा थाय, चद्र शुक्र युक्त अथवा शुक्रनो चंद्र उपर दृष्टि होय ते सारा फलने आपे

चोवीशे प्रन्नुजी राशी तथा नक्षत्र तथा लाछन

ऋषभदेवजी.	धनराशी.	उत्तराषाढा.	वृषभनुं.
अजितनाथजी.	वृषभराषी.	रोहिणी.	हस्तिनुं.
संभवनाथजी.	मिथुन.	मृगशीर्ष.	अश्वनुं.
अभिनंदन.	मिथुन.	पुनर्वसु.	वांदरानुं.
सुमतिनाथजी.	सिंहराशी.	मघा.	क्रौंचपक्षि.
पद्मप्रभजी.	कन्या.	चित्रा.	कमलनुं.
सुपार्श्वप्रभुजी.	तुला.	विशाखा.	साथीयो.
चंद्रप्रभजी.	वृश्चिक.	अनुराधा.	चंद्रनुं.
सुविधिनाथजी.	धनराशी.	मूल.	मछ.
शीतलनाथजी.	धनराशी.	पूर्वाषाढा.	श्रीवत्स.
श्रेयांसनाथजी.	मकर.	श्रवण.	गेंडानुं.
वासुपूज्यजी.	कुंभ.	शतभिषा.	पाडानुं.
विमलनाथजी.	मीन.	उत्तराभाद्र.	वराहनुं.
अनंतनाथजी.	मीनराशी.	रेवती.	सिंचाणानुं.
धर्मनाथजी.	कर्कराशी.	पुष्य.	वज्रनुं.
शांतिनाथजी.	मेष.	अश्विनी.	हरणनुं.
कुंथुंनाथजी.	वृषभ.	कृत्तिका.	बकरानुं.
अरनाथजी.	मीनराशी.	रेवती.	नंदावृतनुं.
मल्लिनाथजी.	मेषराशी.	अश्विनी.	कलशनुं.
मुनिसुव्रतनाथजी	मकर.	श्रवण.	काचबानुं.
नमिनाथजी.	मेषराषी.	अश्विनी.	कमलनुं.
नेमिनाथजी.	मेषराषी.	विशाखा.	शंखनुं.
पार्श्वनाथजी.	तुलाराशी.	विशाखा.	सर्पनुं.
महावीरस्वामी.	कन्याराशी.	उत्तराफाल्गुनी.	सिंहनुं.

चोवीशे प्रभुनी राशी मलतीनुं एक पानुं विजयानंद सूरिमहा राज पासे जोयुं हतुं. तेमां नीचे प्रमाणे राशीवालाने भगवान् अनूकुल कह्याछे.

मेषराशीने १-३-४ ५ ७-९ १०-११-१२-१६-१९ २०-२१-२२
वृषनराशीने २-५-६ ७-८ ११-१२-१३-१४-१७-१८ २०-२२-२४
मिथुनराशी १-३-४-५-६-७ ९-१०-१२-१३-१४-१६-१८ १९-२०-२१
२२-२३-२४
कर्कराशी१ २-६-७-८-९-१० ११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-१९-२१
२३ २०-२२-२४
सिंह१-२ ३-४-५-७-८ ९ १० ११-१२ १३-१४ १६-१७-१८ १९-२१ २३
कन्या१ २-३ ४ ६-८ ९ १०-११-१२ १३-१४ १५-१७-१८-२० २२-२४
तोला १-२-३-४-५ ७-९-१० ११-१२-१५ १६-१७ १९ २०-२१-२३
वृश्चिक २-५ ६-८-११-१२-१३-१४-१५ १६-१७-१८-१९-२० २१-
२२ २४
धन१-३-४-५ ६-७ ८ ९ १० १२-१३-१४ १५-१६-१८-१९-२१-२२-२३
२४
मकर २ ३ ४ ५ ६ ८ ११ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९.२० २१ २२
२३ २४
कुम्न १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० १२ १५ १६ १७ १९ २३ २४
मीन १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०.११ १३ १४ १७ १८ २० २१-२२-
२३-२४

श्रा मुजव पानामा जोयु तेम लख्यु छे वली बीजी रीते पण छे, ते बीजा शास्त्रथी जोइ लेवु

श्रा मुजब प्रतिष्ठा दीक्षाना मुहूर्त्त जोइ काम करवाथी कल्याण थाय छे महारा जोवामां श्राव्यु तेम लख्युं छे विशेष जोवु होय तो जैनना ज्योतिषना ग्रंथ घणा छे तेमा जोवु

प्रश्न —१८८ श्रावक रात्रे सूए त्यारे शु करणी करे ?

उत्तर —श्रावक रात्रे सूती वखत नीचे प्रमाणे करणी करीने सूए ए विधि धर्म सग्रहग्रंथमा नीचे मुजब छे

प्रथम देवनुं स्मरण करवुं ते आ प्रमाणे.

नमो वीयरायाणं, सव्वन्नूणं;

तेलुक्कपूइयाणं, जहट्ठिअ वत्थुवाईणं.

अर्थः—सर्व वस्तुना जाण, त्रण लोकने पूजनिक अने यथा स्थित वस्तुना प्ररूपक एवा वीतराग देवने नमस्कार थाओ.

गुरुनुं स्मरण आ प्रमाणे—

धन्यास्ते ग्राम नगर जनपदादयो येषु मदीयधर्माचार्या विहरंतीत्यादि चैत्यवंदनादिना वा नमस्करणं स्मृतिः

अर्थः—धन्य ते ग्राम, नगर, जनपदादिक के, जेने विषे म्हारा धर्माचार्य विचरे छे. इत्यादि कही चैत्यवंदन करे अथवा नवकार वडे स्मरण करे.

चार शरण करवा ते आ प्रमाणे—

क्षीणरागादिदोषौघाः, सर्वज्ञा विश्वपूजिता ॥

यथार्थवादिनोर्हंतः, शरण्या शरणं मम ॥ १ ॥

अर्थः—क्षीण कर्या छे रागादि दोषना समूहो जेमणे, सर्व वस्तुना जाण, विश्वे पूजेला, यथार्थवादी अने शरण करवाने योग्य एवा अरिहंत भगवाननुं मने शरण थाओ. ॥ १ ॥

ध्यानाग्निदग्धकर्माणि, सर्वज्ञा सर्वदर्शिनः ॥

अनंतसुख वीर्येधाः, सिद्धाश्च शरणं मम ॥ २ ॥

अर्थः—ध्यान रूपी अग्निये करीने बाळी नांख्यां छे कर्म जेमणे, सर्व वस्तुना जाणनार तथा देखनार, अनंत सुख अनंत वीर्य युक्त एवा सिद्ध भगवाननुं मने शरण थाओ. ॥ २ ॥

साधुजीनुं शरण आ प्रमाणे—

ज्ञानदर्शनचारित्र,—युता स्वपर तारकाः ॥

जगत्पूज्याः साधवश्च, भवंतु शरणं मम ॥ ३ ॥

अर्थ.—ज्ञान, दर्शन अने चारित्र करी युक्त, परने अने पोताने तारनार अने त्रण जगत्ने पूजनिक एवा साधुनुं मने शरण थाउ ३

धर्मनु शरण आ प्रमाणे—

संसारदुःखसंहर्त्ता, कर्त्ता मोक्षसुखस्य च ॥
जिनप्रणीतधर्मश्च, सदैव शरण मम ॥ ४ ॥

अर्थ —ससार रूपी दु खनो नाश करनारा अने मोक्षसुखने करनारा (आपनारा) एवा जिनप्रणीत धर्मनु मने सदाय शरण थाउ

ए रीते चार शरण करीने पछी आ प्रमाणे भावना भावे—

चउरंगो जिणधम्मो, न कउ चउरंगसरणमवि न कय ॥
चउरग भवछेउ, न कउ हा हारिउ धम्मोत्ति ॥ ५ ॥

अर्थ·—दान, शील, तप अने भाव रूप चार अंगवालो धर्म में न कर्यो ! चार शरण पण न कर्यां ! अने चार गति रूप भवनो छेद पण न कर्यो हा इति खेदे ! हुं धर्म हारी गयो !! ! ॥ ५ ॥

हवे दुष्कृत्यनी गर्हा ते आ प्रमाणे—

ज मण वय काएहिं, कयकारी अणुमईहि आयरियं ॥
धम्मविरुद्धमसुद्ध, सव्व गरिहामि त पाव ॥ ६ ॥

अर्थ —मन वचन कायाना योगथी जे कोइ धर्म विरुद्ध अर्थात् प्रभुनी आज्ञा बहारनुं कृत्य कर्युं होय, कराव्युं होय तेमज अनुमोद्युं होय ते सर्व पापनी हु गर्हा करु छु ॥ ६ ॥

सुकृत्यनु अनुमोदन करवु ते आ प्रमाणे—

अहवा सव्वचि य वीयराय वयणाणुसारि ज सुकयं ॥
कालत्तएवि तिविह, अणुमोए सो तयं सव्व ॥ ७ ॥

अर्थ·—अथवा वीतरागना वचनने अनुसारे त्रणे कालमा जे सर्व सुकृत्य कर्युं, ते सर्व मन वचन कायाए करी अनुमोदु छु ॥७॥

हवे सर्व जीवो खमाववा ते आ प्रमाणे–

खामेमि सव्व जीवा, सव्वे जीवा खमंतु मे ॥
मित्ति मे सव्व भूएसु, वेरं मज्झं न केणइ ॥ ८ ॥

अर्थः–सर्व जीवोने हुं खमावुं छुं. सर्व जीवो म्हारा उपर क्षमा करजो. म्हारे सर्व जीवोनी साथे मित्रता छे पण कोइनी साथे वैरभाव नथी. ॥ ८ ॥

आ प्रमाणे कह्या पछी चार आहारनो त्याग न होय तो, गंठसी सहित पच्चख्खाण करे, तथा सर्व व्रत संक्षेप रूप बारेव्रत अंगीकार करी देशावकाशिकनुं पच्चख्खाण करे. ते पण गंठसी सुधीनी मर्यादा राखे.

तथा शेष पापस्थान वर्जवा माटे आ प्रमाणे कहे–

तहा कोहं च माणं च, माया लोहं तहेव य ॥
पिज्जं दोसं च वज्जेमि, अब्भख्खाणं तहेव य ॥९॥
अरई रइ पेसून्नं, परपरिवायं तहेव य ॥
मायामोसं च मिच्छत्तं, पावठाणाणि वज्जिमोत्ति ॥१०॥

अर्थः–तेम ज क्रोध, मान, माया, लोभ, राग, द्वेष, (कलह), अभ्याख्यान, पैशून्य, रति अरति, पर परिवाद, मायामृषावाद अने मिथ्यात्वशल्य ए पापस्थानकोने हुं वर्जुं छुं. ॥ ९ ॥ १० ॥

आ प्रमाणे पापस्थानने वर्जिने पछी वोशिराववा माटे आ प्रमाणे गाथा कहे–

जइ मे हुज्ज पमाओ, इमस्स देहस्स इमाइ रयणीए ॥
आहार–मुवहि देहं, सव्वं तिविहेणं वोसरियं ॥ ११ ॥

अर्थः–जो आ रात्रीने विषे म्हारुं मरण थाय तो चार प्रकारनो आहार, उपधि ते धन, धान्य, घर, राच रचीलां अने कुटुंब तेम

न आ देह ए सर्वने मन वचन कायाए करी वोशिरावुं हुं ॥११॥

आ प्रमाणे करी नवकार पूर्वक त्रण गाथाउ कही छे, तेनु
नाम नथी, पण अनुमानथी नीचेनी सन्नवे छे–

एगोह नत्थि मे कोई, नाहमन्नरस करसइ ॥
एवं अदीण मणसो, अप्पाण मणुसासइ ॥१२॥
एगो मे सासउ अप्पा, नाण दसण सजुउ ॥
सेसा मे वाहिरा न्नावा, सव्वे सजोग लक्खणा ॥१३॥
संजोग मूला जीवेण, पत्ता डुक्ख परपरा ॥
तम्हा संजोग संबंध, सव्वे तिविहेण वोसरियं ॥१४॥

अर्थ –हु एक छुं, म्हारु कोइ नथी, तेम हुं पण कोइनो नथी,
ए प्रकारे अदीन मनथी आत्माने शीखामण आपे ॥१२॥ ज्ञान द
र्शन युक्त एवो एक म्हारो आत्मा शाश्वत छे, वाकीना (तन धन
अने कुटुवादिक) सर्व वाह्यन्नावो सयोग रूप लक्षणवाला छे ॥१३॥
संयोग रूप मूलथी जीव डुखनी परपराने पाम्यो छें ते कारण माटे
सर्व सयोग सवंधने मन वचन कायाना योगथी वोशिरावु हुं ॥१४॥

आ प्रमाणे न्नावीने जे पुरुष अथवा जे स्त्रीए शील पाल्या छे,
मना चरित्र न्नावी कामने शात करे, पछी नवकार मन्त्र समरतो
ए, ते पण स्त्रीनी जोडे नदो आ नियम गतसी अथवा मुठसी
रीए ठीए, तेम एक नवकार गणी न पारे, त्यासुधी अन्निग्रह छे.
विधि वहु सारी लागे छे मरण थाय तो आराधक थइ जाय माटे
रोज करवा योग्य छे मादगीने अवसरे तो विशेष करवा योग्य छे

॥ दोहा. ॥

परम देव परमात्मा, वुद्धि आत्मगुरु राय ॥
एह परमपद सेवता, अनुपानद थवाय ॥१॥

॥ इति भरुचनगर निवासी शेठ अनुपचंद मलुकचंद विरचित श्री प्रश्नोत्तररत्न चिंतामणि समाप्तम्. ॥